

ზურაბ ქარუმიძე

**მელია-ტულეზია:
FOX-TROT**

სიესტა
თბილისი
2011

Zurab Karumidze
Fox-Fecund-Trot
(a novel)

**დიდი მადლობა ამერიკულ სახელოვნებო ორგანიზაციას
Artslink და ქ-ნ მერი ლაურიტას.**

ზ.ქ.

გამოცემაზე პასუხისმგებელი | ჯგუფი „სიესტა“
გამომცემელი | ქეთევან კილურაძე
ტექნიკური უზრუნველყოფა | გვანცა მახათაძე

გარეკანზე გამოყენებულია კირილ ზდანევიჩის ესკიზი გრიგოლ რობაქიძის
პიესისათვის „მალსტრემი.“

© გამომცემლობა „სიესტა“, 2011

გამოცემულია 2011, თბილისი

ISBN 978-9941-414-71-8

გამომცემლობა შპს „სიესტა“

თბილისი, ვ. ანჯაფარიძის ქ. 16

ტელ./ფაქსი: +995 32 92 31 49 +995 32 22 07 08

ელ-ფოსტა: books@siestagroup.ge

www.siestabooks.blogspot.com

www.siesta.com.ge

1. შაქრო კარმელი

დიდი შუადღე. უშგული. ლამარიას ეკლესია. სალოცავის გარშემო ზორბა სვანი კაცები ფერხულში ჩამწკრივებულან და გველისებრ კლაკნილებს მიუყვებიან: თითოეულს ხელები წინმდგომის თეძოებზე უდევს და უქაქუნებს. მოფერხულეებს პატარა ბავშვები მისდევენ, მუჭით ნაკელს ესვრიან და აფურთხებენ, თან ერთმანეთსაც აყრიან ძახილ-ძახილით: „ფუი, ლამარია! ფუი, ლამარია!“ მთელს ამ პროცესიას წინამძღოლი კაცი ჰყავს – წვერმოშვებული, გრძელცხვირა და დიდრონ თვალებიანი; გულზე თიხის ფირფიტა უკიდია, წარწერით – *ადრეკილა*; შარვალი ჩახდილი აქვს, პერანგი აწეული; ბანჯგვლიანი ღიპი უთანთალებს, ხოლო ღიპის ქვემოდან წითელი მამლაყინწა ამოზრდია, რომელსაც ორივე ხელით ათამაშებს... „ადრეკილაც“ ქაქუნით დაიარება და ხანგამოშვებით დაიძახებს: „ა, თქვენისთანა ბაღლებს, დედის სკორემც გვიჭამია, გვიჭამია, გვიჭამია! შამბაღაა!“ ამაზე კიდევე დანარჩენები მიუგებენ: „მელიაი ტულეფიაი! Foxtrot! Foxtrot! მელიაი ტულეფიაი! Foxtrot! Foxtrot!“ ... გვერდით თეთრთავსაფრიანი ქალები შექუჩრებულან, კვარცხლბეკივით შემალლებულ ალაგას მანაზე რამდენიმე თხა დაუბამთ და იმათ წინაშე იჩოქებენ; თხები შარდავენ, დაჩოქილი ქალები კიდევე შარდის ჭავლს პირს უხვედრებენ და დალევას ლამობენ; მლაშე შარდს რომ ყლაპავენ, თავსაფრის კიდით ტუჩებს ინმენდენ და ჩურჩულით იტყვიან: „მარილი ჩვენი მოგვეც ჩვენ, ჯიმშერ! Mon cher! ჯიმშერ! Mon cher!“... „ფუი, ლამარია! ფუი, ლამარია!“ – ჟრიამულობენ ნაკელში ამოგანგლული ბავშვები... „ა, თქვენისთანა ბაღლებს, დედის სკორემც გვიჭამია, გვიჭამია, გვიჭამია!

შამბალაა!“ – გაიძახის „ადრეკილა“... „მელიაი ტულეფიაი! Fox-trot! Foxtrot! მელიაი ტულეფიაი! Foxtrot! Foxtrot!“ – მღერიან მოფერხულები... უეცრად, შიშის ჟრუანტელი დაუვლის იქაურობას – მოშორებით, შხარას მთის ძირას გიგანტურ ცეცხლისფერ მელიას დალანდავენ, რომელიც ძალუმი ნახტომებით ხალხისკენ გამოქანდება: თვალები ოქროსფრად უელავს, ბროლივით ეშვებს შორის ხასხასა წითელი ენა მოუჩანს... მორბის, მოგელავს, აქეთ-იქეთ იმზირება... მერე შედგება – კბილებდაკრეჭილი ქმინავს და სისინებს; არეშარეს დრუნჩს შეავლებს და მფეთქავი ნესტოებით ყნოსავს... თანდათან მთელს სურათს მისი სახე გადაფარავს, უფრო და უფრო აქეთ მოიწევს, მერე კი ერთბაშად რალაცა მუხტი დაუვლის და ამოიხავლებს: „ადე, შაქრო, კისლავოდსკში ვართ!“...

„... ადე, შაქრო, კისლავოდსკში ვართ,“ – ჩაესმა ძილბურანიდან გამორკვეულ შაქრო კარმელს. ხელი საბნის ქვეშ შეაცურა და ყვერები მოიფხანა. მერე სირიც მოისინჯა – ქვასავით გამაგრებოდა; ძილში დაგროვებული ენერგიით დატენილი: „ის“ უკვე ამდგარიყო! სიზმრის ლატენტური მოქმედება, როგორც რომ იტყვის პროფესორი ფრეიდ... და კიდევ – ფიზიოლოგიურის ნვენთა შერევა და ურთიერთქმედება ძილის დროს; აი, რა ახდენს გაღვიძებისას ხოლმე ამ ეროტიულის ენერგიის გენერირებას, – გაიფიქრა შაქრომ და გაიზმორა... გაზმორებისას სირმა „თავისაკენ მოქაჩა.“ „ადე, შაქრო, კისლავოდსკში ვართ,“ – უთხრა სირმა პატრონს.

არა, კისლავოდსკში არ იყო, თბილისში იყო, სერგიევის ქუჩაზე, სახლში №2 – ერთოთახიან ბინაში, კომუნალური სამზარეულო და საპირფარეშო რომ აკავშირებდა სხვა მდგმურებთან ამა სოფლისა: მოხარშული კომბოსტოს ყროლი და კლასიკური ქართული ჩეჩმა, მთელი თავისი ფეკალური ატრიბუტიკით... ხოლო კისლავოდსკში ნადია იყო, ნადეჟდა დაშკოვა – შაქრო კარმელის ყოფილი ხასა, რომელიც იჩემებდა, რომ კავკასიის გენერალ-

გუბერნატორის, დიდი თავადის, ილარიონ ივანიჩ ვორონცოვ-დაშკოვის ნაბოლარა ქალიშვილი გახლდათ. იქ საშოვარზე იყო წასული – კისლავოდსკის მთავარ კურზალში ოფიცინანტად მუშაობდა. ესეც შენი მთავარგამგებლობა და გუბერნატორობა, თავისი აქსელბანტებითა და ფრეილინებით, ჰე, ჰე, ჰე... თუმცა, შაქრო კარმელიც ხომ ნათავადარია, ჩემო ბატონო, და ნააფიცრალიც – პრაპორჩიკიდან ლეიტენანტამდე, და, სხვათა შორის – ნადეზერტირალიც: ევროპის ომში მოუწია მცირე ხანს გარევა, თუმცა მსუბუქად რომ დაიჭრა, მოახერხა და იქაურობას თავი დააღწია, მერე კიდევ ის რევოლუციაც მოხდა და სხვა ყველაფერი... ხოლო იმ „სხვა ყველაფრის“ შედეგი კი ისაა, რომ დღეს შაქრო კარმელი ტფილისის ერთადერთი და სწორუპოვარი სატაქსო „გარრაჟის“ მუშაკია – იზოშჩიკი, ოლონდ მოტორიზებული... ასე და ამგვარად, შაქროს ბედის ტრაექტორიაც ნადიასას ეპარალელურება. მაგრამ რუსის ქალს განა რა ქალი სჯობია?!

საბანი გადაიხადა და წამომდგარ სირს დახედა: დასაბამიერი, თაურმდგომი ასო, ჭეშმარიტი „ალფა“, ხოლო ყვერები – „ომეგასაებრ“ მომრგვალებულნი: ალფა და ომეგა! დასაბამი და დასასრული! ნაწილი (სირი), რომელიც მთელს (შაქროს) მოიცავს და მთელი (შაქრო), რომელიც ნაწილში (სირში) განსრულდება იდუმალის დიალექტიკით! რამეთუ იყო იგი სხვა მისი... არა – ერთადერთი და მისი საკუთრება, როგორც იტყოდა მაქს შტირნერ... დილისმიერმა სექსუალურმა მუხტმა ამგვარი „ლაზლანდარობის“ იშტაზე დააყენა შაქრო. ხოლო მის ნააზრევს რუსის ქალის შიშველი ხორცები ლანდებად ედებოდა... „ეპოქის სტილი სენსუალობაშია და სენსუალობა – სიტიტვლეში“, დასძინა შაქრომ, თითქოს ვინმე ახლანდელ, ყავახანის ინტელექტუალს, ვინმე მოლაყბე „ესტეტს“ მიუგდო ეს აზრი უგულისყუროდ... მერე სანოლზე წამოჯდა და ბალიშს მიეყრდნო. ბანჯგვლიანი ბარძაყი მოიფხანა. ბარძაყიდან ჭრილობა ელრიჯებოდა, ომიდან წამოღებული – ტევტონური ფოლადის ნამსხვრევის დანატოვარი...

ამასობაში კი სირმა, როგორც დირიჟორის ჯოხმა, ერთის გზნეულის მოძრაობით, შაქროს შიგადის ორკესტრი მონუსხა და მის ტანს ხურუმის ტალღამ ისე დაუარა, როგორც რომ ბეთჰოვენის საფორტეპიანო-საკონცერტო ინტროდუქციამ! სირი კი არა, მეტალურგიული ქარხნის ახალგაზრდა ინჟინერია, სარკესთან მდგარი, ახლად გაპარსული... სირი კი არა, ტატლინის კოშკია – ძეგლი „მესამე ინტერნაციონალისა“ და ჭეშმარიტი „ჟან კრისტოფია“ რომენ როლანისა – უდაბვენილესი თხზულება! სირი, როგორც ცხენი პატმოსის კუნძულიდან, მისი ნესტოები სეისმოგრაფია ყველა მიწისძვრების; კარდუს მონოლიტი, რისხვარი მარტორქა; ხოლო მისი სუნთქვა მოდის როგორც „მალშტრემ“ ედგარ პოესი, რომელზეც რემბომ მიუშვა ულაცი ჰიპოპოტამ... ეს იყო ჰამადანში: საცა ერთ ღამეს დიდმა ალექსანდრემ ათი ათასს მხედარს ათი ათასი ქალი მოთენთილ ბალახზე ცოლებათ გაუფინა... ცირა წარბი, წარბენილი, ცაკუთხური, წაკუზული, წაკუთხური – კუბისტური: დედა დადა გოგირდმჟავა მოთუთო და თხელი უმბო ბბადაბუბა დადა-დედა-ფუტურ-ფუჩურ-ინდუსტრია და ხევსური-ჯვაროსანი...

სწორედ ამდაგვარ, შეიძლება ითქვას, სიმბოლისტურ-ფუტურისტულ შტრიხებში იკვეთება შაქრო კარმელის დილა (1926 წლის ივნისისა), იმიტომ, რომ შაქრო კარმელი ბუნებით ხელოვანია, მეტიც – იგი პერსონაჟია, არამედ პერსონაჟი; ხოლო სულით იგი არისტოკრატია და სოციალისტი იმავდროულად, თვითმგვემი ნარცისისტი და ნეტარი მაზოხისტი, რასისტი-კაცთმოყვარე, წარმართი მართლმადიდებელი და უკულმართი მონამე, დაღლილი დენდი და ლუმპენ-პროლეტარი, უპოვარი ფაშა-ეფენდი – ეფექტების მოყვარული: ჰაფიზის ვარდი პრიუდომის უკანალში! არწივი დაჭრილი და ფრთოსანი გველი, ლომი და რწყილი, ნიჭი და ყიყვი, რაღაცა შეკონინებული და გადაყრილი, მიბნეულ-მობნეული... შაქრო კარმელი კაცი კი არა, დეკადანსია – დეკადანსი

დროთა ნალრძობი კავშირის წყვეტისას, როცა ლანდები თავიანთ საგნებს კარგავენ!

დიახ, მე ვფიქრობ, ქართული მოდერნიზმის, თბილისური ავან-გარდის ჩარჩო ზედგამოჭრილია შაქრო კარმელის პორტრეტისათვის. „ცისფერყანწელნი“ – ჭლექიანი სიმბოლისტები, გრაალით მსმელნი; აპოკალიფსის და სიგიჟის, ვაჟას და ვაგნერის, ნიცშეს და ქართული მითოსის სინთეზი, აზარფეშებით ჩამოტარებული. დასტურ რომ ნადიმია მთავარი პანგი ჩვენი ნაბეჭდი სიტყვის და ჯერ არ გათავებულან სადღეგრძელონი იმა ნადიმის. ჩვენს მხრებს ჯერ არ მოსხმიათ მელანქოლიის ნამოსასხამი! ხოლო აქეთა ფლანგზე კი ახმაურებულ და ენერგიულ ჯგუფად დგანან და მერე შეტევაზე გადმოდიან ახალგაზრდები – საქართველო-ფენიქსის ფრთაშესხმული ფუტურისტები: ელექტრობამ ისე ჩააქრო მთვარე, როგორც ათაშანგმა – კაცის გული; აეროპლანების წყობილი შაირი და ლოკომოტივების მუსიკა გაგვიტაცებს ახალი სიმაღლეებისკენ – ცათამბჯენების სახურავებისაკენ, სადაც რკინის კალიები დახტიან ცეპელინთა პროექტორების შუქზე; კონსტრუქტივიზმი, ნიჰილიზმი და ალკოპოლიზმი ისე სერავენ შემუშებულ ტვინებს და გადიდებულ ღვიძლებს, როგორც დრედნაუტები და კრეისერები სერავენ ტრანსრაციონალური წარმოსახვის ზღვას; იქ, სადღაც, შორს, საქართველო ჩვენი იწყება!

თუმცა, არის ყველაფერ ამაში რალაცა ზედაპირული: შაქრო კარმელი კაცი კი არა, სხვათა ყოფიერების კიდეზე გამოყვანილი ორნამენტია, ერთი რამ დეკორატიული პარაზიტი, ინდივიდუალური ბიო-სოციალური არშია. მისი ენერგია გარეშე მყოფთაგან მოდის, როგორც ენერგია ჭიისა, როცა მას ფეხს აჭერენ. საკუთარ ლოგინში წამომჯდარი და სირწამომდგარი, იგი იმყოფება დიდი იმპერიის კიდეზე – იმპერიისა, რომელიც ცოტა ხნის წინ დაინგრა და ახლა ნელ-ნელა აღდგენას იწყებს; და ამ კონკრეტულ შემთხვევაშიც მთელისა და ნაწილის თავისებურ დიალექტიკას-

თან გვაქვს საქმე: 1926 წლის ივნისის ამ დილას, შაქრო კარმელში თავს იყრიან რაღაცა არტისტული ილუზიები, სიმბოლიზმიან-ფუტურიზმიანად, რაღაცა „თვალღია ფანტასმაგორიები,“ რომლებიც წარმომავლობენ იმდროინდელი ქართული ხელოვნებიდან საერთოდ, რომელიც, თავის მხრივ, ჩამოყალიბდა დასავლური ცივილიზაციის პერიფერიაზე, როგორც თავადვე პერიფერიული და ორნამენტული წარმონაქმნი. „განა ოსიპ მანდელშტამმა, ამ ურიას ჭონჭოლმა, სულ რაღაც ორ წინადადებაში არ მოათავსა ჩვენი კულტურის არსი?! ისეთი ნათქვამია, გონებაში პირდაპირ ლურსმანივით ჩაგესობა კაცს...“ – ეს ერთმა მდრტვინავმა ლიტერატორმა, ფსევდონიმით „ლოტრეამონ მალდორორი,“ განუცხადა შაქროს „ავეტიკას დუქნის“ გაბოლილ ღრიანცელში, და ჟურნალიდან ამოხეული ფურცელიც მიაჩეჩა, საცა ქიმიური ფანქრით შემოხაზული იყო სიტყვები: „Я бы причислил грузинскую культуру к типу культур орнаментальных. Окаймляя огромную и законченную область чужого, они впитывают в себя главным образом его узор, в то же время ожесточенно сопротивляясь внутренне враждебной сути могущественных соседних областей.“ „გაგვაბითურა, ბატონო; ასეა ეს!“ – დაურთო ლოტრეამონ მალდორორმა, რომლის ნამდვილი სახელი და გვარი ერმილე ტუსკია გახლდათ.

❖ „საქართველო – ცივილიზებული დასავლეთის მხრიდან აღმოსავლეთის ბოსტანში გადმოგდებული კენჭი!“ – ტვინის მარცხენა ჰემისფეროში აღმოცენებული ამ მეტაფორით შაქრომ მარჯვენა ყვერი მოიფხანა, მერე ლოგინში ჩაცურდა, ხელები თავქვეშ ამოიდო, გაიზმორა და მთქნარებაც ზედ მიაყოლა. „რეჟისორის შეცდომით ხუთი საუკუნე დაიგვიანა!“ შაქრო კარმელი ერთ-ერთი იმ ბურგუნდიელ რაინდთაგანის შთამომავალი გახლდათ, გურიელმა რომ დაატყვევა ბათუმთან. ეს მოხდა 1445 წელს...

ბურგუნდიის დუკას – ფილიპე კეთილს – კუნძულ როდოსზე მყოფმა ჰოსპიტალიერმა რაინდებმა შველა სთხოვეს: „ოტომანები გვიტევენ, თავს გვესხმიან, გვძარცვავენ! მთელს აქაურს საქრის-

ტიანოს ავინროვებენ! დიადი კონსტანტინოპოლი მათი დარტყმის საფრთხის ქვეშაა! შენ შეგთხოვთ სამხედრო ძალით დაგვეხმარო, რომ ერთობლივად აღვუდგეთ ამ წინდაცვეთილ ძალთა თარეშს!" ჰოდა, რომის პაპის კურთხევით და ფულით ფილიპე კეთილმა თავისი ჯვაროსნული ლაშქრობის წამოწყება განიზრახა და სამზადისს შეუდგა. ოთხი გალერა ააშენეს და ორასი რაინდი, სრული აღჭურვილობით, განაწესეს საზღვაოსნო ბრძოლებისათვის. ბურგუნდიელთა ფლოტილიას ხელმძღვანელობდნენ ფილიპეს მიერვე 1430 წელს დაარსებული „ოქროს სანმისის“ ორდენის მაგისტრები – მესირ ჟოფრუა დე ტუასი და მესირ ვალერან დე ვავრენი. პირველივე შეტაკება, რომელიც კუნძულ როდოსთან მოხდა, ბურგუნდიელთა მარცხით დასრულდა და ფლოტილიამ შავი ზღვისაკენ დაიხია. მაგრამ ოტომანთა რამდენიმე მცირე რეიდი იქაც დაატყდათ თავს. ბურგუნდიელთა მდგომარეობა სა-
ვალალო შეიქნა. განახევრებული ძალებით და უსახსროდ დარჩენილებმა მეკობრეობა დაიწყეს – სურსათისა და სასმელის გარდა რაინდ-მეზღვაურებს ქალებიც ესაჭიროებოდათ, ქალი კი ფული ღირდა... ფილიპე კეთილის გალერები საქართველოს სანაპიროსკენ დაიძრა. აქვე უნდა ითქვას, რომ მეკობრეობა მხოლოდ დე ტუასიმ განიზრახა, ხოლო დე ვავრენს ერთადერთი და კეთილშობილური მიზანი ამოძრავებდა: იგი ეძებდა კოლხეთს – „ოქროს სანმისის“ მიწას! ტრაპიზონელმა ბერძნებმა დე ტუასის უთხრეს: ქართველებს ნუ დაესხმი, ეგენი მუსლიმები არ გეგონოს, ქრისტიანები არიანო. მაგრამ, დე ტუასიმ არად ჩააგდო მათი ნათქვამი: „ვინც რომის პაპს არ ემორჩილება, სქიზმატია, ხოლო სქიზმატის ძარცვა ისეთივე ღვთისსათნო საქმეა, როგორც ძარცვა ოტომანისა!“ მაშინ ტრაპიზონელებმა მაცნე აფრინეს გურიელთან და მოსალოდნელი თავდასხმის გამო გააფრთხილეს. გურიელმაც კარგი თადარიგი დაიჭირა – მცირე ლაშქარი შეკრიბა და ბათუმთან ჩაუსაფრდა მეკობრეებს. ნაპირზე გადმოსული ბურგუნდიელები („ვინცხა ბრანჯები,“ ანუ ფრანგები, ანუ კათოლიკეები)

ხუთასამდე გადარეულმა გურულმა უბრძოლველად დაატყვევა. ბურგუნდიელთა ამ ტყვევნილებამ თითქმის ორ თვეს გასტანა, სწორედ ამდენი დრო დასჭირდა ვატიკანს და ფილიპე კეთილს, რომ ტრაპიზონის მეფე იოანე IV-ის შუამავლობით გურიელთან მოლაპარაკება ეწარმოებინა „ჯვაროსნების“ გამოსაშვებად. ორი თვის თავზე, იტალიის გავლით, სამშობლოში დაბრუნებული რაინდები ახლობლებისთვის მთლად საცნაურნი აღარ იყვნენ. ვალერან დე ვავრენის ბიძა, „ასწლიანი ომის“ ჟამთააღმწერელი და აუინკურის ბრძოლის მონაწილე, ჟან დე ვავრენი წერდა, რომ ძმისწული მისი, ვალერან, მცირედი სიშლეგით იყო აღბეჭდილი, დრო-და-დრო მამლის ყივილის მსგავს ბგერებს გამოსცემდა, თითქოს მღეროდაო, მერე კი დაბალი ხმით იმ თავისსავე „ნამღერს“ ცდილობდა რომ აჰყოლოდა; განუზავებელ ღვინოს ეძალებოდა და ხელ-ფეხის კლაკვნიტ აცეკვდებოდა ხოლმე, ვითომდა წმინდა ვიტუსის სენმა შეიპყროო. აღმოჩნდა, რომ იმ ორი თვის განმავლობაში, გურიელის კარზე, ისევე როგორც ყველა ალაგას, საცა „ბრანჯი ტყვეები“ ჰყავდათ, იმგვარი ღვინის სმა და მღერა-შექცევა სუფევდა, რომ ბურგუნდიელებს დღე-ღამეც არეული ჰქონდათ და ზენა-ქვენაც. განსაკუთრებული პატივი, ცხადია, დე ტუასის და დე ვავრენს ერგო – ამათ თავად გურიელი მასპინძლობდა, ხოლო როდესაც გაირკვა, რომ ესენი კოლხეთის მადებარნი და „ოქროს სანმისის“ რაინდები იყვნენ, გურულ-ბურგუნდიულმა ლხინმა კიდევ უფრო მძაფრი და მხურვალე ხასიათი შეიძინა. რამდენიმე სუფრა გონიო-აფსაროსის ციხეშიც გაიშალა, იმ ალაგას, საცა იასონმა მოკლა მედეას ძმა – აფსირტე. გურულებმა და ბურგუნდიელებმა ძმობაც შეჰფიცეს ერთმანეთს, ხოლო დე ტუასის ვასალი და მარჯვენა ხელი, რაინდი ჰუგო დე კარმიუ გურიელის ქალს ისე მოეწონა, რომ მამას შესთხოვა, ამ კაცს გამაყოლეო. ჰუგო დე კარმიუს გულშიც გაღვივდა გურიელის ქალისადმი ვნება, და ოქროს სანმისის რაინდმა მართლაც და რაინდული საქციელი ჩაიდინა – იასონის ცოდვა უნდა გამო-

ვისყიდო, კოლხი ხალხის წინაშე ჩადენილიო, სანმისი და ულამაზესი ქალი რომ მოგტაცათო! გურიელს ჩაესიდა და ბურგუნდიაში აღარ დაბრუნებულა. სწორედ იმ ჰუგო დე კარმიუსა და გურიელის ქალის ჩამომავალი გახლდათ შაქრო კარმელი.

ამ ისტორიას შაქრო განსაკუთრებული სიამოვნებით უამბობდა ხოლმე ახლად გაცნობილ ხალხს – სუფრასთან თუ სადმე დუქანში. მწერალი რომ ყოფილიყო, ვთქვათ, როგორც ჩვენი ავალონ იუნგარო, ანდა მერეუკოვსკი, ამ ამბავს რომანსაც მიუძღვნიდა. მაგრამ შაქრო შორიდან ეტრფოდა ლიტერატურას – პერიფერიიდან, თუმცა ნაკითხობას ვერ დაუნუნებდა კაცი – კლასიკა გინდა თუ ახლანდელები; კითხულობდა, ოღონდ კითხულობდა იმგვარადვე, როგორც რომ ლვინოსა სვამდა: არ აგემოვნებდა, უბრალოდ შთანთქავდა. ცხადია, წაკითხულიდან მცირედს იხსომებდა კიდევაც, რომ მერმე ერთი-ორი რამ „ლამაზი აზრი“ ეთქვა სხვათა და, განსაკუთრებით, საკუთარი თავის მოსაწონად.

ფილიპე კეთილის „მცირე ჯვაროსნობის“ გურული ეპიზოდი ისტორიული ფაქტია, მაგრამ აი შაქრო კარმელის დიდი წინაპარი – ბურგუნდიელი რაინდი ჰუგო დე კარმიუ – შაქროსივე ქმნილება იყო. თუმცა, შაქრო ამას არ იმჩნევდა, ისევ და ისევ რაღაც არტისტულ ილუზიებში გაფანტული გონებით... გრიგოლ რობაქიძის „ენგადი“ თავიდან არ ამოსდიოდა შაქროს: ხეცსურთა ხმლებზე ამოტვიფრული „A.M.D.“ – „Ave Mater Dei!“ რაღა თქმა უნდა სწორედ ასე უნდა წავიკითხოთ! იმიტომ რომ ხეცსური დანაშთია რომელიღაც კულტუროსანი ხალხისა. რიჩარდ ლომგულის ჯვაროსნებიც მოსულან აქ: მისი დედის, ელეონორა აკვიტანელის სადიდებელ ლოცვას ხეცსურები დღესაც ამბობენ. ხოლო რიჩარდ ლომგულის ფარზე ვეფხთან შებმული მოყმე იყო გამოსახული – ვეფხისტყაოსანი, იდუმალ სიბრძნეს განდობილი და ნაზიარები მისტაგოგი! რისთვის ჩამოვიდა „მალულად“ დავით აღმაშენებელთან ბოლდუინ იერუსალიმელი – წმინდა მინის იმდროინდელი მეფე? ეგრეთ წოდებული „გრაალისათვის“ ჩამო-

ვიდა, როგორც რომ ორი ათასზე მეტი წლით ადრე არგონავტები ჩამოვიდნენ ეგრეთ წოდებული „სანმისისათვის“... დიახ, „გრაალის ბარძიმიცა“ და „ოქროს სანმისიც“ სიმვოლებია მხოლოდღა – სიმვოლები იმ საიდუმლოსი, რომელიც ქართულ ენაშია დამარხული... და საერთოდ, როგორც უთქვამს გეორგ ვილჰელმ ფრიდრიხ ჰეგელს – *მსოფლიო ისტორიაში პროგრესი მხოლოდ კავკასიის რასის წყალობით ხდებოდა!*

იენისის ამ დილას ასე გაღვივდა შაქროს გონებაში, „ეროტიულ სურათებთან“ ერთად, ისტორიულ-მითოლოგიური პალუცინაციები... გარნა რა უნდა იყოს ეს საიდუმლო, რომელიც სიმვოლიურად „კირბების,“ „ლაზარეს,“ „გრაალის,“ „ოქროს სანმისის,“ „ღვთისმშობლის წილხვედრი მინისა“ და კიდევ სხვათა და სხვათა სახელით მოიხსენიება? ეს „ტემა“ განსაკუთრებულ კვლევას საჭიროებს, საგანგებო გამჭრიახობით აღჭურვილ მენტალიტეტს; შესძლებს, ეთქვათ, ამგვარი კვლევა-მოძიების ჩატარებას იგივე ავალონ იუნგარო გარრი გოლენდი?

შაქრო კვლავ სანოლზე წამოჯდა. ამ ღამით ისევ სვანეთი ესიზმრა: სვანეთი, თავისი მთავარი მისტერიით – მელია-ტულეფია... განა სრულიად საქართველოც მისტერია არ არის?! გეო-ორგია: მინის ღრეობა და ჯვარი ვაზისა: ჯვარი – ტანჯვა, ვაზი – ყვავილობა! მინაში ჩაფლული თიხის ჭურჭელი და ამ ჭურჭელში აღსრულებული მონამეობა თეთრი გიორგისა, რომელიც არის ჭეშმარიტი დიონისო, რომელიც სილამაზისთვის ეწამა, იმიტომ რომ ადამიანი სილამაზით გადარეული ცხოველია! აქამდე სწორედ მშვენიერისაკენ სწრაფვამ გადაარჩინა ეს ცხოველი, რომელსაც არც ფიზიკური ძალა აქვს, არც კლანჭი, ბრჭყალი, სისწრაფე, თუ ეშვები... მშვენიერება მზისა და მინის იდუმალი კავშირიდან იშვის – ამ კავშირს, ამ შერწყმას ჯერ კიდევ პირველყოფილი ადამიანი ეთაყვანებოდა. ვაზი პირველადი განსხეულებაა ამ კავშირისა, ღვინო – პირველადი სუბსტანციაა მისი. საქართველო სილამაზის მისტერიაა, ხოლო სილამაზე გადაარ-

ჩენს მსოფლიოს: დოსტოევსკი. ამიტომაცაა, რომ ქართველი ერი მგოსანია ბუნებით! სილამაზისთვის ჯვარცმული ერი ვართ – სილამაზე უპირველეს ყოვლისა! აქ ზნეობაც სილამაზის კანონებს ემორჩილება – ამორალური საქციელი ულამაზოა... ხოლო სვანეთში პირწმინდა სილამაზის საიდუმლო ინახება – მზე და მინა, ხურუში და თესლი, ნათელი და ბნელი, ხედვა და გზნება, აპოლონი და დიონისო, დაფარულის დაუფარაობა, სხეულყოფილი შთაგონება!.. არადა, სვანეთში არასოდეს ყოფილა შაქრო, მხოლოდ სურათებით იცნობდა – გრაფ-ფოტოგრაფ სენიორ ვიტტორიო სელლას „კამერა ობსკურადან“ აღმოცენებული ხატებით... სვანეთშია აღმოდებული მაყვლოვანი, რომელიც არ იწვის – მინის მიერ შთანთქმული მზის ნათება! მანათობელი წყვდიადი, მზიანი ღამე: საქართველო მზიანი ღამის ქვეყანაა, ხოლო სვანეთი ჰიმნია, მზიანი ღამის მიმართ თქმული დიახ, მზე თვალია, რომელიც სვანეთის მინას, სვანეთის ლანდშაფტს კითხულობს, როგორც ტექსტს ამ ჰიმნისას: ტექსტი-ლანდშაფტი, რომელიც ჯერ ვერცერთ მოკვდავს ვერ ამოუკითხავს... ამ ტექსტის წასაკითხად მესამე თვალია საჭირო, რომელიც მზის თვალთ შებედავს მინას... სწორედ ამ ტექსტშია კოსმიური სიბრძნე, უმაღორფიული! უშგული, როგორც უმაღლეს ალაგას განლაგებული სოფელი, უმაღლესი წერტილი აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის გამავალ სამანზე, სწორედ ის ტრაპეზია, რომელზეც გადაშლილია ტექსტი-ლანდშაფტი, სადაც მზის თვალი მზიანი ღამის ჰიმნს კითხულობს... ორფიული ჰიმნი – სილამაზის საიდუმლოს განმსიტყვებელი! ო, ეს არ გახლავთ მორიგი „ფანტასმაგორია“ შაქროს თავში; ეს ყველაფერი შაქრომ ერთი ღირშესანიშნავი ადამიანისგან შეიტყო, იგივე ლოტრეამონ მალდორორმა რომ გააცნო რამოდენიმე წლის წინ იური დეგენის „ფანტასტიურ დუქანში“ – გიორგი გურჯიევი ერქვა იმ კაცს: იგი კოსმოსის მსჭვალავ საკრალურ რხევებს იკვლევდა და მერე თავისებურ ქორეოგრაფიულ მოძრაობებში გადმოჰქონდა, რასაც რომ ადა-

მიანის ჰარმონიული განვითარების ფსიქო-ფიზიკური ძალა მო-
ჰქონდა. მანვე, გურჯიევმა, გამოთვალა, რომ ხსენებული კოს-
მიური რხევების ყველაზე ინტენსიური აღქმა სწორედ უშგულშია
შესაძლებელი; მეორე ასეთივე ალაგი შიდა აზიაშია – შამბალა –
რომელსაც გენიალური ნიკოლაი რერიხი დაედებს. იმხანად გურ-
ჯიევი საგანგებო ექსპედიციის მოწყობასაც კი აპირებდა სვა-
ნეთში, შესაბამისი ტექნიკური აღჭურვილობით და საზომი ხელ-
საწყობით, მაგრამ არ დასცალდა – ბოლშევიკები შემოვიდნენ
და გურჯიევიც გაიქცა; ამბობენ, ახლა პარიზში მოღვაწეობს და
უამრავი მიმდევარი ჰყავსო... სხვათა შორის, გურჯიევმა ისიც
თქვა, რომ მალე აქ დიდი სისხლი დაიღვრება, რომ მალე ჩვენს
თავებს წიხლებს ჩასცემენ და თიხას მოზილავენ, რომ იმ თიხი-
დან ახალი ადამიანი გამოძერწონ... ორფიული მუსიკაც ხომ
ცთომილთაგან გამოცემულ ბგერებს ემყარებოდა, როგორც
წერდა ედუარდ შიურე... ვიტორიო სელლას ერთი ფოტოსურათი
წარმოუდგა თვალწინ: უშგულში განცალკევებულად მდგარი სამი
შავი მურყვამი – იმ ალაგს „ჩაჟაში“ ჰქვია; ამათგან ორი ისე
დგას, როგორც გიგანტური რქები ორფეოსის გიგანტური ქნა-
რისა; მართლაცდა რაღაცა კოსმიური ნაგებობაა, საკრალური
ვიბრაციების გამტარი – გურჯიევის თვალი სწორედ ამას დაი-
წახავდა... და ასევე – როგორც ორფეოსი იზიდავდა ტყის ნადირს
თავისი სიმღერით, ისე იზიდავდა საქართველო სხვა მოდგმის
ხალხებს: ბერძენ არგონავტებს, შუმერებს, რომაელებს, სპარ-
სებს, სარკინოზებს, ჯვაროსნებს, მონღოლ-თათრებს, კათოლიკე
მისიონერებს, რუსებსა და ევროპულ სოციალისტთა დელეგა-
ციებს. სილამაზე ჰარმონიაა განსხვავებულთა შორის, დაპირის-
პირებულთა შორის, შეუთავსებელთა შორის აღმოცენებული! აქ,
საქართველოში იპოვის დასავლეთი თავის აღმოსავლეთს, ხოლო
აღმოსავლეთი – დასავლეთს. ალბათ ეს ქვეცნობიერი აზრი ძევს
იმაში, რომ სიზმრად ნანახი სვანური მისტერია „ფოქსტროტი“
იყო შეზავებული: „ფოქსტროტი“ – მწუხრის ქვეყნიდან წამოსუ-

ლი როკვა ქალ-ვაჟისა, რომელთაც წყურვილი ჰკლავთ – წყურვილი პირველყოფილისა, ანუ პირველმინისა და პირველმზისა, და აღდგინება სქესთა დასაბამიერი ერთობისა: მზიან ღამეში რომ ეკონებოდნენ ერთმანეთს, ხოლო ტანთ არაფერი ემოსათ გარდა ვნებისა და ხურვებისა!

აქ კვლავ რუსის ქალის შიშველი ხორცები წარმოუდგა ერთიულის სიმძაფრით: ერთხელ ნადიასთან ერთად სულ რომ გაშიშვლდნენ და „ფოქსტროტი“ ნაიცეკვეს, მერე ლოგინზე რომ გადაგორდნენ ბლლარძუნ-ბლლარძუნით...

და კვლავ დაუქნია შაქროს სირმა დირიჟორის ჯოხი მისი შიგადის სიმფონიურ ორკესტრს... მზის ხურუში და მზის თესლი! და იენისის ამ დილას შაქრო კარმელმა მუჭურით დაიცხრო მოძალებული ყინი სექსუალობისა, მერე გვერდზე გადაბრუნდა და ისევ დაიძინა...

2. უილიამ გეგიტ უოსერსტაინის მემუარებიდან

ნუ მკითხავთ, როგორ აღმოვჩნდი სვანეთში, იმ ადრე-შუა-საუკუნოვან ნესჩვეულებათა მიმდევარი ხალხით დასახლებულ მაღალმთიან რეგიონში, მე – ახალგაზრდა და ფრიად წარმატებული ბიზნესმენი ფილადელფიიდან რუსეთში კონცესიების შესაძენად ჩასული. დამეთანხმებით, ფრიად შთამბეჭდავი „ვირაჟი“ გამიკეთებია! იმიტომ, რომ დრო იყო ასეთი: „ბობოქარი 20-იანები,“ „ჯაზის ეპოქა,“ „ლამაზად დამთვრალი წლები“... ჩემი თაობის ხალხი, ყველანი ერთად, ოდნავ შერყეულები ვიყავით...

თუმცა, ამ მთვრალი და ბობოქარი ჯაზის თანხლებით, ამერიკა ინტენსიური მოდერნიზაციის გზას დაადგა: პირველი მსოფლიო ომიდან გამარჯვებით გამოსული ქვეყანა ერთბაშად სახეს იცვლიდა – სოციალურად, ეკონომიკურად, კულტურულად. ბიზნესის ციებ-ცხელება, ტექნოლოგიური ბუმი, სამეცნიერო გარღვევები – ამათ დაიპყრეს ხალხის გონება და გულები და იქიდან ხელოვნება, რელიგია და პოეზია განდევნეს. ფორდის საავტომობილო ქარხნის კონვეიერები არა მხოლოდ მანქანებს, არამედ ადამიანებს უშვებდა, მუშათა სოციალური მოწყობისა და ორგანიზაციის ახალი, მეცნიერული მეთოდების დანერგვით. ეს ეგრეთ წოდებული „ფორდიზმი“ ლამისაა ქვეყნის პოლიტიკურ სისტემად იქცა, როგორც რუსეთში – ბოლშევიზმი. ჩვენში მასობრივი წარმოება-მოხმარებისა და სოციალურად უზრუნველყოფილი საყოველთაო კეთილდღეობის ქვეყანა ყალიბდებოდა. ხოლო ამ „ფორდიზმის“ გვერდით იყო „ფროიდიზმი“ – საშუალო ფენის წარმომადგენელმა ამერიკელმა ზიგმუნდ ფროიდის იდეები საკუთარ სექსუალურ პრობლემებზე ისე მოიღრგო, რომ ლამისაა რელიგიური შვება იგრძნო. მახსოვს, ნიუ-იორკ ტაიმსი წერდა: „რე-

ლიგია განწირულია, აცხადებს პროფესორი ფროიდი, მისი ალაგი მეცნიერებამ უნდა დაიკავოსო!" იმ ხანად, ყოველი მეორე ამერიკელი დიასახლისი ისევე ეტანებოდა პოპულარულ ჟურნალებში ფსიქოანალიზის შეასახებ გამოქვეყნებულ სტატიებს, როგორც ბეტი კროკერის სამზარეულო წიგნს. სარეკლამო ტექსტები და სლოგანებიც კი ფროიდისტულ თემატიკას იყენებდნენ: „პალიტოზისი, ანუ პირში ცუდი სუნი გაქვთ, ქალბატონო? მამაკაცები ზურგს შეგაქცევენ, მარტოობისთვის განწირული ყოფილხართ! გზა მიეცით თქვენს ლიბიდოს – შეიძინეთ უებარი პირის სავლესი საშუალება: ლისტერინი!" სხვათა შორის, სარეკლამო საქმემ თვით იესო ნაზარეტელიც თავის საბრენდო სახედ აქცია: „იესოს უყვარხარ მაშინ, თუ ხარ ჯანსაღი და წარმატებული!!!“ გაყიდვებისა თუ მარკეტინგის მენეჯერების ხელიდან ხელში გადადიოდა ბრიუს ბარტონის წიგნი: *კაცი, რომელსაც არავინ იცნობს* – სადაც გამოყვანილი იყო იესო ქრისტე, როგორც ენერგიული მარკეტოლოგი, რომელმაც თორმეტი მენეჯერის მეშვეობით დააარსა უაღრესად წარმატებული გლობალური კორპორაცია „ქრისტიანობა.“ საზოგადოების ფიზიკური და ფსიქიკური სიჯანსაღე დემოკრატიის უცილობელ პირობად იქცა. მაშინ დაიწყეს კალორიების დათვლა ისევე, როგორც მანამდე ფულს ითვლიდნენ და ვიტამინების გამო ზრუნვაც იმდროინდელი წამოწყებაა. „მშრალი კანონის“ შემოღებაც ჯანსაღი ცხოვრების ახალმა წესმა დააჩქარა – ანგლოსაქსმა პურიტანებმა ერის გენეტიკური სინმინდე დაისახეს რელიგიურ საზრისად, ლოთბაზარა იტალიელ და ირლანდიელ კათოლიკეებსა და ასეთსავე ურიებს ანტი-ალკოჰოლური ბრძოლა გამოუცხადეს; ამ საქმეში რასისტი „კუჟლუქს-კლანელებიც“ გვერდით დაუდგნენ, განსაკუთრებით – ქალები.

მაგრამ ახალგაზრდა ხალხი მაინც სვამდა –აკრძალული ხილისადმი სწრაფვის ძალით – და სიმთვრალე „პრესტიჟულ და ელიტურ“ მდგომარეობად მიიჩნეოდა, იმიტომ რომ, როგორც გითხარი, მაშინდელი ახალგაზრდები ცოტა შერყეულები გახლ-

დით და, საერთოდ, ეპოქა იყო პარადოქსული. ფროიდიზმის კვალობაზე, აინშტაინის ფარდობითობის თეორია ისეთივე პოპულარული იყო, როგორც „ჩარლსტონი“ – ულტრამოდური ცეკვა, რომელმაც წაღეკა ამერიკა, პირდაპირი გაგებით: 1925-ში, ორას ორმოცდაათი მოცეკვავის მიერ ერთდროულად შესრულებულმა „ჩარლსტონმა“ ბოსტონის ერთ-ერთი კლუბი ჩამოანგრია, ხოლო იმ კლუბს „პიკეიკის კლუბი“ ერქვა. დიახ, ასე იყო, ძველი და ტრადიციული ცხოვრება ინგრეოდა განახლების საცეკვაო რიტმში – აინშტაინისეული „ფარდობითი ჩარლსტონის“ კანონებით... და, რაღა თქმა უნდა – ფულის ყოვლისშემძლე ძალითაც, რომელიც არა მხოლოდ ფიზიკურ-საცეკვაო ფარდობითობაზე, არამედ დროის შექცევადობაზეც იხარჯებოდა. იმ ჩვენი შერყეულ თაობის კრებითი სახე შექმნა ახალგაზრდა ფრენსის სკოტ-ფიცჯერალდმა, რომანში „დიდი გეტსბი“ – კაცი, რომელსაც სწამდა რომ დიდი ფულით შეძლებდა წარსულის მობრუნებას და ერთდროს აუხდენელი სიყვარულის გაცოცხლებას... იმ გეტსბისაც სწორედ ის „ექსისტენციალურ-ფინანსური ჩარლსტონი“ უთამაშებდა თავში, რომელმაც, საბოლოო ჯამში, მთელი ჩენი ეკონომიკა დაანგრია იმ ბოსტონური კლუბივით – „საფონდო ბაზრის დაქცევა!“ „დიდი დეპრესია!“

ამ მემუარებს ორი წელია რაც ვწერ, 1967-ში დავიწყე: პარიზის ქუჩებში და ამერიკის საუნივერსიტეტო კამპუსებში სტუდენტები ბარიკადებს აგებენ და „ბურჟუაზიულ მორალსა და მომხვეჭელობას“ ეომებიან; ვინ იცის საით წავა ეს ყველაფერი...

რუსეთი ახალგაზრდობიდან მიზიდავდა; კოლეჯში სწავლისას ტურგენევის რომანების კითხვა მიყვარდა. ჩემი ოცნება უფრო შორსაც მიდიოდა – რუსეთის თურქესტანისკენ, სადაც ბინადრობს მარკო პოლოს მიერ აღწერილი ვეება ერკემალი, სახელწოდებით Ovis Poli, აი სწორედ მაგაზე მინდოდა ნადირობა... არა, ერნესტ ჰემინგუეისა არაფერი მცხია; ეგ უფრო ჩემი მეუღლის სტიქიაა – ჩემი უტკბესი და უსაყვარლესი მერიონისა;

მართლაც რა ტკბილად შევებერდით ერთმანეთს, ზუსტად მეოცე საუკუნის ტოლები ვართ ახლა...

ბიზნეს-ადმინისტრირების მაგისტრის ხარისხის მიღების შემდეგ დავინყე მუშაობა საშუამავლო ფირმაში „პორტნოი, დო-კტოროუ & კუგელმას.“ 1926 წლის გაზაფხულზე გავიცანი აიზეკ ტრეიდერი, საბჭოთა რუსეთთან მოვაჭრე კომპანია „ამტორგის“ კაცი. სწორედ მისგან შევიტყვეე იმ ეკონომიკური ექსპერიმენტის შესახებ, რომელიც ბოლშევიკურმა ხელისუფლებამ წამოიწყო. იმხანად რუსები ე.წ. „ახალ ეკონომიკურ პოლიტიკაზე“ გადავიდნენ, იმიტომ რომ მყარი ვალუტა ესაჭიროებოდათ, საამისოდ კი შიდა ბაზარი და წარმოება უცხოური კაპიტალისთვის უნდა გაეხსნათ, მათ შორის ჩვენთვის – ამერიკელებისთვის, ყველაზე მოწინავე ტექნოლოგიებს რომ ეფლობდით და დიდ კაპიტალსაც. მყარი ვალუტის მოსაზიდად საბჭოთა მთავრობამ უცხოელ ბიზნესმენებს კონცესიები შესთავაზა, ანუ – შესაძლებელი გახდა რუსულ ეკონომიკაში კაპიტალის დაბანდება და მოგების ამოღება, რაც იმათ ეკონომიკასაც დაძრავდა მკვედარი წერტილიდან და ჩვენებულ კაპიტალსაც ფართო საინვესტიციო სივრცეს გაუხსნიდა. ამგვარი კონცესიები ეკონომიკის თითქმის ყველა სფეროს მოიცავდა – სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებით დაწყებული, ხიზილალისა თუ ხალიჩების დამზადების ჩათვლით. როცა მე ამ საქმეში ჩართვა განვიზრახე, საბჭოთა რუსეთში დაახლოებით ოთხმოცდაათამდე კონცესია ოპერირებდა, თუმცა ამათგან სულ ხუთი თუ ექვსი წარმოადგენდა სერიოზულ ინვესტიციას, ხოლო მათ შორის გამოირჩეოდა: ბრიტანული კომპანიების მიერ ამოქმედებული მაღაროები და საწარმოები ურალის რეგიონში; ხე-ტყისა და მერქნის გადამამუშავებელი დიდი კონცესია გერმანული ფირმის – „ვალდუნგსინდუსტრი“ – ხელში; კრუპის და დრუადის სასოფლო-სამეურნეო კონცესიები დონისა და ვოლგის რეგიონებში; და მსოფლიოში უდიდესი მანგანუმის საბადო ჭიათურაში, საქართველო, რომელსაც ფლობდა ავერილ ჰარიმანი,

ერთ დროს „იუნიონ პასიფიკის“ აღმასრულებელი დირექტორი, ხოლო შემდგომში სახელოვანი დიპლომატი და საერთაშორისო მოღვაწე – მეორე მსოფლიო ომის დროს ამერიკის ელჩი რუსეთში, შემდეგ ბრიტანეთში, შემდეგ „მარშალის გეგმის“ კოორდინატორი, პრეზიდენტ კენედის მრჩეველი საერთაშორისო საკითხებში, ხოლო ამჟამად – პრეზიდენტ ლინდონ ჯონსონისა. ავერილ ჰარიმანი მართლაც რომ გამჭრიახი, დიპლომატიური გონების კაცი გახლდათ და მალევე მიხვდა, რომ ბოლშევიკური მთავრობა არც ერთ კონცესიას, საბოლოო ჯამში, გასაქანს არ მისცემდა: ყოველი წარმატებული საქმე კიდევ ერთი დადასტურება იქნებოდა კაპიტალისტური წარმოების წესის უპირატესობისა და ეფექტურობისა კომუნისტურის პირისპირ. ეს უკვე იდეოლოგიისა და პოლიტიკის სფეროა, ხოლო ტოტალიტარული რეჟიმები, რაც უნდა ეკონომიკურ შეჭირვებაში იყვნენ, თავიანთ იდეოლოგიურ და პოლიტიკურ პრიორიტეტებს არ ღალატობენ. ამიტომაც, მთელი ეს საკონცესიო საქმიანობა ბლევით დასრულდა... მხოლოდ ჰარიმანმა მოახერხა და მისთვის კუთვნილი მოგების საკმაოდ მსუყე ლუკმა მაინც აწაპნა ბოლშევიკებს, მეტიც – თავისი დიპლომატიური ნიჭით მათი „მეგობრის“ რეპუტაციაც დაიმკვიდრა...

„პორტნოი, დოქტოროუ & კუგელმასში“ ინტერესით შეხვდნენ ჩემს საბჭოურ-რუსულ საკონცესიო წამოწყებას და გადაწყვიტეთ, რომ მე ჩავიდოდი რუსეთში საინვესტიციო პირობებისა და მომგებიანობის შესასწავლად, ხოლო ჩემი მეუღლე, მერიონი, რომელიც ჟურნალისტი გახლდათ, „Asia Magazin“-ის კორესპონდენტის სტატუსით იქაური ქალების სოციალურ მდგომარეობას განჩხრეკდა და პერიოდულად სტატიებს გამოაქვეყნებდა ხსენებულ ჟურნალში. არ დაგიმაღავთ, დიდი ენთუზიაზმი დამეუფლა, ვფიქრობდი რომ წინ უალრესად საინტერესო შეხვედრები მელოდა, ამათ შორის კი უმთავრესი – მარკო პოლოს ერკემალთან, Ovis Poli-სთან... აიზეკ ტრეიდერმაც („ამტორგიდან“) მზადყოფნა

გამოხატა დამხმარებოდა და დამაკავშირა პარიზში მცხოვრებ ვინმე პოლკოვნიკ სლოუნთან, რომელიც საფრანგეთში საბჭოთა რუსეთის მაშინდელ ელჩს ახლოს იცნობდა.

დიახ, მოსკოვისკენ ჩვენი გზა პარიზზე გადიოდა. პარიზი, ჩემი მერიონის მშობლიური ქალაქი... ალბათ უნდა ვიამაყო იმით, რომ მე, ამერიკელ ებრაელს, ფრანგული არისტოკრატიული ოჯახიდან გამოსული ქალი მყავს ცოლად. ერთმანეთი პენსილვანიის უნივერსიტეტში გავიცანით, სადაც საფრანგეთიდან ჩამოსული მერიონი ლიტერატურას ეუფლებოდა, ხოლო მე – ბიზნეს-ადმინისტრირებას. მერიონს შეეძლო ფრანგი პოეტის, სენ-ჟონ პერსის ცოლი გამხდარიყო, მერე ნობელის პრემიაც რომ მიიღო, პო – სენ-ჟონ პერსმა მას ხელი სთხოვა, მაგრამ მერიონმა უარი უთხრა. საქმე ის გახლავთ, რომ, მართალია, მერიონს ძალიან უყვარს პოეზია და მწერლობა საერთოდ, მაგრამ არ უყვარს საფრანგეთი და ევროპა როგორც ასეთი – „დრომოჭმულ ტადიციებში ჩარჩენილი ბებერი ევროპა...“ ჩემი მეუღლე ნამდვილი ლიბერტარიანელია – თავისუფლების, დემოკრატიის, სქესთა თანასწორობის, სოციალური სამართლიანობის მხურვალე ქომაგი. ვერ ვიტყვი, რომ იგი მებრძოლი ფემინისტია, სულაც არა, მაგრამ, მუდამ მიაჩნდა, რომ საზოგადოებრივ პროგრესში ქალს განსაკუთრებული როლი უნდა მიენიჭოს. 20-იან წლებში მასაც და მეც გენამდა, რომ ამერიკა სწორედაც ამგვარი საზოგადოებრივი პროგრესის გზას დაადგა – მოდერნიზაციის გზას, რომელიც ევროპაში ანტიდემოკრატიულ, ტოტალიტარულ-კომუნისტურ დეფორმაციას განიცდიდა. ამიტომაც გააკეთა მერიონმა არჩევანი ამერიკაზე და ჩემზე – იქაურ ებრაელზე. მერიონის სანათესავო, „არისტოკრატულად შუასაუკუნეებში ჩარჩენილი,“ დიდი ალტაცებით ამ ნაბიჯს არ შეხვედრია, მაგრამ ყველაფერი მალევე მოგვარდა – მე ხომ საკმაოდ შეძლებული ოჯახის საკმაოდ პერსპექტიული ნევრი გახლდით და მათ ეს დაინახეს...

პარიზში ჩასვლისთანავე პოლკოვნიკ სლოუნს დავუკავშირდი და ორიოდ დღეში მისი მეშვეობით რუსეთის ელჩთან სადილზე მიპატიუებაც მივიღე.

სადილი ელჩის რეზიდენციაში გაიმართა. ვერ ვიტყვი, რომ ჩვენი მასპინძლები მეტად წააგავდნენ ტურგენევის რომანებში ამოკითხულ პერსონაჟებს, მაგრამ სუფრა მართლაც რომ რუსულად მდიდრული იყო – შავი ხიზილალით, შებოლილი ზუთხით და მისთანა დელიკატესებით გაჯერებული. ელჩი იმთავითვე დაინტერესდა ჩემი პერსონით – როგორც ჩანდა, პოლკოვნიკმა სლოუნმა მანამდე ჩემი საკმაოდ „შთამბეჭდავი“ პორტრეტი დაუხატა: რომ მე არ გახლდით ჩვეულებრივი ვაჭარი ნეგოციანტი, არამედ ამერიკული ბიზნესნრების მიერ გამოგზავნილი „მზვერავი,“ რომელსაც უნდა დაედგინა თუ რამდენად სანდოა საბჭოთა რუსეთი კონცესიების განხორციელებისა და სასესხო ურთიერთობების თვალსაზრისით, განსხვავებით, ვთქვათ, იგივე პოლონეთის მთავრობისგან, რომელიც დიდი სანდოობით არ გამოირჩეოდა. ელჩს უკვე გამზადებული ჰქონდა მოსკოვში ჩემ მიერ წარსადგენი რამდენიმე სარეკომენდაციო წერილი, მათ შორის – საგარეო საქმეთა მინისტრ ლიტვინოვთან. უცხოური კაპიტალდაბანდება უმნიშვნელოვანესი თემა იყო მაშინდელი რუსეთის ხელისუფლებისთვის და ამ საქმეში საგარეო უწყებას წამყვანი ფუნქცია ენიჭებოდა. ელჩი სიამაყით საუბრობდა „ამხანაგ ლიტვინოვის“ შესახებ, რომ იგი უაღრესად განათლებული და გონებაგახსნილი პიროვნება იყო, ისევე როგორც მისი წინამორბედი – ჩიჩერინი, ბოლშევიკების მხარეზე გადასული არისტოკრატი, შესანიშნავი პიანისტი და მუსიკოლოგი, რომელმაც ბრწყინვალე წიგნი მიუძღვნა გენიალური მოცარტის ცხოვრებასა და შემოქმედებას...

ღირსშესანიშნავ საბჭოთა დიპლომატთა შესახებ საუბრის ბოლოს, დესერტის მირთმევისას, „მაიმუნების პროცესზე“ გადავერთეთ. ბატონი ელჩი მერიონის საქმიანობით დაინტერესდა და მისი ჟურნალისტობის ამბავი რომ შეიტყო, ჩაეძია – ალბათ

თქვენს ჟურნალში სტატიების ციკლსაც მიუძღვნით ჩვენს ქვეყანას. მერიონმა მიუგო, რომ მას აინტერესებდა ქალის მდგომარეობა დღევანდელ რუსეთში, მისი უფლებები და, საერთოდ, პიროვნების თავისუფლების საკითხი რევოლუციური გარდაქმნების პერიოდში. ელჩმა სხარტად აიტაცა ადამიანის უფლებათა თემა და მცირე საბჭოურ-პროპაგანდისტული ტირადის შემდეგ, რომელიც შეეხო „განთავისუფლებულ ქალს,“ „განთავისუფლებულ შრომას“ და ა.შ., ყურადღება გაამახვილა განათლების უფლებაზე, როგორც ადამიანის უფლებათა უმნიშვნელოვანეს შემადგენელზე. განათლების საბჭოური სისტემა მსოფლიოში ყველაზე პროგრესულია და, მომიტევეთ, მაგრამ – ამერიკულსაც კი უსწრებსო, აი, თუნდაც, დარვინიზმის სწავლების პრობლემა ავილოთო: დარვინიზმსა და ევოლუციის თეორიას ჩვენში ყოველგვარი შეზღუდვების გარეშე ასწავლიანო, ხოლო ამერიკაში ჯერაც კატეგორიულად ითხოვენ ამ საგნის სწავლების აკრძალვასო – „დეიტონელი მასწავლებლის, ჯონ სკოუპის პროცესი მაქვს მხედველობაში, რომელიც დარვინიზმის სწავლებისთვის სასამართლომ დამნაშავედ სცნო...“ მერიონი დაეთანხმა ელჩს იმ საკითხში, რომ გარკვეული რელიგიური ფუნდამენტალიზმი და ტრადიციონალიზმი ჯერაც საკმაოდ ღრმადაა გამჯდარი საშუალო ამერიკელის, თეთრკანიანი ანგლოსაქსი პროტესტანტის გონებაში, მაგრამ ეს ე.წ. „მაიმუნების პროცესი“ განსაკუთრებულ მოვლენად იქცა ჩვენი საზოგადოებისთვის: „სკოუპის ადვოკატი კლარენს დაროუ ლიბერალურ ფასეულობათა ნამდვილ ადვოკატად მოგვევლინა ამ პროცესზე და, მიუხედავად საქმის წაგებისა, დაროუს მხურვალე გამოსვლებმა, ხოლო პროცესს მთელი პრესა და რადიო აშუქებდა, ნათელყო, რომ სამეცნიერო პროგრესს ამერიკაში ველარაფერი შეაჩერებს. მის ირგვლივ წამოწყებული საჯარო განხილვებისა და იქ გაჟღერებული მოსაზრებების წყალობით, ეს სასამართლო პროცესი, მთლიანობაში, არა მხოლოდ დარვინიზმის, არამედ დემოკრატიზმის შესანიშნავ გაკვეთილად

მოგვევლინა, შეიძლება ითქვას...” – დასძინა მერიონმა. იმხანად არც მე, არც მერიონს საბჭოთა სისტემის წინააღმდეგ ახირება არ გვექონდა – რომ იგი ტოტალიტარისტულია და ადამიანის თავისუფლებას ზღუდავს; მეტიც, მე ხომ იქ ბიზნეს-კონცესიების პერსპექტივები მაინტერესებდა, უპირველეს ყოვლისა, და სწორედ ამ თვალსაზრისით ველოდი იმის გარკვევას, თუ რა შედეგები გამოიღო კომუნისტების მიერ განხორციელებულმა სოციალურმა, ეკონომიკურმა და პოლიტიკურმა ექსპერიმენტმა. (აბა რას წამოვიდგენდით, თუ რა ელოდა საბჭოთა რუსეთს, იქ მცხოვრებ ხალხსა და მათ უფლებებს)... და ის დიპლომატიური ვახშამიც ოპტიმისტურ ნოტაზე დასრულდა – საბჭოთა კავშირისა და ამერიკის შეერთებული შტატების ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავებისა და წარმატებული განვითარების იმედით. ელჩს გულითადი მადლობა მოვახსენე სარეკომენდაციო წრილებისთვის, თბილი მიღებისთვის და დავემშვიდობე – მეორე დღეს, დილაადრიან, მოსკოვში მივემგზავრებოდით.

მოსკოვის რკინიგზის სადგურზე საგარეო სამინისტროს წარმომადგენელი დაგვხვდა, რომელმაც საკმაოდ კარგად შენახულ (რევოლუციური ქარტეხილების მიუხედავად) სასტუმროში დაგვაბინავა. იმავე სასტუმროში დაედო ოფისი მოსკოვში „ნიუ-იორკ ტაიმის“ კორესპონდენტს, უოლტერ დიურანტის*, უალრესად სიმპათიურ კაცს, რომელიც შესანიშნავად ფლობდა რუსულს. პირველ ხანებში სწორედ იგი მიწევდა მეგზურობას ბოლშევიკთა ქვეყნის დედაქალაქში – დიურანტის კარგი კავშირები გაება სხვადასხვა იქაურ წრეებთან, საგარეო თუ სავაჭრო ორგანიზაციების თანამშრომლებთან. არაფორმალური ურთიერთობების საქმეც კარგად ჰქონდა აწყობილი – ხელოვნების ხალხთან, მწერლებთან და ა.შ. იმ პერიოდში საბჭოთა ხელისუფლება თავის

* 1930-იან წლებში უოლტერ დიურანტი ჟურნალისტურ სიყალბეში დაადანაშაულებს — ბოლშევიკური ხელისუფლების არაადამიანური პოლიტიკის „შელამაზებაში“ — და მანამდე მიღებული პულიცერის პრემიაც კინალამ ჩამოართვეს. (ზ.ქ.)

მოქალაქეებს არ უკრძალავდა ამერიკელებთან ახლო ურთიერთობას, იმიტომ რომ ქვეყანას დოლარები ესაჭიროებოდა, ხოლო დოლარები სწორედ ამ ამერიკელებს უნდა მოეზიდათ. უოლტერ დიურანტის სახლში ერთი უსახელო კატა ჰყავდა და ერთიც მოსამსახურე, სახელად კატია – საამო გარეგნობის რუსი ქალი, რომელიც ღამღამობითაც მასთან რჩებოდა და მომსახურების უფრო ინტიმურ სახეობებს სთავაზობდა ამერიკელ დამქირავეებს. არა, [კატიას მართლა უყვარდა ეს ამერიკელი, სულ თვალებში შესცივინებდა, და არა იმიტომ, რომ მისგან სამსახური და ფული ჰქონდა, არამედ იმიტომ, რომ რუსი ქალი, საერთოდ, მამაკაცის მიმართ გაცილებით უფრო თბილი, მიმნდობი და ვნებიანია, ვიდრე ეს ჩვენშია მიღებული. რუსეთში მოგზაურობისას დავრწმუნდი, რომ რუსული ხასიათის, რუსული სულის საიდუმლო რუსი ქალის მკერდში სცემს და არა რუსი მამაკაცისა, რომელიც ალკოჰოლისადმი ავადმყოფურმა მიდრეკილებამ ერთობ დააქნინა.]

ერთ საღამოს უოლტერმა მოსკოვის ახალგაზრდა კომუნისტთა კავშირის, ეგრეთ წოდებული „კომსომოლის“ მესვეურთა მიერ გამართულ ვახშამზე მიგვიყვანა. სუფრის თავში ლენინის დიდი ბიუსტი დაედგათ, ხოლო თავად სუფრაზე – არყის ბოთლები. გვერდით ახალგაზრდა ქალი მომიჯდა: სადად ეცვა, რალაცა სამხედრო უნიფორმის მაგვარი, მაგრამ ისეთი ღამაზი და მომხიბლავი იყო, როგორც, რა გითხრათ? აი როგორც ჩენი კლარა ბოუ, პოლიუდის მაშინდელი მშვენება. მაგრამ, ამ რუს ქალს მომწვანო-მონაცრისფრო თვალებში სულ სხვა ცეცხლი უთამაშებდა. მომიბრუნდა და პირდაპირ მახალა: „ჩემი ქმარი უნგრეთში იყო შეგზავნილი, ბოლშევიკური აგიტპროპაგანდისთვის; ორი კვირის წინ იქაურმა საიდუმლო პოლიციამ შეიპყრო, ჯერ აწამეს, მაგრამ ვერაფერი ათქმევინეს, და მერე დახვრიტეს... ჩვენს ხელისუფლებას ვთხოვ, ახლა მე გამაგზავნოს სააგიტაციო საქმეზე; დღე-დღეზე პასუხს ველი...“ აღელვებული იყო, პაპიროსს

ღრმად ექაჩებოდა, ხშირ-ხშირად აფერფლებდა. ამ გულახდილმა პათოსმა ცოტა არ იყოს გამაოგნა და მიეუგე: „ჩემო ლამაზო ქალბატონო, განა თქვენც იგივე არ გემუქრებათ იქ – ჯერ ნამება და მერე დახვრეტა?!“ „მეც ვიცი რომ ლამაზი ვარ, ხოლო ქალურ სილამაზეს ისეთივე ფუნქცია უნდა ჰქონდეს კლასობრივი ბრძოლის არსენალში, როგორც მაუზერს ანდა დივერსიულ ლიტერატურას... ჩემი სილამაზით ბევრ მტარვალს მოუვლებდი ბოლოს და მერე თუნდაც დავეხვრიტე – ასეთ აღსასრულს ვერც კი ვინატრებდი...“ „კლეოპატრასეული შარმი, პროლეტარიატის რევოლუციური ბრძოლის სამსახურში...“ – გავიფიქრე მე; რუსეთის ისტორიიდან იმ „დეკაბრისტების“ ცოლები გამახსენდნენ, ციმბირის მალაროებში თავიანთ ქმრებს სურავანდით დამსკდარ ტუჩებს რომ უკოცნიდნენ... ნეტავი კლარა ბოუ თუ შეაკლავდა ვინმეს თავს რაიმე იდეისათვის?! ჩემს გვერდით მჯდომი არსება ქალური სილამაზისა და ზელოტური ფანატიზმის გასაოცარ ნაზავს წარმოადგენდა. ლენინის ვეება ბიუსტს მივაჩერდი: ამ კაცმა შეძლო და რუსეთში კომუნიზმი რელიგიად დაამკვიდრა; ჩვენი პოლიტიკოსები კი გაიძახიან – კომუნისტური რეჟიმი რუსეთში დიდხანს ვერ გაძლებსო, რა სისულელეა?! ბოლშევიკმა იდეოლოგებმა ისეთი მექანიზმი აამოქმედეს, რომელსაც ველარაფერი გააჩერებდა. ამაზრზენი იყო მათი მთავრობის დამოკიდებულება ხალხის მიმართ: ამ იდეოლოგების მიერ ხალხი მოიაზრებოდა რაღაც პოლიტიკურ მატერიად, რომელიც მუდმივი პროპაგანდისტული ზემოქმედების შედეგად ძალაუფლების მკვებავე ენერგიას გამოყოფს. მაგრამ, განა ფორდის კონვეიერები და საზოგადოებრივი კონტროლის სისტემები იგივე ვერაგ „სოციალურ ინჟინერიას“ არ გულისხმობდა?! არა, ამერიკელები თავისუფალი ეკონომიკური მატერიისგან ნაწარმოები ხალხი ვართ – ჩვენ ვაკეთებთ ფულს, ხოლო გონივრული მიდგომის პირობებში, ფული პირადი თავისუფლების ენერგიას გამოყოფს. აკი შემდგომში თავად ფორდმაც აიცრუა გული თავის „ფორდისტულ ინჟინერიაზე“ და

ტრადიციულ პურიტანულ ყოფას დაუბრუნდა, ხოლო ეს მისივე თავისუფალი არჩევანის ძალით მოხდა. თან ქველმოქმედებაზეც უზარმაზარი კაპიტალი გაიღო, რომ სხვებსაც მისცემოდათ ამ თავისუფალი არჩევანის გაკეთების საშუალება...

მოსკოვში თვენახევარი დავყავი, ბ-ნ ლიტვინოვსაც შეეხვდი და ვესაუბრე, ასევე – საგარეო სავაჭრო უწყების ხელმძღვანელებსაც, მაგრამ რაც უფრო ღრმად ვიკვლევდი საკონცესიო პერსპექტივებს ბოლშევიკურ რუსეთში, მით უფრო ღრმად ვრწმუნდებოდი ამ საქმის უპერსპექტივობაში. ყველაფერს პარტიული ელიტა განკარგავდა, იქ კი ისეთი „ენტუზიასტები“ ისხდნენ, ვისთვისაც ამერიკული ტექნოლოგიების იმპორტზე უფრო მნიშვნელოვანი რევოლუციის ექსპორტი გახლდათ. ჰოდა, მეც და მერიონმაც გადავწყვიტეთ ჩვენი დრო უფრო სახალისო აქტივობისთვის დაგვეთმო – მაშინ ხომ ძალიან ახალგაზრდები ვიყავით. ერთი კინო-თეატრი აღმოვაჩინეთ, სადაც სენსის დანყებამდე რუსები ჯაზურ მუსიკას უკრავდნენ – ანსამბლი ვინმე პარნახის ხელმძღვანელობით. არ ვიცი, როგორ შეაღწია ამ მუსიკამ რუსეთში, წინა წელს იქ თურმე კრეოლმა საქსოფონისტმა სიდნი ბეშემ იმოგზაურა. თავად ის ფაქტი, რომ რუსები ჯაზს უკრავდნენ და უსმენდნენ, იმედისმომცემი იყო – ეგებ პოლიტიკაშიც გამოვლინდეს ამგვარი ინტერესი. თუმცა, რუსების დაკრულს მთლად ჯაზსაც ვერ დავარქმევდი – ინსტრუმენტებით ოხუნჯობას უფრო წარმოადგენდა...

ერთი გერმანელი ჟურნალისტი გამაცნეს, მოსკოვში აკრედიტებული, გაზეთ Berlin Tagenblatt-ის კორესპონდენტი ბერტოლდ ბრეხერი. იგი საკმაოდ კარგად იცნობდა რუსეთსა და რუსულ კულტურას, მეტიც – რომანოვების საგვარეულოდან გამოსული ქალბატონი შეირთო ცოლად. თუმცა, გაუგებარია, ჟურნალისტური საქმიანობის გარდა სხვა რა ინტერესები ამოძრავებდა ბრეხერს – მოგვიანებით საბჭოთა ხელისუფლებამ იგი გააძევა. ქალბატონი ბრეხერ-რომანოვა რუსულ ხატუნერაში ფრიად გა-

თვითცნობიერებული პიროვნება გახლდათ და როგორც კი შეეცა-
ტყვეთ, რომ ხელისუფლება ძველი ხატების აუქციონზე გატა-
ნას აპირებდა – რალა თქმა უნდა მხოლოდ უცხოელებისათვის
და მხოლოდ მყარი ვალუტის მოსაზიდად – ვთხოვეთ, ჩვენთვის
საექსპერტო კონსულტაცია გაენია. ჩემი გათვლებით, რუსულ
იკონებში ფულის ჩადება კარგი ინვესტიცია იქნებოდა და ამ
გათვლამ გამიმართლა: ამერიკაში ეს ხატები ათმაგ და ოცმაგ
ფასში გავეყიდე. თუმცა ერთი შესანიშნავი ტრიბტიქი მაინც და-
ვიტოვე – რუბლიოვის სკოლისა, რომელიც დღესაც ამშვენებს
ჩვენი სასტუმრო ოთახის კედელს.

აუქციონის შემდეგ ბრეხერი და მისი დიდგვაროვანი ესთეტი
მეუღლე ჩვენთან დავპატიჟეთ – როგორც რუსეთში სჩვეოდათ,
ახლად შეძენილი ნივთების „განსაბანველად“ – შამპანურის დასა-
ლევად. ხოლო შამპანურს თან საუბარიც მოჰყვა: რუსული და
გერმანული ნაციონალური ხასიათების მსგავსება-განსხვავებაზე.
„მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ შორის მუდამ გაუგებრობა იყო,
იმდენად, რომ რუსული სიტყვა, გერმანელის აღმნიშვნელი – „ნე-
მეც“ – მუნჯს ნიშნავს, ჩვენ, ტევტონებს მუდამ რალაც გვიზიდა-
ვდა სლავებისაკენ...“ – ღიმილით დასძინა ბრეხერმა, მეუღლეს
მკლავზე ხელი მოუთათუნა და განაგრძო: „ავილთ - თანამე-
დროვე გერმანულენოვანი პოეზიის მშვენება – რაინერ-მარია
რილკე, რომელმაც სწორედ აქ, რუსეთში აღმოაჩინა ჭეშმარიტი
რელიგიურობა, როცა მოსკოვში მართლმადიდებლურ საეკლესიო
წირვას დაესწრო; მისი შთაბეჭდილებები იმდენად მძაფრი იყო,
რომ რილკემ თავისი ერთ-ერთი საუკეთესო კრებული – „ჟამნი“
– რუსულ რელიგიურობასთან ზიარების შედეგად შექმნა... ეო-
ლაც უცხო ხარ, დედა ხარ და შენ ხარ სიკედილი... ყველა საგანთა
ღრმა აზრი ხარ, შენსას კი მალავ; ყველას სხვადასხვად ეჩვენე-
ბი, სხვადასხვა ძალად, ხომალდს ნაპირად ეგულვი და ნაპირს –
ხომალდად... განა დიდებული არ არის ასეთი წვდომა ტრანს-
ცენდენტური ღვთაებრიობისა? თვით მაისტერ ექხარტსაც კი

შეშურდებოდა... და ერთ მშვენიერ დღეს, ვლადიმირ ულიანოვის შეძახილზე, ამ რელიგიურმა ერმა ეკლესიების ნგრევა დაიწყო, გასაოცარია..." „როგორც ჩანს, რუსებმა ერთი რელიგია მეორით ჩაანაცვლეს“ – ჩაერთო მერიონი – „კომუნიზმი ქრისტიანობის ნაცვლად – კომუნისტური ქრისტიანობა... ამ ქვეყანას სოციალური პროგრესი არ უნერია, ზედმეტად მიდრეკილია „მისტიკისადმი,“ დოსტოევსკის „დიდი ინკვიზიტორი“ ამის თაობაზე შექმნილი საუკეთესო ტექსტია.“ მერიონის ეს შენიშვნა ბეხერის მეუღლეს არ ესიამოვნა: „მაგ „მისტიკისადმი“ მიდრეკილება არც გერმანელებს აკლია.“ ამან კი ბეხერი აალაპარაკა: „გეთანხმები, არ აკლიათ, მაგრამ სოციალურ და ეკონომიკურ გონივრულობას რაც შეეხება, ამაში გერმანელებს ბადალი არა ჰყავთ. მისტიკა და სამეურნეო გონივრულობა მათში ისეა შეზავებული, რომ იქ ვერასოდეს იბატონებენ ბოლშევიკები.“ (მისტიკისა და სოციალურ-ეკონომიკური გონივრულობის შერწყმის გერმანული ვარიანტი ათიოდე წლის შემდეგ გამოვლინდა – ებრაული საკითხის „საბოლოო გადაწყვეტის“ ნაციისტურ პოლიტიკაში. თუმცა ამ საშინელებას მაშინ ვერავინ წარმოიდგენდა, ისევე როგორც სტალინურ წმენდებს და რეპრესიებს – მოსკოვშიც და „ვაიმარის რესპუბლიკაშიც“ მომავალს ენთუზიაზმით უყურებდნენ.) მერიონმა საუბარი ამერიკულ პრაგმატიზმზე გადაიტანა, ახსენა ჯონ დიუი, მაშინ ერთობ აღიარებული ფილოსოფოსი, – აუცილებლად ნაიკითხეთო, ურჩია. „რელიგიური სენტიმენტი ამერიკელებშიც საკმაოდ ძლიერია – ორთოდოქს პროტესტანტებში, მაგრამ ამათშიც კი პირადი კეთილდღეობა და ფულის კეთება ღვთისმოსაობის გამოხატულებაა – კარგი ქრისტიანი მდიდარი უნდა იყოს – ჟან კალვინის ეს შეგონება დღეს ყველაზე უკეთ ამერიკაში მუშაობს..." – დასძინა მერიონმა და შამპანურის დასხმა მთხოვა. ამის შემდეგ ფრანგი და რუსი არისტოკრატი ქალბატონები ხატების თვალიერებას შეუდგნენ, ხოლო მე ბრეხერი მოვიხელთე და რუსეთში გერმანულ კონცესიებზე დავუნყე გამოკითხვა. მისი

მოსაზრებებიც დაემთხვა ჩემსას – ამ კონცესიებს დიდი მომავალი არ ენერა. და საერთოდ: კონცესიების წარმატებული შედეგი მიუღებელი იყო საბჭოთა ხელისუფლებისთვის, იმიტომ რომ მას ესაჭიროებოდა „მტრის ხატი“ – ამერიკა როგორც პოტენციური აგრესორი; ამ დემაგოგიის მეშვეობით ბოლშევიკები საზოგადოებრივ აზრს აკონტროლებდნენ და საკუთარ პოლიტიკურ შეცდომებს ჩქმალავდნენ. ასე და ამგვარად, შუასაუკუნოვანი რუსული ხატების ფონზე, პოლიტიკურ „ხატებზე“ ვისაუბრეთ.

მინისტრ ლიტვინოვთან კიდევ ერთი შეხვედრა მქონდა. ამჯერად მარქსიზმ-ლენინიზმის იდეოლოგიურ მოქნილობაზე მელაპარაკა, მარწმუნებდა, რომ ეს სისტემა დიალექტიკის უდახვეწილესი გამოხატულებაა და სწორედ ამ დიალექტიკის წყალობით მან შეიძლება კაპიტალიზმის გარკვეული ელემენტებიც გადახარშოს, გარკვეულ ისტორიულ ეტაპზე და, ამდენად, დასავლური კაპიტალის ჩართვა კომუნისტური სახელმწიფოს მშენებლობაში სრულიად შესაძლებელი და გამართლებულიც იყო.

ვერ გეტყვით, რა „დიალექტიკამ“ მიბიძგა მაშინ და მათქმევინა: „ბატონო მინისტრო, დიდი მადლობა, რომ თქვენი ძვირფასი დრო დამითმეთ და ჩემ მიმართ ყურადღება არ დაიშურეთ. იმედიია, ამ პატარა საქმეზეც არ მეტყვით უარს – შუა აზიაში მინდა გამგზავრება, იქაურ მთებში მობინადრე ერკემალზე სანადიროდ, ეს ცხოველი თვით მარკო პოლომ აღწერა თავის წიგნში...“ ლიტვინოვს ეტყობოდა, რომ იუმორის გრძნობა არ აკლდა და მიპასუხა: „ბატონო ვასერშტეინ, როგორც ჩანს თქვენს ამერიკულ პრაგმატიზმსაც აქვს საზღვარი: ბიზნეს-კონცესიებიდან ფინანსური მოგების ძიება მოგბეზრდათ და ახლა თავგადასავლების ძიება განიზრახეთ... სიამოვნებით მოგცემდით თურქესტანის რესპუბლიკაში გამგზავრების უფლებას, რომ ბუხარა და სამარყანდი გენახათ, მაგრამ, საქმე ის გახლავთ, რომ ჩვენს ხელისუფლებას იქაურ კონტრრევოლუციურ შეიარაღებულ ძალებთან ბრძოლა ჯერ არ დაუსრულებია და სიტუაცია მთლად სტაბილური არ

გახლავთ – სიცოცხლის უსაფრთხოების გარანტიებს ვერ მოგცემთ.“ ეს, ცოტა არ იყოს, დელიკატური საკითხი გახლდათ, დასაველეთში ყველას გვეგონა, რომ საბჭოთა ხელისუფლება მთელ ტერიტორიას აკონტროლებდა და ყველა კონტრრევოლუციური კერა უკვე ჩაეხშო. „ამის ნაცვლად, ბატონო ვასერშტეინ, გთავაზობთ გაემგზავროთ კავკასიაში, დედამიწის ერთ-ერთ ულამაზეს მხარეში, სადაც ჩვენ უკვე ყველაფერს ვაკონტროლებთ; ნახოთ კისლოვოდსკი, მუშებისა და გლეხებისათვის გადაცემული მეფის სასახლე-აგარაკი, სადაც შესანიშნავი გამაჯანსაღებელი კურორტია განთავსებული; იქიდან კი საქართველოში გადახვალთ – ეს ის ქვეყანაა, რომელიც ოდითგანვე იზიდავდა რუს პოეტ-კლასიკოსებს, პუშკინს, ლერმონტოვს, დღეს კი ამერიკული კაპიტალიც მიიზიდა – თქვენი ავერილ ჰარიმანი იქ ერთ-ერთ უდიდეს კონცესიას ფლობს, ჭიათურის მანგანუმის საბადოს კონცესიას. ხვალვე გაგიმზადებენ სარეკომენდაციო წერილს ჩვენს იქაურ პარტიულ ამხანაგებთან და, მერნმუნეთ, შესანიშნავი მოგზაურობა გელით.“

საქართველოში გამგზავრების იდეა მერიონს ძალიან მოეწონა. ბრეხერმა და დიურანტიმაც იგივე მირჩიეს. ამას კიდევ ჰარიმანის ფაქტორიც დაემატა – მისი ჭიათურული კონცესია იმხანად ჯერ კიდევ წარმატებული ბიზნესის შთაბეჭდილებას ტოვებდა – და მეც საქართველოში გამგზავრება გადავწყვიტე.

რკინიგზის სადგურში ლიტვინოვის თანაშემწემ გაგვაცოცხლა, მინისტრის სარეკომენდაციო წერილიც გადმომცა და ჩვენთვის შერჩეული თარჯიმანიც წარმიდგინა – ვლადა გერმესოვა: „ამხანაგი“ ვლადა, მეტად უღიმღამო ქალბატონი, რომელიც ასეთსავე უღიმღამო ინგლისურს ლაპარაკობდა, იქაური საიდუმლო სამსახურის – „ჩეკას“ წარმომადგენელი უნდა ყოფილიყო, სავარაუდოდ.

მინისტრის მოადგილე გაბადრული იდგა და ხელს გვიქნევდა, მატარებელი ადგილიდან დაიძრა და ასე დაიწყო ჩემი და მერიონის კავკასიური „გასეირნება.“

რუსეთის სტეპები, რომელთა გავლითაც ჩვენი მატარებელი კავკასიისკენ მიჩუქჩუქებდა, ისეთივე მოსაწყენი იყო, როგორც ჩვენი თარჯიმანი. მერიონმა ჩვეული ოსტატობით მოახერხა ვლადა გერმესოვას „ნეიტრალიზაცია“ – ჯერ მცირე ექსკურსი ჩაუტარა ამერიკული საყოფაცხოვრებო ტექნიკისა და მოდის თაობაზე: სწრაფი მომზადების ნახევარფაბრიკატებზე, რომლებიც გაზისა თუ ელექტრო ღუმელებში შესანიშნავ კერძებად იქცეოდნენ, ასევე ტოსტერებსა და ვაფლისა თუ ბლინების საცხობ მინი-დანადგარებზე, მაცივრებზე, საყინულეებზე, ასევე – კოსმეტიკისა და მაკიაჟის, ვარცხნილობისა და საცვლების ისეთ მოდიფიკაციებზე, რომელსაც თანამედროვე ქალისათვის მეტი სოციალური დატვირთვა უნდა მიენიჭებინა. ამის შემდეგ კი, თვალსაჩინოებისათვის, რამდენიმე პოპულარული ამერიკული ჟურნალიც აჩუქა: *Saturday Evening Post*, *Vanity Fair*, *Ladies Home Journal* და მისთანა. და ვლადა გერმესოვაც საათობით იკეტებოდა თავის კუპეში და თვლებით შთანთქავდა პრიალა ფერადოვან სამყაროს, როგორც მამაკაცები შთანთქავენ პორნოგრაფიულ სურათებს... თუმცა, ვლადას დახმარება მაინც დაგეჭირდა – როგორც თარჯიმანისა. ჩვენს ვაგონში „კომსომოლის“ აქტივისტები მგზავრობდნენ და აქ კი უკვე მე გამოვხატე მათთან გასაუბრების ინტერესი. ახალგაზრდებმა ჩვეული ენთუზიაზმით მიაბნეს საბჭოთა ცხოვრების სიკეთეებზე, რომ მანამდე მათი მშობლები წყვდიადში ცხოვრობდნენ, ოჯახებში ლოთობა და ცემა-ტყეპა ბატონობდა, მაგრამ რევოლუციის შედეგად ყველაფერი შეიცვალა, რომ მათთვის გაიხსნა პროფესიული განათლების კარები, ფაბრიკა-ქარხნები, სპორტული და ჯანსაღი ცხოვრების შესაძლებლობები... ამგვარ ენთუზიაზმს ვერაფერს დაეუპირისპირებდი – ვერც „თავისუფლებათა შეზღუდვისა“ და ვერც „ცენტრალიზებული ეკონომიკის არაეფექტურობის“ პრობლემას. მათ დაწვრილებით გამომკითხეს ამერიკელი ახალგაზრდების ყოფის შესახებ, შავკანიანთა ბედზე, პროლეტარულ მოძრაობაზე და ა.შ. მერიონმა ხუმრობით მიუ-

გო, რომ ამრიკელ პროლეტართა უმრავლესობას ერთი ოცნება აქვს – გახდნენ „ბურჟუა“, ხოლო ახალგაზრდები უმეტეს დროს ავტომობილების უკანა დასაჯდომებზე ატარებენ, ქალაქგარეთ, და იქ ხევენ თავიანთ სექსუალურ გამოცდილებას. კომკავშირელებს სიცილი ნასკდათ, ხოლო მათმა მეთაურმა განაცხადა: „თავისუფალი და უკონტროლო სექსობრივი ურთიერთობები ბურჟუაზიული გადმონაშთია. ადამიანის სხეული ბევრად უფრო დიდი პროლეტარული მატერიის შემადგენელი ნაწილია, ხოლო ეს მატერია რევოლუციურ გარდაქმნებს უნდა მოხმარდეს და არა კერძომესაკუთრულ ლტოლვებს. სექსუალური ენერგია უნდა დაიხარჯოს ოჯახის, როგორც საზოგადოებრივი უჯრედის ფარგლებში, რომ მოხდეს ამ პროლეტარული მატერიის აღწარმოება,“ და ა.შ. და ა.შ. ეს კაცი უმაღლესი „პარტიული სკოლის“ ახალი კურსდამთავრებული იყო. მერიონმა შემომხედა და სხვების გასაგონად მითხრა: „აი, ხომ გაიგე, რა საჭირო ენერგიას ვხარჯავთ ფუჭად ღამლამობით; ამიერიდან მხოლოდ ბავშვის ჩასასახად გაგიკარებ...“ კომკავშირელებს აქაც სიცილი ნასკდათ, შემდეგ სიჩუმე ჩამოვარდა, მერე კი ყველამ ერთად სიმღერები წამოიწყეს – მატარებელზე, რომელიც წინ მიიჩქარის და კომუნაში გაჩერდება, სამოქალაქო ომის წითელარმიელ გმირებზე, ავიატორებზე, მალაროელებზე, მეტალურგებზე... მათთან ერთად მე და მერიონიც წავიმღერებდით ხოლმე, ვლადა გერმესოვას დახმარებით...

მეორე დილით დანიშნულების ადგილზე ჩავედით – საკურორტო ქალაქ კისლოვოდსკში. აღმოჩნდა, რომ ჩვენი ნაცნობი კომკავშირელები სპორტული ლაშქრობის მოწყობას აპირებდნენ ერთ არც ისე მაღალ მწვერვალზე, საიდანაც შესანიშნავი ხედი იშლებოდა კავკასიონის უმაღლეს მთაზე – იალბუზზე. მე ბევრი არც მიფიქრია, ისე დავთანხმდი მათ წინადადებას ლაშქრობაში მიმელო მონაწილეობა, თუმცა საამისო არც ტანსაცმელი მქონდა და არც სხვა რამ აქსესუარი. მერიონმა სასტუმროში დარჩენა და დასვენება ამჯობინა, ვლადა გერმესოვა კი მე შევიბრაღე – ეს

შუახნის ქალბატონი მთაზე ამსვლელი არ იყო. კომკავშირელთა ხელმძღვანელს იმ უმაღლეს პარტიულ სკოლაში, დიალექტიკური და ისტორიული მატერიალიზმის გარდა, ინგლისური ენის მოკლე კურსიც გაეწეო და მეც ვიფიქრე, იმისი ცოდნა საკმარისი იქნებოდა, რომ კავკასიის მთიან ბილიკებზე არ დავკარგულიყავი.

იალბუზის ხედი მართლაც შთაბეჭდავი იყო. თავიდან ეს მთიანი მხარე რალაცით კოლორადოს მაგონებდა, ეს ალბათ ყველა ამერიკელს მოუვიდოდა... მაგრამ, სამწუხაროდ, იალბუზის სილამაზით კარგად ვერ დავტკბი სალაშქროდ ჩემი მოუმზადებლობის გამო. ასვლისას კომკავშირელებმა ტანს ზემოთ გაიხადეს, მეც საკმაოდ დამცხა ჩემს საზაფხულო პერანგში და მივბაძე. აი, სწორედ ეს არ უნდა მექნა – საშინელი დამწვრობა მივიღე; იმდენად გამირთულდა, რომ ქალაქამდე ჩასვლასაც ვერ შევძლებდი და ჩემი თანამგზავრები იძულებულნი გახდნენ პირველსავე მაღალმთიან სოფელში დავეტოვებინე, სადაც ყარაჩაი-ჩერქეზელთა ტომის ხალხი ცხოვრობდა, მაჰმადიანური რელიგიის მიმდევარი. ერთი კომკავშირელი ჩემთან დარჩა, ნარმოშობით იქაური იყო.

მთელი ღამე ბოდვებში გავატარე – დამწვრობისგან სიცხემ ამინია. რალაცა თიხით შელესილ სახლში შემასვენეს და გულდალმა დამანვინეს. მოხუცი ქალი მადგა თავზე, თხის რძეში დამბალ საფენებს მადებდა. მოკლედ, ჩემი კავკასიური „ნათლობა“ ასე შედგა: ჯერ იქაურმა მზემ დამთუთქა, ხოლო მერე იქაური თხის რძეში „განმბანეს.“ და ცხადია „ნათლიაც“ მომეველინებოდა – იმ სახლის პატრონი კაცი, რომელსაც ყველანი „თავადს“ უწოდებდნენ – „პრინცს.“ ტანადი და ახოვანი ვინმე იყო, როგორც ჩენი რედ გრანჯი, ფეხბურთის იმდროინდელი ვარსკვლავი. ის თავადიც ჩემს სასთუმალთან იმყოფებოდა – „ღამეს მითევდა,“ ჩერქეზულ ენაზე ჩამძახოდა რალაცას, რასაც ვერაფერი გაუგე, გარდა ერთი სიტყვისა, რომელსაც ხშირად იმეორებდა – „ამრიქა,“ „ამრიქა!“ ალბათ „ამერიკას“ გულისხმობდა, მე კიდევ

ჩემთვის ერთადერთ ნაცნობ რუსულ სიტყვას ვიძახდი, ბოდვის ბურანში დანთქმული – „დააა, დაააა!“

დილით საღ გონებაზე გავიღვიძე. „თავადი“ უკვე ჩემთან იყო, მხევალ ქალს თხის ხორცის ნახარში მოატანინა და იქაური, ახლად მოხარშული ლუდი. მერე, ქამარზე გრძელი დანა რომ ეკიდა, ის დაიძრო და თითი ოდნავ გადაისერა, ჩემს ხელსაც დასწვდა და იგივე ნასერი დამადო თითზე, ამის შემდეგ კი თავისი ნაჭრილობები თითი ჩემსას მიადო და ხმამაღლა რალაც წარმოთქვა, რაც, ცხადია, ვერ გავიგე. მეგონა, ამ „სისხლის შერევით“ ჩემი იმუნიტეტის გამაგრება სცადა, მაგრამ შემდგომში როგორც ამიხსენეს, ამ რიტუალით ძმობა შემფიცა, თურმე... მაშინ გავიფიქრე, ნეტავი ჩემი ებრაელობის ამბავი რომ სცოდნოდა, იგივეს გააკეთებდა თუ არა-მეთქი. როგორც გაირკვა, კავკასიელები ერთობ ტოლერანტულნი არიან ებრაელების მიმართ და, უმეტესწილად, ერთმანეთს ეკონფლიქტებიან.

„მონათლული“ და ჩერქეზი თავადის სისხლით „სტიმულირებული“ დავბრუნდი კისლოვოდსკში და მე და მერიონი ამ მაღალმთიანი საკურორტო ქალაქის დამსვენებლებში გავერიეთ: ესვამდით რკინით გაჯერებულ „მყავე წყალს“ და სუფთა ჰაერზე ესეირნობდით. ერთხელაც, იქაურ რესტორანში, ე.წ. „კურზალში“ შევედით სავახშმოდ. ჩემი ყურადღება ოფიციალტი ქალის ხელებმა მიიპყრო: გრძელი და თლილი თითები ჰქონდა, ასეთი ლამაზი ხელის მტევნები იშვიათად მინახავს. თავადაც ერთობ მომხიბლავი იყო – ყორნის ფრთის ფერი თმა, შავი თვალები და ფერმკრთალი სახე ჰქონდა, ეტყობოდა რომ გლეხური წარმომავლობისა არ უნდა ყოფილიყო. მერიონმა ჩემი მზერა დაიჭირა და მითხრა: „მოდით ერთი, ამ ქალს ფრანგულად დაველაპარაკებო, ვნახოთ, რას მიპასუხებს.“ და მართლაც, ჩვენმა ოფიციალტმა ქალმა მერიონს შესანიშნავი ფრანგული შეაგება. როგორც გაირკვა, იგი კავკასიის უკანასკნელი გენერალ-გუბერნატორის, პრინც ვორონცოვ-დაშკოვის ქალიშვილი იყო, სახელად ნადე-

უდა, ნადია; თბილისში დაბადებული და გაზრდილი, იქაურობას კარგად იცნობდა. ბევრი არც მიფიქრია, საუბარში ჩავერთე და ნადიას შევთავაზე თბილისში გამოგეყოლოდა, როგორც გიდი და თარჯიმანი, თან კარგ ანაზღაურებასაც ვპირდებოდი. მერიონიც ეგრევე დამეთანხმა, გახარებული იმით, რომ იმ აბეზარ ვლადა გერმესოვას თავიდან მოვიშორებდით. „სიამოვნებით ნამოგყვებით,“ გვითხრა ნადიამ, „ერთი სული მაქვს აქაურობას მოვშორდე.“ საუბარი მუსიკის გრუხუნმა შეგვანწყვეტინა: „კურზალის“ სცენაზე ადგილობრივი გლეხების ანსამბლი გამოეფინა და ეთნიკური კავკასიური ცეკვების წარმოდგენა დაიწყო... მხოლოდ ინტერმისიებისას ვახერხებდით ერთმანეთისთვის ორიოდ სიტყვის გადგდებას – მოცეკვავეთა ალტაცებული შეძახილების, აკორდეონებისა და დასარტყამების ხმაურით გაბრუებული...

ორი დღის შემდეგ, კვლავ მატარებლით, ოსურ ქალაქ ვლადიკავკაზში უნდა გავმგზავრებულიყავით, იქედან კიდეც, ამჯერად ავტომობილით, თბილისისკენ ავიღებდით გეზს, ულამაზესი „საქართველოს სამხედრო გზის“ გავლით, რომელიც მთელ რეგიონს კვეთდა. ვლადა გერმესოვას მოსკოვის მატარებელზე ბილეთი ვუყიდე და არც თუ მცირედი ფინანსური ბონუსიც გავუკეთე – ისიც კმაყოფილი დარჩა და ჩვენც დიდი კმაყოფილებით დავემშვიდობეთ.

კისლოვოდსკის სადგურში ერთი სიურპრიზიც მელოდა. ბაქანზე ის ჩემი „ნათლია-ძმადნაფიცო“ ჩერქეზი თავადი დამხვდა, ნაციონალურ ტანსაცმელში გამონწყობილი, მხარზე გადაკიდებული ორმაგი ჩანთით. „ამრიქა! ამრიქა!“ გაიძახოდა თავადი. როგორც გაირკვა, იმ ღამეს, მის სახლში დასიცხული რომ ვბოდავდი და ერთადერთ რუსულ სიტყვას რომ ვიმეორებდი: „დააა, დააა!“ ის თურმე მეკითხებოდა, ამერიკაში თუ წამიყვანო, მსმენია – კარგი მსროლელი მოჯირითეები გყავთ და იმათ მინდა გავეჯიბროო... თავადმა ჯიბიდან დაკეცილი ქალალდი ამოიღო,

გაშალა და მაჩვენა ჟურნალიდან ამოხეული ფოტოსურათი, რომელზეც მერი პიკფორდი იყო გამოსახული, და მითხრა რომ ამ ქალის მოტაცებაც განეზრახა, აქ საცოლე ვერ შეერჩია და ბედი ამერიკაში უნდა ეცადა... თვალწინ მერი პიკფორდის ქორწილი წარმომიდგა, მაღალმთიან ჩერქეზულ სოფელში – მოხარშული თხის ხორციით და ლუდით განწყობილი სუფრა, აცეკვებული მთიელები, როგორც „კურზალში“... ღიმილი შევიკავე და ნადიას მემშვეობით თავადს ავუხსენი, რომ ამერიკაში ჯერ არ ვაპირებდი დაბრუნებას, ჯერ თბილისი და საქართველო უნდა მომეველო. მაშ თბილისში წამოგყვებო, მიპასუხა თავადმა, იქ რამე ხიფათს თუ გადაეყრები, შენს გვერდით ვიქნები და დაგიცავო – ვიცნობ ქართველებს, ხშირად გადმოდიან ჩვენს მხარეს, საქონლის მოსაპარავადო... გაპროტესტება ვერც კი მოვასწარი, თავადი ვაგონის კიბეს შეახტა და ხელი დამიქნია – მომეყვითო. მერიონმა დამამშვიდა და ფრანგულ-პარიზული უდარდულობით მითხრა, „რაც იქნება, იქნება...“

მატარებლით რამდენიმე საათს ვიმგზავრეთ. მთელი ამ ხნის განმავლობაში ვგრძნობდი, რომ ჩემსა და ნადიას შორის რაღაც მნიშვნელობა – ამას მეუბნებოდა მის დიდრონ შავ თვალებში ჩამდგარი სევდანარევი შიმშილი. სხვა, უფრო ხატოვან გამოთქმას ვერ ვპოულობ, ბელეტრისტი არ გახლავართ... დანარჩენი თავისით მოხდა.

ქალაქ ვლადიკავკაზის ერთ პატარა სასტუმროში გავჩერდით. იმ სასტუმროს კოხტა შიდა ეზო ჰქონდა. ნასადილევს მერიონი პორტატიულ საბეჭდ მანქანას მიუჯდა, ჟურნალში გასაგზავნი მორიგი ნარკვევის საწერად, ხოლო თავადმა კუთხეში თავისი „ბურკა“ დაიგო, წამოწვა და წაიძინა. მე და ნადია შიდა ეზოში გავედით – სიგარეტის მოწევა შევთავაზე. ერთ მოყუჩებულ ალაგას განემარტოვდით, გრძელ სკამზე ჩამოვჯექით და გავაბოლეთ. მახსოვს, ვუთხარი, რომ მიუხედავად მთიანი ადგილმდებარეობისა, სიცხე მაინც იგრძნობა-მეთქი. ჰო, ცხელაო,

დამეთანხმა, და თხელი პერანგის საკინძე შეიხსნა. მის თვალებში ისევ ის „შიმშილი“ გაკრთა. უცებ, ხელზე ალერსი დამიწყო, მერე მომეტმასნა, მერე მისმა კოცნამ გამაბრუა და ჩახსნილი პერანგიდან ამობურცული მისი ნოტიო მკერდის სურნელმა. შეიძლება ითქვას, გონება დამიბნელდა... სრულფასოვანი კოპულაციის საშუალება იქ არ გვექონდა, არც დრო. ქალმა შარვალი ჩამიხსნა და ჩემს გაქვავებულ პენისს დაეწაფა... ვერც მაშინ ვიტყოდი ვერაფერს, ვერც ახლა გეტყვით... იმ წლებში ამერიკელები ადიულტერისადმი ერთობ „ლიბერალურ“ დამოკიდებულებაში ვიმყოფებოდით, დაოჯახებამდე და მერეც არაერთ ქალთან მქონია სექსი, მაგრამ იმ ნაშუადღევს, იმ პატარა სასტუმროს შიდა ეზოში, ნადიასთან იმ ეროტიკული ეპიზოდის შემდეგ თავს ისე ვგრძნობდი, როგორც ტუსალი, რომელსაც ბორკილები მოხსნეს და ციხის საკნიდან პირდაპირ მზით გაჩახჩახებულ ქუჩაში გააგდეს – „თავისუფალი ბრძანდებით!“ ეკოცნიდი ნადიას ანთილებულ სახეს და თავისუფლების აღუნერელი გრძნობა დამეფულა. არ ვიცი, რა მაგიის ძალით, მაგრამ იმ ქალთან ფიზიკური სიახლოვით შევიტყვე, რომ თავისუფლება გაცილებით უფრა იდუმალი გრძნობაა, ვიდრე მანამდე წარმომედგინა – მე, თავისუფალ ქვეყანაში გაზრდილ, ახალგაზრდა და წარმატებულ ბიზნესმენს. შემდგომში ნადიასთან ურთიერთობამ რაღაც უხილავი კარი შემიღო იმ ლამაზ სამყაროში, რომელიც მხოლოდ ფერწერულ ტილოზე ანდა რომანის ფურცლებზე ამომიკითხავს. ან ეგებ, უბრალოდ, დრო იყო ასეთი და თავში მთვრალი ჯაზი მიგუგუნებდა...

დილაადრიან ავტომობილში ჩავბარგდით და თბილისისკენ მიმავალ „სამხედრო გზას“ გავუყევით. ეს მართლაც თვალწარმატაცი გზაა, რომელიც პირქუშ კლდეებში, უღელტეხილებზე და ხასხასა ბალახმოდებულ ვეება ფერდობებში გადის. მძღოლის გვერდით თავადი იჯდა – ავტომობილით აღტაცებული, ხოლო უკან ვისხედით მერიონი, მე და ნადია – ახლად წარმოქმნილ სა-

სიყვარულო სამკუთხედად. თბილისამდე ისე ჩავალწიეთ, კონცესიები აღარც კი გამხსენებია თავის პორტნოი-დოქტოროუ-კუგელმასიანად.

თბილისში ჩვენთვის განკუთვნილი სასტუმრო „გრანდ ოტელის“ შესასვლელთან მძლოლსაც დავემშვიდობეთ და... თავადსაც (!) დიახ, ქალაქში შემოვედით თუ არა, ნერვიულობა დაეტყო, ბოლოს კი განგვიცხადა, რომ მშობლიური სოფელი მოენატრა და უკან უნდა გაბრუნებულიყო... თუმცა, სულ მალე, ჩერქეზი თავადი ქართველმა ჩაანაცვლა, რომელიც ასევე ჩვენი მძლოლი უნდა გამხდარიყო, და რომელიც ნადიამ წარგვიდგინა, როგორც მისი „ძველი ნაცნობი“ – ტანმაღალი, შარმიანი წვეროსანი კაცი, რომლის ლამაზ სახესაც დიდრონ თვალებს შორის ამოზრდილი კეხიანი ცხვირი ამშვენებდა. ეს გახლდათ შაქრო კარმელი.

3. პარალელი 41°

– კეთილი იყოს ჩვენი გაცნობა, – შაქრო კარმელი ქალის ხელს ეამბორა, შეყირმიზდა და უთხრა – ანშანტე! – მერე მის ქმარსაც ჩამოართვა, – მისტერ ვასერშტაინ... კეთილი იყოს თქვენი ჩამოსვლა თბილისში!

გაზეთები „კომუნისტი“ და „მუზა“ (1926 წელი):

კინოთეატრები „აპოლო“ „არტისტო“ „სოლე“

მხატვრული ფილმი:

„საროსკიპოს შვილი“

უცხოეთის ეკრანის საუკეთესო ძალების მონაწილეობით.

ამ დღეებში, საუკეთესო სურათი:

„ჯავშნოსანი პოტიომკინი“

კონტრამარკები არ გამოდგება. უკრავს გაძლიერებული
სიმებიანი ორკესტრი.

ამჟ. ფილიპე მახარაძის გამოსვლა:

„...მუშების შემჭიდროება პარტიის გარშემო, გლეხთა მასების – პროლეტარიატის და საბჭოთა ხელისუფლების გარშემო, ყველა ჩაგრულთა და გაყვლეფილთა – კომუნისტური ინტერნაციონალის გარშემო! კაპიტალის შემოტევის, ახალი ომების წინააღმდეგ შევქმნათ ყველა ქვეყნების მუშათა ერთიანი ფრონტი.

...

პასუხი მოვსთხოვთ ამსტერდამელებს — მსოფლიო პროფმოძრაობის მთლიანობის მტრებს! ერთა ლიგის, ლოკარნოს, ბურჟუაზიულ, სოციალისტურ და პაციფისტურ მატყუარების წინააღმდეგ!

...

ინგლისის, იაპონიის და ამერიკის მუშებო, ხელში არ ჩაუგდოთ იმპერიალიზმის ბანკირებს რევოლუციონური ჩინეთი!

...

ქვეყანაში ქარხნები ამუშავდნენ!

ავსწიოთ შრომის ნაყოფიერება! დაეზოგოთ თითოეული საბჭოთა კაპეიკი ინდუსტრიის საქმისათვის!

მუშათა კლასის და სოფლის ღარიბთა მტკიცე კავშირი საშუალო შეძლების გლეხებთან — სოციალისტური დიქტატურის გამარჯვების თავდებია!“

განაჩენი ფუნტიკოვის საქმეზე

უზნაესმა სასამართლომ 23 საათის თათბირის შემდეგ ფუნტიკოვი სცნო დამნაშავედ მისადმი წაყენებულ ბრალდებებში და ყველა მუხლების შეჩამების შემდეგ მიუსაჯა მას, როგორც სოციალური თავდაცვის ზომა, უმაღლესი სასჯელი დახვეტა მთელი ქონების კონფისკაციით.

განაჩენი საბოლოოვოა და არ გასაჩივრდება.

ფუნტიკოვმა საკავშირო ცაკის თავმჯდომარეს კალინინს გაუგზავნა დეპეშა და აღძრა შუამდგომლობა პატიების შესახებ.

საფრანგეთის ბურჟუაზია შეშფოთებულია.

საფრანგეთის ბურჟუაზიული წრეები შეშფოთებული არიან ინგლისის გაფიცვების ფართო ხასიათით. საქმიან წრეთა გაზეთები ერთხმად ამტკიცებენ, რომ ინგლისში მდგომარეობის არსებული გამწვავება გამოწვეულია სტერლინგის სტაბილიზაციით (ღირებულების განმტკიცება) საშუალებათა განურჩევლად.

უცხოელები ჩვენში.

ჩვენს თანამშრომელთან საუბრის დროს შ.ს.ს.კ. უცხოელთა განყოფილების უფროსმა აშხ. ეგოროვმა უცხოელთა მოძრაობის შესახებ საქართვე-

ლოში განაცხადა: სულ 1926 წლის იანვრიდან 1 მაისამდე საქართველოში შემოვიდა 245 უცხოელი. უკანასკნელ ხანებში კი ჩამოსულ უცხოელთა რიცხვი განსაკუთრებით გადიდდა ა.-კ. სასოფლო-სამეურნეო გამოფენის გახსნასთან დაკავშირებით.

— ამერიკელი კომერსანტის ჩამოსვლა. 22 ივნისს მოსკოვიდან თბილისში ჩამოვიდა ამერიკელი კომერსანტი ვილიამ ვასსერშტეინი. მას აინტერესებს ჩვენს ინდუსტრიაში ფულის ჩადების შესაძლებლობა და სხვა კონცესიები.

აშ. სტალინის მოხსენება ცეკას პლენუმის შესახებ ლენინგრადის პარტაქტივის კრებაზე:

„ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის ორი ხანა“. „სოციალისტური დაგროვების საკითხი“. „დაგროვილ დოვლათის მიზანშეწონილი გამოყენება“.

„უნდა შევქმნათ ინდუსტრიის მშენებელთა კადრი“.

„ამხანაგებო! 5 წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც ვლადიმერ ილიჩმა აღიარა ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის აუცილებლობა...“

მარგანეცის ექსპორტი

ფოთი. გენუაში წავიდა იტალიის გემი „აშენციონე“, რომელმაც წაიღო 1.016 ტონა და გემი „სიბირაიტ“ 6.294 ტონა მარგანეცი.

ხორცით ვაჭრობა

17 ივნისს მოხდენილმა გამოკვლევამ აღმოაჩინა, რომ „მიასოტორგ“-ი, წინააღმდეგ ა.-კ. შინა-ვაჭრობის სახალხო კომისარიატის 13 მაისის განკარგულებისა კერძო ბაზარზე ხორცის ბითუმად გაყიდვის აკრძალვის შესახებ, მაინც განაგრძობს ხორცის ბითუმად გაყიდვას კერძო ვაჭრებზე. ასე, მაგალითად, 15 ივნისს „მიასოტორგ“-ის ხორცის სავაჭროდან №5 კერძო ვაჭარ პოპოვის ბითუმად მიყიდეს 13 ფუთი 20 გირ. ხორცი.

ბანქოს სახელმწიფო მონოპოლია

თბილისის განყოფილება:

სათამაშო ბანქოს ყიდვა-გაყიდვა სწარმოებს თანახმად ბანქოს სახელმწიფო მონოპოლიის დებულებისა სრულიად თავისუფლად და ქ. მოსკოვის პრეისკურანტის მიხედვით. ატლასის და პასიანსის მაღალი ხარისხის ბანქო ღირს ზედმეტი.

ს.ს.ს.რ სახელგამო

გამოვიდა და იყიდება სახელმწიფო გამომცემლობის ყველა წიგნის მაღაზიაში

მონოგრაფია

ნიკო ფიროსმანაშვილი

მონოგრაფიაში მოთავსებულია წერილები; ტ. ტაბიძის, გ. ქიქოძის, გრ. რობაქიძის, კ. ზდანევიჩის და კ. ჩერნიავსკისა.

53 რეპროდუქცია, მათ შორის 5 ფერადი. ფასი 10 მან.

შემთხვევები:

— **დახარჯობა.** 17 ივნისს სამხედრო სკოლის ზევით, მტკვრის ნაპირას წყლის მიერ გამორყეული შეშების მოგროვების დროს წყალში დაიხრჩო მარიამ რომანოვა, 14 წლის.

— **ქურდი მეუღლე.** 19 ივნისს ბაგრატ არუთინოვი გაქურდა მისივე ცოლმა სათენიკამ.

— **ამავე დღეს შუშინის ქ. №18 ალავერდ მამედოვის ბინა გაქურდა მისივე ცოლმა ზინა ხანუშამ.**

— **თვითმკვლელობის მიზნით.** 20 ივნისს, აბანოს ქ. №8 მოქ. მაშადი რამაზანოვმა მძიმედ დაიჭრა თავი.

— **მტკვარში გადაგარდა.** 18 ივნისს ვერის ხიდიდან მტკვარში გადავარდა და დაიხრჩო კატო ქოროლიშვილი, მიზეზი — რომანტიულობა.

— **ქურდობა.** 20 ივნისს ქალაქის მესამე აბანოს კანტორიდან მოიპარეს კედლის საათი

— **ამავე დღეს კახეთის ქ. №2 ანტონ მაკყუტის მისმა ცოლმა მოპარა 200 მან. ნივთები და მიიმალა.**

საჯარო ვაჭრობა:

ქ. თბილისის მე-2 რაიონ. სასამართლო აღმასრულებელი ნესტორ იზორია ამით აცხადებს, რომ 21 ივნისს, 1926 წ. დღის 1 საათზე, სახლში №2 „ბაშმაჩნი“ ჩიხი, საჯარო ვაჭრობით გაყიდის მეხტი ელიას ოღლის მოძრავ ქონებას, ბინის მოწყობილობას, შეფასებულს 310 მანეთად, თბილისის აღმასკომის ვალის დასაკმაყოფილებლად.

ღვინო არაყი კონიაკი ლიკიორი

საწარმოო კოოპერატივი „კონკორდია“-სი

ისყიდება თბილისის ყველა საუკეთესო მაღაზიაში.

„ანგელოზის კარნახით“

ვიოლეტა გიბსონმა, რომელმაც ესროლა მუსოლინს, დაკითხვის დროს განაცხადა, რომ „ანგელოზმა უკარნახა მას მოეკლა ან რომის პაპა, ან მუსოლინი“. ამას მან დაუმატა, რომ უკეთესი იქნებოდა მოეკლა რომის პაპა.

ჩემბერლენმა და კონგრევმა მუსოლინს გაუგზავნეს თანაგრძნობის დეპეშა.

ექიმი დ.ა. გელევანიშვილი იღებს ავადმყოფებს დაავადებულ საერთო ნერვიულ სისტემის სენით, აგრეთვე მკურნალობს სულით ავადმყოფებს. დილით 9-11, საღამოს 4-5 ს. ძნელადის ქ. (ყოფილი საპიორის) №32.

რუძუტაკის შვებულება:

მისკოვი. 14 ივნისი. საკავშირო სახ. კომისართა საბჭომ, საბჭოთა კავშირის სახ. კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილეს რუძუტაკს მისცა 1,5 თვის შვებულება.

სააგარაკო სეზონისათვის

თბილისის მაზრის აგარაკებზე წელს მოაგარაკეებს დაეთმო 1100 ოთახი. საკურორტო სექციამ დროულად აწარმოა თბ. მაზრის აგარაკების შეკეთება და ოთახებისა და ავეჯეულობის დეზინფექცია.

მოქალაქენო,

თქვენი ჯანმრთელობის ინტერესი მოითხოვს, რომ სვით მხოლოდ მ. ლალიძის საუკეთესო, ხელოვნურათ მოზადებული ხილეულ-მადნეული წყლები, რომლებიც მომზადებულია უმაღლესი, ნამდვილი, რჩეული ხილეულობის წვენისაგან, ნადული წყლით უაღრესად გაუმჯობესებულ აპარატურაზე.

პროფმუშაობის ქრონიკა:

სურსათ-გემოვნების მუშათა კავშირში.

— მუშათა კლუბი ქალაქის სასაკლავოში: სურსათ-გემოვნების მუშათა კავშირის გადაწყვეტილებით ქალაქის სასაკლავოზე მუშაკებისათვის კლუბი გაიხსნება.

თბილისის ტრამვაის სახელოსნოში:

— ტრამვაის ქართულმა დრამწერმა მუშათა კლუბში გამართა წარმოდგენა „გაპიკრების ტალკვესი“; მაყურებელი მუშები კმაყოფილნი დარჩნენ. ახლო მომავალში ტრამვაის დრამწერე გაემგზავრება საშეფო სოფელში წარმოდგენის დასადგმელად.

ადგილობრივი ტრანსპორტის მომუშავეთა კავშირში:

— ივტო-კლუბის გაფართოვება. ადგილობრივ ტრანსპორტზე მომუშავეთა კავშირმა საჭიროთ სცნო ავტო-კლუბის გაფართოვება.

ვინ არის ეს კაცი?

— გუშინ, საღამოხანს, ადგილობრივ ტრანსპორტზე მომუშავეთა კავშირის წევრი მძღოლი მოკ. შაქრო კარმელი წარუდგინეს ამერიკელ კომერსანტს ვილიამ ვასსერშტეინს. წარდგენისას მოკ. კარმელმა სტუმარს უთხრა, რომ თავად იგი იყო „საქართველოს მენშევიკური რესპუბლიკის მთავრობის ყოფილი თავმჯდომარე“ და, ასევე, რევოლუციამდელი საქართველოს „უმსხვილესი მემამულე“. მოკ. კარმელი თაღლითობაში შემჩნეული ადრე არ ყოფილა. სავარაუდოთ, მისი ამგვარი საქციელის მიზეზი ფსიქოფანტაზიორულია. (ლიტგორი).

აფერისტი ვასილ ღუმბაძე

ცნობილი ვასილ ღუმბაძე, რომელიც თავის თავს „საქართველოს მთავრობის წარმომადგენელს“ უწოდებს, კვლავ გამოჩნდა ვაშინგტონში (ამერიკა). ღუმბაძე ჩამოვიდა ვინმე ჯონ სტიუარტის თანხლებით, რომელიც თავს „ამერიკა-კავკასიის საზოგადოების აგენტად“ სთვლის. სტიუარტმა ღუმბაძე წარუდგინა გარეშე საქმეთა კომისიის ერთ-ერთ წევრს, რომელმაც აღუთქვა მას, რომ კომისიაში წარადგენს რეზოლუციას „საქართველოს ნაციონალური რესპუბლიკის“ ცნობის შესახებ. სტიუარტი სხვათა შორის ინგლისის ცნობილ საპროპაგანდო ორგანიზაციის „სელგრევის“-ის თავმჯდომარეთ ითვლება. საეჭვოა, რომ ჰარიმანის ჯგუფი და სხვა წრეები, რომელთაც ამჟამათ აინტერესებთ კავკასიის ბუნერივი სიმდიდრეთა ექსპლოატაციის საქმე, ნებას მისცემენ ღუმბაძეს და მის ინგლისელ მფარველებს საზღვარს გადასცდნენ მათ საქმიანობაში.

ხელოვნება

ქართული საოპერო სტუდიის გამოსვლა.

„ჯამბაზები“.

ოპერა დაიდგა კ.მარჯანიშვილის და ახმეტელის ახალი ესკიზების მიხედვით. ეს დადგმა არის ორიგინალური, სრულიად გასაგები მაყურებლისათვის და რეალური. წარმოდგენა, როგორც ყოველთვის, იწყება შესავლით, მაგრამ აქაც სრულიად ახალი სცენაა. შესავალში მსახიობი მოუთხრობს მაყურებლებს თუ როგორ უნდა დამალონ მსახიობებმა თავიანთი განცდები სცენის ინტერესებისათვის. შემდეგ იწყება 1-ლი სურათი, რომელიც აჩადოებს მაყურებელს თავისი ორიგინალობით და რეალობით. სცენაზე გამოდიან მხიარული სოფლელები, რომელნიც იტალიური ტემპერამენტით ხვდებიან ნანატრ სტუმრებს – მსახიობებს. მეტად ორიგინალურია ამ მსახიობთა დასის ასვლა სცენაზე პარტერიდან. რაც შეეხება შესრულებას, უნდა ითქვას, რომ სჩანს მეტად სერიოზული ერთსულოვანი მუშაობა...

სახელმწიფო ფოტო კინოს სააქციო საზოგადოება
უშვებს პირველ სურათს სომხურ ცხოვრებიდან
„ნამუსი“ (პატიოსნება)
ფსოქოლოგიური დრამა 8 ნაწილად
შირვანზადეს რომანის მიხედვით
რეჟისორი ა.ი. ბეკ-ნაზაროვი
ოპერატორი — ს.ზაბოზლაევი

უცხოელები ჩვენში:

სასტუმრო „გრანდ ოტელში“ დაბინავების შემდეგ, ამერიკელმა კომერსანტმა ვილიამ ვასსერშტეინმა, მეუღლე მარიონთან ერთად, ფეხით გასეირნება გადაწყვიტა. მას ასევე ახლდნენ მოქ. შაქრო კარმელი და მოქ. ნადია დაშკოვა. სტუმრები გაემართნენ რუსთაველის პროსპექტისაკენ, რათა ევანშმათ რესტორანში „ფანტასტიური ღუქანი“. (ლიტკორი)

ქალაქის კეთილმოწყობა:

მუშაობა 26 კომუნარის სახელობის ბაღში. უკვე თვეზე მეტია, რაც მიმდინარეობს მუშაობა 26 კომუნარის სახელობის ბაღის (ყოფილ ალექსანდრას) შესაკეთებლად და კეთილ მოსაწყობად. სამუშაოების სამი მეოთხედი უკვე დასრულებულია. მუშაობა სწრაფად მიმდინარეობს. მოსალოდნელია მთელი სამუშაოების ერთი კვირის განმავლობაში დამთავრება.

ქუჩების მოკირწყვლა. ქალაქის კეთილმოწყობის განყოფილება ამჟამად ქალაქის სხვადასხვა უბნებში ანახლებს ქუჩების მოკირწყვლას. ამჟამად ქვაფენილის აიგება რუსთაველის პროსპექტის ზედა ნაწილი ოპერის თეატრის ზევით.

კანალიზაცია. ამჟამად ქალაქის განაპირა უბნებში მიმდინარეობს მუშაობა კანალიზაციის ქსელის გასაფართოებლად. წელს განზრახულია საკანალიზაციო ქსელის 4 კილომეტრით გაფართოება.

ქალაქის გაწმენდა. ქალაქად მთავარი ქუჩები გაწმენდილ იქნა უკანასკნელი ნიაღვრების მიერ მოტანილი სილა შლამისაგან. ამ მოკლე ხანში გასუფთავებულ იქნა ქალაქის მაღლობი ადგილების ქუჩები.

ქუჩებში სისუფთავის დასაცავად განზრახულია დაიდგას საფურთხეები და თამბაქოს ნამწვავებისათვის შესაფერი ყუთები.

ტრამვაის ახალი ვაგონები:

თბილისის აღმასკომმა მოსკოვის ქარხნებს დაუკვეთა 54 ახალი ვაგონი. ახლად დამზადებულ ვაგონებს გაცილებით უფრო მეტი ძალა ექნება, ვიდრე აქვს ამჟამად თბილისში მომუშავე ვაგონებს (თბ. ვაგონებს აქვს 30-35 ცხენის ძალა, ახლებს ექნება 50 ცხენის ძალა); ამიტომ შესაძლებელი გახდება მისაბმელი ვაგონების გაფართოება და გადიდება.

სხვადასხვა:

— თბ. აღმასკომმა განმეორებით აკრძალა ქუჩებში წყლის, ნაყინვისა და ხილეულობის ვაჭრობა.

— დღეს განათლების მუშაკთა სახლში, სალამოს რ საათზე შესდგება მეცადინეობა ქართული ენის შემსწავლელი წრის, პროფ. ახვლედიანის ხელმძღვანელობით.

— ამერიკელი კომერსანტი თბილისში. ამერიკელი კომერსანტი ვილიამ ვასსერშტეინი აპირებს შეხვდეს ა.-კ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯდომარეს აშხ. შ. ელიაშვილს კონცესიების საქმის გასარკვევად. მანამდე იგი დაინტერესდა თბილისურ ბაზარზე არსებული მაზანდით (ფასებით).

თბილისის ბაზარი.

ივნისის პირველი ნახევარი:

თბილისის ბაზარზე საფეიქრო ნაწარმოები საკმაო რაოდენობით არ მოიპოვება. განსაკუთრებით ეს ითქმის თეთრეულის შესახებ. ამის გამო ფართოფეხობაზე ფასები გაიზარდა. მაგალითად ჩითი გაძვირებულია ერთი მეათედით, სელის ქსოვილები ერთი მეოცედით. ფასები გაიზარდა ასევე რბილ ნარმაზე და კამვოლის ნაწარმოებებზე. რაც შეეხება მაგარ ნარმას, კაშმირს და მაუდს, მათი ფასები ჩვეულებრივია. რაც შეეხება საბაყლო ბაზარს, მისი მდგომარეობა უცვლელია. შაქარი, როგორც

ფხვნილი, ისევე დატენილი, საკმაოდ მოიპოვება. საკმაოდ არის აგრეთვე მარილი, წუმწუმა და თამბაქოს ნაწარმოებები. ფასები ამ საქონელზე არ გაზრდილა. ბაზარზე ნაკლებია ბრინჯი, რის გამო მასზე ფასები გაიზარდა. საპონზე და მზის-უმზირის ზეთზე ფასები ჩვეულებრივია. რძის ნაწარმოები გაძვირდა საშუალოდ ერთი მეათედით. ეს ითქმის ზორცის შესახებაც; მწვანილეულობაზე ფასები არ შეცვლილა. პურის ბაზარი მტკიცეა.

ქალაქის კეთილმოწყობა.

ყოფ. მნაცაკანოვის ხიდის შესაკეთებლად თბ. აღმასკომმა გადასდო 20.000 მანეთი.

1

დოლი: დასწყისი 12 ნახ. საათზე.

„დერბის“ და „რესპუბლიკის ჩილდოს“ გათამაშება.

სხვადასხვა:

—რესტორანში ვახშმობისას ამერიკელი კომერსანტის ვილიამ ვასსერშტეინის მეუღლეს მოეწონა ქართული მინერალური წყალი „ბორჯომი“. ვასსერშტეინი დაინტერესდა „ბორჯომის“ კონცესიის ყიდვის შესაძლებლობით.

ბორჯომის წყალი

ცხადდება დაწესებულებების, სავაჭრო წარმოებების და კერძო პირების საყურადღებოდ, რომ ვინაიდან კონტრაგენტ კებაძესთან დადებულ ხელშეკრულებას „ბორჯომის“ მინერალური წყლის გასაღების შესახებ ვადა გაუვიდა ამიერიდან „ბორჯომის“ წყალს ასაღებს მხოლოდ ბორჯომის კომბინატი თბილისის საექსპორტო კანტორის საშუალებით.

ფელეტონი ლექსად

მისტერ სტენლი ბალდუინ,
რად ხარ ეუდ გუნებაზე?
კუჭი თუ გაქვს მოშლილი,
„ბორჯომს“ მოგცემს კებაძე.
თუ ბრმა ნაწლავს იტკივებ
მან შეგშალა კკუაზე?

ჩვენ გვყავს კარგი ქირურგი
და განთქმული მუხაძე.
იქნებ ძველი სენი გპირს,
გჩხვლიტავს თავის ნებაზე?
გინდა ბევთაბეგოვი,
ნათიშვილი, ვეფხვაძე?

.....

.....

(პოეტკორი ლუტიძე)

ექიმი გ.ნ. ონანოვი.

სიფილისი, ვენერიული და კანის სნეულებანი, სქესობრივი სისუსტის
ექიმობა. შეშხაპუნება „914“ ტრიპერის და მისი შედეგების წინააღმდეგ.
მისამართი: რუსთაველის №18 (შესასვლელი კრუზენშტერნის ქუჩიდან).

ღვინო — გასტრონომიული მაღაზია კ. ბაქრაძისა

— რუსთაველის გამზირი 18 —

აუწყებს პატივცემულ თავის მყიდველებს,

რომ 1 ივნისიდან 1 ივლისამდე ვაჭრობის დარგის შეცვლის გამო,

მოხდება ყველა ფირმის მაგარი სასმელების იაფი გაყიდვა

15 პროცენტიანი შეღავათით.

ქრონიკა.

— ამერიკელი კომერსანტის ვილიამ ვასსერშტეინის მეუღლეს ქართული
ღვინო მეტად მოეწონა. მოგ. შაქრო კარმელმა ამერიკელი მოგზაურების
სადღეგრძელო დალია. (ლიტკორი)

პოლიუსისკენ მეორედ გაფრენა.

ამჟამად მთელი ქვეყნიერება დაინტერესებულია რუალდ ამუნდსენის
ექსპედიციით, რომელიც ღირიყაბლ „ნორვეგია“-თი მიემგზავრება ჩრდო-
ლოეთ პოლიუსისაკენ. ექსპედიციას ეწოდება ამუნდსენ-ელსვორტის ექს-
პედიცია, რადგან ამუნდსენთან ერთად ექსპედიციას ხელმძღვანელობს
აგრეთვე ამერიკელი მკვლევარი ელსვორტი.

კინოთეატრებში „პოლო“ „პართასტო“ „სოლე“
დღეს და ყოველდღე, „მეურაბოპომ-რუს“-ის ახალი საუკეთესო სურათი
ზემო სვანეთის ცხოვრებიდან –
„ძინა ძაძუ“.

რეჟისორი – ი.ა. ჟელიაბოვსკი; ოპერატორები – ი.ა. ჟელიაბოვსკი და
იალთოვი. კონტრამარკები არ გამოდგება.
უკრავს გაძლიერებული სიმებიანი ორკესტრი.

ქრონიკა.

გზა სვანეთში: სახ.კომ საბჭომ წინადადება მისცა საქართველოს გზატკე-
ცილების სამმართველოს გაიღოს 15.000 მანეთი მესანგრე ბათალიონის
საჭიროებისათვის, რომელიც სვანეთში გაიგზავნა ჭვარ-მესტიის გზის
გასაყვანად.

დრამის სეზონის დახურვა. ხუთშაბათს დაიხურება დრამის სეზონი. უკა-
ნასკნელად მიდის „ჰამლეტ“. ჰამლეტის როლს შეასრულებს უ. ჩხეიძე.

ამინდი.

გუშინ, შუაღლის 4 საათზე თბილისში მოვიდა კოკისპირული წვიმა. ქუჩე-
ბი ნიაღვრით გაივსო. 4 საათზე მთელ ქალაქზე ჩამოწვა ნისლი; ოთახებში
იმდენად ბნელოდა, რომ საჭირო შეიქნა ღამფეხების ანთება. ასეთი სიბ-
ნელე ივნისის დღეებში თბილისს იშვიათად ახსოვს.

ნიუიორკს დაღუპვა მოელის?

ამერიკელი მეცნიერი, გეოლოგი მაქს გარდინგი ამტკიცებს, რომ ჩრდილო-
ეთ ამერიკის ნაპირები ყოველწლიურად ერთი დიუიმით იფარება წყლით.
გარდინგი ამბობს, რომ რამდენიმე საუკუნის შემდეგ ნიუიორკს ზღაპრუ-
ლი ატლანტიდის მსგავსად, მთლიანად დაფარავს ოკეანე.

— გაანათეთ ეს ქუჩაც. ბაქოს ქუჩაზე საშინლად ბნელა. აქ უბრალოდ
ფარნებიც არა გვაქვს, ამიტომ ღამით აქ ქუჩით გავლა ყოველად შეუძლე-
ბელია. აღმასკომო, მიიღე ზომები! (მუშკორი ვიუკა).

თბილისის სისხლის სამართლის მილიციის მეთაურის, მელიტონ შარაშიძის ჩანაწერებიდან

მაისურაძეების საქმე:

„...ოგანეზა ალთუნაშვილმა ნორა მაისურაძის, ანუ თავის საყვარელთან წინასწარი შეთანხმებით სოფ. პატარა თონეთში, საკუთარ გომში თავი მოუყარეს პავლე მაისურაძეს (ნორას უმცროსი ვაჟი), არტაშა ასლამაზოვს, და მის მიერვე მოყვანილ ბიჭებს — სოლომონ ჩივაძეს და დათა მჭედლიძეს რათა იმავე საღამოს გაეძარცვათ გიორგი მაისურაძე (ნორას უფროსი ვაჟი) და თუ წინააღმდეგობას გაუწევდა — მოეკლათ... მისვლისთანავე ჩივაძე სწვდა გიორგის ფეხებში, ასლამაზოვი და მჭედლიძე ავიდნენ ტახტზე და ორთავემ ხელები გაუკავეს. გიორგი შეებრძოლა, არ ნებდებოდა. ამ დროს გაბრაზებული ძმა, პავლე, გამოართმევს მჭედლიძეს ბებუთს, მოაქდება გიორგის თავში და დაუწყებს ბებუთის ცემას სახეში. გიორგი კვლავ შეებრძოლება და აყვირდება... ამ დროს მისი დედა ნორა მაისურაძე მივარდება ბოროტმოქმედებთან და ეტყვის — საშარდე ასოს ჭირყვლები დაუჭირეთ, ნუ აყვირებთ, ხმა ჩააწყვეტინეთ!-ო... უკანასკნელი, მეთხუტმეტე კრილობის მიყენების შემდეგ გიორგიმ დაიწყო ხრიალი და იქვე მოკვდა... სასამართლომ ყველა დამნაშავეებს სოციალურ დაცვის ღონისძიების ზომა — დახვრეტა გადაუწყვიტა.

„პაცანი“:

გუშინ, დილის 9 საათზე მორიგესთან ერთად გამოვცხადდით რკ. გზის გადაღმა სოფ. სემინარიისა და არსენალის შუა ღელის პირთან მდებარე პატარა გამოქვაბულის ახლოს მოკლულ უცნობ გვამის დასათვალიერებლად. ჩემ მიერ იქმნა გადაღებული ორ ცალად ფოტო სურათი და თითების ანასახები, რომელიც გაისინჯა სარეგისტრაციო ბიუროში და აღმოჩნდა, რომ მოკლული არის 8/VII — 25 წელში ჭიბგრობაზე რეგისტრაციაში გატარებული ვაგან აბრაგისძე არაქელიანცი 16 წლისა.

არუსი ჰასან ჯალალოვის საქმე:

დღეგრტირის ბაზარში გრამოფონებით და სხვა მუსიკალური იარაღებით მოვაკრე არტაშ სოკრატიანის საყვარელმა — არუსი ჰასან ჯალალოვამ მოკლა სოკრატიანის 9 წლის შვილი ვარო... როდესაც პატარა ვარო მამასთან იყო და ცნობის მოყვარეობით თვალს აყოლებდა ზღვა ხალხის ტალღებს, გამოცხადდა არუსი ჯალალოვა. ერთხანს არტაშას ემუსაიფა, ვაროს განსაკუთრებული სინაზით მოეფერა, ჩაიხუტა. მხოლოდ სახლში რომ წავიდა, პატარა გოგოც თან გაიყოლა. ორთაქალისკენ წავიდა და ერთი დუქნის უკან შეჩერდა, სადაც ქვით ჩაუმტვრია თავი და მოკლა უდანაშაულო ვარვარა.

.....

.....

(ცალკე საკითხათ: „სქესობრივი ბანდიტიზმი: გაუპატიურების შემთხვევები გახშირდა!“)

.....

ფრანგიშვილების საქმე:

ქ.ფოთში, 1926 წლ. 8 მაისს ქ.ფოთში, რკ.გზის კომიაჩიეის პასუხისმგებელ მდივანთან გამოცხადდა გ—ე ფ—ეს ასული ფრ—ლისა (წერაკითხვის მცოდნე, უპარტიო, დიასახლისი, არავითარი ქონების არ მქონე) და განაცხადა, რომ მის ქმარს, ბენიამინ ფრანგიშვილს ჰქონდა სქესობრივი დამოკიდებულება მათ ქალიშვილთან, შუშანიკასთან, რასაც შედეგად მოჰყვა შუშანიკას მიერ ბავშვის დაბადება, რომელი ბავშვიც ბენიამინ ფრანგიშვილმა ჩააგდებინა გოვზში (ვედროში) და გადააგდეს მდინარე რიონში.

მცირეწლოვანების გახრწნის შემთხვევა

ალბერტ ჰამპერტიანის საქმე:

...სანამ ბრალდებული ალბერტ ჰამპერტიანი ფარულათ იძებნებოდა, წინასწარ გამოძიებაზედ დაკითხულ იქნენ ბრალდებული ჰამპერტიანის სქესობრივი ურთიეს მსხვერპლნი: რ. ც—ი 9 წლის, ან. ჩ—ი 10 წლის, ნ. კ—ა 8 წლის, ზ. მ—ე 9 წლის, რ. ა—ი 9 წლის, და ან. მ—ი, რომელთა ჩვენებიდან გამოირკვა თუ რა უსაზღვრო ზნეობრივ გახრწნილობამდე მიუყვანია

მოხუცებულ ალბერტ ჰამპერტიანს ეს ექვსი მცირე წლოვანი ბავშვი...
 ყველა ბავშვები ერთხმად აჩვენებენ, რომ ჰამპერტიანი არ კმაყოფილდუ-
 ბოდა მათი ცალ ცალკე გარყვნით: მათვე თვალის წინ რიგრიგობით ხდი-
 და ტანზე, აწვენდა ტახტზე და არა ნორმალური გზით იქერდა მათთან
 სქესობრივ კავშირს. როდესაც ერთი მობეზრდებოდა, ასეთივე მანიპულა-
 ციას უშვრებოდა მეორეს, მესამეს და სხვებსაც; ამავე დროს ჰამპერტიანი
 უტიფრად უწოდებდა ყველა ასოს თავის შესაფერ, ნამდვილ სახელს და
 მიუხედავად იმისა, რომ ბავშვების ასოსთან არა ბუნებრივი კავშირის
 დაპყრობით იქვე იკმაყოფილებდა სქესობრივ მოთხოვნილებას, ჰამპერ-
 ტიანი ცდილობდა, რომ ბავშვებსაც ისე ემოქმედნა, როგორც თვითონ
 იქცეოდა... რათა სასამართლოსთვის ყოფილიყო საბოლოოდ გამორკვეუ-
 ლი, ჰამპერტიანის ფსიქიური მდგომარეობა, მოხდენილ იქმნა დამატებითა
 ექსპერტიზა რესპუბლიკის ფსიქიატრიული კლინიკის ორდინატორის, ექი
 შენგელაიას მიერ და გამოვლინდა, რომ ჰამპერტიანს ფსიქიურ სფეროში
 ჭკუის სისუსტის ნიშნები არ აღმოაჩნდა და რომ მას არა აქვს ფორმალა
 ნიშნები სულით ავადმყოფობისა და ფსიქო-ნევროზისა...

.....

.....

(სქოლიოში მივანიშნოთ: ამხ. სეგალის წიგნი: „ხულიგანსტვო ი პონო-
 ჟოვშინა“. იზდ. მოსზდრაგოტდელა. მოსკვა. 1926გ.)

„თბილისის რადიო სადგური ისევ ამუშავდა!“

პროექტი ტელეგრაფის ენა — სიტყვა გადადის მარკონის რადიორათ.

რამბა-ცუმა ცუმა-რამბა ბუმ-ბუმ ცამბა-რუმბა ბუმ-ბუმ... ბუმ-ბამ ბუპა-
 ბუპა ბუპა-ბუპა... რამბა-ცამბა...

იკუსტიკა რჩება ინჟინერიის პერპენდიკულიარი.

.....

„ოდეს შეევენ გიიიციქევეერარ... ..“

.....

ამხ. ფილიპე მაზარაძის მიმართვიდან:

„ამხანაგებო, წითელ მილიციონერებო, მილიციის უფროსებო და კურსანტებო! სრულიად საქართველოს მუშებისა და გლეხების სახელით მხურვალედ მოგესალმებით დღევანდელ დღეს! მე მინდა მივმართო საქართველოს მთელ მოსახლეობას. დღევანდელ დღეს, როცა ჩვენ ვდღესასწაულობთ საქართველოს წითელი მილიციის არსებობის 5-ე წლისთავს, არც ერთ პატიოსან მოქალაქეს არა აქვს ზნეობრივი უფლება გულგრილად შეხვდეს ამ დღესასწაულს...

გაუმარჯოს საქართველოს მუშურ-გლეხურ წითელ მილიციას! გაუმარჯოს საბჭოთა ხელისუფლებას! გაუმარჯოს სოციალიზმს!“

.....
ლა დონა ე მობილე...

.....
... ზოგიერთ წარმოებებში, ამ ბოლო დროს ხელფასმა წინ გაუსწრო შრომის ნაყოფიერებას. მიღებულია ზომები ამ ნაკლის აღმოსაფხვრელად.

.....
„კუუუდაააა, კუუუდაააა, კუუუდაა ვიი უდააალილიიიისსს...“

.....
წელს დაარსდა საქართველოს ყრუთა კავშირი!

მანიუესტოგბერები:

... კომუნისტური მასსა აშენებს მყოფადერ ქვეყანას — კომუნიზმის სახით — ხელოვნება იღებს რეჟისორის მოვალეობას — მყოფადერ რეალის სტრუქტურის ყალიბში. ორგანიზაცია მასიური მოძრაობის და კონსტრუქცია მომავალი ნივთების (წარმოებითი ფუტურიზმი და კონსტრუქტივიზმი). ხელოვნებასა და სახელმწიფოს შორის ორგანიული კავშირი ქმნის მყოფადერ ორგანიზმს რომელსაც ჩვენ უწოდეთ საქარბრთველო — აკუსტიკური აღმშენებლობა — 3-რ შეხვედრის არის ნივთი და მოძრაობითი სწრაფვა.

... კომუნისტურმა აღმშენებლობამ მოსპო ძველი ფსიხიკა, ჩვენ პარალელურად გვიხდებოდა დაგვეშალა ქართული შემოქმედების ანტირევოლიუციონური ფორმულოვკა... კომუნისტურმა აღმშენებლობამ მოსპო...

.....
„უუუნაა ფურტივააა ლაგრიმაააააა...“
.....

ისტორიოზგებრები:

საქართველოს მწერალთა კავშირის ყრილობაზე. კათედრაზე აღის პავლე ინგოროყვა და ამბობს: „ნაციონალური სულისკვეთების განმტკიცებას ქართულ შემოქმედებით ინტელიგენციაში აქვს თავისი ახსნა. დაჩაგრული პატარა ერის ნაციონალიზმი ეს არის თავდაცვის იარაღი...“

.....
...წელს საქართველოში შემოვიდა ფრენბურთი.
.....

თავოო ჩეეეეეეეეეე ბედიიი არ გიწერიიიიიიიიიი...

.....
სიტყვის ქიმიური ლაბორატორია:

როშვა,

პლაკატი,

როშარი: ლიგვოქიმიკოსი და ესტეტმწარმოებელი. ლიგვოტენიკა.

თქვენ გელაპარაკებით: იგებს სტილს სიტყვის ინჟენერია! სახლის აშენებას და ერთ სიტყვას ბირჟაზე ერთი ფასი აქვს...

.....
საქართველოს სს.რ. მთავარი პოლიტიკური სამმართველოს უფროსად დაინიშნა აბზ. ლავრენტი პავლეს ძე ბერია.

.....
ინჟენერი ზღება რეესორი!

.....

ქუჩაბგერები:

– შექრო, რამდენი წლისაა თქვენი „სტუდენტური“?

– ცხრისა, მისტერ ვასერშტაინ... თქვენში, ალბათ, ამ ასაკის მანქანებით აღარც დადიან...

(დამზადება ავტომობილის, ნემსის = ჯოშვას)

– ბილი დამიძახეთ, არანაირი „მისტერ ვასერშტაინ“... უბრალოდ – ბილი, მე ამერიკელი ვარ...

(სიტყვა ხელშესახები)

– დიახ, შექრო, მეც ასევე – მერიონი დამიძახეთ, უბრალოდ მერიონი...

– როგორ ჩაიარა თქვენმა შეხვედრამ ამხანაგ ელიავასთან?

– როგორც მანამდე ლიტვინოვთან და მისთანებთან: მხოლოდ ლაპარაკი, თავაზიანი, და სხვა არაფერი...

(აჯაბსანდალი ვახდენ სკანდალს – აჯაბსანდალს, რომ არ მომეშალოს მუცელი.)

– შექრო, ეგებ მანქანა სადმე გაგვეჩერებინა? ფეხით გავიაროთ... ციტადელი დავათვალიეროთ. ეგებ ლანჩიც სადმე იქვე გვეჭამა...

(ტფილისი გავხედნო როგორც ცხენი, აქ დადის უცხოელი – ცხელი.)

– ამ ციტადელს „ნარიყალა“ ჰქვია, მეხუთე საუკუნეშია ამე-
ნებული...

– რა უცნაური სუნია? გოგირდის?

(H₂SO₄...)

– ჩვენ ახლა თბილისური აბანოების უბანში ვართ, სადაც მიწისქვეშა წყლებია — ბუნებრივი სიმზურვალით, გოგირდით გაჯერებული... ეს ის ალაგია, რომელიც ყველა სტუმარმა უნდა მოინახულოს – ასე ვთქვათ: თბილისური ნათლობა აქ უნდა მოხდეს. თავის დროზე, ამ აბანომ თქვენი დიდი თანამემამულე – ალექსანდრე დიუმა ალტაცებაში მოიყვანა, მერიონ... მანამდე კიდევ ერთი ალექსანდრე – პუშკინი, დიდი რუსი კლასიკოსი! – შექრომ თქვა და მერიონს გაუღიმა.

– აუცილებლად უნდა შევიდეთ, – აენტო მერიონი.

– არა, ძვირფასო, ჩემთვის მეტისმეტად მძაფრია ეს სუნი.

– მაშ, მე და ნადია შევალთ, ბილ... ქალებმა ყველაფერში როგორ უნდა გაჯობოთ?!... ნადია, ხომ გამინევ კომპანიას? წარმოიდგინე: ორი ზნედაცემული ქალი ინფერნალური გოგირდის წყალში იხარშება... ჰა ჰა ჰა...

ნადიას სახეზე ღიმილმა გაიკრთოლა:

– გოგირდის წყალი კანს უხდება, აახალგაზრდავებს... – ჩაილაპარაკა.

(H2SO4 თანადროულობის კინემატოგრაფიულ გადაღებებს და აღმოჩენების ორგანიზაცია არის.)

შაქროს თავში კინემატოგრაფიულად გადაღადა ეს სურათი: ... „ორი ზნედაცემული ქალის შიშველი ტორსოები გოგირდის ობშივარში... დაოფლილი თეძოები, ამობურცული ძუძუ-მკერდი, ზედ ატლანტიური თევზის კუდი... დასაპნულ-დაფანჩრული ნაოჭი... სასირცხო ბაგე... დასაპნული გავა: პარფიუმერია ფერად ცხენებისთვის... და მერე – შეფაკლულ-გახვითქული სუნთქვა ხორცებისა... ხელის ფათური ბარძაყებზე, თითისწვერები ძუძუს-თავებზე, ენა ენას გესლავს... ლესბოსური იდილია, რომელსაც დაანგრევს მამაკაცური მუსკულატურა: ორ ფუჩურ-ვარდზე მოთამაშე სირი... და ბოლოს: გადმონთხეული თესლი...

(ტვინარით გავაკრავ ჩემ როშვებს... ვარ როშარი უტიფარი! ნიოგოლ-ჩაჩავა...)

„ჭრელ აბანოსთან“ დამრეც შუკას აუყვნენ, აზერბაიჯანულ სამეზობლოს: შაქრომ აქაურ შია-სუნიტთა ერთობა-თანხმობაზე უთხრა, რომ აქაური თათრები, ისევე როგორც სხვა ეროვნების ხალხი, დამთმენი და ტოლერანტია; რომ აქ მეჩეთი, სინალოლა და ქრისტიანული ტაძარი გვერდიგვერდ თანაარსებობს... ფეხმძიმე თათრის ქალი ბავშვით ხელში გამოეგებათ, დაიმორცხვა... ფანჯრიდან აფუხფუხებული ქვების სუნი გამოეფინა... ფანჯრის ძირას კრიალოსანიანი მოხუცი ჩაცუცქულიყო: სუფთად გადაპარსულ თავზე ორი ღრმა ნასერი ემჩნეოდა, ვინ იცის, „შახსეი-ვახსეის“ დანატოვარი... „შახსეი-ვახსეის“ ამბავიც უთხრა ამერიკელებს – შთაბეჭდილების ქვეშ დარჩენ...

(ამოალაგეთ ტამარ-დანა-ჩანგალი; მე თბილისის ნეგატივი ვარ; ორჯერ ორი რომ ოთხია ამაზედაც ავტირდები ტუჩაში მოსიარულე, რომელსაც დანა-ჩანგლის სუნი უდის.)

ნარიყალადან დიდებული ხედი იშლებოდა: ბოტანიკურ ბაღზეც და ქალაქზეც.

– მშვენიერია! ეს ნანგრევები და, საერთოდ, მთელი ეს ხედი რომელიღაც გერმანელი რომანტიკოსი მხატვრის ნამუშევარს მაგონებს... კლემენტ ბრენტანო... ძალიან ლამაზია თქვენი ქალაქი, შაქრო, აქაური ლანდშაფტიც კი არქიტექტურულია.

– ერთი რუსი პოეტის მეტაფორით, ეს „კუზიანი ქალაქია...“ მნე ტიფლის გორბატიი სნიტსია... არის ამ ქალაქში თავისებური ფანტასმაგორია: კუზიანი მოხუცის ფანტასმაგორია, – მიუგო შაქრომ და თბილისის სიძველეთა გამო გაუბა მონოლოგი, მერე კრწანისის ომიც ზედ მიაბა, აქაური ცხოვრების სილაღეც – რომ აქ ხეებზე პოეტები სხედან და ხალხისათვის თავიანთ ლექსებს იტყვიან და მისთან და ა.შ., რომ ეს ქალაქი 41-ე პარალელზე მდებარეობს – 41-ე მინის ბურთის პარალელი, აერთებს რომს-ჩიკაგო-თბილისს – და 40-გრადუსიან არაყზე მეტად გირტყამს თავში...

(კომენტარბგერბი: არაყით დამთვრალი კუზიანი მოხუცის ფანტასმაგორია: „სამი დალიე, ფაფუე, სამი დალიე“)

– სიგარეტს ხომ არ ინებებთ, – ქალის ხელმა შაქროს მომწვანო კოლოფი გაუნოდა... შაქროს ბრონხებს უჩვეულო სიგრილე მოედო, დაახველა:

– რა საოცარი გემო აქვს, თითქოს – პიტნისა... სიცხეში მოსანევედ ზედგამოჭრილია...

– ჰო, მენტოლიანი სიგარეტი, ამერიკელების ახალი გამოგონება, წელს გამოუშვეს... ხალხი რომ უფრო მეტი სიამით დანამლონ, – თქვა მერიონმა და მენტოლ-შხამიანი ბოლი ღრმად შეისუნთქა.

შაქრომ უკან მდგარ ბილს და ნადიას გახედა: კაცმა ქალს რაღაც ჩაუჩურჩულა და პარვით თეძოზე მოუაღერსა...

(სენტიმენტალიკის შელოცვა: იკლი ბიკლი იგილო და ბიგილო, კბილი ამოსული, ქალი ორსული...)

ამერიკელის ხელის „ავანტიურა“ რუსი არისტოკრატის თეძოზე ქართველ თავადს გზას უხსნიდა „ნაფრანგალი ამერიკელი“ ქალის ინტიმური ზონებისაკენ, ოლონდაც აქ არა, მერე – სასტუმროში, შესაბამის დროს: ხვალ მისტერ ვასერშტაინს კიდევ ერთი შეხვედრა აქვს აფხანიკ ელიაფასთან, ნადიაც თან უნდა გაიყოლოს, როგორც თარჯიმანი... სულ ენით ამუშავენ, ჰე-ჰე-ჰე...

– საქართველო მართლაც უზომოდ ლამაზია, მაგრამ არის ერთი მხარე, რომელსაც აქ ვერაფერი შეედრება: სევანეთი, – დასძინა შაქრომ.

.....

რამპა-ცუმპა ცუმპა-რამპა ბუმ-ბუმ ცამპა-რუმპა-ბუმ-ბუმ...
ბუმ-ბამ ბუპა-ბუპა ბუპა-ბუპა... რამპა-ცამპა...

.....

ია ვსტრეეტიიილ ვააას ი ვსიო ბილოიეეეე.....

.....

სიტყვა სანახაობა, აკრობატიკა, მოძრაობა!

.....

ძირს მცირე შიმშილმა მოუხმო, აჩქარებულად დაეშენენ დაბლა. იქვე პატარა ბალი იყო სასადილოდ განწყობილი: ორიოდ ფანჩატური და მაგიდები. იქედან რადიოს ხმა მოდიოდა.

– რამ გათქმევინა ეგ სისულელეები, რომ საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტი ხარ და კიდევ უდიდესი მემამულე? – ნადიამ გადაულაპარაკა შაქროს.

– თქვენგან ვისწავლე, გოსპოჟა ვორონცოვ-დაშკოვა, ვაშე სიატელსტვო...

(საჭირო არის მამადავითს დავაჯდე შუბლზე და მტკვრიდან ვუშვა სპანის ბუშტები...)

– ... უხ, ერთი შენი თავი მომცა ისევ ლოგინში, ნადეჟდა...

ბალის შესასვლელთან შაქრომ ახლად გაკრული აფიშა წაიკითხა:

პრიეტალ ქრეც
(ზნამენიტი ბომბეისკი ბრამინ-ოგ)
სინ „კრეპიშა“

ლიუბიმეც რაბინდრანატა ტაგორა

ო რ გ ა ნ ა ა ნ მ ა რ უ ს ი დ ზ ე

..... და კიდევ მინანური პქონდა ქართულად:
ასევე წაიკითხავს მოხსენებებს, რეფერატის სახით, შემდეგ თემებზე:
„დღევანდელი ახლაგაზრდობა“, „ქალის სიყვარული“, „სექსუალური
საკითხები“.

.....
საქართველოს ს.ს.რ. მთავარი პოლიტიკური სამმართველოს
უფროსად დაინიშნა აშ. ლავრენტი პავლეს ძე ბერია.

.....
ლაჟვარდ ცაზე დროა თეთრი კრავების.....

.....
მოისმინეთ ჰამლეტის მონოლოგი უილიამ შექსპირის ტრაგე-
დიიდან „ჰამლეტ“. კითხულობს უშანგი ჩხეიძე...

.....
– ასეთი ლანჩი ჯერ არა გქვონია, ბილ, „ჰამლეტის მონოლო-
გის“ თანხლებით...

– თანაც თქვენთვის სრულიად „არაამქვეყნიურ“ ენაზე
ნათარგმნი.

– მერიონ, საყვარელო, ნამდვილად ვერ გეტყვი, ამგვარი
ფონი რამდენად უნაყოფს ხელს კუჭის წვენის გამოყოფას, მა-
გრამ ეს ხიზილალა ისეთი გემრიელია, რომ ჰამლეტის ინტელექ-
ტუალურ ვნებებს დაგავინწყებს... ჰო, მართლა, შაქრო, დოქტორ
ელიავასთან ხვალინდელ შეხვედრაზე აზერბაიჯანული კონცე-
სიების საკითხი მინდა წამოვწიო – ხიზილალის ან ხალიჩების
საქმეში ინვესტირების შესაძლებლობებზე. ეტყობა, თბილისის
აზერბაიჯანულ უბანში გასეირნებამ შთამაგონა ეს პროექტი...

– აზერბაიჯანული ხალიჩა მხოლოდ სპარსულს თუ ჩამოუ-
ვარდება თავისის სილამაზით... თუმცა მე ქართული თექაც მომ-

წონს... ბილ, მომიტევეთ რომ თქვენს კომერციულ საქმიანობაში
ვყოფ ცხვირს...

– ძალიან გრძელ ცხვირს...

– ნადეუდა, ძვირფასო, ჩემი ცხვირი ჩემი სიამაყეა...

– შაქრო, ჭეშმარიტი სირანო დე ბერჟერაკი ხართ...

– „სირანა“ ქალის სახელია, სომხებში გავრცელებული... ეგ
ბერჟერაკი არა მსმენია, ვინ იყო?

– შესანიშნავი ფრანგი პოეტი, ფანტასტი და დაშნის დიდოს-
ტატი, მეჩვიდმეტე საუკუნეში ცხოვრობდა... მასაც გრძელი
ცხვირი ჰქონდა... თუმცა თქვენი ცხვირი აქ რა მოსატანია –
ეს კეხი, არწივისებრი მოყვანილობა: მოხიბლული ვარ ქართვე-
ლი მამაკაცების ცხვირებით... მოკლედ, სირანო დე ბერჟერაკი
ისეთ პოეზიას წერდა, რომ მისი ცხვირის გიგანტური სიმახინჯე
ალარავის ახსოვდა – პარიზელ ქალებს ვგულისხმობ და, ბოლოს
და ბოლოს, მეც ხომ პარიზელი ვარ... შაქრო, თქვენ არ წერთ
ლექსებს?

– აბა, ქართველი უპოეზიოდ სად გაგონილა, აკი თავადვე
გიაგბოთ, რომ აქაური ხეები სულ პოეტებითაა დახუნძლული...

– ჰა-ჰა-ჰა-ჰა...

– არა, მე პოეტად ვერ ვივარგე, თუმცა, სირანო დე ბერ-
ჟერაკს რაც შეეხება – ჩემი შორეული წინაპარი ფრანგი იყო,
ბურგუნდიელი რაინდი დე კარმიუ, ჩემი გვარიც – კარმელი –
აქედანაა წარმოებული... ..

(ხო-ხო-ლია-ხო, ავსტრალიაში მიდის პროპაგანდა ჩემი ფეხების სა-
ჩარო ვაჭრობის, მე მინდა ვიყო ბორღოს თავადი ან ინდოეთის ბოგდოხანი
ხხხ-ხა...)

– ჰა ჰა ჰა ჰა ჰა ჰა... ბურგუნდიელი რაინდები რომ გაა-
ლოთო, საამისოდ ძალიან მონდომებული და მომართული უნდა
იყო... ჰა ჰა ჰა ჰა... ისე, გვარები დე ტუასი, დე ვავრა დღესაც
არსებობენ და არისტოკრატობენ... ღმერთო, ფრანგულ არის-
ტოკრატიას ამერიკაში გავექეცი და აქ, საქართველოში წინ არ
დამხვდა?!|

- აკი გითხარით, საქართველო მუდამ იზიდავდა ევროპელებს, ხოლო ევროპა - ქართველებს, კურტინის მუშა გინდა თუ პორტფელიანი დჯენტელმენი... თბილისში იტალიური ოპერა 1840-იან წლებში გაიხსნა და ბელინის, დონიცეტის, ვერდის არიებს დილაობით მეეზოვეებიც კი მღეროდნენ...

- ხოლო სადილს კი შექსპირული ტექსტების თანხლებით შეექცეოდნენ... ჰა ჰა...

(მე პოეზია გალსტუკივით მკიდაი ფეხზე და გულმოსული ფაშასავით ფეხებს ვაფურთხებ - ოფორუუუ!)

- ხომ ხედავთ, ჩემმა გრძელმა ცხვირმა რა შორს წაგვიყვანა - ხუთასი წლის წინანდელი და უფრო ადრინდელი ამბებისაკენ... ბილ, ჩემს მთავარ სათქმელს მინდა დავუბრუნდე. თქვენი კონცესიებისათვის ჭეშმარიტი სამოთხეა სვანეთი, საქართველოს ყველაზე მისტიური მხარე...

- სვანეთი? და მერე რითია საინტერესო ეს სვანეთი ამერიკელი კომერსანტისათვის...

- ... ან თუნდაც მისი თავქარიანი ფრანგი ცოლისათვის?

(- სვანეთი საქართველოს ჩრდილო-დასავლეთის მაღალმთიანი მხარეა; იქაური ხალხი დღესაც იგივე ადათ-წესებით ცხოვრობს, როგორც ათასი, ათასხუთასი წლის წინათ: სამეთვალყურეო კომპეები, შუასაუკუნოვანი ყოფა, პაგანური რიტუალები და სიმღერა, აი რა მოხიბლავს სვანეთში ამერიკელი კომერსანტის თავქარიან ფრანგ, და მე დავუმატიებდი, უმშვენიერეს მეუღლეს! ხოლო რაც შეეხება საკუთრივ კომერციას: „ოქროს სანმისის“ მითი, რომელიც გიაბზეთ, სიმბოლიურადაც უნდა გავიაზროთ და პრაქტიკული კუთხითაც. სვანეთის მდინარეებში ოქროა, ხოლო იმ ოქროს იქაური ხალხი ცხვირის ტყავის მეშვეობით მოიპოვებს: ეს იყო თავისებური საცერი, ცხაურა, რომელიც წყალს ატარებდა, ხოლო ოქროს ნაწილაკები ზედ რჩებოდნენ, აქედან - „ოქროს სანმისი“...)

- საკმაოდ დამაჯერებლად ჟღერს და, შესაძლოა, ათასი წლის წინ ეს მართლაც ასე იყო, მაგრამ დღეს? თქვენი გეოლოგები რას ამბობენ?

– გეოლოგია აქ არაფერ ახალს არ იტყვის, ყელაფერი გადმოცემებშია შემონახული... და კიდევ – ეზოტერიულ ცოდნაში...

– სიტყვა „ეზოტერიული“ მაფიქრებინებს, რომ ეს ყველაფერი ნაკლებ რეალისტურია, მონაგონსა ჰგავს...

– ბილ, რა ბანალური ხარ, რა პროზაული და „რეალისტური“... აცადე შექროს... განაგრძეთ, გეთაყვა...

– ჩვენს გეოლოგებს სვანეთის ოქროსათვის ჯერ არ მოუცლიათ, იქ ჯერ საბჭოთა ხელისუფლებას ამყარებენ...

– თქვენი ხელისუფლება კარგად შევისწავლე: ოქროზე კონცესიას იგი არავიზე გასცემს... მაგრამ, ამ ღვინომ ისე შემართო, რომ სვანეთი ახლა ჩემთვის მეტად სანტერესო თავგადასავლად წარმოგდა...

– აი, რატომ გამოგყევი ცოლად, ბილ, აი, რატომაც შეგიყვარე...

– სიყვარული...

.....

„ნეტა არის ისეთი გრძნობა, აღარ შეიძლებოდეს მისი დავინწყება?“ „არის! როგორც ღრმად გავღილი ცეცხლის კვალი სამუდამოდ ემჩნევა სხეულს, ისე ელვასავით მძაფრი გრძნობა გულს: ტკივილი მიყუჩდება, დამწვრის კვალი მაინც დარჩება.“ თქვენ მოისმინეთ ვასილ ბარნოვის მოთხრობა „მუშა“.

თბილი-ღი(ბემოლი) – ქალაქის ჩირაღდან-ბგერები:

როცა მაიბუნეით თავის მკლავებზე წვება პროსპექტი...

.....

ღმერთო და წმინდა ელიას მადლო! ამისრულე ნატერა, სიყვარულის თვალთ მოახედე ჩემსკენ ჭეელი!

.....

ხარფუხელი მანანო, მარწყვი, ქალად ნაშობი...

.....

ჟანგო ღაღა:

ქალთა მშვენიერი ტრიბუნა,

მე კი მგონია ამ დროს საჭირო ლაპარაკია...

და-და, და-და-და-და, და!

.....

აგერ, ყური უგდე, რას წერს „კომუნისტი“: ფიზკულტურა. ოსმალეთის ფეხბურთელები თბილისში: მიმდინარე წლის 30 ივნისს თბილისში ჩაშოვა ოსმალეთის (ტრაპიზონი) სპორტსმენთა ერთი ჯგუფი, რომელშიც შედიან: 32 ფეხბურთელი და სხვადასხვა დარგის ჯომარდები; ჯგუფს მოუვება ტრაპიზონის ჯომარდულ საზოგადოების გამგეობის 5 წევრი. სტუმრები მონაწილეობას მიიღებენ აგრეთვე სრულიად საქართველოს პირველ ჯომარდულ ცილაობაში.

.....

გაიოოოზ!..

რა იყო, დედი?

გეყო მაგ ბურთის კენწვლა! ამო სახში, სადილი უნდა ვკამოთ!

↓

სიტყვის აკრობატიკა იბადება მხედველობით, ნივთის აკრობატიკა — სმენით. სიტყვა ხდება მოძრავი, ნივთი ლაპარაკობს გრაფიკული მოქმედებით... ლიტერატურულ შკოლის მამა- თუ დედა-მთავრად მისაღებია ჩარლი ჩაპლინ და არაფის არ გააკვირვებს „კოტელოკის“ გვირგვინობა, რომელიც უდრის მარინეტის გულს — ბორბალს.

.....

რა გატირებს, კაპეიკო, პატარა?

მათმინე, გაიზრდები თანთანა!

.....

ცხრა უღელი კატა მიათრევს ტრამვაის, ტრამვაის დატას ყლაპავს ურემი, ურემში ზის ტრაგედია...

.....

აბა, ნუშქიშმიშიიი! ნუშქიშმიშიი! აბა, შარბათიიი, საგრილობელი შარბათიი!

.....
საქმიანო ხალხო, გქირდებათ გაფხიზლება! ბულატერებო მოეწყეთ
რიგზე! შემობრუნდით მარჯვენა ფეხზე! შედექით! დებეტი კრედიტი. აქ
ტივი პასივი.

.....
აი ბალამ, ბალაამ... აზიზიმ ვაი დარდიმ, ვაი დარმანიმ ვაი დარ-
დიიმ. ელლარ ვაი აქტი, გულ დარდი. მან გულ აქტიმ ვაი დარდიიმ... ვაი
დარდიიმ...

.....
უმალესი ფორმა თანამედროვე დინამიური ტრაგედიის არის ბუFFFო-
ნადა და არა მისტერია!

.....
შეტევით გავყარეთ გარეთ — არეთი მხარეთი მდარეთი გარეტდით
კარეტით... რევოლუციონერებო! მარცხენა... მარცხენა ამარცხებს.

.....
ერთხელაც იქნებ მოვეკვდები, მივებარები მიწასა,
გულსა და გრძნობას შევუტევ ცივი სამარის ქვიშასა

.....
ყველაფერი აყირავდება: წითელი პამიდორი დაენატრება ბერლინერ
ბიურგერს. ჟან კოკტო — პირველი პერსონა პარიზის. (ვინ არის რაიმოდ
პუანკარე?)

.....
აბა, მწვანელიიიი, ქორფააა, რევოლუციონნი მწვანელიიი... დღეს
ოხრაბუშის სახელია მაკედონელი...

.....
მოდი, ეს იმ პაზრიან კაცს გაუმარჯოს, ვინაც რომა თბილისის ჩასა-
სახად ამ დალოცვილ მიწას ბარი დაჰკრა!

.....
როგორც ტრრიბუნაზე რუპორი ტრროცკის, ვოგირდის გულით
საპროტესტოთ დადგა ქალაქი:

შე ჯოჯოხეთის მაშხალა, შენა, ვირის თავფეხო, მოუკუპრავი ტიკი
ხარ, სახრჩობელას ბოძი, ქორცხენას ალიკაპი, ვირის აბანოს სტაროსტა,

ჯირგინის საწმენდელი ფეშტამალი, ყასაბხანის კუნძი... შე მახათას გო-
რაზე ჩამოსაკიდო შენა...

.....

ნე ხოჩუ ია ჩაიუ პიტ იზ ბალშოვა ჩაინიკა,
ა ხოჩუ ია პალიუბიტ „გეპეუ“ ნაჩალნიკა...

.....

რამპა-ცუმპა ცუმპა-რამპა ბუმ-ბუმ ცამპა-რუმპა ბუმ-ბუმ ბუმ-ბამ
ბუპა-ბუპა ბუპა-ბუპა... რამპა-ცამპა...

.....

და მე, ხეზე ამძვრალი პოეტი, მოგმართავთ თქვენ და ვუმღერ იმას,
რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია ქართულ ხასიათში – მოცალეობა და
მჭვრეტელობა, შინაგანი გარინდებულობა, არისტოკრატიზმი და სიცო-
ცხლის სიყვარული!

.....

ამხანაგ ვანო ალიხანა შვილის ნათქვამიდან:

ჩვენებური ხალხების და განსაკუთრებით ქართველების ბუნებაზე და
ფსიხოლოგიაზე ზედგამოჭრილია ბოლშევიკური მუშაობა და ყალყზე
შემდგარი იარაღით ხელში რევოლუციონური ბრძოლა!

.....

გასაკეთებელი კიდევ ბევრია, აფხანიკებო!

4. შალვა ელიაშვილი, ორნი „გრანდ-ოტელში“, „დანიკინთან“ და „ქიმიკონი“

[პირველი რომელიც შეიძლება ამ შემთხვევისთვის გახდეს საინტერესო ეს არის კინემატოგრაფი. — ჟღ*]

დახვრეტამდე თერთმეტი წლით ადრე, საქართველოს სახკომ-საბჭოს თავმჯდომარე შალვა ზურაბის ძე ელიაშვილი, აზნაურყოფილი, პეტერბურგის უნივერსიტეტის ნასტუდენტარი იურისტი, ოსმალეთსა და სპარსეთში მიღებული დიპლომატიური გამოცდილებით, სტაჟიანი რევოლუციონერი, სახის დახვეწილი ნაკვეთებით — ბლანჟე-კოსტად-შეკრეჭილი-ულვაში, თავდაჭერილი და ტაქტიკური სოციალ-ინტელექტუალ-დემოკრატი-ბოლშევიკი, სადად ჩაცმული, ცარიზმისდროინდელი სამთავრობო სახაზინო ავეჯით განწყობილ კაბინეტში — ჭერამდე ასული კარადები, მუხის ოტომან-დივანები და პარაპეტები, დიდრონი, ბილიარდისფეხება მაგიდები და ა.შ. — ვერცხლის „პადსტაკანნიკიანი“ ჭიქიდან ჩაის მოხვრიპავს, პაპიროსს გააბოლებს და იტყვის მოზომილი ენთუზიაზმით:

— ბატონო ვასერშტეინ, ახალი საქართველოს ეკონომიკა მეტად კარგ პირობებს გიქმნით საინვესტიციოდ; მესმის, რომ ის სამი კონცეპსია, რომელსაც გთავაზობთ — გოგირდის მოპოვება, ხიზილალის ბიზნესი და აღმოსავლური ხალიჩების წარმოება — არ არის იგივე მასშტაბისა, როგორც ჭიათურის მანგანუმის საბადო. მაგრამ ისიც ხომ მნიშვნელოვანია, რომ ჯერ აქ ფეხი მოი-

* ჟღ — ჟანგო ღოღობერიძე

კიდოთ, რაიმენაირი აქტივობა დაიწყეთ და შემდგომი პერსპექტივებიც გამოჩნდება... და ასევე, რაც ჩვენი რესპუბლიკისათვის ყელაზე მნიშვნელოვანია და საჩქარო – საბანკო სესხი, რომლის უზრუნველყოფის თავდებად მე დაგიდგებით!

ამერიკელი კომერსანტი ბილ უოსერსტაინი თანხმობის ნიშნად თავს უკრავს, თუმცა მისი გონების თვალი ამ დროს სხვაგანაა: ერთი მხრივ – სადღაც დაბლა: სპარსულ ხალიჩაზე, შიშველი ნადია დაშკოვას ფორმა-ხორცებთან მოთამაშე (ნადია იქვე, ელიავას კაბინეტში ზის და თარჯიმნობს), ხოლო მეორე მხრივ – მაღლა, მისტიკური სვანეთის ციხე-კოშკებსა და დათოვლილ მწვერვალებს უტრიალებს.

ამერიკელი კომერსანტი გამოერკვევა და იტყვის: [მოდიალბა, დეტალი და ხედვა = ხმას – ჟღ.]

– დოქტორო ელიავა, მე გადავცემ თქვენს წინადადებებს ჩემს ნიუ-იორკელ კოლეგებს, რომლებიც შესაბამისი გარანტიების არსებობის პირობებში საბანკო კრედიტის საკითხს ალბათ დადებითად გადაწყვეტენ... მაგრამ ამჯერად მეცა მაქვს თქვენთან ერთი თხოვნა, რომელიც ალბათ უცნაურად მოგეჩვენებათ... ალბათ კი არა, მართლაც უცნაური თხოვნაა, რაღაც ახირებაა, ეტყობა... დოქტორო ელიავა, სვანეთში მინდა ასვლა და იქაურობას გავეცნო...

დოქტორი ელიავა ამერიკელ სტუმარს გაოცებული მიაჩერდება:

– სვანეთი საქართველოს უღარიბესი მხარეა, კონცესიების თვალსაზრისით იქ არაფერია საინტერესო; რამ გაფიქრებინათ სვანეთში წასვლა?

თუმცა, სოციალ-ინტელექტუალ-დემოკრატი-ბოლშევიკი ელიავა გაოცებასთან ერთად, თავისებურ დისკომფორტსაც გრძნობს, რადგან მის წარმოსახვაში შარშანდელი სადამსჯელო ოპერაციის სურათები გაცოცხლდება – წითელი არმიის მიერ სვანეთში ჩატარებული ოპერაციისა: ჰაერიდან დაბომბილი სოფლები, დახო-

ცილი ხალხი... თუმცა მანამდე სვანებმაც კარგა ბლომად წითელარმიელ ჯარისკაცსა და წითელ მილიციელს გაანთხმევენეს სული... მთის ხალხი ძნელად ელევა ტრადიციულ ადათ-წესებსა და რელიგიურ კულტს, აკი ქრისტიანობის გავრცელების დროსაც სამხედრო ძალის გამოყენება გახდა საჭირო; [კომუნიზმი ჩამორჩენილი სვანებისთვის ქრისტიანობაზე ბევრად უფრო რთული იდეოლოგიაა...]

[**შე მოძრაობა მესმის და ვხედავ ხმას. — ჟღ.**] ბილ ვასერშტაინი ჩაახველებს და ღიმილით ეტყვის:

— დოქტორო ელიავა, მე, მართალია, ებრაელი ვარ და, უპირველეს ყოვლისა, მერკანტილური, პრაგმატული ინტერესები უნდა მამოძრავებდეს, როგორც ჩემი ხალხის შესახებ არსებული სტერეოტიპი იტყვის...

— ჩვენთვის, ბოლშევიკებისათვის, სრულიად უცხო და მიუღებელია ანტისემიტიზმი...

— ვიცი, ვიცი, ეს ისე ხუმრობით ვთქვი... მაგრამ მე ამავე დროს ცნობისმოყვარე ამერიკელი გახლავართ, ვისაც ახალი შთაბეჭდილებები ისევე ესაჭიროება, როგორც დაბანდებული კაპიტალიდან მიღებული მოგება. როგორც ერთმა ჩემმა აქაურმა ნაცნობმა მიაბო, სვანეთი უმშვენიერესი კუთხეა, შუასაუკუნოვანი სამეთვალყურეო კოშკებით, რომლებსაც კავკასიონის ქედის ვეება მწვერვალები დაჰყურებენ, რომდრეკადური ხალხი დღესაც მესამე საუკუნეში დადგენილ წესებს იცავს... [ძალიან მინდა ამ ხალხისა და მათი ქვეყნის ნახვა...]

აზნაურყოფილი შალვა ელიავა პირზე ხელს აიფარებს და იცინის, თითქოსდა მანამდე რაღაცა პროტოკოლური დაძაბულობის ჩარჩოები ახლა არაპროტოკოლური იუმორის ჩარჩოებმა კიდევ უფრო გაამძაფრა. ამ სიცილს რომ მორჩება, დასძენს:

— უნდა ვაღიარო, ბატონო ვასერშტაინ, რომ რევოლუციონერობა მძიმე ტვირთია, ადამიანმა სულ უბრალო სიამენიც კი

უნდა დაივიწყოს, ვთქვათ, თუნდაც ისეთი, როგორიცაა ბუნების სილამაზით ტკობა... რევოლუციონერები – აი, ვინა ვართ გამოუსწორებელი პრაგმატიკოსები და რეალისტები...

„რეალისტები!“ გაიფიქრებს ამერიკელი, მაგრამ ამის თაობაზე მეტს არაფერს იტყვის.

– კეთილი, ბატონო ვასერშტეინ, დე ასე იყოს – მეც მინდა ჩემი წვლილი შევიტანო თქვენი ამერიკული ცნობისმოყვარეობის დაკმაყოფილების საქმეში. სვანეთში მეგზური დაგჭირდებათ და შეიარაღებული თანხლებაც, რას იზამთ – მთიელები თავისებური სიფიცხის ხალხია...

საქსახკომსაბჭოს თავმჯდომარე ტელეფონის აპარატის ყურმილს მისწვდება:

– დამაკავშირეთ გიორგი ნიკოლაძესთან, თბილისის უნივერსიტეტის მასწავლებელთან (პაუზა)... ამხანაგო ნიკოლაძე, ამხანაგი შალვა ელიაშვილი გელაპარაკება (პაუზა)... საგანგებო საქმეზე გირეკავ, იცოდე... შარშან სვანეთში სამხედრო ექსპედიციას ხომ ახლდი თან, როგორც ეთნოგრაფი... პოდა, იგივე ექსპედიციის ორგანიზაცია გევალება ამჯერადაც – ორი ამერიკელი უნდა წაიყვანო სვანეთში და იქაურობა შემოატარო, ხომ გესმის? (პაუზა) ცხადია, შეიარაღებულ ხალხსაც გამოგაყოლებთ... მოკლედ, დღესვე დაგიკავშირდებიან და ყველაფერზე მოილაპარაკებთ... აბა, შენ იცი, ამხანაგო ნიკოლაძე, საპასუხისმგებლო დავალება გეძლევა! ყოჩაღად იყავი, არ შეგვარცხვინო, იცოდე!

ყურმილს რომ დადებს, ამერიკელ სტუმარს მიუბრუნდება:

– მგონი ძალიან კარგი მეგზური შეგიჩივით, ბატონო ვასერშტეინ; გიორგი ნიკოლაძე მეტად პერსპექტიული მეცნიერია, მათემატიკოსი, თან საქართველოს ყველა კუთხე-კუნჭული მოვლილი აქვს, ამას გარდა, იგი ძალიან კარგი სპორტსმენია – ჩვენი პირველი სპორტსაზოგადოების თავკაცი, მეტიც – თვითმფრინავის

მართვაც კი შეუძლია! მოკლედ, თქვენს ამერიკელ ათლეტებს არაფრით ჩამოუვარდება, ჰა ჰა ჰა! [...ბევრია ტრიუკი რომელიც მოითხოვს კინემატოგრაფის საშუალებით გადაწყვეტას – ჯლ.]

– დოქტორო ელიავა, კიდევ ერთი, სულ მცირე თხოვნა... თუ შეიძლება, რომ ამ მოგზაურობაში ის კაციც წავიყვანო, ვინც სვანეთის შესახებ პირველად მიაგზო – შაქრო კარმელი, ჩემი აქაური გიდი და მეგობარი, იგი სვანეთის დიდი ენთუზიასტია და ამავე დროს ძალიან სახალისო პიროვნებაა...

– თუკი ეგ შაქრო სანდო კაცია, რატომაც არა?! ექსპედიციის იდეა თქვენ გეკუთვნით, ასევე, მომიტევეთ და – ხარჯებიც; ასე რომ, ვინც გენებოთ ის წაიყოლიეთ...

ელიავა საათს დახედავს. ბილ უოსერსტაინი და ნადია ფეხზე წამოდგებიან. საქსახკომსაბჭოს თავმჯდომარე ასევე წამოდგება, სანერ მაგიდას შემოუვლის და სახემომღიმარი ამერიკელ სტუმარს ხელს გაუწვდის:

– სიამოვნებით გაგიწევდით კომპანიას სვანეთში, ბატონო ვასერშტეინ, მაგრამ, აკი უთქვამთ, რომ რევოლუცია მსხვერპლს ითხოვს...

და რევოლუციის მომავალი მსხვერპლი ნადია ვორონცოვ-დაშკოვას მკლავზე ხელს დაადებს:

– დიდი მადლობა, ძვირფასო, თარჯიმნობისათვის... ერთი პატარა დავალებაც მინდა მოგცეთ – სვანეთში ყოფნისას ჩვენს ამერიკელ მეგობარს კონცესიების ამბავი შეახსენეთ ხოლმე, ჰა ჰა ჰა...

– და საბანკო სესხის ამბავსაც, აუცილებლად...

ნადიას თვალები ელიავასაც მოხიბლავს – და სხვა დანარჩენიც, რაც ამ ლამაზ, ეშხიან ქალს ახლავს და ასხია... „ეტყობა, ამ ამერიკელთან მაგარ ინტიმურ-ეროტიულ ურთიერთობაშია,“ გაიფიქრებს სახკომ-დოქტორი და სტუმრებს გასასვლელისაკენ გაუძღვება, თან საათს დახედავს – მალე მორიგი შეხვედრა ეწყება, მთავარი პოლიტიკური სამმართველოს ახლად დანიშნულ ხელმძღვანელთან, მეტად ენერგიულ ამხ. ბერიასთან... დიახ,

ძნელი საქმეა რევოლუციონერობა – ლამაზი ქალის ემხითაც ვერ იჯერებ გულს; და მერე კიდევ – „ხალხის მტრად“ შერაცხულს – შეიძლება კეფაში ტყვიაც დაგახალონ.

[Fade Out]

ხოლო ამ დროს, სასტუმრო „გრანდ-ოტელის“ ყველაზე დიდ ნომერში, მტკვარს რომ გადაჰყურებს, ორნი არიან – შაქრო და მერიონ. შუა ოთახში, მრგვალ მაგიდაზე დევს ხილით სავსე ლარნაკი, შუშის გრაფინით – ლიმონათი, ორი თეფში და ჩაროზის დანა-ჩანგალი. კუთხეში, კონსოლის პატარა მაგიდაზე დგას პატეფონი და გამოსცემს ჯაზურ ბგერებს, ფანჯრიდან შემოსული ცხელი ჰაერის თანხლებით: გარედან მონაბერი სიო ვარდებით მოქარგულ ფარდებს ბერავს და აფრიალებს. თეთრებში ჩაცმული ქალი და შავწვერა მამაკაცი, შავ ახალუხსა და გალიფეში, ლიმონათს წრუპავენ, თან ბაასობენ:

– ეს ჯაზია, შაქრო, მუსიკა, რომელიც ნიუ-ორლეანელმა ზანგებმა და კრეოლებმა გამოიგონეს; ბევრ თეთრკანიან რეტროგრადსა და ჭკუაგადაკეტილს ეზიზღება – ზინტლიანი „შავების“ დეგენერატული მუსიკააო... მე კიდევ ვგიჟდები, ისე მომწონს... თქვენ მოგწონთ, შაქრო?

ჰო, შაქროს ეს მუსიკა მოსწონს:

– ლამისაა ამაცეკვოს...

– ჩემზეც ასე მოქმედებს, შაქრო, მეც ცეკვა მინდება... არადა, ამ სიმღერას „მიცვალებულის ბლუზი“ ჰქვია...

– მიცვალებულის?! ნუთუ სიკვდილში ამდენი სიცოცხლე დაინახა მაგ სიმღერის შემქმნელმა... რამხელა ენერგიაა?!

შაქროს სმენია ამ ზანგური ჰანგების შესახებ – ავალონ იუნგარო თავის წერილში ახსენებს, „საქართველოს ხერხემალი“ რომ

ჰქვია: „ზანგებს მრავალი თეთრკანიანი ადამიანადაც არ თვლის, მაგრამ ზანგების რიტმებმა დაიპყრეს დღევანდელი ევროპა. ეს რიტმები შეიჭრნენ სიმფონიურ ფანტაზიაშიც. მოდიან რიტმები, როგორც მზის თვალები გაჩენის პირველ დღეებში“... შაქროც თითქოს ხედავს ამ აცეკვებულ „ჭირისუფლებს“ – სასაფლაოდან რომ ბრუნდებიან უკან და მიცვალებულიც რომ მოჰყვება, სიკვდილის ხილვით შეძრწუნებული, და ესეც ცეკვავს...

– რა მრავალხმოვანებაა... იცით, მერიონ, ეს ურთიერთკვეთა ხმებისა ჩვენებურ – გურულ სიმღერას მაგონებს რაღაცით: კრი-მანჭულს!

– გენიალური ჯელი-როლ მორტონია ამ სიმღერის ავტორი, ნიუ-ორლეანელი კრეოლი... ქალაქის ბორდელებში გაზრდილი, სადაც ეს მუსიკა იშვა... იცით რას ნიშნავს მისი სახელი – „ჯელი-როლ“? ვერ გეტყვით, უხამსობაა...

შაქრო კარმელის თავში ისედაც მრავლად ცოცხლდება „უხამსობები“ – მოძრავ სურათებად თამაშობენ: მართალია, მერიონი მზეთუნახავი არაა, მაგრამ აქვს რაღაც, რაც მამაკაცის უღრმეს ფესვებს შეარხევს.

– იცით რა არის აქ მთავარი, შაქრო? ჯაზში ბევრი რამ უხამსობად მოეჩვენება ვინმეს, მაგრამ ჩემთვის ეს უპირველეს ყოვლისა განთავისუფლების, ემანსიპაციის მუსიკაა – როგორც სოციალური განთავისუფლების, ისე ფსიქოლოგიური განთავისუფლების და ემანსიპაციის... თუმცა, სოციალური, რასობრივი, ფსიქოლოგიური – ჩემთვის ეს ყველაფერი ურთიერთკავშირშია. არიან ბლუზის, ამ აფრიკულ-ამერიკული პოპულარული სასიმღერო ფორმის მომღერალი ქალებიც, მაგალითად – ბესი სმითი, რომლის სიმღერაც ქალური ვნებებისა და ეროტიზმის დაუფარავი გადმოფრქვევაა... ან, თუნდაც, შავკანიანი მოცეკვავე – ჯოზეფინ ბეიკერი რად ღირს, მთელი პარიზი ახლახანს რომ გადარია, ცეკვისას მკერდი რომ

გაიშიშელა... ეპატაჟი ამ შესანიშნავი ქალბატონის სტიქიაა: დილაობით, პარიზში, სენას სანაპიროზე სასეირნოდ გამოდის ხოლმე და, იცით როგორ? შიშველ ტანზე ქურქი აცვია, ხოლო წინ ლეოპარდი მიუძღვება – ჯაჭვზე გამობმული; ხომ წარმოგიდგენიათ, შაქრო, რა სანახაობაა!

შაქრო კარმელს, რალა თქმა უნდა, წარმოუდგენია: ზულუსი დედოფალი – დიდრონი შავი თვალები, ხუჭუჭა თმა, მაღალ ყელზე აცმული რგოლები, ნაწვეტებული ძუძუები, თქოზე შილიფად შემორტყმული კაბა, ავაზასებრად მოაბიჯებს... Magna Mater-ის ქალიშვილი, მზით განაყოფიერებული დედა-მინის დედა-წიალი, ერთდროულად მიმღებიცა და შემქმნელიც, შავი მარლენ დიტრიხ და შავი გრეტა გარბო, ცხოველის ნამღეკავი ფლუიდები და მეტალის მბრწყინავი სიკაშკაშე... ბაკხი ქალი, მენადა, მადონა, დედა და კურტიზანი...

– მერიონ, არსებობენ ქალები, რომლებიც არიან ვითარცა ზმანება დღევანდელობისა; ლამაზი ქალი დიდი ძალის მატარებელია – მამაკაცის დამმონებელი დიდი ძალისა და, ამდენად, დიდი საფრთხის!

– შაქრო, თქვენში ახლა ტიპიური მისოგენი და შოვინისტი მამაკაცი ლაპარაკობს, რომელიც ქალის მითოლოგიზირებას და დემონიზირებას ახდენს: ქალი-ვამპირი, კუდიანი, ზოომორფული ალქაჯი და ა.შ., ეს ყველაფერი თქვენი – მამაკაცური ფანტაზიის ნაყოფია – ინფანტილური ფანტაზიის ნაყოფი, როგორც იტყოდა პროფესორი ფროიდი... ნუ მინყენთ, ამას რომ გეუბნებით; ეს ისე, ნახევრად ზუმრობით... ჩვენ, ქალები, ისეთივე ადამიანები ვართ, სოციალური სუბიექტები, როგორც თქვენ, მამაკაცები...

– ო, პროფესორი ფროიდი ახლა მოდაშია ფრიად... მაგრამ, განა მითოსის მისტიურ სამოსში შესუდრული, ან, თუნდაც – დემონად წარმომდგარი ქალი უფრო მიმზიდველი არ არის, ვიდრე უბრალო, „სოციალური სუბიექტი?“ თქვენთვის, ჩემო მერიონ,

როგორც ფემინისტ-ჟურნალისტისათვის, სოციალური კუთხით ჭკრეტა ალბათ უფრო თვალსაჩინო და საყურადღებოა, მაგრამ ჩემთვის – არა! ქალი მე მხიბლავს იმდენად, რამდენადაც იგი მისტაგოგიური, იდუმალი ფუნქციის მატარებელია! აი, თუნდაც ძველი ქალდგია ავიღოთ – ქალდეველთ ესმოდათ, რომ მხოლოდ ლამაზი ქალის მეშვეობით შეუძლია უცხოელს გზა გაიკვლიოს სხვა ხალხის იდუმალი სულისაკენ.

ამ სიტყვების წარმოთქმისას შაქრო კარმელის წინ მჯდომი ქალი სწორედ ამგვარ „მისტაგოგიურ როსკიპად“ იქცა – ამერიკული კეთილდღეობის ტაძრის საწოლ-საკურთხევლისაკენ რომ მიუძღვება: მამაკაცი მისი სინათლის ძალას შეხვდება; ორ არსებას შორის, რომელთა ცხოვრება ერთმანეთს არასოდეს შეხებია, დაძაბულობა იზრდება; ჰაერი რაღაც მოუხელთებლით იჟღინთება...

მერიონის ხმა ისევ გამოარკვევს:

– ბოლშევიკი იდეოლოგიები ბევრს საუბრობენ საბჭოთა ქალის ემანსიპაციაზე; თქვენ რას მეტყვოდით, შაქრო?

– საქართველოში ქალის ემანსიპაციაზე საუბარი ზედმეტიც კია, აქ ხომ ქალის კულტია, ქალი ლამისაა პიედესტალზეა აყვანილი. ვინ არის ქართველთა უსაყვარლესი ისტორიული პიროვნება? დედოფალი თამარი... როგორც მის შესახებ წერდა ლერმონტოვი: „პრეკრასნა კაკ ანგელ ნებესნი, კაკ დემონ კოვარნა ი ზლა!“ ... ემანსიპაცია?! მე ეს არ მაინტერესებს, ჩემო მერიონ, ისევე როგორც ბევრი რამ, რასაც ჩვენი იდეოლოგიები იტყვიან... ალბათ იმიტომ, რომ ესოდენ „პროგრესული“ არა ვარ... მე ესტეტი ვარ, მშვენიერების ცეცხლთაყვანისმცემელი!

– ვხედავ, რა არქაულ მითებშიც ხართ ჩარჩენილი, – გაიხუმრებს მერიონი და გაუღიმებს, მერე ლიმონათს მოწრუპავს, – მაინც მაინტერესებს რას მეტყვით...

შაქრო გულზე ხელის დადებით ღებულობს სიმპათიური ფრანგი არისტოკრატი ქალბატონის ხუმრობას, მაგრამ იმასაც გაიფიქრებს, რომ „ეს ქალი ამერიკულმა პრაგმატიზმმა ერთობ

დაამინა," რომ ახლა მისი – შაქროს, ამოცანაა „ამ ქალის დახსნა მდაბიური პრაგმატიზმის დემონებისაგან“...

– ოცდახუთი წლის წინათ, ამ სასტუმროში, შესაძლოა, აი ამ ნომერშიც კი, სწორედ აქ, სადაც ჩვენ ვიმყოფებით, მერიონ, ერთი დიდებული ქალი მოკლა მასზე უზომოდ შეყვარებულმა, ჭკუიდან შეშლილმა მამაკაცმა...

– საინტერესოა, რამდენადაა გავრცელებული ქართველ მამაკაცებში ქალებზე ძალადობა? – „მდაბიურად“ დაინტერესდება ფემინისტ-ჟურნალისტი.

– ო, არც ქალი იყო ქართველი და არც მამაკაცი. ის ქალი ნორვეგიელი იყო, არისტოკრატიული წარმომავლობისა, თქვენსავით... მისი ბიძა შვედეთის პრემიერ-მინისტრი გახლდათ, მამა – შვედეთის მეფის პირადი ექიმი. თუმცა მისი შინაგანი არისტოკრატიზმი ხელოვნების სფეროში უფრო ფართოდ გამოვლინდა – იგი იყო ბერლინის არტისტული ბოჰემის დედოფალი, სკანდინავიური ლიტერატურის, მუსიკის და მხატვრობის უზენაესი ქალ-ღვთაება. მას ერქვა დაგნი იუელ – ულამაზესი ქალი, ანგელოზისებრი ვამპირი... დიახ, დიახ. ნუ იცინით მერიონ – სწორედ ამგვარ ორსახა არსებად ხატავდა მას ედვარდ მუნკი, დიდი ნორვეგიელი ფერმწერი და დაგნის პირველი სიყვარული! მამაკაცის სისხლისმსმელი ანგელოზი, სიკვდილის მშობელი მადონა! მუნკის ცნობილი ტილოა, ნანახი გექნებათ...

მერიონი წამოდგება და გრამოფონისაკენ მიდის:

– ბესი სმითს დაუდებ ფონად მაგ თქვენი „დემონიური ანგელოზის“ ამბავს... მუნკის რეპროდუქციები ნანახი მაქვს და ეგ „მადონაც“ მათ შორის; არ ვიცოდი თუ მისი პროტოტიპი აქ, ამ ოთახში მოუკლავთ... მუნკი არ არის ჩემი სტილის მხატვარი – ძველმოდურია და რალაცაგვარად სენტიმენტალურიც კი... მე აბსტრაქტულ ფერწერას ვამჯობინებ – იქ მეტი თავისუფლებაა... თუმცა, განაგრძეთ, შაქრო, თქვენ ისეთი შთაგონებით იხსენებთ მაგ ქალს...

გრამოფონიდან შავი სისხლის ძახილი წამოვიდა, "Black water blues"... ბესი სმითის მთვრალი მონოლოგი, პარლემური ფორტე-პიანოს თანხლებით...

– დაგნი იუელი ისეთ ხალხს შთააგონებდა, რომ მე მათთან სრული არარა ვარ... თვით დიდებული ავგუსტ სტრინდბერგი იყო მისი სიყვარულით მოშხამული და თავის დრამების ფატალური ქალებიც დაგნისაგან გადმოხატა...

– სტრინდბერგი, კიდევ ერთი ქალთმოძულე ფსიქოპათი!

– სტანისლავ პშიბიშევსკი! გსმენიათ ასეთი პოლონელი ავტორის შესახებ?

– არა, არა მსმენია, ვალიარებ, რომ აღმოსავლეთ-ევროპულ მწერლობას ცუდად ვიცნობ...

– არა თუ მხოლოდ პოლონეთის, პშიბიშევსკი მთელი რუსეთის იმპერიის ერთ-ერთი ყველაზე ცეცხლოვანი ავტორი იყო, სატანისტური გენია, შეიძლება ითქვას...

– ვამპირები, სატანისტები, დემონები... თავი გოთიკურ რომანში მგონია, შაქრო! თქვენშიც ხომ არ იმალება რაიმე დემონური არსება, ჰაა? განაგრძეთ, გისმენთ...

– დაგნი ცოლად გაჰყვა პშიბიშევსკის და ორი შვილიც ეყოლა მისგან, მაგრამ ქმარმა იგი მიატოვა და ასე და ამგვარად – ბერლინული ბოჰემის დედოფალი თბილისში გადმოიხვეწა – ერთმა პოლონელმა ბიზნესმენმა ჩამოიყვანა, ვლად ემერიკი ერქვა – სუსტი, ავადმყოფური ფსიქიკის პატრონი ახალგაზრდა კაცი იყო... დაგნი იყო მისი სიყვარულის და სიხელის საგანი და სწორედ ამ სიყვარულმა და სიხელემ ჩაადენინა მას ის, რაც ამ სასტუმროში მოხდა ოცდახუთი წლის წინათ: ორმაგი თვითმკვლელობა – ჯერ დაგნი მოკლა, შემდეგ კი თავადვე დაიხალა ტყვია...

– ხედავთ, შაქრო, მამაკაცური ძალადობის წინაშე „დემონური ანგელოზებიც“ უძლურნი არიან... ხოლო ამ ძალადობას კიდევ ინფანტილური ფანტაზიები კვებავს, ეს არის და ეს, ძვირფასო შაქრო. ავადმყოფური ფანტაზიის მქონე ბიჭებმა თოჯინასავით

– ჯერ ითამაშეს, გაერთნენ და მერე დაამტკრიეს ეგ ქალი, დაგნი იუელ...

შაქრო ლიმონათს მოსვამს და იტყვის:

– დაგნი იუელის თბილისურ ამბავში სხვა, როგორც თქვენ ეძახით, „ბიჭებიც“ ფიგურირებენ... ირკვევა, რომ ემერიკმა ეჭვიანობის ნიადაგზე ჩაიდინა ის მკვლელობა და არა რალაც აგრესიული ფანტაზიების ძალით. დაგნის თბილისში ხანმოკლე სასიყვარულო ინტრიგა ჰქონდა ერთ მეტად უცნაურ კაცთან, მერიონ, – ოდესმე თუ გსმენიათ გიორგი გურჯიევის შესახებ?

– არა, ვერ ვიხსენებ, ეგეც ხელოვანია?

– გარკვეულწილად ხელოვანიცაა – ქორეოგრაფი და მუსიკოსი, ასევე – მკურნალიცაა, მაგრამ მთავარი ის მისტიკურ-ეზოტერიული მოძღვრებაა, რომელიც მან შექმნა აღმოსავლეთის რელიგიებზე დაყრდნობით. სხვათა შორის, გიორგი გურჯიევი აქ, თბილისში იზრდებოდა, მამით ბერძენი, დედით სომეხი, ახლა კი პარიზში ცხოვრობს და, როგორც ამბობენ, მრავალი მიმდევარი ჰყავს... არ გსმენიათ?

– შაქრო, ჩემნაირ, საუნივერსიტეტო განათლებით ხელიდან წასულ ქალებს მისტიკოსები არ ხიბლავენ, არამედ – პრაგმატიკოსი ჯონ დიუი, ფსიქონალიტიკოსი ზიგმუნდ ფროიდი, ფიზიკოსი ალბერტ აინშტაინი, სოციოლოგები და ა.შ. მისტიკა მამიდაჩემის საყვარელი სფეროა და პაპაჩემსაც იტაცებდა თურმე... ხოლო მე, რა ვქნა, საამისოდ წარმოსახვის უნარი არ მყოფნის – მეცნიერება მესმის, ხოლო მისტიკა – ვაი, რომ არა...

მეცნიერება შაქროსაც აინტერესებს, მაგრამ ამ მომენტში მისი ყურადღება ხელოვნებაზეა თავმოყრილი, კერძოდ – ამ შუშპარა ამერიკელი ქალის მოხიბლვისა და მისი ლოგინში ჩანვინის ხელოვნებაზე. ხოლო ამჟამად აღძრული სქესობრივი ჟინი მისტიკურ გუნებაზე აყენებს და მეტიც – მისტიკური გუნება ხსენებულ სქესობრივ ჟინს უფრო უღვივებს; აი, მართლაც და მისტიკური წრე!

– მაშ, არც ედვარდ შიურე გეცოდინებათ, ჩემო მერიონ, მისი წიგნი – „დიადნი და განდობილნი“... ავტორი ამ წიგნში პითაგორაზე და პითაგორეიზმზე წერს: სფეროთა მუსიკა, კოსმიურ ცთომილთაგან წამოსული ჰანგები, რომელსაც მოკვდავის ყური ვერ იჭერს. მერიონ, ამ რამოდენიმე წლის წინ მე შეეხვდი გურჯიევს, თბილისში იყო მალულად ჩამოსული, იმიტომ რომ თბილისის უნიკალური მისტიური მუხტის მატარებელი ქალაქია, დიახ, აქ თბილისში გაუნათდა გონება დიად განდობილსა და იდუმალმცოდნეს, დოქტორ რუდოლფ შტაინერის მოძღვარს – ელენა ბლავატსკაიას, მერიონ!

შაქრო საზარდულთან მუხტების კონცენტრაციასა გრძნობს, მეტიც – ერექციის პირველად ნიშნებს...

– გურჯიევის ნაამბობიდან ბევრი რამ საყურადღებო შეეიტყვე!

საყურადღებო იმის შეტყობაცაა, რომ მერიონისაგან შაქროსკენაც თავისებური, ასე ვთქვათ – შემხვედრი „აუთიტაცია“ წამოვიდა, თუმცა ჯერ მხოლოდ რაღაცა მკრთალი ტალღოვანებით... და შაქრო სკამს მერიონისაკენ მიაჩოჩებს:

– რასაც ახლა გიამბობთ, ამას შეიძლება „ორფიული სიმის თეორია“ ვუწოდოთ, რომელიც ყველას და ყველაფერს მოიცავს... ჩვენი და სამყაროს, მიკრო და მაკრო კოსმოსების შემადგენელი ატომები უსასრულოდ მცირე ნაწილაკებს შეიცავენ, რომლებიც, თავის მხრივ, მეტაფიზიკური სიმების გასწვრივ არიან განლაგებულნი, ამ სიმებზე არიან აკინძულები, ხოლო ეს სიმები ვიბრირებენ და მათზე აკინძული ნაწილაკები ტალღებად მოძრაობენ. ამ ვიბრაციულ და ტალღოვან მოძრაობას დასაბამი აქვს პირველად სიტყვაში, რომელსაც გამოთქვამს აბსოლუტური საწყისი. ამ აბსოლუტურ საწყისს გურჯიევმა ასეთი სახელი მოუგონა – თეოდმერთმალოგოსი, ანუ სიტყვა-ღმერთი! (შაქროს ხელი მერიონის კალთაზე ეშვება...) მეტაფიზიკური სიმები კოსმიურ მუსიკას ქმნიან ჩვენს შიგნით და ჩვენს გარეთ – ესაა ერთიანი მუსიკალური ველი – მელოსის ენერგია, მუსიკა, რომელიც არ ისმის, არამედ

მსჭვალავს ყველაფერს – ჩვენს გარეთ თუ ჩვენს შიგნით... (შაქროს ხელი მერიონის კაბის კალთაში მიძვრება...) ხილვადი მუსიკა, რომელსაც იცნობდნენ განდობილნი – ორფევსიდან და პითაგორადან მოყოლებული... სკრიაბინმაც შეიცნო და თავის შუქთა მუსიკაში განახორციელა ეს... მეტაფიზიკური სიმის ვიბრაციით წამოსული ჟღერადობა: დაფარული, რომელიც რომ დაუფარავია (აქ მერიონი შაქროს ხელს მოიშორებს...) – მაგიური ჰანგი, რომელიც კი არ ჟღერს, არამედ ხილვად სამყაროში ვლინდება, იმ ფორმებში, რასაც ჩვენი თვალი აღიქვამს... ეს არის ღმერთი, რომელიც კვდება სიცოცხლის აღსადგენად... (ვნებით აღძრული შაქროს ხელი კვლავ მერიონის ბარძაყისკენ წაიწეებს და კაბის კალთის ქვეშ ძვრება...) დედამიწაზე მხოლოდ ორი ალაგია, სადაც ეს ერთიანი მუსიკალური ველი, მელოსის ენერგია, თავის დაუფარაობაში ვლინდება, ანუ სადაც უშუალოდ ჟღერს ეს მაგიური ჰანგი, ჰანგი გრძნეული. ეს ადგილები შიდა აზროვნება – შამბალა – და სვანეთში... (მერიონი ფეხსაცმელს გაიძრობს და შიშველ ტერფს შაქროს საზარდულზე მიადებს, შემდეგ მის გამაგრებულ პენისს...) სვანეთის მთებში ერთი ადგილი მეგულება, სადაც დროდადრო ჟღერს ერთიანი მუსიკალური ველის შემადგენელი მაგიური ჰანგი და ეს ყოველივე შეგრძნებათა აღრევით ხდება – თვალთ მიყურადებისას... ყოფით აღქმაში მხოლოდ სამი განზომილება გვეძლევა, ხოლო იქ, იმ ალაგას იხსნება თერთმეტი — მუხათა ბაგემზიანი ცხრიანი და ორიც კიდევ... (შაქრო მუხლებზე დგება და მერიონის გაშიშვლებულ ბარძაყს კოცნის, თან იტყვის:) თეოლმერთმალოგოს... ღმერთმა ლოკოს... („დიდი შუადღის ავხორცობით... პანის სპილენძის კეერი...“) მელოსის ენერგიის თაურ-განცდა ... თაურ-გაოგნება! ... გაოგნება დაუფარავის ხილვით, რამაც ადამიანი აამლერა ექსტატიური სიმლერაბოდვით და შემდეგ ეს სიმლერა-ბოდვა გარდაიქცა დანანევრებულ მეტყველებად (შაქრო მერიონს კაბის ღილებს შეუხსნის და ქალის საცვლებით ტკბება) რა შთამბეჭდავი ბიუსტპალტერია... (მერიონი ჩურჩულით ეუბნება, რომ ასეთ ბიუსტპალტერს „ბრა“

ჰქვია, ახლახანს შემოვიდა მოდაში...) მიწის მკერდები ალებს სვამენ აზარფეშებით... (შაქრო მუცელს უკოცნის მერიონს... მერე საზარდულს... და მერე ქვემოთ... მერიონი ამოიკვნესებს...) მზიანი ღამის მზიანი ბაგე... (იატაკზე წეებიან, შაქრო ხვანჯარს ჩაიხსნის... მერიონის კოხტად მოყვანილ ძუძუებს კოცნის... მერე აილებს და თავის გავარვარებულ სირს ქალის ნოტიო ვაგინალურ ბაგეებში შეასრიანებს... „ცხელ ნირვანაში მოთენთილი მძიმედ ვეშვები“... ერთ-ორს წაუქაქუნებს...) ჩვენი ბურგუნდიელი წინაპრები, ააა! (ამოიგმინავს და... ეგრევე გაათავებს... .. „მწიფე მარცვლები სცვივა ხვატის გამსკდარ ბრონეულს...“ ეაჰ, ამის! *Ejaculatio praecox!* ნაადრევი ეიაკულაცია! როგორ მოუვიდა?! ვერ შეიკავა! უწვრთნელი ღლაპივით! ცვედანივით, რომელსაც რომ „არ შეუძლია“... ეს ქალი ფიქრობს, ალბათ...

ბილის მეგობარმა როგორც გვითხრა ამას წინათ: „ქართველები ისეთი ზარმაცები არიან, ძილისას თვალის დახუჭვაც კი ეზარებათ...“ სამხრეთული ტემპერამენტი... სამხრეთული ინფანტილიზმი: დროის არანაირი შეგრძნება, სიამოვნების გადავადების არანაირი უნარი — ამიტომაც გამითავა მყისიერად ამ გრძელცხვირა ქართველმა... თუმცა, არ ვიცი რატომ, მაგრამ, იმ მომენტში რაღაცით მიმიზიდა... დედა გაცოცხლდა ჩემში, ჰა ჰა...

– მობრძანდით, ამერიკელო სტუმრებო, თქვენი ჭირი მე, მობრძანდი, ჩემო შაქრო, კარდენახის წარაფებიდან ახლახანს მიღებული დედის რძესავით ღვინოს შეგასმევთ...

– ეს გახლავთ დენიკინი, ამ ღვინის სარდაფის მეპატრონე, – თქვა შაქრომ და ბილს და მერიონს ტანადი და ჯვანიერი კაცი წარუდგინა, მეტსახელად „დენიკინა“, გენერალ დენიკინთან არაფერი რომ ჰქონდა საერთო.

მერიონმა კახური წარაფი ფრანგულ მანერაზე დააგემოვნა და თქვა:

– უხეში ღვინოა, მაგრამ სიცოცხლით სავსე... ველური გემო აქვს და თან მდიდრული...

– ღვინოზე წერა უნდა დაიწყო, საყვარელო, შესანიშნავი დახასიათებაა, – შეაქო ბილმა და თიხის ფიალა შეათვალიერა, – თავად ეს სასმისიც პრეისტორიულ შთაბეჭდილებას ტოვებს...

– მერიონი სიტყვის განსაკუთრებული გრძნობითაა დაჯილდოებული, მის ძარღვებში გენიალური ფრანგული მწერლობა ჩქეფს, – დაურთო და ჩაუკომპლიმენტა შაქრომ... ჩემში რაცა ჩქეფს, კარგად „წავაკითხე“... სიტყვის (სიტყვნის!) განსაკუთრებული გრძნობით... იმგვარადვე გაებითურდი, როგორც ჩვენი მწერლობა ფრანგულის წინაშეა ბითური... ფრანგული პროზა პოზა ბოზობა... ამ კალამბურობანას, სჯობდა იქ გემარჯვა, იქ... „პაზზორ“... „ნედარასლ“... – ღვინო ქართველთათვის მეტია, ვიდრე სასმელი თუ გასტრონომიული საგანი. ქართული კულტურა, ერთბაშად, ღვინის ირგვლივ იყრის თავს. ქართული კოსმოსი, შეიძლება ითქვას, ვაზის ღერძის ირგვლივ ბრუნავს. [ჩვენთვის ღვინო საკრალური ნივთიერებაა... როგორც სპერმა, ხურვით გადმოღვრილი...] პრომელიც ასაზრდოებს ყველას, როგორც ადამიანებს ისე ღმერთებს... ღვინო პირველად ქართველებდა დანურეს, ამაში ეჭვი არც მეპარება; აი, თუნდაც, ლინგვისტურ დონეზე შევხედოთ: საერთო-ევროპული სიტყვა „ვინო“, „ვინ“, ქართული ძირიდან მოდის – „ღვინ“...

– საინტერესოა, ალბათ მართლაც ასე იყო, – თქვა ბილმა და მერიონს გახედა, დასტურის მოლოდინში. მერიონმა მხრები აიჩეჩა.

შაქრომ განაგრძო:

– მეტსაც გეტყვით, ჩემს მშობლიურ გურიაში ერთი სოფელია სახელად „ბახვი“ და ეს სახელი „ბახუსიდან“ მომდინარეობს, ისევე როგორც მეორე სოფლის – ასკანას სახელი – მომდინა-

რეობს ენეასის ვაჟის, ასკანიოსის სახელიდან. ნამდვილი ტროელები ეს ჩვენ ვართ... და ეგვიპტელებიც... ცხადია, ვხუმრობ...

ნადიას ლამაზი თვალები განსაკუთრებულ სითბოს ასხივებდა. ეტყობა გული იჯერა ბილთან ერთად ლოგინში... შაქროს წარმოსახვაში კინოეკრანი აენტო, მეორე მხარეს კი გრამოფონი აშიშინდა – ნათლად ხედავდა ბილის და ნადიას კოტრიალს, ხოლო ყურებში ბაგუნი, ხენეშა და ღრენა ესმოდა... დედაკაცის ღმუილი და ხრიალი, მერე კი – ბლავილი... *Orgasm! "Дамское счастье!"*... ტუჩის ღიმილი გაუტყდა შაქროს.

– შაქრო-ჯან, შენი ჭირიმე, ჩემო კარგო კაცო; ესეთი კარგი ფრანციცული თუ იცოდი, არ მეგონა, – სუფრას სახეგაბადრული „დენიკინი“ მოუახლოვდა, ხელში ოთხი შამფური მწვადი ეკავა, თითოში – ორ-ორი, – მოდით, გეთაყვა, ეს ჩემებული მწვადი დამიჭაშნიკეთ!

– Oh la la! რა არომატია, – აღტაცებას ვერ მალავდა მერიონი.

– იცით რას გეტყვით, შაქრო, – მიუბრუნდა ბილი, – ყველა ქალში მტაცებელი ბუდობს; შეხედეთ ჩვენს თანმხლებ ქალბატონებს, როგორ დაეძგერნენ წითელ ხორცს... – და წითელ ხორცს თავად ბილიც დაეძგერა...

შაქროს, „იმ ამბავში ჩაჭრის“ გამო, მადა წამხდარი ჰქონდა – ვერც ჩაციებულმა წარაფმა უშველა და ვერც კახური წინაკის წნილმა, ვერა და ვერ გაეხსნა. პაპიროსს მოუკიდა და ღრმად შეისუნთქა. სხვა რა ჩარა იყო, ერთიცი უნდა ჩამოესხა და დაეღია.

– თქვენს შემყურეს, ასე მადიანად რომ შეექცევით ამ დიდებულ კერძს, ერთი ტოსტის თქმა მომინდა.

მეინახეთა სამმა წყვილმა თვალმა შაქროსკენ გაიხედა, მათ ქვემოთ პირები ლეჭვას აგრძელებდნენ.

– მაშ ასე, – შეუდგა შაქრო ტოსტის წარმოთქმას, – ამ ღვინით მე მინდა კაცობრიობის ისტორიაში უდიდესი კულტურული მოვლენის, კულინარიის სადღეგრძელო შევსვა...

მერიონმა და ნადიამ მოწონების ნიშნად მწვადს თავი მიანებეს, თიხის ფიალები მოიმარჯვეს და ბილს სთხოვეს – შეგვივ-

სეო. ბილიც შეუერთდა ამ სუფრულ „მზადყოფნას“ და შაქრომ განაგრძო:

– ადამიანი ცხოველია, ბიოლოგიური არსებაა და როგორც ასეთისათვის, უმი საკვების მიღება და მონელება მისთვის პრობლემას არ წარმოადგენს. მაგრამ ამ ბიოლოგიური სახეობის ევოლუციის პროცესში რაღაც აფეთქება ხდება და იგი იწყებს საკვების თერმულ დამუშავებას: ცეცხლში გატარებას. რამ გამოიწვია ეს უპრეცედენტო მოვლენა? ეს მოვლენა უშუალოდ უკავშირდება რელიგიის წარმოშობას – კაცისა ღმერთთან, მოკვდავისა უკვდავთან, სასრულისა მარადიულთან ზიარების საკულტო-სამსხვერპლო რიტუალს. კავშირი ცისა და მიწისა, რასაც რომ ძველი შუმერები აღნიშნავდნენ სიტყვებით „დურ-ან-ქი“ და რაც ყველა რელიგიის მსჭვალავია – ეს იდუმალი კავშირი ცეცხლის მეშვეობით ხორციელდებოდა. ღვთაებასთან საუბრო ენას ცეცხლის ენები განასახიერებდნენ, ცეცხლი იყო ის ენა, რომელიც ცისა და მიწის კავშირს განასიტყვებდა. მსხვერპლი, რომელსაც რიტუალისას სწირავდნენ, ცეცხლის ენებს უნდა გარდაესახა ღვთაებად, რომლის განწვალების შედეგადაც შეიქმნა სამყარო. აქვე აღვნიშნავ, რომ განწვალება ყურძნის მტევნისა ღვინის დაწურვის საწყისია, განწვალება ხორბლის მარცვლისა – პურის ცხობის საწყისი ფორმაა... მაშ ასე, ცეცხლის ენებში მსხვერპლის გატარებით ხორციელდებოდა კავშირი უკვდავთან, კავშირი ცისა და მიწისა, და ასე დაიწყო კულინარია! ჩემთვის სრულიად ნათელია, რომ პირველი კულინარები ის უზენაესი ქურუმები იყვნენ, რომლებიც საკულტო-სამსხვერპლო რიტუალს აღასრულებდნენ და მათი წყალობით ჩვენ მივიღეთ უბრწყინვალესი კულტურული ფენომენი – კულინარია. მოდიტ, ამ ღვინით იმ პირველ ღვთაებრივ კულინარებს გაუმარჯოს და დღევანდელი კულინარიის უზენაეს ქურუმებსაც გაუმარჯოს – შენ გაგიმარჯოს, ჩემო დენიკინ!

– ბრავო! – წამოიძახა მერიონმა, – ქართველ უზენაეს ქურუმებს გაუმარჯოს!

– გრან მერსი, მადამა-ჯან! გრან მერსი! – თავი დაუკრა ლოყებზეფაკლულმა „დენიკინმა.“

– ფრანგ უზენაეს ქურუმებს გაუმარჯოს! – დაუმატა შაქრომ, რომელმაც ცოტა რამ შვება იგრძნო ამ რიტორიკული გამობდომისაგან, ამ ტოსტისაგან, რომელიც მერინოს ასე მოეწონა.

ღვინო ოთხივეს ეკიდებოდა, ცხადია – შაქროს ყველაზე მეტად. ხმამაღლა ალაპარაკდნენ, იცინოდნენ. და ამ დროს, „დენიკინის“ დუქნის მეორე ბოლოდან, მათი სუფრისაკენ ვილაც წამოვიდა: საშუალო ასაკის კაცი, დინჯად მოაბიჯებდა და უცებ სიმღერა წამოიწყო:

„ახალ ტანჯვის გზაზედ წაველ,/ საჩივლელად ცაში აველ/
სიყვარულის ზღვაში შაველ,/ ვილუპები ველარ გაველ./ ტალღებში ვარ, არ მყავს მშველი,/ გეხვენები მე თვალსველი,/ მონყალუბას შენგან ველი,/ ვიძირები, მომე ხელი...“

შაქრომ ეგრევე იცნო ის კაცი და შესაგებებლად ფეხზე წამოუდგა: მათ მაგიდას იეთიმ-გურჯი მიუახლოვდა, ნადიასა და მერიონის წინაშე მუხლი მოიყარა და სიმღერა განაგრძო:

„რად მარგუნე ბედი მწარე,/ ნუ მატარებ ღობის გარე,/ ღმერთს შახედე, გამახარე./ შენს ნალკოტში გამატარე./ იეთიმ-გურჯსა შენა მყევხარ,/ უკვდავების წყარო შენ ხარ,/ განთიადის ცისკარს გევხარ,/ შენს ამოსვლას გულით შეევხარ...“

მერიონიცა და ნადიაც ოდნავ შემცბარნი უცქერდნენ ამ ანაზდეულ მომღერალს, რომელმაც, სიმღერა რომ დაასრულა, ჯერ ქალებს დაუკრა თავი, მერე წამოდგა და მათ თანმხლებ მამაკაცებს მოუბოდიშა – „მე ბოდიში, რომ ასე შემოგეჭერთ და ჩემი ლექსი შემოგკადრეთ!“

– მერიონ, ბილ, ნება მიბოძეთ წარმოგიდგინოთ ეს კაცი, – განუცხადა სტუმრებს შაქრომ, – ეს გახლავთ თბილისის უსაყვარლესი პოეტი, ჩვენებურად „აშული“ – იეთიმ-გურჯი. მობრძანდით, ჩემო ბატონო, გთხოვთ სუფრა დაგვიმშვენოთ. ესენი ჩვენი ამერიკელი სტუმრები არიან, ვილიამ ვასერშტეინი და მისი მეუღლე მერიონი!

– ვაა, ცოცხალი ამერიკანელები ეგრე ახლოში ჯერ არ მი-
ნახავს, მარტო კინოში, – თქვა აშულმა და თვალები გაუნათდა, –
ამ სიშორიდან ჩამოსულ სტუმრებს ჩემი სალამი და ჩემი ალალი
გული! მოდი ერთი ეს ქამრიანი ჭიქა შემეცხე... ამხანაგებო, ამათი
ქვეყანა მინდა დავლოცო და ამათი ქვეყნის პოეტებისა შევცვა...
ამერიკანელ ხალხს გაუმარჯოს და ამერიკის ქვეყნის აშულებს
გაუმარჯოს!

– ჩვენი ამერიკელი სტუმრები საქართველოში ფულის ჩა-
სადებად ჩამოვიდნენ, კაპიტალის დასაბანდებლად... – აუხსნა
აშულს შაქრომ, რაზედაც ასე მიუგო აშულმა:

– მაშ აქ იმისთვის ჩამოსულან, რომ ჩემი სილარიბე დამიმშვე-
ნონ, სიმდიდრეს ხომ დამშვენება აროდეს დასჭირვებია!

– თქვენ სილარიბისა არაფერი გეტყობათ! – ნასვამ-რუსულ-
ქალური ენთუზიაზმით შეეპასუხა ნადია, – თქვენ მდიდარი ბრ-
ძანდებით, გულით მდიდარი!

– გეთანხმები, ჩემო ძვირფასო ნადია, – თქვა ბილმა, – ასეთ
სიმდიდრეს მე ვერასოდეს დავაგროვებ... ქართველ პოეტებს
გაუმარჯოს, მსოფლიოში უმდიდრეს ხალხს!

– ნება მიბოძეთ, მადლობის ნიშნად, – აქ მერიონი ჩაერთო,
– ამერიკელების ყველაზე საყვარელი პოეტის, უოლტ უიტმენის
ლექსი წავიკითხო... – და მერიონმა დახვეწილი დეკლამაციით
წარმოთქვა უიტმენის: *To a Common Prostitute* – „უბრალო კახპას“:

“Be composed – be at ease with me – I am Walt Whitman, liberal
and lusty as Nature...” და ასე შემდეგ... მერე იგივე ლექსი ფრანგულ
თარგმანში წავიკითხა, ხოლო შაქრომ ორიოდ სტრიქონი ქართულად
გადაულო იეთიმს: „ბუნებასავით დამთმენი და ავხორცი ვარ...”

– კარგი პოეტი უნდა იყოს ეგ ვიტმენი, – თქვა აშულმა, –
ნეტავი მაგ კაცთან ერთად ერთი დღე მაინც სიყვარულში და
მეგობრობაში გამატარებინა... მერე, რომ დაღამდებოდა, აქვე
გავიდოდით, ამ პატარა ბაღში, პუშკინის ძეგლი რომ დგას და მა-
ღალი ხეები და რაც კი ახლომახლო ყვავ-ყორნებია იქ იმ ხეებზე
აურზაურით რომ ათევენ ღამეს...

– მაგ საქმისათვის მეორე ამერიკელი პოეტი უფრო გამოგადგებოდათ, ედგარ ალან პო, – წამოიძახა მერიონმა და თვალანთებულმა დაიწყო – *Once upon a midnight dreary, while I pondered weak and weary...*

– ბრავო, მერიონ, ბრავო! – ტაში დაუკრა შაქრომ და იეთიმს მიმართა, – ედგარ პო სიმბოლისტიკების მამაა, ჩემო ბატონო იეთიმ, გალაქტიონის მდევნელი დემონი, გენია... „ლანდებს სასახლეში მხოლოდ მაშინ ელი, როცა საუბარი ედგარ პოზეა..“ მერიონ, დაუკვირდი ამ სიტყვებს... – თუმცა, შაქროს მიერ ფრანგულად შესრულებულ სიტყვა-სიტყვით თარგმანში ორიგინალი ფრიად გაფერმკრთალდა...

უეცრად, ლეინის სარდაფი ზურნა-დუდუკის და დოლის ხმამა შეაზანზარა. თურმე „დენიკინმა“ მცირე ხნით ადრე ჩუმად შემოაპარა დათა ზუბიაშვილის დასტა, მედოლედ კოდელი ნაჯაფა რომ ჰყავდა და დამქაშად – სერგო ვახტანგოვი. როგორც ალექსი ბარნოვი იგონებს თავის წიგნში *ძველი თბილისის მუსიკოსები*: „დათას ნოტების უბის დავთარში სხვადასხვა ქვეყნის ბევრი სიმღერა, საცეკვაო მელოდია და ჰიმნი ჰქონდა ჩანერილი.“ ჰოდა, „დენიკინის“ დუქნის სტუმრებისათვის იმ საღამოს „ამერიკა, ამერიკა!“ აგუგუნდა. მერიონი და ბილი დიდი ინტერესით მიაჩერდნენ ლოყებდაბერილ მუსიკოსებს, ხოლო იეთიმმა, მუსიკის თანხლებით ერთი ლექსიც წამოიწყო:

„... ჩემო ხატო, ჩემო ღმერთო,/ შენს სურათზე სანთლად ვენთო,/ გთხოვ წყალობა გაიმეტო,/ ლამაზების პრეზიდენტო!“

ასე სიმღერ-სიმღერით აშული იეთიმ-გურჯი სუფრას გამოეთხოვა, ბოლოში კი უთხრა:

– ნავედი ძმებო და ლამაზო დებო, ღამე უნდა წავაგო! წავაგო ღამე ისე, როგორც ბოლოს და ბოლოს, დასასრულს, ყველაფერს ვაგებთ ჩვენ, ამ დუხჭირ ცხოვრების საგალალო ორომტრიალში... ღამე ხომ დაყურების, დადუმების, დაბოლოების მანიშნებელია... მანამდე კიდევ ავეტიკას დუქანშიც შევივლი...

შაქრომ თვალი მოჰკრა: ბილმა ნადიას მაგიდის ქვეშიდან ფეხი წვივებს შუა შეუცურა და მიუცაცუნა... ნადიამ თბილად გაუღიმა თავის მამაკაცს... მერიონმა პაპიროსს მოუკიდა, შეისუნთქა და მერე შაქროს მიუბრუნდა – სახეში შეაბოლა, თვალე-ბი მილულა, რომელიღაც ფრანგული შანსონის ნაგლეჯი წაიღი-ლინა... დაიწყო „ქალ-ვაჟური“ ამბები; ჩუმი ჭაობი ეშმაკებით არი გატენილი... მიმქრალ თვალებში მხეცები ამოცურდნენ, სულიე-რი ცა ვნების ნისლით აიძვრა... ამერიკელ ებრაელს რუსი ქალის გამონკეპილი წვივები და სავსე ბარძაყები ჩაუჯდა თვალებსა და სისხლში... ეს ჩემი ხასადყოფილიც რა განაბული ზის?! ნეტა-ვი, ცოლი თუ ხედება რამეს? აბა მა რა?! ცოლ-ქმარსა და საყ-ვარლებს ჩვენში აღარ არჩევენ და ამათში სხვაგვარად როგორ იქნება?! ადიულტერული ოთხკუთხედი; არა — სამკუთხედია, მეოთხე კუთხე „მოტყდა“ ამ დილით... დათა ზუბიაშვილის დასტა „ტრაეიატას“ უკრავს! ევროპის და აზიის შეხვედრა „დენიკინის“ ლვინის სარდაფში, დიონისურ კატაკომბაში, სადაც განსხვავე-ბულნი და დაშორებულნი ერთმანეთს ერწყმიან, ერთმანეთში გადადიან, როგორც ლვინის ღვთაების თაყვანისმცემელი, ორ-გიასტული შიშველი სხეულები... დიონისე: ინდოეთიდან ელლა-დისაკენ წამოსული ღმერთი თრობისა და მისტიური ცოდნისა, ქრისტეს წინასახე... რევოლუციის თაურიდეა! „ესე არს სისხლი ჩემი ახალისა აღთქმისა!“ ლვინო – თავისუფლების საკრალური სუბსტანცია! ლვინის ღვთაება სულის თავისუფლების ღვთაებაა, ხოლო სულის თავისუფლებას სხეულის თავისუფლება მოაქვს: სიყვარულის განთავისუფლება, ეროტიზმის განთავისუფლება – რევოლუციის ჭეშმარიტი მონაპოვარი... ჭამეთ ამისგან ყოველ-თა, ესე არს მწვადი ჩემი ახლისა სიყვარულისა! დედა ბუნების ლიბერალიზმი და ლირნი, ვალტ ვიტმენისგან თქმული უბრალო კახპისადმი, რომელიც ყველა ქალში ცოცხლდება მაშინ, როცა ეპოქა სრულდება მთელი... როცა ორგაზმი იწყება ნაადრევი! პე პე პე... ზუბიაშვილის დასტამ ახლა „მარსელიეზა“ დაუბერა!

ამ დილით მალრიბის და მაშრიყის შეხვედრისას მაშრიყმა თავი შეირცხვინა და განითლდა, როგორც რიჟრაჟი ახალი დროებისა... ხოლო ეპოქალური განახლება მსხვერპლს ითხოვს: ქალის ყელში გამოსმული „ყელე“ – სვანური ხანჯალი... ყლე..)

ვილაცამ მხარზე ხელი დაადო და შაქრო ღვინის მღვრიე თრობა-ბურანიდან გამოერკვა: ოჰ, კიდევ ერთი მგოსანი მოგვე-
ვლინა – ერმილე ტუსკია, ფსევდონიმით – ლოტრეამონ მალდო-
რორი, ვაი ამის პატრონს!

– მერიონ, ეს ჩემი მეგობარია, ახალგაზრდა ქართველი სიმ-
ბოლისტი, ლოტრეამონ მალდორორი, – და შაქრომ ერმილე ტუს-
კია სუფრასთან მიიწვია, – მოდი, ჩემო ერმილე, შემოგვიერთდი,
ჩვენ აქ აზიისა და ევროპის შეხვედრას აღვნიშნავთ, დათა ზუ-
ბიაშვილის დასტის თანხლებით!

– ლოტრეამონ... – დაიმანჭა მერიონი, – არ მიყვარს ეგ პოე-
ტი, ცხოვრებაზე განაწყენებული ბავშვის მენტალიტეტი აქვს;
პატარა ბიჭი, რომელიც უფროსების დასანახად უზნეოდ იქცე-
ვა, რომ იმავე უფროსების ყურადღება მიიქციოს... რა იყო მისი
ნამდვილი სახელი? ვერ ვიხსენებ...

– იზიდორ დიუკას! – განაცხადა ლოტრეამონ ტუსკიამ და
სრულიად ნათელი გახდა, რომ სიმბოლისტი პოეტი ფრიად ნაყ-
ლაპი იყო. ჩაიბურტყუნა: – თუ ლოტრეამონი არ გიყვართ, მაშ
ვერლენი იყოს, „სულსაც აწვიმს, როგორც ქალაქს...“

– შენ ახლა არტიურ რემბო უფრო მოგიხდება, ჩემო ლო-
ტრეამონ, – მხარზე ხელი წაჰკრა შაქრომ, – „მთვრალი ერმილე!“
ან სულაც ტიტე ტაბიძისეული რაიმე, ბაყაყზე რომაა...

ახალგაზრდა სიმბოლისტმა შაქროს ხელი აუკრა, ქანავ-ქანა-
ვით შებრუნდა ნადიასკენ და უთხრა:

– თქვენი თვალები სადღაც შორეთში მიმიხმობს, მისნური
სევდით და ჩუმი თავისუფლებით აღსავსე თვალები თქვენი...
(დაასლოკინა...) ოსიპ მანდელშტამი მაგონდება: „ო ვეშჩაია მოია

პეჩალ, ო ტიხაია მოია სვობოდა!“ რატომ არა ვარ მხატვარი, რომ მაგ თვალების სიღრმე გამოვხატო... (ისევ სლოკინი...)

– ნიკო ფიროსმანი! გენია აუხსნელი და საქართველოს გამართლებელი! – ღიზიანი ხუმრობით შესძახა შაქრომ, – პური და ღვინო, ქეიფი და სიხარული! გვეყო! ნავედით!

– სად? – იკითხა ბილმა.

– იქ, საითაც ნადიას თვალები ამ სიმბოლისტს უხმობს, – მიუგო შაქრომ, – ქიმერიონში!

– ქიმერიონი? – იკითხა მერიონმა და კალამბურიც დაურთო, – “Key Marriion” – „ყოველივეს გასაღები ეს მე ვარ!“

– ჰო, სუფთა ჰაერზე გავიდეთ, აქ უკვე სული მეხუთება, – ითხოვა ნადიამ.

– ნავედით, ბატონებო! აზია-ევროპის შეხვედრა დასრულებულია! – შაქროც წამოდგა, ბილსა და მერიონს ხელკავი გაუყარა და გასასვლელისკენ გაუძღვა, თან რიხიანად იმეორებდა – *Даа Скифы мысы! Дааа Азиаты мысы! В жопе у Европы!...*

„ქიმერიონის ფრესკები“ – ხელოვანთა პორტრეტი მონიფულობაში, ალაგ-ალაგ გოგირდმუქვანაჭამი:

„კრეტილების ქარხანა. შესავალ კარებთან რომის კეისრის წამოსასხამში დგას პოეტი და პოეზიის პარალიტიკები. მისი მეორე სახე იხედება ალაყაფის კარის სარკმელში და ქალის ფერუმარილზე დამყარებულ თეორიებით მესვეურობს ლიტერატურულ მოძრაობას... მის წინ დგანან ქალები და მასხრული მკოლა „ყანების“... ბოლომეტრუსული ფარშევანგების რევოლუცია მოევლინა ქართულ ხელოვნებას. განსაკუთრებით ყველაში უფრო გამოირჩევა ერთი ქალი მარგო, ნამდვილი პროტო-

ტიპი ფრანსუა ვიიონის კაბატჩიცა მარგოსი – აქედან დაიბადა კომბოსტოს გემოვნება, ეს თავგების რეპერტუარიდან არის ამოღებული: „რტოებით-განმარტოებით-სწორი-ორი-ლექსი-ალექსი“... ესპანური ქუდით და წამოსასხამით, ყანვებით ხელში, დახატულია პაოლო იაშვილი, თავს ახვევია მტრედები და სახე უბრწყინავს როგორც ილია წინასწარმეტყველს. პავ. იაშვილი გამოდის დამცველად ყველა ნაგავის, რომელიც დარჩენილია საქართველოში სიცარიელის ამოსავსებად. ფონი – ცისფერი მტრედები ცისფერ ყანვებში აღნიშნავენ მის გულკეთილობას. პავ. იაშვილი სწერს ლექსებს, ოდებს ყველა დაბადებულთა და გარდაცვლილთა სახელზე; იგი არის პოეზიაში მეთაური „მმა-ჩის“ ბიუროს დაარსების. შემდეგ სუდეიკინის ავტოპორტრეტი. ხელში უჭირავს სარკე, რომელშიაც იყურება ამური და – როგორც მაღონა – დგას ვერა არტუროვნა და დამშვიდებით მიირთმევს ემიგრაციიდან დარჩენილ კრენდილებს... რა უნდა სთქვან კრეტიკოსებმა, როცა მათი საყვარელი პოეტების ლექსები იმღერება „ახ იაბლოჩკა“ „არშინ მალ-ალან“ „შამილი“ ბაიათები და იმერული სიმღერების მოტივებზე. ეს არის ახალი მისტერია. ეს სახეები გადაღებულია ორიგინალურად. შემდეგ, ხეზე – რომელიც აღნიშნავს ხეს ცნობადისას – მიყუდებული დგას ტიციან ტაბიძე პიეროს წამოსასხამში, მალარიის დეგენერატი (ქართულ ბულვარული ჭორების შემკრები)... პოეზია გადაიბარგა ჭაობების კურორტებში... ქვევით ტრაგიკული ბალაგანი: არლანი და თუთიყუში – ფონი მენამული ქალდეასი. ტიტე ტაბიძეს არა აქვს სმენა. ქალდეას მისტიკა და ირონია ერთად დეზინტერის დროს თუ მოთავსდება. შეიძლება აქ ზოგიერთათვის რეზინის მილიც იყოს საჭირო. შემდეგ, როგორც საიდუმლო სერობა, წინა მაყაშვილი კოლომბინას კოსტუმში, ნილაბით და კიდევ ქართული სამება მხატვრების – ლადო გუდიაშვილი (კინტოების დირიჟორი, რომლის კასტრაციაც ახალგაზრდა მხატვრებმა მოახდინეს...), იაკობ ნიკოლაძე, დ.კაკაბაძე... ამით არ სრულდება პარალიტი-

კების მოღვაწეობის ნუსხა: როგორც ყოველთვის მობინადრე ბანაკს ტონს აძლევს გრიგოლ რობაქიძე – ახალი ვაჟი, კარდონის მუმია! ... კონია გამსახურდია რუსულ ჟურნალ-გაზეთების ბიბლიოგრაფიულ წერილებით კითხულობს ლექციებს და პროსპექტზე უკანასკნელ მოდის ფრაკით დაიარება... ვალერიან გაფრინდაშვილი უკანასკნელათ არაფერ როლს არ თამაშობს. მხოლოდ იძახის ქუდის მოხდით: „გაუმარჯოს ვალერიან გაფრინდაშვილს!“... ამიერიდან ყურადღება უნდა მიექცეს ხელოვნების ანტისანიტარულ მდგომარეობას. პაერის დასაწმენდი რეცეპტი მოცემული არის – **H2SO4!**

.....

– აბსენტს ხომ არ ინებებდით, მესიე? მაღამ? – ტანმორჩილი, ჟღალთმიანი, კოლხურად მკვირცხლთვალემა, ოფიციალტი ხარბედია განსაკუთრებული ტაქტით მიმართავდა ამერიკელ სტუმრებს: როგორც ლირიკული აფთიაქარი, გამოკვეთილი გარეგნობით, თითქოს თუჯიდან.

– შემიძლია შემოგთავაზოთ: აბსენტი ანისულის ლიქიორით, გუმფისის სიროპის დამატებით, ან ორშადით, ნუშის რძით დამტკბარი; ასევე – აბსენტი რამდენიმე წვეთი გრენადინით და წყლით, *Absenthe Minuit* – „შუალამის აბსენტი“ – თეთრ ღვინოსთან შეზავებული: გვაქვს ასევე *Tremblement de terre* – „მინისძვრა“ – აბსენტის და ბრენდის ნაზავი, ტულუზ-ლოტრეკის საყვარელი სახეობა; ასევე, თუ გაბედავთ, შემოგთავაზებდით „ნიანგს“ – მესამედი რომი, მესამედი აბსენტი და მესამედიც გაუფილტრავი ღვინის სპირტი – ანარქისტების სასმელი...

– გაუმარჯოს რევოლუციას! – შემთვრალი შესძახებს მერიონ, ფრანგული სისხლის ყივილით, – ბოლშევიკურ რევოლუციას! ეს „მწვანე ფერია“ ამერიკელმა პურიტანებმა შეაჩვენეს და განდევნეს; ჩემიანების გარდა, სრულიად ევროპამაც დაგმო იგი; ხოლო აქ, ამ ბოლშევიკურ ქალაქში, აბსენტის – „ბოთლში გამომწყვდეული სიგიჟის“ უზომო მრავალსახეობას გთავაზობენ... Arte-

misia absinthium! აბზინდა, აპოკალიფსში ნახსენები ვარსკვლავი, სიმწრის მდინარეებს რომ დაადენს მიწას!

– რატომ, მალარიასაც უხდება და დეზინტერიის პროფილაქტიკისათვისაც ფრიად კარგი ნივთიერებაა, – შეაგება ოფიციალტმა ხარბედამ და სხვა პროვიზორულ-ფარმაცევტული ელემენტებიც დაურთო... თუმცა ისიც გაიხსენა, ერთმა აბსენტით გადარეულმა შვეიცარელმა ფერმერმა საკუთარი ოჯახი რომ ამოჟუჟა!

– არა, მე ცეცხლოვანი აბსენტი მწაღია! – ბრძანა ფრანგმა ქალბატონმა და ისედაც მოკლე კაბის კალთა შეათამაშა.

– ესე იგი, მადამ, თქვენ პრალაში დადგენილი რიტუალით მორთმეული აბსენტი გნებაეთ, – კოლხურ თვალში გაჩაღებული მალვალაკით შეხედა ქალს ხარბედამ და განაგრძო, – აღმოდებული შაქრის წვეთები, აბსენტში ჩაღვენთვისას, მის ჰალუცინოგენურ ძალას ზრდის.

– ოი, მაგას მეც სიამოვნებით დავლევი! – ვორონცოვ-დაშკოვის-ნაბუშარ-ნაშიერ-ნაბოლარ ქალსაც მოუნდა იგივე.

გვერდით მჯდარმა შაქრო კარმელმა კი ასეთი ჰალუცინაცია დაუხატა – ჩუმად, ყურში ჩასჩურჩულა და ბარძაყში სწვდა:

– მინდა გიხილო გამიშვლებული, მხოლოდ „ვიქტორიას“ ჩულქებში, მკერდზე „ლორიგანის“ დუხივით იპკურებ აბსენტს, თმებში კი ნაშპილკა გიკეთია, ჰა ჰა ჰა...

– Придурок! подуумаешь, тоже мне – Бургундский рыцарь – დაშკოვის ქალმა ხელი აუკრა.

შაქროს რალაციის თქმა უნდა, მაგრამ ამ დროს ორკესტრიდან „ფოქს-ტროტ“ გაისმის. მაგიდები იშმუშნებიან: თითქოს რალაც ხელუხლები და თანავე მატერიული, მწვავე და ტკბილი, გადაეშვა უეცრად მათში...

– ეს კედლის მხატვრობა ერთი ავტორისაა? რამდენიმე ხელი ეტყობა... – ამერიკელი ბიზნესმენი უილიამ ვასსერშტეინი „ქიმე-რიონის“ ფრესკებზე მიანიშნებდა.

– არა, მისტერ ვასსერშტეინ, – მიუგო ლოტრეამონმა, ფრიად მთვრალმა, გამომალდორობებულმა, – აქ რამოდენიმე ავტორი მუშაობდა: რუსი სუდეიკინი, ქართველი გუდიაშვილი და ფრანგი მალლარმე! – მთვრალი სლოკინიც აღმოხდა.

– მალარმე?!

– არა, „მალარმე“ მეტსახელი იყო გუდიაშვილის თანაშემწე მალიარისა... ალბათ მთელ ქვეყანაზე არ არის კაფე, რომელიც იტყვდეს იმდენ შთაგონებას და შემოქმედებას, როგორც „ქიმერიონი“! – სლოკინ-სლოკინით იტყოდა ლოტრეამონად წოდებული მალდორორ-ერმილე...

შაქრომ, აქაც ლიზნარევ-სარკასტულმა, ამასაც გაუტრიზავა – საკუთარ ნერვებს ეჭიდებოდა, როგორც ცირკის აკრობატი ეჭიდება გუმბათიდან ჩამოყრილ ბაგირ-კანატებს:

– რატომ, *Mon Cher* იერმოლაი? განა დუქან „სიმპათიაში“ ნაკლები ესთეტიური ღირებულების ფრესკებია, კარაპეტ გრიგორიანცის ხელით დახატული? აქ ერთათა დგანან რუსთაველი და შექსპირი, პუშკინი და ტოლსტოი, კოპერნიკი და დარვინი, ნაპოლეონი და თამარ მეფე! კაკოი რა ზმახ?! თითოეულ მათგანს დიდი შავი თვალები აქვს, კუპრისფერი თმა, დიდრონი ცხვირი და ვნებიანი ტუჩები; არიან ქედმაღალნი როგორც ქართველი პრინცები, თუმცაღა იმ დიდრონ თვალებში ის ძირძველი სომხური სევდა უდგათ; მაგრამ, არა – ამ კრებით ფრესკაში უფრო უმაღლ საქართველო დაინახება, როგორც სამყაროს თაურ-იდება...

ამასობაში ოფიციალტი ხარბედია აბსენტის პრალული რიტუალის აღსრულებას შეუდგა: პირგადახსნილი ბროლის ჭიქებით, ვერცხლის კოვზებით და აბსენტ-დანვეთებული შაქრის აღმოღებული ნატეხებით...

კუთხის მაგიდასთან, კანდელაბრების ჩრდილში, იჯდა „კარდონის მუმია“ – გრიგოლ რობაქიძე! – და მის ირგვლივ შემომსხდარ სტუდენტთა გასაგონად წყობილსიტყვაობდა:

„ხილვადის გარდაუვალი მოდალობა, თვალი მზიური... გოეტქემ მზიურობა თვალისა ერთ თავის შაირში შესანიშნავ ხტილად გამოკვეთა: გარნა – თუ არ იყოს თვალი მზიურ, ვით შეეძლოს მას ხილვა მზისა? ჩვენი თვალები ინდუსტრიული უდაბნოს გარდა ვერაფერს ხედავს და მზეს ვერ ვუსწორებთ თვალს, ჩვენ – ფუტურო კაცები, ჩალით დატენილები, ერთად შექუჩულები... .. თუმცა, ჩვენ ასევე ხელთა გვაქვს საბა სულხან ორბელიანის განმარტება სიტყვისა „ლმერთი“ – „წვა და ხედავ“... სწორედ ეს ვიხილე პავია ბიზანტიონში: ცეცხლმოდებულნი ბრძენკაცნი ვნებით მროკავნი მოზაიკურ ფრესკებზე, ოდეს სპირალად იფანტება სამყარო და შევარდენს აღარ ესმის ბაზიერისა... ბორბალი, ურმის თვალი, წყაროს თვალი... საგულვებელია მაშასადამე, რომ ქართულ ხილვას შერჩა სახულობა სვასტიკისა. მზე-სვასტიკა არის ხატება, სახე, რომელსაც ეპოქა საჭიროებს... გენიალური ხტილი ქართული ზმნისა: მარადი მყოფადი. მითიურმა დრომ მხოლოდ აბსოლუტური ანმყო იცის, რომელიც დოდეკაფონიურის მუსიკის ძალით მიიღწევა ალხიმიური გარდასახვისას – ვნებათა დენადი დრო იკუმშება აღუვსებელ სივრცედ, ანრი ბერგსონ! სწორედ ესეგვარ აბსოლუტურ ანმყოფობას გრძნობდა გრაალის მცველი პარციფალ, ჭლექიანთა გრძნეულ-მაღალმთიან სანატორიუმში მოჯადოვებული და ჩარჩენილი. მგოსანი რაინდები – ტრუბადურები – ისინი უმღერდნენ უზეშთაეს სიყვარულს, როგორც მბრუნავი ბორბლის უძრავ წერტილს. მოხილვა უხილავის, გამოთქმა გამოუთქმელისა – ვნებაა და განწვალება. ორფევის განწვალებით გამოცხადდება სრულყოფილ ფორმათა სივრცე – შავი კვადრატი, თეთრი გიორგი! აპრილი უსასტიკესი თვეა, როგორც შუაზამთრის გაზაფხული, შემლილი, როგორც აგვისტოში მოვარდნილი ნისლი და თოვლი! დიახ, აქედან ნათლად ჩანს, თუ რად უწოდა ქართველმა ხალხმა თავის მცველს: „თეთრი.“ უკანასკნელი – როგორც

გმირი და წმინდანი – მოქცეულია ყოფის ზედა ფენაში, ჰინდოელთა თქმით "Sattva"-ში. ქართველთა ხილვა აქ ჯეროვნად ეთანხმება "Vedanta"-ს სიბრძნეს!"

შაქრო კარმელს სმენითი პალუცინაციები დაეწყო; ეტყობოდა, რომ დენიკინის წარაფმა და ხარბედიას აბსენტმა გაჭრა!

– Заумь! – გაისმა უცებ დარბაზის სხვა მხრიდან. – ტრანს-მენტალური სავარჯიშოები კრუჩონიხისა! აი, რა გაგვიყვანს ამ იმერული სუფრის ბატონობის მდგომარეობიდან... გრრრიალი და არა გრრრაალი!" – და მერე ასე გააგრძელა:

„კლდეებით ყბები გაჭედული

ჩემი ყელი დარიალი

მიბჯენილი სვანეთის მადანს

გრიალებს... .. თქვენ პოეტებო! „მგოსანი ბოსტანი“ რომ გაჩენდათ წარწერა დაღებს, მწვანე ბაყაყებს, ლექსებს სწერდით საქართველოზე. გაფრენდათ ვნება სასადილოს სოველ შკაფიდან გადმოცვენილი ხელიკებივით დანაჩანგლების!" და ა.შ.

ამ ხმის მფლობელი გახლდათ

ფუტურისტი შენგელაია,

რომელიც თავის წინ მაგიდაზე ახტა

და გაიძახდა შემდეგნაირად:

„ამხანაგებო! თეთრკანიანო: ელექტრონო, რადიო, პროპელერო. ზანგებო: მალაროებო, ქარხნებო, ტანკებო. თქვენ ძმებს: წარმოებებს, მასალებს, საგნებს, მაგარ და რბილ სხეულებს მოგმართავთ. გულებში დასახლდა ახალი ბედი. სიყვარული ჩვენი – დედამიწას რომ აბრუნებს ღვედი მანქანის ქშშშენით: მუშა მუშა მუშა მუშა...“

უცებ, გრიგოლ რობაქიძის თავზე ვილაცის ხელი აღიმართა, კინკრიხოში სწვდა და პარიკი ჩამოჰგლიჯა!* ხელის პატრონის ხმაც გაისმა: **„Да здравствует Заумь! ძირს სიმბოლისტური**

* ფუტურისტმა ნიოგოლ ჩაჩავამ ერთხელ, მზაკერული მოძრაობით, მართლა მოაძრო პარიკი გრიგოლ რობაქიძეს და ეს „ქიმერიონში“ მოხდა.

პარიკები! ჩვენ თვალებს ვერ აგვიხვევთ, სუროგატი არ გვჭირია! პიჯაკების გამოცვლა არ კმარა; რეცეპტი – მაიაკოვსკი: **выворачивайтесь нутром!**“ და მერე დარბაზის შუაგულში გამოიჭრა, პარიკს აფრიალებდა და ცეკვა-პრანჭვით იტყოდა:

„მე ვარ მეგრელი-იროკეზი და ბუასილის მთავარ მისტიკოსს სკალპი ავხადე! გალტაბ-ტიტტაბ, გალტაბ-ტიტტაბ, გალტაბ-ტიტტაბ...“

„კარდონის მუმის“ ხარხარი აუტყდა ამ სანახავეზე. აქა-იქ, მაგიდებიდან, ახალგაზრდები წამოიშალნენ და დაიწყო ჩხუბი-ბუფონადა! თეატრი აბსურდი! ტვინის ემანსიპაცია: იდეა როგორც ტრიუკი და ტრიუკი როგორც იდეა. მეტი ფაქტები. ნაკლები სიტყვა. თუ საჭიროა: სიტყვა – როგორც მუმტი ან მუჟლუგუნი. სცენურობა. მოძრაობა. ეკვილიბრიზმი. კლოუნადა. უონგლიორობა. ეკრანიზაცია.

ოფიციალტი ხარბედია ჩაპლინისეული ვირტუოზულობით დაძვრებოდა მოკინკლავე სხეულებს შორის და ამერიკელ სტუმრებს და მათ თანმხლებ ამხანაგებს აბსენტიტ ამარაგებდა...

ბუფო-კინკლაობაც დასრულდა, ხალხი დაშოშმინდა – სიმბოლისტები ჰალსტუხებს ისწორებდნენ, ფუტურისტები – თევზებს, რომლებსაც ჰალსტუხის ნაცვალდ ატარებდნენ. „მეგრელი-იროკეზი“ „კარდონის მუმისკენ“ გაემართა, მონინებით ეახლა და დაუჩოქა – უძღები შვილი რემბრანდტის ტილოზე! და მაძღარმა მამამ მიირქვა იგი და ორხელაკურთხა. ხოლო შემდგომად ამისა „კარდონ-კარდუ-მუმია“ იგი ფეხზე წამოდგა და ლაღადჰყო:

— სახელითა თეთრისა გიორგისათა, შავისა კვადრატისათა და სიყვარულის ღვინისათა!

— როგორც ვხვდები, აქ რალაც მისტერია თამაშდება, – თქვა მერიონმა.

— ჰო, – დაეთანხმა ბილი – ოლონდ, პურისა და ღვინის ნაცვლად, აალებული შაქრის ნატეხი და აბსენტია. – მერე „მწვანე

სიგიჟის" ერთი კარგა ძალუმი ყლუპი გადაუშვა და ნადია დაშკო-
ვას ლამაზ მკერდზე მიესვენა.

მაგიდებს შორის ერთი ახალგაზრდა კაცი გამოჩნდა – ხელთ
მინის ქილა ეპყრა, საიდანაც სიმყრალის კვამლი ამოდიოდა... ეს
იყო პირმშვენიერი ფუტურისტი, გეარად ჩიქოვანი, რომელიც
ბარძიმივით მოასვენებდა სიმყრალისკვამლმდენ ქილას და ლექ-
სად იტყოდა: „როგორც ნისლის ნამქერი, ჩამავალ მზით ნაფერი,
ელვარებდა ნაპირი სამუდამო მხარეში... მე ძლიერ მიყვარს იის-
ფერ თოვლის ქალწულებივით ხიდიდან ფენა...“ აქა-იქ გაისმის
ჩურჩული, ქალები მას „ქალურ“ უცქერენ, იგი გრძნობს „ამ“ ცქე-
რას და ტანში იწურება...

და „ქიმერიონის“ დარბაზი თითქოსდა შეიმოსა გამჭვირვალე
მწვანე ბლონდებით, ერთბაშად – მთელი სივრცე მწვანე ფერიათა
ფარფატმა მოიცვა...

სიმყრალის კვამლი ფრესკებს მიედო და იქ გამოხატული ფი-
გურები ამოძრავდნენ: ჯერ – სქელი მარგო, მერმე – პიერო-ტა-
ბიძე და არლეკინ-იაშვილი.....ეს ორი კაც-პერსონაჟი დარბაზის
გულში გამოტანცავდა და დადგა: ორივემ ერთად რალაცის თქმა
დააპირა, მაგრამ ანაზდად მათ შორის აღმოიმართა სქელი მარგო
(„კაბატჩიცა“) – მოტრიალდა, ცხიმით დადღაბნილი კაბა აიწია,
ეგრეთივე დადღაბნილი ნიფხავი ჩაიხადა და გოროზი დუნდულე-
ბის თამაშით წართქვა: „მე მინდა გითხრა სამძიმარი, რომ ბლოკი
მოკედა; ხანდახან ჩუმი და მძინარი მეცა ვარ ბლოკთან...“ ჩიქო-
ვანის ფუტურისტული კვამლი იქაურობას ედებოდა, მარგო კი
განაგრძობდა: „შენ დაღალული გიბანია სხეული ნისლში... ჩვენი
ქვეყანა ისპანია არი ივლისში...“ პიერო-არლეკინ-ტაბიძე-იაშვი-
ლი ფანდანგოს ილეთებს წაიცეკვებენ... და ისევ სქელი მარგო
იტყვის: „ჩვენი მზე, ჩვენი მხარე ლურჯი ლოყებს აგინთებს...“ აქ
მარგოს დუნდულები წითლად იფერება... არლეკინ-პიერო ჯერ
მარჯვენა დუნდულს მიათითებენ, შემდეგ მარცხენას, ხოლო
მარგო დაასკვნის: „მოისმინეთ განაჩენი! ეუნყება ამ ჩვენს კის-

რებს, რას იწონის გაეა ჩვენი!" და მარგოს უკანალიდან აგურის ფორმის პურის „ბუხანკები“ გადმოცვივდება... თითოეულის დაცემას ორკესტრი აღნიშნავს მქუხარე აქცენტ-აკორდით...

ხოლო შემდგომად ამისა, „კაბატრიცას“ სქელი-შეფაკლული დუნდულებიდან, როგორც პიერონიმუს ბოსხის ფერწერულ ტილოზე, ფითრი-ალბინოსი სახე გამოტყვრა – ყმანვილურ-ფუტურისტული – ვინმე ბესარიონ ჟღენტისა, რომელმაც როყო ხმის განელილი ბგერებით განაცხადა:

“Малахолия в капоте: История КаК анальная эротика!”*

– ჰო, კრუჩონიხის ტემა! – დასტურჰყოფს „კარდონის მუმია“ და ლოტრეამონ ტუსკია მოგუდული ბოყინით თავს დაუკრავს და დაუდასტურებს.

შაქრო კარმელმაც დააპირა ერთგვარად უკმეხი შეძახება, მაგრამ აბსენტმა და ფუტურისტულმა ბოლმა ისე შეუბოჭა ენა, რომ მხოლოდღა ლულლული გამოსცა ბაგეთგან... ტრანსმენტალურად გადიდებული გუგები ერთ წერტილს მიაპყრო და მიაშტერდა: მწვანე შუქით მოციმციმე მაგიდასთან სამნი ისხდნენ – ექსტრასენსი სოფია მელიკოვა და აკოფ გენჯიანი, იგივე ყარა-დერვიში, ფუტურისტებთან მოამხანაგე პოეტი, „სომხთგან პირველი ფუტურისტი მე ვარო“ რომ იტყოდა ხოლმე; და მის პირისპირ იჯდა ის – გიორგი გურჯიევი, კაცი მისტიკა, კაცი მოლანდება, კაცი ზმანება... ისხდნენ და წრუპავდნენ არმანიაკს. გურჯიევმა იგრძნო შაქრო კარმელის მზერა და ვეება თვალები მიაპყრო ელვარე პასუხად; ყარა-დერვიშსაც რალაცა უთხრა.

ყარა-დერვიში ადგილიდან წამოხტა, დარბაზს მოუბრუნდა და განაცხადა:

– ქალბატონებო და ბატონებო, მაქვს პატივი მოგახსენოთ, რომ ახლა თქვენ იხილავთ უნიკალურ ოკულტისტურ ფანტასმა-ალლე-გორიას, რომლის ავტორია თეოსოფიის დოქტორი

* (ისტორიის ანალური სვლა ჟღენტ-ფუტურისტს საბჭოთა საქართველოს ლიტერატურულ-კრიტიკულ ანალებში შეიყვანს მალე. — ზ.ქ.)

და პარაფსიხოლოგი ჟორჟ გურჯიევი. იგი პარიზიდან თურქესტანში მიემგზავრება, იქედან კი ტიბეტში, და გზად ტიფლისში გაჩერდა, ქალაქში სადაც გაიზარდა. მუსიე ჟორჟის ეს ქმნილება, რომელსაც ახლა წარმოგიდგენთ, ემყარება მესმერიზმის სპირიტუალისტურ მეთოდს და ასევე, და რაც მთავარია – უახლეს ოპტიკურ-კინეტიკურ ტექნიკურ საშუალებებს, რომელიც შექმნა არგენტინელმა მეცნიერმა ბიოი ადოლფო მორელმა. ხოლო ფანტასმა-ალლე-გორიის სათაურია:

„სვანური ანომალია: ორფეუსი კვანტურ ჰეკატომბებში და ზოგადი ფარდობითობა!“

დარბაზის ცენტრისაკენ მიმავალ გურჯიევს თან ახლდა ერთგვარი აპლოდისმენტი და წასტვენითი ნახალისება... კაცი მისტიკა-მოლანდება-ზმანება მხრებში მოხრილი მიიზლაზნებოდა საყოველთაო ყურადღების ალაგისაკენ... და აი – მივიდა კიდევაც, დადგა და დარბაზისკენ შემობრუნდა. ვეება ხშირი ულვაში აიწკიპა და ორივე მკლავი ფართოდ გაშალა. შემდეგ კი ნელი და ერთობ პენენიკი მოძრაობით, თითქოსდა სფერო რალაც უხილავი მონიშნაო, ხელის გულები ერთუროს მიუახლოვა, ორივე ხელის უსახელო თითი და ცერი ერთუროს მიაღო, დანარჩენი თითები გაფარჩხა და ისე გაშეშდა, როგორც რომ ბუდდჰა შაკიამუნი მედიტაციურს ზენაარსობაში... „ქიმერიონის“ გაბოლილი დარბაზი კინო-პროექტორების სხივებმა გასერა, კუთხეებიდან წამოსულმა... მწვანე ნათება ისე შესქელდა, რომ შაქრო კარმელს თავი მღვრიე მდინარის შლამიან ფსკერზე მოელანდა. მხოლოდ რალაცა ხმები ჩაესმოდა – ყოველის მხრიდან:

„რუსთველის და თამარის
საქორწინო სამარის
სევდიანი ამბავი!
ანუ(ს)
სვანეთში ნადით, მგოსნებო!“

აბზინდის ნაჟურს ოფიციატმა ხარბედამ წომელილაცა სოკოს ჰალუცინოგენური ფხენილიც შეაპარა და შაქრო კარმელის თვალში ყველაფერი აირია: „ქიმერიონის“ ფრესკები, „ვეფხისტყაოსნის“ პერსონაჟები, ძველი კოკოტკები, არტისტული პუბლიკა – ძმები ზდანევიჩები: ილიაზდი და კირილე, შალიკო ქიქოძე, კოლაუ ნადირაძე, დიმიტრი შევარდნაძე, ტატიანა ვეჩიორკა, ვალერიან სიდამონ-ერისთავი, ვაჟა-ფშაველა, ფრიდრიხ ნიცშე თუ არისტო ჭუმბაძე... „მეგობრებო, არის დრო, რომ წამოდგეს არისტოტელე!“... თამარ მეფეს განასახიერებს ელენე დარიანი, რომელსაც განასახიერებს არლეკინ-იაშვილი: „გაბედვა, პატრია, მოცარტობა!“ „დაიტანჯა მაჯა მარჯნის მძიმე ჯაჭვის ტარებით. ჩემს დამტანჯველს ღმერთი დასჯის ქაჯად გადაგვარებით...“ ხოლო შოთა რუსთველს წარმოადგენს პიერო-ტაბიძე! „იყო რაღაც ფანტასმაგორია, მართლა ასტრალური მტვერი გაყინული სიცივიტო თოვდა... მისტერიაბდე მისული შიმშილი... გამტყდარი სარკეები და უთვალავი ქიმერები თავად მიშკინის სადღეგრძელოს იმეორებენ...“

და მერმე მწვანე ფერიები ამეტყველდნენ:

„სვანეთი არის სავანე და საგანძურის ალაგი: თამარი და შოთა უზგულის მიწაში განისვენებან — სამ შავ ორჯიულ მუჩყვამს შორის! იმ ალაგს ერქმის ჩაჟაში!“

„ამ სამთაბან ორს შორის მათი საძოვნიშო სარეცელი! ხოლო მესამე მურყვამი ღვას ნიშნად იმისა, რომ შოთას და თამარის ფარხთით ასვენია ორჯევესის ქნარი — პოეზიისა და მუსიკის დასაგამიერი ლირა!“

„ორფევესი იყო პირველი მონოთეისტი, მზე-აპოლონის თაყვანისმცემელი! მან შექმნა ყოველნი ხელოვნებანი და მეცნიერებანი; მინათმოქმედების საიდუმლოსაც მან აზიარა კაცობრიობა; მან მოიხილა ქვესკნელი და დაბრუნდა, რის შედეგადაც კიდევ ერთ დიად საიდუმლოს აზიარა იმდროინდელი ადამიანი — მამათმავლობას, დიახ, ორფევესი იყო პირველი სოდომიტი!“

„და როგორც გვეტყვის „არგონავტიკა“ – ორფევის თან ახლდა იასონს კოლხეთში. სწორედ იქ, კოლხეთში, ოქროს საწმისის მოსაპოვებლად განხორციელდა ორფევის ჭეშმარიტი კატაბაზისი – შთასვლა ქვესკნელში (ევრიდიკეს მითი გვიანდელი მონაჩმახია). კატაბაზისის აღსრულებაში ორფევს აიეტის ასულმა, გრძნეულმა მედეამ შეუწყო ხელი, რომელიც იყო ქურუმი „ზღვართა გადამლახავი ჰეკათესი,“ რომელიც ქვესკნელის გვირაბებში სუფევს – ე.წ. *კვანტურ ჰეკატომბებში*, სადაც სივრცეა გამრუდებული და უმარტივესი ნაწილაკები გადი-გამოდიან ზედაპირთა და კედელთა წიაღ. ამ გამრუდებულ სივრცეში დგას საღმრთო ნისლი!“

„ორფევსმა მოხიბლა ჰეკათე, ხოლო ჰეკათემ მის ქნარს შესძინა ძალა მაგნეტისტური, ძალა უსაზღვრო, რომელიც ნუ ხოლო ტყის ნადირს, ფრინველს ზეცისას, თუ მცურავს ზღვისასას მონუსხავდა, არამედ – თვით იმ უხილავ ნაწილაკებს, რომლთაგანაც აიგება ხილული სამყარო. ასე ჩაიდო ორფევის ქნარში საიდუმლო მრავალთა განზომილებათა, რომლებსაც მოკვდავი თვალი ვერ ხედავს.“

[აქ ლადო გუდიაშვილი ჩაერთო, პირდაპირ ფრესკიდან]: „ხოლო შემდგომად იმისა, რაც ორფევსმა მოხიბლა ჰეკათა, იგი თავადვე მოიხიბლა ლამაზი კოლხი ბიჭით. იმ ბიჭს სახელად ერქვა ტანძიო – მარმარილოში ნაკეთს უგავდა ტანი, თვალები უგავდა ზღვას, ხოლო თმა მისი იყო ვითარცა ქარვა-ამბარი მზისთვალჩასული! ხოლო კბილები... სწორედ ამ ყმანვილის გამო ორფევის მიწყევ იმ საღმრთო ნისლსა და ბურანში დაიარებოდა, რომელიც უკვე ვახსენეთ და ასე – ბოდვანარეგ ზმანებებში წასულს თავისი ქნარი დაეკარგა! ისე დაბრუნდა მშობლიურ თრაკიაში, რომ აღარც ახსოვდა მუსიკა გინდა, თუ პოეზია... მხოლოდ მზე-აპოლონს ეთაყვანებოდა და ყოველ პატარა ბიჭში ტანძიო ეზმანებოდა. ამძუენებულმა მენადებმაც მაგიტომ დაგლიჯეს ბოლოს...“

[ძველი კოკოტკა, როგორც ნურადინ ფრიდონი:] „ასეა თუ ისე, ორფევისი ქნარი ჩარჩა კოლხეთში! ხოლო იქედან სვანეთში გადაინაცვლა და დღესაც იქ ასვენია – ჩაუაში ჰქვია იმ ალაგს, თამარის სამ შავ მურყვამს შორის!“

[დავით კაკაბაძე, ესეც ფრესკადან:] „ჰო, იქ საღმრთო ნისლი დადგება ხოლმე და გაიხსნება კვანტური ჰეკატომბები, საიდანაც გადიხარ სხვა, უხილავ განზომილებებში – სადაც კაცი მყოფობს სხვაგვარად ვიდრე ყოფნა საეთოდ, როგორც ყოფნა ან როგორც არ-არყოფნა: სადაც არც ხარ, არც არა ხარ, არც გრძნობ, არც არა გრძნობ, არც განიცდი, არც არ განიცდი, არც აზროვნებ, არც არ აზროვნებ, არც მეტყველებ, არც არ მეტყველებ, არც მოძრაობ, არც არ მოძრაობ, არც გესმის და არც არ გესმის, და ასე შემდეგ, უსასრულობამდე, სადაც ყველაფერია შესაძლებელი, თვით არაფრის ჩათვლით: ეს გახლავთ ნმინდა და აბსოლუტური შემოქმედების სამყარო!“

[სიგიზმუნდ ვალიშევსკი, როგორც „კარდონის მუმია“:] „და განა იქ, იმ სამყაროსკენ არ მიგიწევთ ჭკუა-გონება, თქვენ – დღევანდელი მგოსნებო?! აბსოლუტური შემოქმედება!“

[„ილიაზდი“ როგორც ავთანდილი, ყოფილი სპასპეტი...:] „ექსისტენციალური გაბედულების გარეშე მეტაფიზიკა ფუტუროა და ყოვლად უვარგისი! მაშ ნადით სვანეთში! გათხარეთ მიწა, იკითხეთ, ძებნეთ, იარეთ, ნახეთ დაფლული მნათობი, საქვეყნოდ ააფრიალეთ! იქედან, სვანეთიდან წამოვა და გაუღერდება ახალი ჰარმონია უსასრულოდ დიდ და უსასრულოდ მცირე სამყაროთა შორის! იქ აღსრულდება კვანტური მექანიკისა და ზოგადი ფარდობითობის ქორწილი!“

[ორკესტრიდან ვაგნერის „ლოენგრინი“ წამოვიდა: საქორწინო მარში. „ქიმერიონი“ გაივსო შიშველი ქალწულებით, თითოეულს კურტუმოში სირაქლემას ბუნდლა ჰქონდა გარჭობილი. ესენი იყვნენ „ფლორენს ზიგფელდის გოგოები!“]

[ნადია ვორონცოვ-დაშკოვა, რომელიც განასახიერებს ნესტან-დარეჯანს]: „ახლა კი, ერთი ეპიზოდი ეძღვნება ჩვენს ამერიკელ სტუმრებს!“

„ბატონებო და ქალბატონებო, თქვენს წინაშეა „ზიგფელდის სიგიჟეები!“ – განაცხადა ხმამ, რომლის წყარო შაქრო კარმელმა ველარ დალანდა...

უცებ, რიხარდ ვაგნერის „ლოენგრინი“ პოლ უაიტმენისეულ სიმფო-ჯაზში გადაიზარდა: აულერდა ხავერდოვანი და ბრჭყვიალა მუსიკა. „ზიგფელდის გოგოები“ ლამაზ მწკრივებად ჩალაგდნენ და დარბაზის შუაგულისაკენ წავიდნენ კურტუზოების ქიცინით. იქ ორ რიგად დადგნენ და ნელა-ნელა ელეგანტური სტეპ-დანსი წამოიწყეს...

სტეპ-დანსი თანდათან იკრეფდა ძალას და ეშხს. და მერე, ერთ-ერთი შთამბეჭდავი აქცენტისას „გოგოებმა“ დერეფანი გახსნეს და იქედან შიშველ ტანზე ვეფხისქურქმოსხმული ზანგი ქალი გამოემართა – ეს იყო ჯოზეფინ ბეიკერ, რევიუ-ვარიეტე-მოუზიკჰოლუბის შავი ქალღმერთი! წინ ლეოპარდი მოუძღვოდა, ოქროს ჯაჭვზე გამობმული... პიერო-ტაბიძე, რომელიც შოთას განასახიერებდა, შეეგება შეძახილით: „ვეფხისტყაოსანი! ვეფხისტყაოსანი მობრძანდება!“ ჯოზეფინ-ბეიკერ-ვეფხისტყაოსანმა ქურქი გაიძრო, გვერდით მოისროლა და ცეცხლოვანი როკვა გააჩალა მისთვის ჩვეული, შოკისმომგვრელი ილეთებით – სახის მანჭვით და არაორაზროვანი ეროტიულის მინიშნებებით... პუბლიკა აღტაცებაში მოდის!

„შეხედეთ! შეხედეთ! ლუიზა ბრუკს! ლუიზა ბრუკს! „ვერტიხვოსტკების“ დედოფალი! პოლიეუდის ახალი ვარსკვლავი! ადრე ესეც „ზიგფელდის გოგო“ იყო...”

ლუიზა ბრუკს – მოკლე კაბაში, ყურის ბიბილოებამდე შეკრეჭილი თმით (“Bobby hair”), ჯოზეფინ ბეიკერს გვერდით დაუდგა და „სტომპის“ ცეკვა დაიწყო... ეს იყო *“King Porter Stomp”* ჯელი-როლ მორტონისა...

ჯოზეფინ ბეიკერის და ლუიზა ბრუკსის ცეკვა, „ზიგფელდის გოგოების“ ფონზე, გრძელდებოდა, როცა გვერდიდან შეძახილები გაისმა და მოთქმა-გოდება: „შაჰ ჰუსეინ! ვაჰ ჰუსეინ! შაჰ ჰუსეინ! ვაჰ ჰუსეინ!“ ... გამოჩნდა თბილისელი შიიტების ჯგუფი: თეთრ ზენრებში შემოსილები, მოშიშვლებულ ზურგებზე ალესილდანებიან ჯაჭვებს იცემდნენ და ასე მოემართებოდნენ – მათი ზენრები მათივე სისხლით იღებებოდა, კინკრიხოებიდან და ყვრიმალეებიდანაც სისხლი სდიოდათ...

მთელს ამ პროცესიას ვინმე ახალგაზრდა ზანგი კაცი მოჰყვებოდა, სახე ცხვირსახოცში ჰქონდა ჩარგული, თითქო ქვითინებდა... შიიტები სცენაზე მოცეკვავე ქალების წინ განლაგდნენ და რიტმში დაიწყეს ადგილზე სიარული, თანაც იმ დანაალების ჯაჭვებს ზურგში იცემდნენ.

„ვიცი ეს შავი კაცი ვინც არის, მწერალთა კავშირის კუთვნილი გრუზავიკის მძღოლია...“ – იყო რემარკა.

გრუზავიკის მძღოლმა ზანგმა ძალუმი, გაჭიმული ინტონაციით წამოიწყო: *“Oh, when the Sainst go marching in...”* და „ზიგფელდის გოგოები“ აჰყვნენ მას რესპონსორული სიმღერით... *Oh, how I want to be in that number...*

„ალბად აქ არის პუშკინის საიდუმლო – (პუშკინიც ხომ ზანგი იყო სისხლით), როცა რომელიმე ავტორი პუშკინის ჯადოსნობას ზანგების ატეხილ რიტმებიდან გამოიყვანს...“ – განაცხადა „კარდონის მუმიამ“ და დაამატა – „ეს სხვათა შორის.“

შაქრო კარმელის წინ კვლავ ყარა-დერევიში გაჩნდა, რომელმაც ხმამაღლა მიმართა აუდიტორიას:

„ახლა კი, ჩვენი ამერიკელი გოგოების თანხლებით იცეკვებენ ლილიპუტი როსტომეცა და მიკიტანი ყაზუა! მუზიკუუ!“

ზანგმა მძღოლმა და „ზიგფელდის გოგოებმა“, იგივე მოძახილ-რესპონსორული მანერით წამოიწყეს: *“I’m gonna lay down my sord and shield... down by the riverside, down by the riverside, down by the riverside!..”*

ლილიპუტი როსტომეცა და მიკიტანი ყაზუა მარტლა საოცარი სანახაობა იყო: ლილიპუტი მიკიტანს თეძომდე სწვდებოდა მხოლოდ, მაგრამ ისე იკლანებოდა და იზნიქებოდა, რომ თვით ჯოზეფინ ბეიკერიც კი მოხიბლა და „სათამაშოდ გამაიყვანა“...

ერთ ამბავში იყვნენ, როცა „ქიმერიონის“ კარები გაიხსნა და შიგნით თავით-ფეხებამდე საჭურველ-აბჯარასხმული ხალხი შემოვიდა... მუზარადები აინიეს და მათი სახეებიც გამოჩნდა: ჟოფრუა დე ტუასი და ვალერან დე ვაერენ – ბურგუნდიელ რაინდთა რაზმს მოუძღვოდნენ! „ზიგფელდის გოგოები“ დალანდეს თუ არა, ხურუშიანი ყიჟინა დასჭექეს და იმათკენ გაექანნენ, ხელებში აიტაცეს და აქეთ-იქეთ დაარბენინებდნენ.....მერე სცენაზე დააბრუნეს და ცეკვა-სიმღერა განახლდა: ამათ „ქიმერიონის“ მუშტრებიც შეურთდნენ და ორკესტრიდან წამოვიდა „ჩარლსტონ!“ ... ამ ახლებურმა ცეკვამ თითქო ერთგვარი წესრიგი შეიტანა ბურგუნდიელთაგან ატეხილ ალიაქოთში... გარნა, სიტუაცია კონტროლს მაინც ვეღარ ემორჩილებოდა: ჯოზეფინ ბეიკერ, ლუიზა ბრუკს, ტფილისელი შიიტები დანაალესილი ჯაჭვებით – იმათი სისხლი ზიგფელდის გოგოებს ეშხეფებოდა... გრუზავიკის მძლოლი განაგრძობდა – ზანგურ-სპირიტუალური ღაღადისით, აბჯროსანი რაინდები, „ქიმერიონის“ არტისტული ბოჰემა და ფრესკების პერსონაჟები – ერთმანეთში ირეოდნენ. და ყოველივეს კიდევ ორფევის ქნარის სადიდებელი შეძახილები ერთვოდა! უცებ, ამ აცეკვებული ორომტრიალიდან ვილაცა კაცი გამოიკვეთა: ინდურ ტიურბანში და გაცრეცილ შარვალ-კოსტუმში – ეს იყო ცნობილი მაგი და ფაკირი იოკანაან მარუსიძე, რომელმაც ასე მიმართა ხალხს: *“Ударим Орфической Мистикой по Лиге Наций, Буржуазному Пацифизму и Левому Уклонизму! Не отдадим рабоче-крестьянский Китай на растерзание Банкирам Империализма, Товарищи!”*

იქვე სვანური „ლილეოც“ გაისმა – ომახიანი, მზიანი! და, რაღა თქმა უნდა, ყოველი სივრცე იქაური და ყოველი სხეული

იმა სივრცეში განფენილი აღესილი იყო კვარკებით და სხვა სუბ-ატომური ნაწილაკებით, ფოტონებით, ბოზონებით და ა.შ. რაც კი რამ გამოთვალეს სატიანდრა ნატ ბოსემ და ალბერტ აინშტაინმა... მიკრო და მაკრო კოსმოსთა „ჩარლსტონი“ აპოთეოზში აგუგუნდა და მერე ერთბაშად დაცხა...

„ქიმიერიონის“ აბსენტურ-ჰალუცინაციური სიმწვანე მენა-მულ-სისხლისფერმა გადაფარა. დაღლილ-დაქანცულ მომღე-რალ-მოცეკვავეთა მიმოწოლილ სხეულებს შორის ახალგაზრდა მამაკაცთა მცირე ჯგუფმა შემოაბიჯა: შავი ტყავის ქურთუკე-ბი, გალიფე შარვლები და პრიალა „აზიატსკები“... ჯგუფს წინ მოუძღვოდა მთავარი პოლიტიკური სამმართველოს ახლად დანიშ-ნული ხელმძღვანელი, ამხანაგი ლავრენტი პავლეს ძე ბერია. ფუ-ტურისტმა ბესარიონ ულენტმა შამპანურით სავსე ჭიქა მიართვა. ამხანაგმა ბერიამ შამპანურიანი ხელი ელეგანტურად აღმართა და გრიგოლ რობაქიძის „საკუთარი ტოსტი“ წაიკითხა მხატვრუ-ლად, განსაკუთრებით ბოლო ორი სტროფი გამოკვეთა ჭედურ-სიტყვიერი აქცენტით:

„ხანდახან უცებ იწივლებს გველად
გაფითრებული ცხენის ფანტასმა.
მაგრამ შელოცვას მიემართავ ხელად,
მან ერთხელ იგი კიდევ გათასმა.
ჩემთან არიან მაგარი ძმანიც,
ნათელი გული მან ამიქარვა.
და მეშინია, არა ვთქვა მაინც,
რომ საქართველო არის მიქარვა!“

მო-ქარვა... მო-ქარვა... მი... ქარვა... რვა... ვაა... აააა... ..

5. ვარდები მერიონისათვის და შამპანური თხაგისათვის, სოლო შუაში — მამა ბაბი!

[მერიონ უოსერსტაინის ლიტერატურული ჩანახატებიდან]

იმ აბსენტიტ გაჟღენთილ ღამეს სულ წიდის ველი მესიზმრებოდა – თალხი უდაბნო, რომელიც სკოტ-ფიცჯერალდის „გეტს-ბიშია“ – დასახლებული თალხი კაცუნებით, პატარა ვაგონეტებში ნიჩბებით წიდას რომ ყრიან... ტომას ელიოტის ფუტურო ხალხი... ხოლო ზემოდან ყოველივე ამას, ამ ინდუსტრიულ უდაბნოს უაზრო ღიმილით დასჩერებია ოკულის-ოფტალმოლოგის, ვინმე დოქტორ ეკლბერგის თვალები. თავის დროზე აქ სარეკლამო ბილბორდი დადგა ამ ოკულისტმა, სამედიცინო პრაქტიკა ამ მხარეს რომ განეგრცო, მაგრამ მერე აქაურობას მოშორდა, ხოლო ვეება ყვითელჩარჩოიანი და მრგვალსათვალიანი თვალები – უცხვირპირო – აქ ჩარჩა. მოკლედ, დეისტური სურათი დახატა ბატონმა ფიცჯერალდმა: ღმერთი ქმნის სამყაროს და მერე ივინყებს საკუთარი ქმნილების არსებობას, ან – ცარიელი თვალებით მისჩერებია და ჭკუასუსტის ღიმილი ადევს პირზე, რომელიც არ ჩანს... ხატება, რომელიც ახალ დროებას თვითგააზრებაში ეხმარება.

დილით თავი მისკდებოდა, ასპირინმაც კი არ იმოქმედა – ყოვლისშემძლე ასპირინმა, არც ამ ტოტალურად რეკლამირებულმა ვიტამინებმა! ამდენი სიგარეტი არ უნდა მომენია... სიმთვრალის გამო იყო რომ ვაბოლე და ვაფუილე უაზროდ. „ანთებული სიგარეტი ქალის ხელში მისი თავისუფლების ჩირაღდანია!“ – როგორც გვასწავლის პროპაგანდისტული ტექნოლოგიების გენია, ზიგმუნდ ფროიდის დისწული ედუარდ ბერნეისი! იდიოტიზმია და

არა ჩირალდანი... თუმცა, ბერნეისის სახელოვანი ბიძა დაეთანხმებოდა დისწულის ლოზუნგს და განავრცობდა კიდევაც, რომ ქალისტვის სიგარეტის მოწვევა პირის ლორწოვანი გარსის გალიზიანებისგან მიღებული ისეთივე სიამოვნებაა, როგორც მინეტი – სხვა არაფერი! ასეთია ქალური ბედნიერების, პარდონ – თავისუფლების ფსიქოლოგიური სიღრმეები.

ბილმა დილიდან საქმეები მოიმჩიზა: ჯერ პროფესორ ნიკოლაძეს უნდა შეეხვდეთ, მერე შაქროს ფული უნდა მივცე – სვანეთის ექსპედიციისთვის საჭირო აღჭურვილობის შესაძენად... თუმცა, დარწმუნებული ვიყავი, რომ პირველივე შეხვედრა მშვენიერ ნადიასთან ექნებოდა – მთელი შესაბამისი ადიულტერიული „აღჭურვილობით.“ არა, უნდა ვაღიარო, რომ კავკასიური ჰავა და გარემო აშკარად წაადგა ჩემი მეუღლის ჯანმრთელობას – სექსუალური გინდა თუ ფსიქიკური. ადრე ვშიშობდი კიდევაც, პირწავარდნილ ბურჟუად ხომ არ ყალიბდება იმ თავის პორტნოი, დოქტოროუ, კიუგელმასებივით... აქ კი, ლამისაა ძველი პარიზული ყაიდის ბოჰემურ ცხოვრებას გამოჰკრა ხელი – ღვინო და აბსენტი, ავანგარდი და ადიულტერი! ღმერთო ჩემო, რა ბანალური პარალელია: ჩემი ქმარი – უილიამ ბებიტ უოსერსტაინი, წარმატებული კომერსანტი, სინკლერ ლიუისის ბებიტივით მცირე სიგიჟემ შეიპყრო და ბოჰემურ ცხოვრებაში გადაუშვა, ჰა ჰა... და განა ჩემზეც იგივე არ ითქმის? აქაურმა კლიმატმა ხომ ჩემზეც იმოქმედა... წინა დღის ეპიზოდი შაქროსთან... არა, არაფერი დასაძრახი ამაში არაა! შევხედოთ ყოველივეს, როგორც ჩემი და ბილის ექსპერიმენტს – „ერთობლივ ძალისხმევას სქესთა თანასწორობის დასამკვიდრებლად“ – და არა როგორც ცოლ-ქმრულ ღალატს... ესეც გაივლის, ბილი ბებიტ! ბოლოს და ბოლოს, ასეთი გზასაცდენები, დადგენილი სოციალური ნორმებიდან, თუ ჯანსაღი ცხოვრების წესიდან გადახვევები შეიძლება მოხდეს ხოლმე როცა შორეთში მოგზაურობ. გარე სამყაროს მოხილვისას შენს შიდა ტერიტორიებსაც

აღმოაჩენ – ისეთ რამეებს, რაც საკუთარი თავის შესახებ არც კი წარმოგედგინა. ასეა, მოგზაურობას ორი მიმართულება აქვს და ორივე ერთდროულად ხდება: გარეთ, სხვისაკენ, ხოლო იქიდან – შენკენ და შენში!

მთელი დღე საწოლში გავატარე, ლანჩიც ნომერში ამოვატანინე, მაგიდასთან ცოტა წავიხემსე – მადა არ მქონდა საერთოდ, მთელი ჩემი ორგანიზმი აბსენტის მწვანე კორპუსკულების ოკუპაციის ქვეშ გმინავდა. მაღლობა ღმერთს, აქაური მინერალური წყალი არსებობს... აბა სხვაგვარად ამათი ლეიძლები ამდენ ალკოჰოლს როგორ გადაამუშავებდა?!

ისევ საწოლზე გადავესვენე და კათოლიკე მარტილის თვალებით ჭერს მივაშტერდი.

ამ დროს კარზე ფრთხილი კაკუნი გაისმა. *“Antre!”* ამოვიგმინე მე. კარი გაიღო და იქ ვეება კალათა გამოჩნდა – სისხლისფერი ვარდებით გატენილი. კალათა იმხელა იყო, რომ მის უკან პატარა მსახური ბიჭი არც კი ჩანდა. მას მეორე მოჰყვებოდა, ისიც ვარდებით სავსე კალათით ხელში, მეორეს მესამე, მეოთხე, მეხუთე... მეათე! და ჩემი ოთახი ფლორისტის მაღაზიას დაემსგავსა; არა – ვარდების კოშმარული შემოსევის ალაგს! ნუთუ აბსენტის მწვანე ფერიები კვლავ ბომბავდნენ ჩემი ტვინის უჯრედებს პალუცინაციური სურათებით!

– რა ამბავია ჩემს თავს?! – ვიკითხე მე შემცბარმა. მსახური ბიჭები დარცხვენილი ხითხითით გაიძურნნენ ოთახიდან, ისე რომ პასუხი არ გაუციათ. კარიც ღია დატოვეს, რამაც კიდევ უფრო გამაღიზიანა და ის იყო კივილი დავაპირე, რომ ისევ გავშემდი – წირთხლთან შაქრო კარმელი აღიმართა, ელეგანტურად მომღიმარი: თეთრი ფლანელის პიჯაკი, ასეთივე შარვალი და ქათქათა პერანგი ეცვა.

– რა ხდება, შაქრო? ეს რა მასკარადია? – მივაძახე და ბალიშებზე გადავწექი, ვარდის სუნით გაბრუებული... მცირე გულზიდვა ვიგრძენი, თუმცა მალევე გამინელდა – ქორფა ვარდებმა

ზაფხულის შუადღის ხვატში ერთგვარი სიგრილე შემოიტანა... ხოლო შემდგომმა სცენამ საამოდ გამოაცა: შაქრო ჩემკენ გამოემართა, სანოლთან ჩაიმუხლა, საბნიდან გამომძვრალ ჩემს შიშველ ფეხს მიეალერსა, ოდნავ წამოწია და წვივზე მაკოცა...

– დაბადების დღეს გილოცავ, მერიონ! – თქვა მან, მერე კი წამოხტა და ოთახიდან გავარდა. გასვლისას კარზე რალაც ბართი მიაკრა და გაიჯახუნა.

თავს ვგრძნობდი, როგორც წინა საუკუნის ფრანგული ბულვარული რომანის რომელიღაცა გადაშლილ გვერდზე: ოპერეტაში წარმატებული პრემიერისა და ექსტატიური ლამისთევის შემდეგ, ვარდებით გავსებულ ბუდეარში განცხრომას ეძლევიან პრიმადონა და მისი ვნებიანი თაყვანისმცემელი...

ვინ იყო ეს შაქრო, რა უნდოდა? მოდიდან გასული ესთეტი-დეკადენტი, რომლის გონებაშიც ყველაფერი თეატრის კანონებს ემორჩილება. თან მიზიდავდა თავისი უჩვეულო მამაკაცური გარეგნობით და აღნაგობით, თან კი მებრალეობდა – მებრალეობდა იმიტომ, რომ დრო რომელშიც იგი ცხოვრობდა, ითხოვდა კონცესიებს, ფოლადს, სასუქს, სამუშაო ძალას და არა ორმოც წელს მიტანებული ბიჭის მითოლოგიურ ფანტაზიებს... შაქრო წარმომიდგა როგორც კომუნისტურ-ბოლშევიკური ტრანსფორმაციისა და გარდატეხათა ეპოქის ჯეი გეტსბი, რომელიც ასევე წარსულის გაცოცხლებას ლამობს – რალაცა გაურკვეველი ორფიკულ-ქართულ-ბურგუნდიული წარსულისა... ხოლო მე, როგორც ფრანგი არისტოკრატი, ამ წარსულიდან გახლდით, ასე ვთქვათ – დეიზი ბიუკენენი, რომელიც წარსულის ქვესკნელში ჩარჩა და გაუჩინარდა, როგორც ევრიდიკე! ჯეი გეტსბი და დეიზი ბიუკენენი წიდის უდაბნოში დაიარებიან, ხოლო ზემოდან დოქტორ ეკლბერგის თვალები დაჰყურებენ – არაფრისმხედველი თვალები...

სწორედ დეიზი ბიუკენენივით ამოვიღე კოლოფიდან ჩემი მენტოლიანი „თავისუფლების ჩირალდანი“ და გავაბოლე. ამ დროს

ოთახში ბილი შემოვიდა, რომელსაც მისთვის ნაკლებჩვეული გა-
ლიზიანება ეტყობოდა. მე სანოლზე წამოვჯექი და გავუღიმე –
უნებლიე სირცხვილნარევი ღიმილით: შილიფად ჩაცმული ცოლი,
ლოგინში გაშლართული, ირგვლივ კი გაურკვეველი წარმომა-
ვლობის ვარდებით გავსებული კალათები... აბა ქმარს რა უნდა
ეფიქრა?

ბილმა შემომხედა და პირდაპირ მითხრა ის, რაც იფიქრა –
რომ ვგავდი კატას, რომელმაც ახლახანს შეახრამუნა პატრონის
გალიაში გამოჭერილი იადონი! შემდეგ კი ის ფურცელი წარმო-
მიდგინა, რომელიც შაქრომ გასვლისას კარზე მიაკრა. თურმე ნუ
იტყვით და ეს ყოფილა თამასუქი, სადაც შაქრო კარმელი ადას-
ტურებდა, რომ მას აქვს უილიამ ბებიტ ვასერშტეინის ვალი, ამა
და ამ თანხის ოდენობისა; რომ ხსენებული თანხა ხსენებულმა
შაქრო კარმელმა მიიღო ხსენებული ბ-ნი ვასერშტეინისაგან,
სვანეთის ექსპედიციისათვის საჭირო აღჭურვილობის შესაძენად.
მაგრამ, ვინაიდან, თარიღით მინიშნებული დღე ემთხვეოდა ბ-ნ
ვასერშტეინის მეუღლის – მერიონის დაბადების დღეს, ამ მოე-
ლენის განსაკუთრებული ღირშესანიშნაობისა გამო, შაქრო კარ-
მელმა გადანყვიტა მთელი თანხის მიმართვა ვარდების შეძენაზე,
რითაც უნდა მიელოცა დაბადების დღე ზემოხსენებული ქ-ნ ვა-
სერშტეინისათვის. (sic!)

ღმერთო ჩემო, გავიფიქრე მე, ჯეი გეტსბი საკუთარ ფულს
მაინც ხარჯავდა თავის რომანტიკულ პრეზენტაციებზე, ამ ქარ-
თველმა არისტოკრატიმა კიდევ აიღო და ჩემი ქმრის ფული მია-
ფლანგა თავის თეატრალურ ახირებებს. და მეც სიცილი ამივარ-
და – ისეთივე არაადექვატური, როგორც შაქროს საქციელი...

სამაგიეროდ ბილს სულაც არ ეცინებოდა! იმიტომ რომ სვა-
ნეთში ექსპედიციის მოსაწყობი ფული პრაქტიკულად აღარ იყო!
იმიტომ რომ შაქროც და საერთოდ ქართველები უპასუხისმგე-
ბლო, უქნარა, ლოთი და უმნიფარი ერია! რომ მათ ცენტიც კი არ
უნდა ჩააბარო, დიდ ბიზნეს-ინვესტიციაზე ხომ ლაპარაკიც ზედ-

მეტია! რომ საერთოდ სისულელე იყო საქართველოში ჩამოსვლა! და სხვა და სხვა და სხვა!...

მაგრამ, ჩემი ქმრის თანშობილმა ავანტიურიზმმა (და, სხვათა შორის, მისი შემდგომი გამდიდრების ერთ-ერთმა მთავარმა მამოძრავებელმა საწყისმა) თავისი მაინც გაიტანა – „ოქროს ძიება და ნადირობა ზღაპრულ სვანეთში“ – ეს ყოველივე ისე ხიბლავდა მას, თითქოს ბილი ბებიტ უოსერსტაინი კი არა – ჯექ ლონდონი და ერნესტ ჰემინგუეი იყო ერთსა და იმავე პიროვნებად შეკრული.

აღმოჩნდა, რომ ბილს კიდევ ჰქონდა თანხის მოძიების საშუალება, რომელსაც იძლეოდა ჯეი პი მორგანის მიერ გაცემული საკრედიტო ნდობის წერილი, და რომ თუ აქაური ბანკი მას მიიღებდა (რაც სავსებით მოსალოდნელი იყო, იმიტომ რომ ბოლშევიკები პოტენციურ ამერიკელ ინვესტორს არ გააწბილებდნენ), მაშინ სვანეთში გამგზავრებას წინ ველარაფერი აღუდგებოდა – თვით შაქრო კარმელის არანორმალური გამოხდომებიც კი!

თქვა და გააკეთა კიდევაც. და ორიოდ დღეში (ისევ და ისევ შაქროსეულ დაუდევრობათა წყალობით) ყველაზე ცუდად აღჭურვილი ექსპედიცია სვანეთისკენ დაიძრა – ჯერ მატარებლით ქუთაისამდე, ხოლო იქიდან კი ცხენებით ზემოთ, მაღალი მთებისაკენ.

ასე რომ, ჯერ იყო ქუთაისი...

პროფესორი ნიკოლაძე უაღრესად სიმპათიური პიროვნება გამოდგა – კიდევ ერთი ლამაზი ახალგაზრდა ქართველი მამაკაცი. პროფესიონალი სპორტსმენი და მეცნიერი, თანაც ერთდროულად რამდენიმე დარგში მომუშავე: მეტალურგია, მათემატიკა,

გამოთვლითი მანქანები, საინჟინრო საქმე, ავიაცია.* მოკლედ, ან ლორენცო მედიჩის კარზე უნდა ელვანა ასეთ მამაკაცს, ან (შესანიშნავი გარეგნობის წყალობით) ჰოლივუდში, სადაც ნებისმიერ კინოფილმს დაამშვენებდა. ფეროშენადნობების საკითხში მისმა განსწავლულობამ ჩემი ქმარი განსაკუთრებით დააინტერესა, ხოლო შაქრო – სვანეთის ეთნოგრაფიის ცოდნამ.

იგი ქუთაისში შემოგვიერთდა. შაქროს მტკიცებით, ქუთაისი ძველი კოლხეთის დედაქალაქი იყო, სადაც მითიური აიეტის სასახლე იდგა. ხოლო ჩვენ რაც დაგვხვდა, ეს იყო პროვინციული ქალაქი, ერთობ ლამაზ ალაგას გაშენებული, კოხტა თეთრი ხიდიოთ და ადრე-შუასაუკუნოვანი ქრისტიანული ტაძრის ნანგრევებით დამშვენებული. და კიდევ: აქაურ ქალებს ასევე ძალიან ლამაზი სახის ნაკვთები ჰქონდათ, რაც თვალში საცემი იყო და არც ჩემი ქმრის მამრულ მზერას გამორჩენია – „გრძნეული მედეაც ასეთივე მშვენიერი გარეგნობისა უნდა ყოფილიყო და, რალა თქმა უნდა, იაზონიც ამიტომ მოიხიბლა,“ – მითხრა მან როცა თავისი საყვარელი კინოკამერის თვალს აცეცებდა. მაგრამ, იმ დროისათვის აიეტის სამფლობელოს უკვე ბოლშევიკები დაეპატრონენ.

„ბაგრატი“ ერქვა იმ ტაძარს, რომლის ნანგრევებთანაც შაქრომ მიგვიყვანა. ბილმა კამერა მოიმარჯვა და გადაღება დაიწყო. ამ დროს სრულიად გასაოცარი სურათის მოწმენი გავხდით: შუადღის მცხუნვარე ნათელში, ტანმალალი, თეთრ ანაფორაში ჩაცმული, ოქრო-ვერცხლის ჯვრებით, ჭაღარა თმა-წვერიანი, ჩვენსკენ მოემართებოდა ორთოდოქსი მღვდელი. ცალ ხელში ქოლგა ეპყრა, რითაც მზეს იჩრდილავდა, ხოლო წინ ვეება წინწკლიანი

* გარდა ამ ჩამონათვალისა, გიორგი ნიკოლაძე გახლდათ პირველი ქართველი, რომელიც შორტებში დადიოდა, რის გამოც დიდმა ივანე ჯავახიშვილმა იგი უნივერსიტეტიდან გააგდო კიდევაც, თუმცა, მოგვიანებით, ჩოხაში გამოწყობილი, კვლავ აღადგინა. გიორგი ნიკოლაძეს ასევე მიენერება პირველი კომპიუტერის მოდელის შექმნაც. დისერტაცია სორონის უნივერსიტეტში დაიცვა, ამ ამბებიდან ორი წლის შემდეგ. (ზ.ქ.)

(„მარმარილოსებრი“) დანიური დოგი მოუძლოდა, საბელზე გამო-
ბმული. ჯერ მეგონა, რომ ულმობელი კოლხური მზის დარტყმა
მივიღე და ეს ყველაფერი მოლანდება იყო მხოლოდ. მაგრამ,
„მოლანდება“ სულ უფრო გვიახლოვდებოდა და მერე ჩვენ წინ
ალიმართა.

– გფარვიდეთ ღმერთი ყოველთა! – წარმოთქვა მან.

როგორც შაქრომ ამიხსნა, ეს იყო ვინმე „მამა გაგი“ – ამ
ქალაქის მახლობლად მდებარე ტაძრის მოძღვარი, რომელიც
ადრე, საერო ცხოვრებაში მხატვრობას მისდევდა, თანაც მაგარი
მსმელი და მოჩხუბარი გახლდათ.

– აქაურები არ ჩანხართ. ეტყობა, სტუმრები ბრძანდებით! –
თქვა მამა გაგიმ ღიმილით, რომელიც მოსულელო და დაღლილ-
დაღარულ სახეზე გაუკრთა. რალაციით იმ თეთრ რაინდს მივამს-
გავსე – ელისი რომ გადაეყრება სარკისმილმეთში...

მე და ბილმა უპრეცედენტო და ყველაზე ფანტასმაგორიულ
მღვდელს თავი წარვუდგინეთ – რომ ვართ ამერიკის ქალაქ
ფილადელფიიდან და ა.შ., ხოლო შაქრომ ჩვენი ვოიაჟის ამბავი
უთხრა და ლოცვა-კურთხევა სთხოვა.

– ეს სინემატოგრაფიის იარაღია, არა? – მამა გაგიმ ბილის
კამერაზე გაამახვილა ყურადღება. – მოდით, ასე ვქნათ, მე აქ ამ
ჩამონგრეული ტაძრის კამარასთან დავდგები და ლოცვა-კურ-
თხევას გეტყვით, თქვენ კი ფირზე ალბეჭდეთ.

ამაზე უკეთეს სცენას ჩემი ქმარი სადღა მოესწრებოდა,
სასწრაფოდ მონახა შესაფერისი კუთხე, კამერა სამფეხაზე მო-
მართა და გადაღებას შეუდგა – ტაძრის ბნელ დაფჩენილ ხახას-
თან მდგარი თეთრი ქადაგი, ბასკერვილების ძაღლის თანხლებით!

და გვითხრა ეს სიტყვა მხატვარ-და-მოჩხუბარ-ყოფილმა
მსახურმა ღვთისამ – მოუხეშავე, თუმცალა სავსებით გასაგებ
ფრანგულ ენაზე, რაც მე სტენოგრაფიულად ჩავინერე (მადლობა
ღმერთს, ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე ამ საქმესაც გვასწა-
ვლიდნენ):

- სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ამენ! და ანგელოზსა ფილადელფიისა ეკლესიისასა მიუწერე: ამას იტყვის წმიდაი იგი და ჭეშმარიტი, რომელსა აქუს კლიტე დავითისი, რომელი იგი განალებს და ვერავინ დახშავს, გარნა განმლებელმან მან; და ვერავინ განალოს დახშული იგი! აჰა, კართან ვდგავარ და ვაკაკუნებ. თუ ვინმე გაიგებს ჩემს ხმას და კარს გამიღებს, მასთან ვივახშმებ, ხოლო ის - ჩემთან... უფალო დაიფარე დიადი ამერიკა და მარადი საქართველო! ნათელში ამყოფე ტომას ჯეფერსონი და ილია ჭავჭავაძე! ვიცი ამბავნი კაცთანი: მათ დაივინყეს ღმერთი, დაანგრიეს საკურთხეველი მისი წმინდა და ნანგრევთაგან გააკეთეს დიდი დანადგარი - ერთი რამ ჩარხი საჩხირკედელაო, სხვადასხვა მანქანათა განმწყობი, კერპი სახელად „კონვეიერი“! ხოლო არ უწყიან უმეცართა ამათ, რომ ეს დანადგარი მოსდგება კაცთა განყოფას, ვითარცა მანქანათა, ვითარცა უფალმან შექმნა ადამიანი ხატად და სახედ თვისად... და წამოვა იგი ბრბო და სახელი მისი არს „ბოლშევიკი“! (აქ მარმარილოსებრმა ძაღლმა ყმუილი ამოუშვა) და მე ვტიროდე ფრიად და შევიღებო უღვაში მწვანედ და ჩამოვიცვა გოდორი თავზე, რათა ვერავინ მიცნოს ქუჩაში, სადაც დამწვარი წყლიდან ხდიან საჭმელ ზეთს, ხოლო თევზის თვალიდან ამზადებენ ქურთუკის ლილებს! (აქ ძაღლმა დაინკაენკაეა) მერმე აღმოვაღს ზღვათაგან როსკიპი, ღორზე მჯდარი, და სახელი მისი არს „ლეოპოლიტიკა“ - რომელმან იმრუშოს ყოველთა მეფეთა სარეცელზე და დაითვრნენ იგინი ღვინისგან სიძვისა მისისა და შემდგომად ამისა ბასრი კბილებით შეჭამოს როსკიპმა ხორცნი მეფეთანი და ათასისთავთანი და დიდებულთანი! ხოლო ღორმან როსკიპისამან ჭამოს მრავალნი უბადრუკნი სწრაფითა ჭამითა! ხოლო ერი ერთი მრავალრიცხოვანი, სახელად „ოვდელიარანინა“ და მეორე ერი მრავალრიცხოვანი, სახელად „ოვდელიარანუნი“ შეკრბიან და ქიშპან-მულღალობით იომებენ გავლენის სფეროსებრი საჩხარუნოსათვის! და იქნება

ოთხი ანგელოზი მდგომარე ოთხთა კიდესა ქვეყანისათა, და ეპყრნეს ოთხი იგი ქარნი ქვეყანისანი, რაითა არა ქროდიან ქვეყანასა ზედა. არამედ იქროლებს ქარი ერთადერთი, რომელიც ყროლით აღავსებს ჰაერს ზეცადმდე და სახელი მისი არს „პროპაგანდა“! (აქ კი დაჰყეფა ძაღლმა: „აუ-აუ!“) და ველარავინ დაიჭერს პეპლებს ჭვავის მაღალ ყანაში, რადგან აღარც პეპლები იქნება, აღარც ჭვავის ყანა და აღარც იქ მოთამაშე ხალხი, არამედ იქნება პროპაგანდა და სწრაფი პური არსობისა! იქნება ყროლი, ყროლი ზეცამდე აღმავალი, ოვდელიარანინა და ოვდელიარანუნი! ხოლო თქვენ გიყვარდეთ ერთმანეთი, როგორც რომ ედგარ პოეს უყვარდა ანაბელ ლი, როგორც რომ აბელიარს უყვარდა ელოიზა, როგორც რომ ნარცისს უყვარდა საკუთარი ანარეკლი ახლად ნანვიმარ გუბეში... ჭეშმარიტად, გეტყვით მე თქვენ: როცა ჟანგისგან გინდა დაიცვა ხიდი, ღვინოში უნდა მოხარშო იგი! გიყვარდეთ ერთმანეთი, სვით სიყვარულის ღვინო ყოველთა და განვლეთ ეს ხიდი, რომელიც გადებულია მოკვდავთა და უკვდავთა შორის – ხიდი-ცისარტყელა, როგორც წარბი მოხრილი, წარბი გაოცებული თვალის თავზე – თვალისა, რომელსაც საპარსივით გასერავს გზნება სიყვარული! სახელითა ამისათა და იმისათა და სხვისათა და სხვისათა, ამენ!

სიტყვის დასრულებისას, ფანტასმაგორიულმა მამა გაგიმჯვარი გადაგვსახა, მერე სათითაოდ მოგვიახლოვდა, შუბლზე გვაკოცა სათითაოდ და ის მკრთალი, მოსულელო ღიმილიც გვაჩუქა. „სორბონ!“ ასე მოუხმო თავის ვეება ძაღლს და საბელი გამოაბა. მერე ქოლგა გაშალა, აღმართა და გვითხრა – „ადიუ, ბიძიკოებო*!“ შეტრიალდა და სიცხისაგან დამსკდარ ბილიკს გაუყვა.

* „ბიძიკოებო“ — ეს სიტყვა ავუნკულარულ (avuncular — ბიძისეული) სიყვარულს გულისხმობს, როგორც ამიხსნეს. (მერიონ უოსერსტაინი)

შაქრო კი ეცადა განემარტა ჩემთვის, თუ რას ნიშნავდა იმ ქუთაისური რესტორნის სახელწოდება, სადაც სასადილოდ შევედით, მაგრამ მაინც ვერ გავიგე: „დამაფრინდი!“ – ასე ერქვა იმ რესტორანს. იქ კიდევ ერთი „ფანტასტიკური“ სანახაობა გველოდა.

– აქაური სამზარეულო ისეთივე მშვენიერია, როგორც აქაური ქალები! – თავისას არ იშლიდა ჩემი მსუნაგი ქმარი. რამდენიმე კერძის სახელწოდება ჩავინერე კიდევაც: „ბუიტი ტყემალში“ (შემწვარი იხვის ჭუკი, ველური ქლიავის სოუსში); „გებუალია“ (რძიანი ყველი, პიტნით); „მჭადი ნეშოზე“ (თიხის ტაფასა და სიმინდის ტაროს ფურცლებზე გამომცხვარი სიმინდის პური); პრასი ძმრით და სანელებლებით (მუდამ პრასისმჭამელ უელსელებს რომ არც დაესიზმრებოდათ); ხოლო ყოველივე ამას თან ახლდა მსუბუქი მომჟავო თეთრი ღვინო „ცოლიკოური,“ რომელიც კერძებთან შედარებით უაღრესად მდარე შთაბეჭდილებას ტოვებდა.

ჯერ იყო და – მამა გაგის ექსტრაორდინარულმა პერსონამ, მისმა „აპოკალიფტურმა“ მონოლოგმა, მერე კი რესტორნის სახელმა – „დამაფრინდი!“ – იქაურმა კერძებმა და ღვინომ ხალისიან გუნებაზე დაგვაყენა. ბილმა შაქროს ამასწინანდელ გამოხდომაზე წაიხუმრა კიდევაც – „ვარდის ბიზნესში განხორციელებული საინტერესო ინვესტიცია!“... შაქრო, რომელიც მანამდე ბილისგან მიღებული მწარე საყვედურების სიმძიმის ქვეშ იმყოფებოდა, გამოცოცხლდა და კვლავ თავის ესთეტურ-დეკადენტურ ამპლუაში მოიკალათა.

– მერიონ, ბილ, ის ჩემი გამოხდომა, ჩემი „ინვესტიცია“ არ იყო ორიგინალური. ჩემამდე დიდი ხნით ადრე ასეთი რამ ნიკო ფიროსმანმა მოიმოქმედა. საქმე ის გახლდათ, რომ მას ერთი ფრანგი შანსონეტი ქალი უყვარდა – „აქტრისა მარგარიტად“ ნო-

დებული. ამ ქალს არანაირი ინტერესი არ გააჩნდა ჭკუნალრძობი
ლოთი მხატვრის მიმართ. ფიროსმანს იმხანად პატარა სავაჭრო
ბიზნესი ჰქონდა: თაფლით და რძის პროდუქტებით ვაჭრობდა.
ერთხელაც აიღო და გაყიდა ყველაფერი რაც კი ებადა, იმ ფუ-
ლით ათასობით ვარდი დაუკვეთა თბილისელ მეყვავილეებს და
ეტლებით გაუგზავნა თავის გულის სატრფო შანსონეტს. ამ ამბის
ნამდვილობას თბილისში ყველა დაგიმონმებთ. წარმოიდგინეთ
შანსონეტ მარგოს სახლი, რომლის სადარბაზოსთანაც ჩერდე-
ბიან ვარდებით გაძეპგილი ეტლები...

– ოოო, მართლაც არ ყოფილხარ ორიგინალური, ჩემო შა-
ქრო! თუმცა, მაგ თქვენმა გენიალურმა ფიროსმანმა საკუთარი
ფული დაახარჯა ამ სასიყვარულო და ფრიად არტისტულ საქმეს,
ხოლო შენ?! – თქვა ბილმა და თავი გააქნია.

შაქრომ კვლავინდებურად დაარწმუნა, რომ ფულს აუცილე-
ბლად დაუბრუნებდა, რომ საამისოდ მას რამდენიმე საშუალება
უკვე მოეფიქრებინა.

– კი მაგრამ, – ჩავერთე საუბარში მე – ფიროსმანს საამისოდ
რალაც აბსტრაქტული და უპასუხო სიყვარული ჰქონდა მიზე-
ზად, აი შაქრომ კი დაბადების დღე მომილოცა. რა არის ამაში
დასაძრახი?! და საერთოდ, კარგია რომ მამაკაცებს ჯერ კიდევ
შერჩათ უნარი ქალის გამო სიგიჟეები აკეთონ; ეგრე არ არის?!
– და ნადია დაშოვას თვალი ჩაუყარა. ქალმა მზერა ამარიდა,
ღვინით სავსე ჭიქა ასწია და თქვა:

– მოდიტ, დიდი სიყვარულისგან შთაგონებული სიგიჟის სა-
დღეგრძელო დავლიოტ!

აქ საუბარში პროფესორი ნიკოლაძეც ჩაერთო და კიდევ
ერთი „სასიყვარულო სიგიჟის“ ამბავი გვაუწყა, რომელიც წინა
წელს შეიტყო სვანეთში ყოფნისას. ეს ანეკდოტი რამდენიმე წლის
წინ, საქართველოს სოვეტიზაციამდე მოხდა. სვანეთის მთავარს,
პრინც დადეშქელიანს, რომელიც დღესაც იქ სახლობს რიგითი

კოლმეურნის სტატუსით, ერთი ახალგაზრდა ქალი შეუყვარდა – გერმანელი ბარონესა, რომელიც ალპინიზმით იყო გატაცებული. სწორედ ალპინისტურმა ენთუზიაზმმა ჩაიყვანა იგი სვანეთში, სადაც რამდენიმე მწვერვალთან ერთად პრინც დადემქელიანის გულიც დაიპყრო. და ეს იყო ცალმხრივი სიყვარული! რაღას არ ეცადა პრინცი, რომ ბარონესაში მისდამი ვნება გაელევებინა – მთელი თავისი კურტუაზული უნარ-ჩვევების მარაგიცა და მას-კულინური ხიბლიც, რომელიც უდავოდ არ აკლდა, ფართოდ აფრქვია, მაგრამ, ყოველივე ამან, როგორც ჩანს, კიდევ უფრო დააფრთხო ბარონესა, გამომდინარე იქიდან, რომ მთიელები ძირითადად ალკოჰოლის ზემოქმედების ქვეშ იხსნებიან ემოციური თვალსაზრისით, ხოლო ალკოჰოლი მათზე ცუდად მოქმედებს. დადგა დრო, როდესაც ბარონესა გერმანიაში უნდა დაბრუნებულიყო და პრინცმა დადემქელიანმა ბოლო, სასონარკვეთილი მანევრი განახორციელა. ბარონესასთან გამოსამშვიდობებლად მისულმა ერთი დოკუმენტი წარუდგინა, რომელიც პრინცის საგვარეულო ბეჭდით და მისი პირადი ხელრთვით ადასტურებდა, რომ სვანებისათვის წმინდა მთა, კავკასიონის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მწვერვალი „უშბა“ ამიერიდან საჩუქრად გადაეცემა გერმანელ ბარონესას (სახელი გვარი და ა.შ.)! ... არავინ იცის, რა მოხდა ამის შემდეგ, აღისრულა თუ არა პრინცმა სანადელი, ერთი ღამით მაინც, მაგრამ, ფაქტი ფაქტად რჩება – ის გერმანელი ალპინისტი ქალბატონი მთავარი სვანური სინმინდის, ვეება ორმწვერვალიანი მთის – „უშბას“ – კანონიერი მფლობელი გახლავთ...

ნიკოლაძის ამ მონათხრობს კვლავ ბილის ხუმრობები მოჰყვა, კვლავ შაქროს მისამართით: რომ მისი საინვესტიციო გასაქანი აშკარად ჩამოუვარდება დადემქელიანისას; რომ, ისევ და ისევ, დადემქელიანმა თავისი კუთვნილი აქტივი გადასცა საჩუქრად გერმანელ ბარონესას და არა სხვისი და ა.შ.

ბილს მეც ავუბი მხარი:

– როცა იმდენად მდიდარი არ ხარ, რომ საყვარელ ქალს ტაჯ-მაჰალი აუშენო, სხვა რა დაგრჩენია?! ბუნებრივი რესურსებით უნდა შემოიფარგლო!

შაქროს ქილიკში ვიყავით, როცა ჩვენს მაგიდას ოფიციალტი მოუახლოვდა, თავი დაგვიკრა და გვითხრა:

– ბატონო სტუმრებო, ჩვენი საფირმო კერძი გვინდა რომ შემოგთავაზოთ, ასევე პატარა საფირმო სანახაობის თანხლებით.

საფირმო კერძი „ხაჭაპური“ აღმოჩნდა – ყველიანი ცომეული, ქართული სამზარეულოს მშვენება. ხოლო „პატარა სანახაობას“ რაც შეეხება, ესეც ფრიად ქართული რამ გამოდგა.

ჯერ ორი ოფიციალტი გამოჩნდა – ერთს სინზე შემდგარი შამპანურის ბოთლი და ბროლის ფიალები მოჰქონდა, ხოლო მეორეს – პატიფონი, რომელიც ჩვენი მაგიდის მახლობლად დადგა, ზედ ფირფიტაც დაადო და იქიდან რუსეთ-იაპონიის ომის დროინდელი ვალსი წამოვიდა. ოფიციალტის სახემ საზეიმო იერი მიიღო, ხოლო მისმა ხმამ ასევე საზეიმოდ განაცხადა:

– ბატონებო და ქალბატონებო, ფლორენცო და კიაზო მობრძანდება, ფლორენცო და კიაზო!

ბუფეტის უკან სამზარეულოს კარი გაიღო და იქიდან გამოვიდა ორი კარგად მოზრდილი თხა. რქების მოყვანილობა ისეთი ჰქონდათ, რომ ზედ თეფშები იყო დამაგრებული, ხოლო თეფშებზე ხაჭაპურები ელაგა. თხეები ჩვენი მაგიდისკენ გამობაკუნდნენ... როგორც ოფიციალტმა გვაუწყა, ეს თხეები რესტორანში საგანგებოდ ხაჭაპურის მიმტანებად „მუშაობენ“:

– საკმარისია მაგიდის ნომერი უთხრათ და პირდაპირ იმ მაგიდასკენ მიემართებიან... ფლორენცო და კიაზო!

როგორც ჩანს, ფლორენცო ორი სახელის შერწყმას გულისხმობდა – ფლორენცია და ლორენცო, რაც სრულიად „ბუნებრივი“ იყო, ხოლო კიაზო აბორიგენული სახელი გახლდათ.

ხატაპურიანი თხები ჩვენს მაგიდას მოუახლოვდნენ და ყალყზე შედგნენ – ოფიციატებმა თეფშები ჩამოართვეს. „მევე, მევე!“ კიკინით და ერთ ადგილზე ბრუნვით ფლორენცომ და კიაზომ „ვალსირება“ წამოიწყეს. ნესტოებში თხის მძაფრი სუნი მეცა, მაგრამ ეს ორი არსება იმდენად ირჯებოდა, რომ ტაში დავუკარი და სხვებიც ავიყოლიე – „ბრავო, ბრავო!“ თუმცა სანახაობა ამითი არ დამთავრებულა: თხები ბილთან მიკუნტრუშდნენ და თედოზე რამდენიმეჯერ მსუბუქად წაურქინეს. აქ მთავარი ოფიციატი ჩაერთო:

– ბატონებო, მიმტანები გასამრჯელოს ითხოვენ!

მეც საფულე გავხსენი და ხურდის ამოღება დავიწყე.

– არა, ქალბატონო, ფული აქ არაფერ შუაშია, – მითხრა ოფიციატმა და შამპანურის ბოთლზე მინიშნებით თითები ჰაერში გაანკაპუნა. მისმა თანაშემწეებმა ბოთლი გახსნეს, ბროლის ორი ფიალა პირთამდე გაავსეს და მაგიდის წინ იატაკზე დადგეს. ორივე თხა შამპანურს დაენაფა. აი ამან კი მართლა გაგვაცოცა... შაქრო, უკვე საკმაოდ შემთვრალი, ფეხზე წამოიჭრა და რუსულად შესძახა:

– Козлам Шампанского, Господа! ამასაც მოვესწარი! დადგადრო, როცა ამ ქვეყანაში შამპანურს მხოლოდ თხები, ვაცბოტები და სხვა რამ რქოსანი პირუტყვი დალევს!

ამაზე პროფესორი ნიკოლაძე შეიშმუშნა. ანითლებულმა შაქრომ კი განაგრძო:

– უნდა გვახსოვდეს, რომ თხა დიონისეს თანმხლები ცხოველი იყო მუდამ, ხოლო დიონისე აქ, ამ დალოცვილ მინაზე იშვა და, რალა გასაკვირია, რომ ფლორენცო და კიაზო ლეინის მსმელები არიან, გინდაც შამპანურისა?! მოკლედ, დიონისური მისტიერიის მომსწრენი ვართ, ბატონებო!

„დიონისური მისტიერია“ თანდათან „ორგიაში“ გადაიზარდა: თხები დათვრნენ და იქაურობა მოკურკლეს; მერე ყალყზე დგე-

ბოდნენ, კიკინებდნენ; ფლორენცომ მომწვანო ლორწო გადმო-
ანთხია; კიაზო ზურგზე კოტრიალობდა, წვეხებს შორის ამდგარი
პენისი წითლად უელავდა და უთამაშებდა – მანამდე თხის ერე-
ქცია არ მენახა... ისე, არც მთვრალი თხა მენახა მანამდე... მა-
ნამდე, სანამ ამ ექსცენტრიკული ხალხით დასახლებულ კუთხეში
არ აღმოვჩნდი: ფიროსმანი, დადეშქელიანი, შაქრო კარმელი, მამა
გაგი, ფლორენცო და კიაზო... ნეტა კიდევ რა პატარა სიგიჟე-
ბი გველის იქ, ზემოთ, სვანეთის მთებში? ან ამ ექსცენტრიკულ
ხალხს რა ელის? ან იმ ფუტურო კაცუნებს, წიღის უდაბნოში?
მსოფლიო ომიდან მოყოლებული, ჩვენი ეპოქა ლალი თრობის
მდგომარეობაში იმყოფება... აი, ზუსტად ისე, მე როგორიც
ვარ სიმთვრალეში – ნავიცეკვებ, ნავილილინებ, ნავიბორძიკებ,
ნავიკისკისებ... მთვრალი ეპოქა – ბარბაროსების მოლოდინში!
დიონისიების დროს ალბათ მართლა ათრობდნენ თხებს და მერე
გლეჯდნენ, როგორც შესაქმისეულ ღვთაებას, რომლის ნაწილე-
ბიდანაც იქმნა სამყარო. და განა ჩვენც ახალი საზოგადოების
შესაქმის მოწმენი არა ვართ – გინდა რუსეთში, გინდაც ამერი-
კაში?! ახალი ადამიანი იბადება: ჟან-ჟაკ რუსოს მიერ დახატული
კეთილშობილი ველური, რომელიც ისევე ეთაყვანება უხეშ ძა-
ლას და ტოტალურ ძალაუფლებას, როგორც საკუთარ პენისს...

იმის ნაცვლად, რომ შამპანურის მოყვარულ თხათა ოხუნ-
ჯობით მეხალისა, რაღაცა ზიზღნარევი შიში ვიგრძენი. ნადიაც
შეშფოთებული ჩანდა. ხელი ჩავჭიდე, მან კიდევ თავისი დამადო
და ასე ვისხედით.

მრავალი ბოდიშის მოხდით ოფიციატები დაფაცურდნენ და
იქაურობის მოსუფთაება დაიწყეს. „დიონისეს თანმხლები ცხო-
ველები“ კი თავისას აგრძელებდნენ: ფლორენცო წამოხტა და
პატეფონისაკენ გაქანდა, მას კიაზოც მიჰყვა – გასაოცარი სინ-
ქრონულობით ეძგერნენ მუსიკალურ აპარატს და გადააყირავეს.
შაქრო „აღტაცებას“ ვერ მალავდა და რუსულად გაიძახოდა:

– Козлам Шампанского! Шампанского!

ოფიციანტებმა როგორც იქნა ორივე გაღებული თხა რქებით დაიჭირეს და რესტორნის ეზოდან გაათრიეს. ყველას ერთი სული გვექონდა იქაურობას გავცლოდით. ბილმა ჩეკი არც მოითხოვა, რამდენიმე ბანკნოტი მაგიდაზე დააგდო და გავიდა. მე და ნადიამ ცხვირსახოცები ავიფარეთ და ჩქარი ნაბიჯით უკან გავყევით. შაქრო ფეხს ითრევდა, „სანახაობის“ გაგრძელებას ითხოვდა. პროფესორმა ნიკოლაძემ ხელკავი გაუყარა და სთხოვა წამოსულიყო. შაქროც თეატრალური ენთუზიაზმით ამოუდგა გვერდში, თან ქადაგებდა:

– ამხანაგო პროფესორო ნიკოლაძე, ალბათ დამეთანხმებით, რომ ეს ყოველივე უალრესად წინ გადადგმული ნაბიჯია ცხოველთა რევოლუციონური აღრზდის და თვითცნობიერების გაღვივების საქმეში!

მთავარი ოფიციანტი გასასვლელამდე მოგვეყვებოდა, ბოდიშებს გვიხდიდა და წუხდა ამ მცირედი უსიამო და გაუთვალისწინებელი ინციდენტის გამო, როგორც ჩანს თხებმა ზედმეტი შამპანური მიიღეს და, თანაც, უხარისხო უნდა ყოფილიყო ეს შამპანურიო... დანარჩენები ბუფეტთან იდგნენ და სიცილს იკავებდნენ.

მოკლედ, კიდევ ერთი ქართული „ფეერია“ – წარმოდგენილი თხათა მიერ, ძველი კოლხეთის დედაქალაქ ქუთაისის რესტორანში, სახელად – „დამაფრინდი!“

6. ტრაპერსი: ლეჩხუმი, ლენტეხი, შამგალა

My bonnie lies over the Ocean,
My bonnie lies over the seas,
My bonnie lies over the Ocean,
Oh, bring back my bonnie to me...

აი ეს სკოტლანდიური სიმღერა მოაგონა ბილ უოსერსტაინს იმერელი გლეხების ნამღერმა – სუფრულმა თუ ცხენოსნურმა. იხუმრა კიდეცა:

„როგორც ჩანს, ვინმე სკოტმა ჯვაროსანმა, საქართველოში ყოფნისას, აქაურებისგან მოისმინა *My Bonny* და, სამშობლოში რომ დაბრუნდა, თავისიანებსაც ასწავლა... ან, სულაც, პირიქით იყო – აქაურებმა ეს სიმღერა იმ სკოტი ჯვაროსნისგან ისწავლეს...”

კოცონთან ისხდნენ და ვახშმობდნენ. სადღაც ზემოთ, რიონის ხეობაში იმყოფებოდნენ, ლეჩხუმამდე მისულები. მეგზურად წამოყოლილი იმერელი გლეხების გარდა ექსპედიციას ოთხი შეიარაღებული პირიც ახლდა, რომლებიც შალვა ელიაშვილს განკარგულებით მიამაგრეს – ამერიკელი ბიზნესმენისა და მისი მეუღლის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით. ეს შეიარაღებული ახალგაზრდები სამეგრელოდან იყვნენ – „მეგრელები: ქაობისა და ნისლის ხალხი“, როგორც იტყვის ერთი ჩვენი საჯარო ინტელექტუალი, თავად მეგრელი. ის ოთხი თოფოსანი მთელი ექსპედიციის განმავლობაში თან ახლდა უოსერსტაინებს, ხოლო მეგზური გლეხები – ლეჩხუმიდან უშგულამდე – სოფელ-სოფელ იცვლებოდნენ: „სისხლის ალების“ ადათი მაშინ ჯერაც ძალაში იყო – გვარებსშორისი ქიშპობა, და, ამდენად, სიფრთხილე უნდა გამოეჩინათ.

შაქრო კარმელი საგანგებო სამოგზაურო ტანისამოსში გა-
მონყობილიყო: ყელიანი წაღები, გალიფე შარვალი, ფოთოლ-
დაყრილი ზეტენტურის ახალუხი, ბაღდადის ხელსახოცი, თავზე
კარაკულის ქუდი.

ბილ უოსერსტაინის „მოსაზრებას“ პოპულარული სკოტური
სიმღერის წარმომავლობის თაობაზე იგი უპასუხოდ ვერ დატო-
ვებდა:

– ქართულ-ჯვაროსნული მჭიდრო კონტაქტები იქით იყოს,
ჩვენს ხალხებს შორის იმდენად ღრმა გენეტიკური კავშირია, რომ
მუსიკალური მსგავსებანიც არაა გასაკვირი. ქართველები და
კელტები ხომ ერთი მოდგმისანი ვართ, იბერიელები! განა ირლან-
დიასაც იბერია არ ერქმის?! იგივეა ბასკეთიც... სხვადასხვა წყა-
როები იტყვიან, რომ ბასკები აქედან, კავკასიიდან გადასახლდ-
ნენ თავიანთ ახლანდელ მიწაზე უხსოვარ დროს... კიდევ ერთი
მუსიკალური მსგავსება, ბილ: გუდასტვირი – ცხვრის ან ხბოს
ტყავისაგან გაკეთებული ინსტრუმენტი, ერთი ან რამოდენიმე
სტვირით – იგი გავრცელებულია მხოლოდ კელტებში და ქარ-
თველებში... მოვა დრო და ძველისძველი ისტორიული იბერიული
ერთობა აღსდგება გუდასტვირების საზეიმო ხმაზე!

„ღვინო შევსვათ ზომიერად, ლხინიც მაშინ შეგვერგება, აბა-
დელი-ოდელია-დააა...“ – მღეროდნენ იმერელი გლეხები.

– არა, შაქრო, ქართველების და კელტების გენეტიკური
ნათესაობის ყველაზე მკაფიო მაგალითია მაგარი სასმელების
ვეება დოზებით შთანთქმის უნიკალური უნარი, რომელიც სხვა
ხალხებში არ შეინიშნება, – „განავრცო“ მერიონმა შაქროს ნა-
თქვამი.

„დელი დელი დელიაერანუნეი, ვინც სადილათ დაგეპაიჟებს,
იმის ჭირიმეი“...

– მე ასე შორს არ წავიდოდი. ამ ეგრეთწოდებულ ძველის-
ძველ იბერიულ გენეტიკურ ერთობას ვგულისხმობ, – ღიმილით
თქვა პროფესორმა ნიკოლაძემ, – მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ სვა-

ნების მთავარი ალკოჰოლური სასმელი – „რახი“ – იმგვარივე ქერის დისტილატია, როგორც სკოტლანდიელებისა და ირლანდიელების „ვისკი“... განსხვავება მხოლოდ ისაა, რომ სკოტებიც და ირლანდიელებიც ქერის დისტილატს მუხის კასრებში ავარგებენ, ჩვენ კი არ ვაცლით და ეგრევე შევექცევით.

– აკი მითქვამს, რომ ქართველებს სიამოვნების გადავადების მეტი ფსიქოლოგიური უნარი მოეთხოვება-მეთქი, – დაადასტურა მერიონმა, თუმცა შაქროსკენ არ გაუხედავს.

„ქალმა დამწყევლა ლამაზმა, ოდელიადაა, თმაშელებილმა ინითა, ოდელიადაა...“ – შაქრომ სიმღერას ხმა ააყოლა... *„რაიდა ბოშო... ქალი ბევრი იშოვება, ბოშო ბოშო...“*

მერიონმა ბილს გადაუჩურჩულა „გამაცილე, ძვირფასო“... ბილი ეგრევე წამოდგა, ელექტრო-ფარანი მოიმარჯვა, მეუღლეს ხელი გაუწოდა და მოშორებით პატარა ბუჩქნარისაკენ გაუძღვა.

მოსაფსმელათ! – გაიფიქრა შაქრომ, ტვინის არყიან ბურანში. – გოგოს ვეპარებოდით, ღობეს ვეფარებოდით... ამერიკელ კაპიტალისტზე გათხოვილი ფრანგი არისტოკრატი ქალბატონი მდინარე ფაზისის ნაპირას ბუჩქებში ჩაცუცქულა და შარდავს! ჩახსნილ-ჩაფარჩხულ ბარძაყ-დუნდულებს შორის შავი ყვავილის თბილი ღორწოვანი გულიდან მოედინება მლაშე ჩალისფერი სითხე... სიცოცხლის წყაროსთვალი, ცრემლთა მღვრელი... დედა მტირალი, *Mater Dolorosa*... ჩემი ვარდის კუკური... ზღვის ტალღებში მსუთთქავი მედუზა, კოსმიურ დინებებში რომ ყვინთავს... ბრმა პლაზმის ნათელხილვა! ეხლა ეხედავ საყვარელო, ჩარი რამა, მარად ქალურს და დაფარულს, ჩარი რამა... ყოვლისმსჭვალავი ფაქიზი მემბრანა უნატიფეს დინებათა... ფიშშშ... ჩაკლულ სულს, როგორც გოეტეს, მარად ქალური უხმობს... ხელი მისკენ მიცოცავს, მიცოცავს, მიცოცავს... ფიქრი მისკენ მიფრინავს... შენი შავი გულწითელა ვარდი და ჩემი ფუტკარი... შენი ხმალი და ჩემი კისერი... ელენე, მე მომკალი, შენ იცოცხლე, ელენე! ჩემი ტროა შენ დალუპე, ელენე! ტროას ციკლოპური ეპოსი შენს გამო შეიქმ-

ნა, ელენე! დემეტრა! მიწის კულტი – ჯადოახსნილი, საიდუმლო – ამოცნობილი! პერსეფონე! თავთუხისთმიანი, მათრობელა, ვითარცა ქერის დისტილატი, მუხის კასრში დავარგებული... მდიდარი ქალბატონი ჩაცუცქეულა და შარდავს. ველურ ნესტოებს სიშორეთა გეში არხევს; მისთვის ევას შემდეგ დრო არ გასულა. რა ენალელება რო, ყოვლისშემძლე ქალბატონს?! ძუ ლომივით დატოვებს ყნოსვით ნიშანს და მერე ნავა და თავის საჯიშე და სალალო ალავს დაუბრუნდება, ოკეანის გადაღმა. შაქრო კი აქ უნდა ჩარჩეს, ამ პატარა გეოპოლიტიკურ ყნოსვით ნიშანთან... დიახ, მან ერთხელ მამაკაცური სისუსტე გამოიჩინა; მაგრამ, ეს იყო – ფალოსის უმანკო გამოხედვა... ცოლი მაინც შეერთო თავის დროზე, ამ აბდალს, დაოჯახებულიყო მაინცარი... ოოო, ფეროშენადნობთა მცოდნე პროფესორი ნიკოლაძე ვორონცოვ-დაშკოვის ქალს ესაუბრება: ლინგამის და იონის ორგაზმული შენადნობი... ნადია ეკითხება – სვანეთში მართლა ბევრი ოქროაო? სვანეთში ოქროს დიდი რაოდენობა ჯერჯერობით არ დასტურდება გეოლოგიური პარამეტრებით, პასუხობს პროფესორი – ის რაც მდინარეებს ჩამოაქვს, მიზერულიაო. მალავს, სახეწიფო ინტერესებს იცავს... პრაგმატიკოს და პოზიტივისტ ამხანაგ პროფესორს არც უშგულის ანომალიისა სჯერა და არც ოკულტურ-ეზოტრიული ცოდნისა! უშგულის ანომალიას ორფიული თვალით უნდა შეხედო, ამხანაგო პროფესორო! ნეტავი ამ ნიკოლაძის მაგივრად ახლა აქ გურჯიევი ყოფილიყო... ტოტალური შემოქმედების ღვთაებრივ ნისლში შემძლეობდა, როგორც ვირგილიუსი ალიგიერის! ყოვლისმომცველი ხელოვნების ელექტრომაგნეტიზმის საიდუმლოს ერთად ვეზიარებოდით მე და მერიონი – ბეატრიჩე! სწორედ იქ, თამარის შავ მურყვამთა შორის უნდა მოვტყნა მოტყინარე ტყვინთა! კოიტუსი როგორც კოსმოსი – უსასრულოდ მცირე და უსასრულოდ დიდი ერთიან ველში ექცევა, ტოტალური შემოქმედების ველში! ახალი პრომეტეოსი იქნება ის, ვინც ამ ველის ენერგიას მოიტაცებს და ადამიანს გაუზიან-

რებს! სხვას განა რას დაეძებს ნიკოლაი რერიხი აზიაში, სხვა განა რა ეგულება შამბალას წმინდა მინაზე?! ამ ველის ენერგიით დამუხტული ჩვენი მხატვრები და მწერლები შექმნიან ახალ ხელოვნებას, ახალ იარაღს, რომლითაც ბოლშევიკურ რევოლუციას შეაჩერებენ. მხოლოდ ასეთი ხელოვნება დაიხსნის ქვეყანას! დოსტოევსკია უზენაესი და გლობალური პოლიტიკოსი...”

„მე ვარ და ჩემი ნაბადი, ნანინაა, გამთენებელი ღამისა დააა...”
– ჩაალილინეს იმერელმა გლეხებმა...

დალამდა. წინვოვანი ფერდობიდან გრილი სიო წამოვიდა. მინავლებული კოცონის ირგვლივ უსწორმასწორო წრეზე მიწოლილმა, ნაბდებში და ტყაპუჭებში გახვეულმა სხეულებმა დაიძინეს. ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა იყო როგორც დედის ღამაში სახე, ლოგინში გაყურსულ თავის პირმშოს რომ დაჰყურებს ანთებული თვალებით.

იმ ღამეს ნადია ვორონცოვ-დაშკოვამ სიზმარი ნახა.

ესიზმრა, რომ ანა კარენინა იყო. ტანსაცმელშემოხეული მირბოდა ქუჩაში — ივანე მრისხანეს დროინდელი მოსკოვის ქუჩაში. უკან მალიუტა სკურატოვი მისდევდა, ახალგაზრდა ძალღისთავა ოპრიჩნიკებთან ერთად — ხელში ცოცხებით! ირგვლივ — ჩამომხრჩვალ კაცები და ტალახში ამოგანგლული, სასმელით გაღებული ქალები, რომლებსაც ასევე გონდაკარგული ჯარისკაცები უქანავებდნენ... ერთ-ერთი ოპრიჩნიკი წამოენია — ყველაზე ჯეელი, ის იყო თმაში უნდა სწედომოდა, მაგრამ ნადია-ანამ იმარჯვა — ცოცხი გამოსტაცა, ლაჯებში ამოიღო და გაფრინდა... გაფრინდა — დედიშობილა და თავისუფალი! გაიჭრა მალლა ცაში... გადაიფრინა ხმელეთი, ზღვები, ოკეანე და მიაღგა ამერიკის ნაპირებს — ნიუ-იორკს... თავისუფლების ქანდაკებას შემოუფრინა და ზედ ჩირალდანზე დაეშვა. იქ, პარაპეტზე ვილაც მანანალას ეძინა, მოკუნტულს. უცებ გაიღვიძა, წამოხტა, ქალს ორიოდ რევერანსი გაუკეთა, ხელზე ეამბორა და უთხრა: „მე გახლავართ ამერიკის პრეზიდენტი, ჩარლზ სპენსერ ჩაპლინ! დილიდან საღამომდე აქ

ვდგავარ, თავისუფლების სადარაჯოზე, დიახ! თუმცა ზოგჯერ ჩამეძინება ხოლმე და სწორედ ასეთ დროს ხდება უბედურება – ან რძე აიჭრება მაცივარში, ან კანალიზაციის მილი გაჟონავს, ან ქალი ფანჯრიდან გადმოხტება და ქვაფენილს დაენარცხება, ბუც... დიახ, ამერიკაში ბევრი თავისუფლებაა და ბევრი ფული!..“ ნადია-ანას შიშველი ტანი ისე მოხიბლავს პრეზიდენტ ჩაპლინს, რომ ენა დაებმება, დაიმორცხვებს და მის ძუძუებს ჩააშტერდება. ნადია-ანა მიუახლოვდება და კაცის სახეს მკერდში ჩაირგავს... მანანალა პრეზიდენტი აფართხალდება, ამოიკვნესებს და გაირინდება... მერე ნადია-ანას ტირილი მოაწვება, „პრეზიდენტს“ დაუჩოქებს და ჭუჭყიან ფეხსაცმელს დაუკოცნის, თან ქვითინით იმეორებს: „შენ ამ ადგილის გენია ხარ, ამ ადგილის ღმერთი ხარ! მაჩუქე თავისუფლება! მაჩუქე თავისუფლება!“ „ვერ გაჩუქებ,“ – მიუგო პრეზიდენტ-ჩაპლინმა – „უნდა იყიდო – სიმბოლურ ფასად მაინც...“ და თავზე ხელი გადაუსვა. მერე წამოაყენა და კვლავ ხელზე ეამბორა. მერე კი თვითონ ჩაიმუხლა და ქალის ბოქვენს დაენაფა — ლოშნა დაუნყო... მაგრამ, უეცრად, ნადია-ანას საშოდან ძაღლის თავი გამოძვრა, ჩაპლინს შეულრინა და სახეში ეცა. შეძრწუნებული ქალი ჩირაღდნიდან გადაეშვა – კვლავ ცოცხს მოახტა და „თავისუფლების ქანდაკებას“ სახესთან ჩაუფრინა. გრანიტის ვეება სახემ თქვა: „უმომ რაშა ნე პონიატ, არშინ ობში ნე იზმერიტ...“ ... მზე ჩადიოდა, სისხლივით წითელი წარწერით — „Untergang!“ ... ჩამავალი მზის ფონზე ოკეანეში გემი იძირებოდა – უზარმაზარი, ოთხსაკვამურიანი გემი სახელად „მუმუ“ ... ჩაიძირა! ხოლო იმ ალაგას ვეება მორევი წარმოიქმნა და იმ მორევიდან პროცესია წამოვიდა: საიმპერატორო ოჯახი, თანმხლები ფრეილინებით, ძიძებით, კამერიუნკრებით და ა.შ. პროცესიას თან ახლდა რამდენიმე მაღალი საეკლესიო პირი, და ისინი იტყოდნენ: „народ богомоща! народ богомоща!“ ამ პროცესიას მთელი არმია ამოჰყვა: ტანდაბალ ცხენებზე ამხედრებული მონგოლოიდი მეომრების არმია – მომთაბარეები, რომლებსაც არც

წარსული აქვთ და არც არისტოკრატია ჰყოლიათ ოდესმე...
ნადია-ანამ შესაძახა: "В Америку хочу! В Америку, где правит
убийственный Император! Хочу в Америку!"

ამ სიტყვებით გამოელვია.

„ცხ-წყ-ცხ-წყ-ცხ-წყ...“ – თავისთვის იმეორებდა შაქრო, –
„თავდაპირველი, ქართველური კონსონანტები...“

ექსპედიცია მდინარე ცხენისწყალს მიუყვებოდა: ლეჩხუმიდან
ლენტეხისაკენ, ხოლო იქიდან, ზაგაროს უღელტეხილით, უშგულ-
ში უნდა გადასულიყვნენ.

„ლეჩხუმის სილამაზე და სილალე იგივეა, რაც პროვანსისა,
ჟერმონის მიერ აღფრედისადმი აღწერილი,.. ტრავიატტა!“ გაი-
ფიქრა შაქრომ.

ადიდებული მდინარის კალაპოტში უწევდათ სიარული, რად-
გან სავალი ნაპირი მის გაყოლებაზე პრაქტიკულად არ იყო.
ცხენები გულამდე წყალში გადიოდნენ. სადაც კი ნაპირზე გას-
ვლის შესაძლებლობა ჩნდებოდა, მგზავრები ქვეითდებოდნენ და
ცხენებს ასვენებდნენ. თუმცა ბარგი დიდი არ ჰქონდათ, მთელი
ავლადიდება ერთ სასაპალნე ცხენზე ეტეოდა: ერთი ქვაბი, ჯა-
მები, ორი ნაბადი და საკვები – ბურღულეული, წინილები, კვერ-
ციხი, თხის ყველი, ხოლო ამას გარდა – სამი ქილა შავი ხიზილალა
და ოთხი საზამთრო. მერიონის და ბილის სურვილი იყო სვანე-
ბისთვის საზამთრო მიერთმიათ – ჭეშმარიტად უცხო ხილი, მე
ასე ვიტყოდი – „ყარფუზ შვანთე!“

ამერიკაში ტყეს რა გამოლევს, მაგრამ ლეჩხუმური ბუნე-
ბის მრავალფეროვნებამ – მცირე ტერიტორიაზე თავმოყრილ-
მა ფოთლოვან-წიწვოვანმა მასივებმა – ბილსაც და მერიონსაც
მგზავრობასთან დაკავშირებული სირთულეები ერთბაშად დაა-

ვინაა. ამას კიდევ ალპური ზონები ერწყმოდა – ულამაზესი მინდ-
ვრის ყვავილებით გადაპენტილი მდელოები. იყო ხეობებში თავ-
ბრუდამხვევი ციცაბო გასასვლელები – აზვირთებული მდინარის
თავზე, რომლის ცოფიანი თქარათქური მერიონის და ნადიას
შიშნარევე ალტაცებულ წაკივლებას შთანთქავდა: – “O my God! O
my God!” “Ой мамочка моя! Мамочка моя!” ასეთ ალაგას ჩამო-
ქვეითდებოდნენ ხოლმე, ფეხქვეშ მყარ მინას შეიგრძნობდნენ და
ცხენებს ამოფარებულები მიიძურნებოდნენ. მხოლოდ გიორგი
ნიკოლაძეს და იმ ოთხ თოფოსან მეგრელს ჰქონდათ კარიბჭის
აპარატი იმგვარად აწყობილი, რომ ასეთ ფათერაკიან ალაგას
ცხენზე მჯდომარე გაეცლოთ. მეტიც, პროფესორი ნიკოლაძე
ნელსზემოთ გაშიშვლებული დინჯად ირწეოდა უნაგირზე და ლი-
ლინებდა; თავზე თურბანივით პერანგი ჰქონდა შემოხვეული –
აღმოსავლური ზღაპრის პრინცი და ბელვედერის აპოლონი იყო
ერთობაში...

გლეხებს მდინარით ხე-ტყე გადმოჰქონდათ – ტივებად
შეკრულ დიდრონ მორებზე იდგნენ, მგზავრებს ხელს უქნევდნენ
და სალამს უძღვნიდნენ შორიდან.

„გუამარჯაბო!“ ასეთად დაიხსომა ბილ უოსერსტაინმა ქართუ-
ლი მისალმება, რომლის შინაარსიც საკმაოდ უჩვეულოდ უღერდა
მისთვის: „გისურვებ, ომებში გაგემარჯვოს!“ ასე უთარგმნა შა-
ქრომ და ბილმა მემუარებშიც ასე ჩაწერა.

და საერთოდ, ლეჩხუმ-ლენტეხური პეიზაჟის მრავალფე-
როვნებას თავისებური ლინგვისტური მრავალფეროვნებაც ეხა-
მებოდა. ექსპედიცია მართლაც მრავალენოვანი იყო: ინგლი-
სურ-ფრანგულ-რუსულ-ქართულ-მეგრულ-სვანური. ამდენად,
ბილისაგან ახალი, ამჯერად უკვე სვანი მეგზურისკენ წამოსული
ფრაზა, რამდენიმე ენის გავლით საკმაო მოდიფიკაციას განიც-
დიდა – ამ ფრაზის მნიშვნელობა გინდა თუ საზრისი (გოტლობ
ფრეგეს ტერმინოლოგიით რომ ვთქვათ). ყოველ შემთხვევაში,
ბილს ასეთი შთაბეჭდილება რჩებოდა. და სწორედ ენათა ამგვარი

– „ბაბილონური აღრევის“ ფონზე სრულ უმანკოებად წარმოდგა ღვინო, რომელიც მოგზაურებს ერთმა ცაგერელმა გლეხმა, გვარად მთვარაძემ, მიართვა ხელადით: „უსახელოური.“

მორიგი ღამისთევის დრო დაუდგათ. სათანადო ალაგიც ნახეს და კარვებიც იქ დასცეს. სავახშმოდ მოემზადნენ. ვახშამი კი ფრიად ეგზოტიკური გახლდათ – თხის ყველი, ნედლი ხახვი, ხმელ ქართულ პურზე წასმული შავი ხიზილალა, იქვე მორაკრაკე წყაროდან მოტანილი მუავე წყალი და „უსახელოური“ – ღვინო სრულიად წარჩინებული.

აბა როგორ არ აახლებდა შაქრო ასეთი ღვინის დაგემოვნების პროცესს მცირე კულტუროლოგიურ კომენტარს?!

– „უსახელოური,“ სახელის არმქონე, სახელდაუდებელი... განა აქ იგივე მისტიკა არ დაინახება, როგორც ძველ-ებრაულ კაბბალაში – ღმერთის სახელი, ტეტრაგრამმა, არ გამოითქმის, დაფარულია, აღმოუტევებელია... მე აქ დიონისური მისტიკის ქართულ ელემენტსაც ვპოულობ.

– თქვენ როგორ ფიქრობთ, ბატონო პროფესორო? – შეკითხვით მიმართა ბილმა გიორგი ნიკოლაძეს, – შაქრო ამ დიდებული ღვინის სახელწოდების მისტიკურ ეტიმოლოგიას გვთავაზობს.

შაქროსთვის პაერში იმ წინა ეპიზოდის სუნი დატრიალდა – პროტო-იბერიულ ერთობას რომ შეეხო. და გიორგი ნიკოლაძემაც იგივე სტილში „დაამინა“ შაქრო კარმელი.

– როგორც მე ვიცი, ამ სახეობის ყურძნის გავრცელების არეალი მდებარეობს ლეჩხუმის რეგიონის სოფელთან, რომელსაც „უსახელო“ ჰქვია, აქედან – „უსახელოური,“ – თქვა ნიკოლაძემ, – ვენახები აქ გაშენებულია ისეთ დამრეც ფერდობებზე, რომ გლეხები ზოგან ბანრებით ჩაბმულები თოხნიან. წარმოგიდგენიათ, რა შრომა და ჯაფა იხარჯება ამ ღვინის დაგემოვნებამდე? აი საკუთრივ სოფელს რატომ ერქმის „უსახელო“ და რა „მისტიკა“ ძევს ამაში, ესაა საკითხავი... ვშიშობ, ეს ტრადიციული ქართული დაუდევრობის ბრალი უნდა იყოს... ვხუმრობ...

- ამჯერად მეც ვიხუმრე, ამხანაგო პროფესორო ნიკოლაძე! - თქვა შაქრომ და ნათქვამს მუავე წყალი მიაყოლა.

მერიონმა ორ ქართველ მამრს შორის მეტოქეობის ელემენტი მოინიშნა თავის მწერლურ გონებაში: „ერთის დეკადენტური თეატრალურობა მეორის ათლეტურ პოზიტივიზმთან კონფლიქტში მოვიდა! მხოლოდ ბილი იჯდა უმანკო სახით და უჩვეულოდ მაღალმთიან რეგიონში მოყვანილი ყურძნიდან დანურულ ღვინოს მიირთმევდა...“

„უსახელოურისა“ და მუავე წყლის ერთობლივმა შარდმდენმა ზემოქმედებამ „მეტოქე მამრები“ აიძულა ტყისკენ წასულიყვნენ - ჯერ შაქრო გავიდა, მცირე ხნის შემდეგ კი ნიკოლაძე მიჰყვა. ხოლო უკანა გზაზე გვერდი-გვერდ მოდიოდნენ.

მათ შორის საუბარი შედგა.

გიორგი ნიკოლაძემ ფრთხილად და ტაქტიანად მიანიშნა შაქრო კარმელს, რომ მისი დამოკიდებულება ყოველგვარი ოკულტურ-ეზოტერიული დოქტრინებისა თუ მითოლოგიური წარსულისადმი განპირობებულია იმით, რომ მისი განათლება და ახლანდელი საქმიანობა ზუსტი, ექსპერიმენტული მეცნიერების სფეროს განეკუთვნება და მისი გონებრივი წყობა ვერ მიიღებს ზემოხსენებულ დოქტრინებს ისეთივე ენთუზიაზმით, როგორც შაქრო კარმელისა. თუმცა, ამ შეუსაბამობამ არავითარ შემთხვევაში არ უნდა გააფუჭოს მათი ურთიერთობა, განსაკუთრებით აქ - მთაში, სადაც ფსიქოლოგიურმა შეუთავსებლობამ თუ მცირედმა კონფლიქტმა შესაძლოა მთელი ექსპედიციის საქმე გაართულოს.

ამაზე შაქრო კარმელმა მიუგო, რომ არანაირი წყენა პროფესორ ნიკოლაძის მიმართ გულში არ ჩაუდია და, პირიქით, საკმაოდ სიმპათიურ ადამიანად მიიჩნევს ამ ახალგაზრდა მეცნიერს, რომ უდიდეს პატივს სცემს მამამისს - ნიკო ნიკოლაძეს და ა.შ. და ა.შ., რომ ოკულტიზმი და ეზოტერიკა სრულიადაც არ ეწინააღმდეგება თანამედროვე მეცნიერების მრწამსს და ხშირ შემთხვე-

ვაში მეცნიერების ექსპერიმენტული მიღწევებით დასტურდება კიდევაც ის, რასაც ხსენებული ოკულტიზმი და ეზოტერიკა ლა-
ლადებს. უბრალოდ მას, შაქრო კარმელს, აინტერესებს, თუ რა
ევალეობდა ახალგაზრდა პროფესორ ნიკოლაძეს შარშან სვანეთ-
ში წითელი არმიის მიერ ჩატარებულ სადამსჯელო ოპერაციაში
და საერთოდ – რა მოხდა შარშან სვანეთში?

– მე იქ ვიყავი როგორც ეთნოგრაფი და ასევე როგორც გეო-
ლოგი. იქაური ადათ-წესებისა და რიტუალების გარდა, უნდა შე-
მესწავლა სვანეთში არსებული წიაღისეულის საბადოები, ოქროს
მოპოვების შესაძლებლობების ჩათვლით.

– მერედა რა აღმოაჩინეთ?

– კვლევების 'სრულფასოვანი ჩატარება არ დაგვცალდა,
სამოქალაქო პირები იქიდან მალევე გამოგვიყვანეს, მხოლოდ
წითელარმიელები დარჩნენ, კონტრრევოლუციონური კერების
ჩახშობა დაიწყო. როგორც მერე შევიტყვე, რამდენიმე ალაგი
ჰაერიდან დაიბომბა კიდევაც...

– რევოლუცია მსხვერპლს ითხოვს, არა?! მომთაბარე ბარბა-
როსები...

– ეს „მომთაბარე ბარბაროსები“ მეტად მონდომებულნი
ჩანდნენ; იქაურობა „გეპეუს“ ხალხით იყო სავსე, რომლებსაც
ბლიუმკინი ხელმძღვანელობდა. გსმენიათ ამ ახალგაზრდა კაცის
შესახებ – იაკოვ გრიგორიევიჩ ბლიუმკინ?

– ყოფილი „ეს-ერი“ და ტერორისტი, 1918-ში გერმანიის
ელჩი, მირბახი რომ მოკლა?

– ეგ არის. თუმცა „ეს-ერებს“ რამდენიმე წელია რაც დაშორ-
და; ახლა ძერჟინსკის და ტროცკის ფავორიტია, „გეპეუს“ საგა-
რეო განყოფილების სადაზვერვო სამსახურის მუშაკი. რამდენიმე
უცხო ენის კარგი მცოდნე ყოფილა, მათ შორის – აღმოსავლური
ენებისა. ამბობენ, სვანეთის ოპერაციის შემდეგ შუააზიაში გა-
დაიყვანეს; დანამდვილებით არ ვიცი; მგონი სულაც – ტიბეტში.

– ტიბეტში?

შაქრო კარმელის თავში კვლავ ლურსმანივით ჩაერჭო რალაც! „რა უნდოდა შარშან სვანეთში იმ კაცს, რომელიც ახლა ტიბეტშია სადაზვერვო დავალებით?!“ და, რალა თქმა უნდა, მისთვის იმთავითვე ყველაფერს ნათელი მოეფინა: „ცხადია, რომ ბლიუმკინი იქ კონტრრევოლუციონური კერების გასანადგურებლად არ იყო ჩასული, არა – ბლიუმკინი იქ ელექტრო-მაგნიტური ანომალიის კერების საძებნელად იმყოფებოდა, ხოლო ამჟამად ტიბეტშია და დაეძებს... შამბალას! გურჯიევის შეხედულებათა სიმართლეც ამით დასტურდება: სვანეთი და ტიბეტი საკრალური ენერგიის გენერირების ადგილია... ბოლშევიკებს კი ჰოი როგორ ესაჭიროებათ უშრეტი ენერგეტიკული რესურსი, თავიანთი მომთაბარულ-ბარბაროსული პროექტის განსახორციელებლად, რომელსაც „პერმანენტული რევოლუცია“ ერქმის!“

შაქრომ ნიკოლაძეს მეტი არაფერი უთხრა, მხარზე ხელი დაადო და თბილი ღიმილით გაუღიმა:

– ამერიკელი სტუმრები მივატოვეთ, უხერხულია...

კოცონთან რომ დაბრუნდნენ, შაქრომ პატარ ყანწი გაივსო და „ამ უძვირფასესი ღვინით“ ახალ ქართველ მეცნიერთა სადღეგრძელო შესვა, პროფესორ გიორგი ნიკოლაძის თამადობით!

რალა თქმა უნდა, შაქრო კარმელს იმ ღამით ძნელად დაეძინებოდა. მატყლის „ადიალაში“ გაეხვია და ერთბაშად ოკულტურ ფანტაზიებში ჩაწვა:

„შამბალა გაბრწყინებული! წმინდა ალაგი, საცა ზეციური სამყარო უკავშირდება მიწიერს, როგორც გვასწავლის თეთრი ტაძრის ლოყა, ტრანსჰიმალაური საძმო... იქ მეფობს რიგდენჯაპო, მომავლის ბუდას – მაიტრეას განსხეულება, რომელსაც კაცობრიობაზე ზრუნვის თვალი მუდამ გახელილი აქვს... დიადი საიდუმლო გამოუთქმელი, რომელსაც კმსახურებენ ადევტები და შამბალას მუშაკები.....შამბალა – კოსმიურ ძალთა თავშესაყარი... თურქესტანში გურჯიევსა და მის განდობილებს უნახავთ გამოქვაბულები, რომლებიც გრძელი, უვალი გვირაბებით უკავ-

შირდება შამბალას. ამ გვირაბებიდან ზოგჯერ უცნაური ადამიანები გამოდიან ხოლმე, ქალაქებსა და სოფლებში დაიარებიან, რაღაცა ნივთებს ყიდულობენ და უძველესი მონეტებით იხდიან საფასურს... თუმცა მთავარი საიდუმლო იმ უხილავ გვირაბებშია – „კვანტურ პეკატომბებში“ – რომელთა გავლითაც მინიერი ცეცხლი ისწრაფის და ერწყმის კოსმოსის ცეცხლოვან ელემენტს – აკაშას! ამჟამად კოსმიური ცეცხლი კვლავინდებურად უახლოვდება დედამიწას – მსოფლიო ომმა და ბოლშევიკურმა რევოლუციამ ეს დაადასტურა... და თუ არტისტულმა გონმა ძალების თავმოყრა და მომართვა არ მოახდინა, უარესი კატაკლიზმები მოგველის – პლანეტარული განსაცდელი, რომელიც უნდა განვლოს კაცობრიობამ და განინმინდოს... განა რა სპირიტუალური რესურსი აქვს იმ „გეპეუშნიკ“ იაშა ბლიუმკინს, რომ შამბალას მიაგნოს?! ნიკოლაი რერიხი, რომელსაც უშუალო კონტაქტი აქვს თვით მაჰათმებთან, ისიც კი ვერა და ვერ მიუახლოვდა ამ საკრალურ ალაგს... დავიჯერო, ბლიუმკინი რერიხის ექსპედიციას უკავშირდება? ... შამბალას მოხილვა მხოლოდ იმას უნერია, ვისაც თავად მოუხმობს შამბალა! მოუხმობს ძახილით – კალიგია! კალიგია! შამბალა... შამბალა... ცანგალა... ცანგალა და გოგონა.....შამბალა და გორგონა...”

ამგვარი ძილისპირული ასოციაციებით შაქრო კარმელს უცებ ჩაეძინა.

ნიკოლაი რერიხის ე.წ. „ცენტრალურ-აზიური ექსპედიცია,“ სახელოვნებო-მხატვრული და არქეოლოგიური მიზნის გარდაკიდევ ერთს შეიცავდა – დიპლომატიურ-პოლიტიკურს. რერიხის ამოცანას შეადგენდა დასავლეთისა და ბუდისტური სამყაროს დაახლოება: მეტიც, იმხანად დიდი მხატვარი და მოაზროვნე

ცდილობდა კომუნისტური და ბუდისტური მსოფლმხედველობების შერწყმას, რასაც საკაცობრიო ერთობა და ჰარმონია უნდა მოეტანა. აქედან წარმოიშვა „მაჰატმა ლენინის“ სახე მის შემოქმედებაში, რომელიც შემდგომში რერიხმა თავადვე უკუაგდო და ამოშალა. რერიხს კომერციული მიზნებიც ჰქონდა – ალტაიში კონცესიის მოპოვებასთან დაკავშირებული, რაშიც თავისი ამერიკული საქმიანი კორპორაცია „ბელუხა“ (მთიანი ალტაის უმაღლესი წმინდა ალაგის სახელი) აამოქმედა. და რალა თქმა უნდა, ასეთი მასშტაბური უტოპიურ-ჰუმანისტურ-ესთეტიკურ-სამეცნიერო-პოლიტიკურ-კომერციული წამოწყება დიდი ქვეყნების სადაზვერვო ორგანოების ყურადღების გარეშე ვერ დარჩებოდა – ბრიტანულის, ამერიკულის და, რაც მთავარია, საბჭოთა „მთავარი პოლიტიკური სამმართველოს“ („გეპუ“) ყურადღების გარეშე. 1925-26 წლებში რერიხს მჭიდრო და მრავალმხრივი კონტაქტები ჰქონდა ბოლშევიკურ მთავრობასთან. იგი კარგად იცნობდა განათლების მინისტრ ლუნაჩარსკის, ხოლო ამ უკანასკნელს რერიხი სწორედ იაკოვ ბლიუმკინმა წარუდგინა.

ვინ იყო ეს ბლიუმკინი, სიმხა-იანკეე პერშევიჩი, იგივე – იაკოვ გრიგორიევიჩი? ოდესელი რევოლუციონერი, პოლიტიკური ავანტიურისტი, პოლიგლოტი და პროფესიონალი მზვერავი – „საგანგებო კომისიის“ („ჩეკას“) აგენტი ტერორისტი, „გეპუს“ კონტრდაზვერვის სამსახურის წამყვანი ფიგურა, სპარსეთის, თურქეთის და შუააზიის ქვეყნებში საბჭოთა რუსეთის დიპლომატიურ მისიებში მომუშავე. გარდა იმისა, რომ ძერჟინსკის და ტროცკის ფავორიტი იყო და ლუნაჩარსკისთან თუ სხვა ბოლშევიკურ ლიდერებთან დაახლოებული პირი, იაშა ბლიუმკინი გახლდათ პოეზიის დიდი ტრფიალი და იმდროინდელი რუსი პოეტების მეგობარიც – პირადად იცნობდა გუმილიოვს, მანდელშტამს, მაიაკოვსკის და საკმაოდ ახლო ურთიერთობა ჰქონდა სერგეი ესენინთან. თუმცა, პოეზიის სიყვარული ხელს არ უშლიდა ბოლშევიკური ტერორის საქმეთა აღსრულებაში და, იგივე

ოსიპ მანდელშტამის მოწმობით, საჯაროდ აწერდა ხოლმე ხელს დასახერხეთა სიას – განსაკუთრებით ეს საქმე სიმთვრალეში უყვარდა, რომელიმე რესტორანში, ბოჰემური ხალხის გარემოცვაში. 1924-25 წლებში იგი ამიერკავკასიის ტერიტორიაზე უძლევბოდა აგენტურულ საქმიანობას, ხოლო 1926 წელს ჰიმალაებში გადაისროლეს, სადაც იმხანად რერიხის ექსპედიცია მუშაობდა. „გეპეუს“ ჰიმალაურ მისიას სრულიად კონკრეტული ამოცანა ეკისრებოდა: XIII დაღაი-ლამას ჩამოგდება, პანჩენ-ლამასთან მისი კონფლიქტის ინსპირირებით, რის შედეგადაც ბოლშევიკური ძალაუფლება და კონტროლი ბუდისტურ მასებზეც გავრცელდებოდა. ეს დაღაი-ლამა პრობლემას წარმოადგენდა საბჭოთა რუსეთისათვის, რადგან ადრევე შეკრა კავშირი ბრიტანეთთან და იმათი სამხედრო ექსპერტებიც მოიწვია, ტიბეტის არმიის შესაქმნელად, რასაც, ცხადია, ბოლშევიკები არ შეეგუებოდნენ. და საერთოდ, ლევ ტროცკის საგარეო-პოლიტიკურ-რევოლუციურ სურათში დაღაი-ლამა ვერ ეწერებოდა. საჭირო იყო ამ სურათის კორექტირება, რაც იაკოვ ბლიუმკინის „ფერმწერული“ უნარებით უნდა განხორციელებულიყო, დიდი ფერმწერის – ნიკოლაი რერიხის ფიგურის მიღმა.

ზემოთქმულიდან ბევრი რამ კარგად იცოდა ქალმა, რომელსაც იმ ლამეს შაქროს მახლობლად, მიმქრალ კოცონთან ეძინა – ნადია ვორონცოვ-დაშკოვამ, ვინაიდან ნადია ვორონცოვ-დაშკოვაც გახლდათ „გეპეუს“ საგარეო სამსახურის სადაზვერვო დეპარტამენტის თანამშრომელი. მეტიც, იგი ბლიუმკინსაც შეხვედრია ბაქოში ორიოდე წლით ადრე – მათ შორის უნებლიე და ხანმოკლე სასიყვარულო ინტრიგაც კი გაება. სწორედ ბლიუმკინმა ამოიცნო ამ ქალში ის სპეციფიკური ხიბლი, რომელიც მის საქმეში ესოდენ საჭირო აქტივს წარმოადგენდა და ნადიამაც, ისევ უნებლიედ, „გეპეუს“ პატარ-პატარა დავალებების შესრულება დაიწყო. დიახ, ეს ქალი არ წარმოადგენდა ბოლშევიკური სადაზვერვო სამსახურის სრულფასოვან აგენტს – კონტაქტი უცხოელებთან

და ზემდგომთა პერიოდული ინფორმირება ამის თაობაზე – აი
რა ევალებოდა მას. იმხანად იგი ჩართული იყო „გეპეუს“ სპე-
ციალურ გეგმაში, რომელიც „ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის“
თანმხლებ პროექტად იყო ჩაფიქრებული – კონფიდენციალური
ინფორმაციის მოპოვება იმ უცხოელ ბიზნესმენტა შესახებ, ვინც
საბჭოეთში კონცესიების შესაძენად და ინვესტიციების ჩასადე-
ბად ჩამოდიოდნენ. აი საკუთრივ ამ გეგმის ფარგლებში მიუჩინეს
იგი ბილ უოსერსტაინს, მეუღლითურთ, მას შემდეგ, რაც ვლადა
გერმესოვამ „სატყუარას“ ფუნქცია ამოწურა...

7. უზგული, მესტია, ლატალი და საარაპო ბანძი

ნგრნი ჰერნამს ფაუშ ჩუათდაგრი... ნითელ გველს ჯოხით მოკლავ, იმ ჯოხს შეინახავ და როდესაც პირუტყვი გაბერილი იქნება, მაშინ იმ ჯოხს გააყოლებ ზურგს ქვემოთ, მაშინ მოურჩება... ერქას ქა ხეფგი.

ნახშირიან ხუთშაბათ დღეს, პირუხმოდ, პირუბრად ქალი ადგება და უნდა რომ შავი მატყლის ძაფი შეაბას მკლავებზე და ფეხებზე თავის ოჯახს. მერეო, იმ წელიწადში გველს არ ნახავს ის ოჯახი.

გარედან უნდა რომ იმ ქალმა ლობეს შეაბას ის ძაფი და მერეო, ქათმებს ქორი ვერ ავნებსო. სახენელს და უღელს შეაბას ის ძაფი, მერეო ყბა არ ადგება იმათ ნახნაე-ნათესს.

მამაკაცი იმ დღეს პირუხმოდ ეკლიანს მოჭრის და კარებს და სარკმლებს დაადებს ამას, კარებზე და სარკმლებზე დაადებს. შემდეგ იმ მოსახლეს ქაჯი და ეშმაკი არ ახვევია.

ვინც გველს და ბაყაყს დააშორებს ტბაში, ქალი იქნება თუ მამაკაცი არაა განსხვავება, იმას მშობიარესთან კარგი ნაფეხური აქვს.

ცოლ-ქმარს ბევრი გოგო დაებადება, მაშინ მახარობლის სავედრებლად წავა, მაშინ ბიჭი ებადება. ის არის ძალიან საუცხოო, ის ბიჭი. იქ წასვლას უნდა ერთი ვაცი, ერთი ნახევარზომი არაყი, ერთი მოზელილი ცომი. ის ბიჭი მახარობლის ნავედრები, მახარობლის ნალოცი და მონათლული არის.

ოთხშაბათ ღამეს, ნავახშმევს, უნდა რომ ქალმა ფეხები არ დაიბანოს, თორემ შემდეგ ის ძმას ავნებს.

ორთაშუა სამშაფათი დღის მუშაობამ იცის ბნედის ავადმყოფობა...*

.....

* აქ და ქვემოთ, ეთნოგრაფიული მასალა სვანეთის შესახებ ამონარიდია ნელო ჩართოლანის წიგნიდან *სვანური ტექსტები და ლექსიკა*. (ზ.ქ.)

შარშანდელ წელს წითელი გველები მოვიდნენ... იმათ კეისარს ჰქვია „კომისარ“ და მაგ „კომისარს“ დიდი რკინის ფრინველი ჰყავს: მაგ ფრინველისგან, ცეცხლიან სკინტლად, ისეთი ნამალი ცვივა, ქვას ხეთქავს!

ჭურვი აწვთქებული:

Слушай Сванетия!

Гляди Зритель!

Сванам большевикам нет преград!

В жаркий полдень набегают... налетает... Октябрь!

Красные облака приходят с моря и обращаются в блестящий красный лед!

Из тумана и льда родятся красные реки!

На ледяном ложе родится красный Ингур!*

.....

პირველად ყანებში წავიღებთ ნაკელს. ნაკელის მოყრას ვშვრებით მე და ისინი. ეს ნაკელი არის საქონლის: ხარის, ძროხის, ცხვრის და თხის.

მინა რომ დაშრება, შემდეგ ნაკელის გაშლას ვშვრებით მე და ისინი ნიჩბებით. ნაკელის გაშლის შემდეგ ხელად ხვნას ვინწყებთ მე და ისინი.

გუთნის დედა ხნავს, ამას უკან მოსდევს მთოხნელი. ეს მთოხნელი ბელტებს შლის, ასწორებს ნახნავს. ნახნავიდან ზემოთკენ სარეველას ძირებს ყრის. ახლა ძირების შემგროვებელი აგროვებს ძირებს.

ხარებს ჰყავს წინამძღოლი – ბავშვი ან მოხუცი კაცი.

მოხვნის შემდეგ თესვას ვშვრებით მე და ისინი. თესვას შვრება ერთი კაცი, რომელმაც ქე იცის თესვა. მთესველს თესლი აქვს სათესლეში... მილიაშის ლიაში ხულუე ლალაშისგა...

* აქ და ქვემოთ, რუსულენოვანი ციტატები მცირედ სახეცვლილი ამონარიდია მიხეილ კალატოზიშვილის ფილმიდან *ჯიმ შვანეთი* (*Соль Сванетии*). (ზ.ქ.)

დათესვის შემდეგ ფარცხვას ვშვრებით მე და ისინი ფარცხით. ფარცხს უდგება ბავშვი და ფარცხი ფარავს მარცვალს.

ლენვას ვშვრებით მე და ისინი ხარებით. ხარებს სახეზე ვუდებთ პირზე ასაფარებელს და შევუბამთ კევრს. კევრს ქვემოდან ვუკეთებთ მე და ისინი ქვის კბილებს და ქვის ნატეხებს... კევრზე ჯდება ქალი, აკვანს დადგავს ბალლით... აკვანს არწევს და თან ქსოვს...

.....

.....

ჭურვი აფეთქებული: Нет соли. Соли! С-о-о-о-ли!.. грянул Октябрь! Изгнанные голодом из своей страны Сванские бедняки... косари равнинных полей... рабочие мандаринных совхозов... несут соль в свою страну, Соль Земли! О заводах, колхозах, дорогах... Ждут в горном Ушкуле, ждут широкого пути... Вестей о новой жизни... истекают кровью усталости! Ждут... не дождутся! Соленая кровь... соленая моча... Береги зерно! Спасай! Береги навоз! Непосилен труд... Солен пот.

Тысячи Сванов идут взрывая! В Советскую Сванетию пробивают
ДОРОГУ!

უშგულის თემი ოთხ სოფელს მოიცავს: მურყმელი, ჩაჟაში, ჩეიბიანი, ჟიბიანი.

მურყმელი გაიარეს – მურყვამმრავალი. უსიტყვოდ, პირუბრად. მერე ენგურზე გადავიდნენ და ჩაჟაშის აღმართს შეუდგნენ. მარჯვნიდან, გორაზე, შავი მურყვამები აღმოიმართა – თამარის სამი კოშკი! შაქრო უნაგირზე წამოიწია და მიაჩერდა – კისრის მოღრეცამდე... როცა იმ ალაგს მიაღწევ, რომლისკენაც დიდ ხანს მიისწრაფოდი, რალაცნაირად შტერდები და მხედველობითი შთაბეჭდილებების იქით ველარ მიდიხარ. შაქროსაც იგივე დაემართა, თითქოს, ოკულტურ-ეზოტერიულმა გრძნობებმა უმუხთ-

ლა. „მურყვამი ფალოსის სიმბოლურ დატვირთვას იძენს სვანურ რიტუალებში...“ – მხოლოდ ესლა იყო, რამაც თავში გაუარა, თუმცა – ერთობ მკაფიოდ...)

“Wow! Just look at this” “Mon Dieu! Ce est magnifique!” “Господи! Красота-то какая!” აღმოხდათ ბილს, მერიონს და ნადიას. მათ წინაშე უშგულის ხედი გაიხსნა.

თუკი, გრრობაქიძისეულად, მყინვარწვერი კავკასიონის „ბატონკაცური მზარბეჭია“, მაშინ შხარა – კავკასიონის „ბატონკაციური გულმკერდია“, ხოლო უშგული – ამ დიდებული დიაცის გადახსნილ უბეში ღმერთის ხელიდან ჩაეარდნილი სამკაულია... და შაქროს გონების თვალის ამ განვრცობილ მეტაფორაზე მოინუსხა! ნუთუ ტოტალური შემოქმედების ველის მაგნიტურ ტალღებში მოექცა უკვე – ღვთაებრივი ნისლი, თამარის მურყვამ-თაგან გადმოსული! „პომის წერა უნდა დავინყო!“ – გადანყვითა.

პატარა ბიჭი, ტიტლიკანა, სახლის კარიდან მარჯვნივ გარშსა ევლება, დუნდულებზე ხელებს იტყაპუნებს და იძახის: „ნიშგუეი ქორა ქუიტი ჰარინ-კარინ, ჰარინ-კარინ, ჰარინ-კარინ!“*

ამ სახლს კარი აღმოსავლეთიდან აქვს. პირველად კარით დერეფანში შევდივართ მე და თქვენ. ეს არის გარეთა კარი. მერე არის შუა კარი და სახლის კარი. ამას აქვს ურდული. კარი ზღურბლზე დგას.

* ჩემი და მათი სახლის ქურდი ცარიელ-ტარიელ, ცარიელ-ტარიელ, ცარიელ-ტარიელ (მდრ. მეგრული „ჯუჯელია-ჯუჯელია, ჩქიმი მამული ხვარგელია, მხვაში ფურცელია“))

მინის სართულს მაჩვიბი ჰქვია. მაჩვიბი სამად იყოფა. სახლის კარიდან წინკარში შევდივართ მე და თქვენ. აქედან ერთი კარი, წინკარის კარი, გომურისკენ აქვს, სახარე გომურისკენ. მეორე კარი ყველფისკენ აქვს. ყველფის შუაში საცეცხლური არის ამოთხრილი, საცეცხლური ორმო არის. წინ ფიქალი ქვა ჩარგულია. გვერდებიდან დაკუთხული ფიქალი ქვები უდგას. საცეცხლურის ქვემოთ კერია დგას. კერია რკინის არის. ოთხ ფეხს ზემოდან ფიქალი ქვა აფარია. უკნიდან და აქეთ-იქიდან ფიქალი ქვები უდგას. ფიქალი ქვის ქვეშ ფიქალის ქვები დვანან.

კერის წინა ადგილი კაცების დასაჯდომია. კერის წინა ადგილის თავში საკარცხული დგას – იქ მახვში ჯდება.

კერის შიგნითა მხარეს სადიაცო არის. აქ დგას საცხოზი მერხი. კერის უკანა ადგილშიც სადიაცო და საბავშვო არის. გარეთა მხარეს არის სახარე გომური. სახარის შემდეგ საძროხე გომური და სახბორე გომური არის. იქვეა სათივე.

კერის აღმოსავლეთით სახლს აქვს სალოცავი ფანჯარა.

სახარე და საძროხე გომურებს წინ ტიხრები აქვს. ამათ წინ თვალეზი აქვს, აქედან საქონელი ჭამის დროს თავს ყოფს და ბაგაში თივას ჭამს.

მაჩვიბის ზემოთ მაჟიბი არის – დარბაზი. მაჟიბს კარი ზემოდან აქვს. იქედან თივა მიაქვთ მაჟიბში ხარებით. მაჟიბს მეორე კარი აქვს აღმოსავლეთით. იქ გარედან საფუტკრე არის. საფუტკრიდან კაცი მიდის სენაში. სენაში დგას კიდობანი. ამაში ეტევა ასი ფუთი მარცვალი. ეს სენაში არის გაკეთებული.

სენას მესამე სართულზე ირგვლივ გალავნები აქვს, სათოფურებიც აქვს. აქ ამოსვლა ყოველთვის და ყველასთვის არ შეიძლება. კაცი ქალთან ნამყოფი თუა არ უვარგა აქეთ ასვლა. ქალს მთლად არ შეუძლია სენაში ასვლა.

სენაში სანთელს და საკმეველ გვიზს ვინახავთ მე და ისინი.

ჭურვი აფეთქებული: За снегами стоят башни Ушкула. Крепкие
каменные башни. Не даром стояли башни еще недавно охранявшие
голодную страну. Башни не пускали князей, князья не терпели
башен...

Готовятся башни, скрепят столетние блоки.

Мы превратим эти башни в заводские трубы!

И пойдут новые Сваны!

☾ მერიონ ოუსერსტაინის ფემინისტური ჰაიკუ:

„სვანი ქალები ადრე ბერდებიან –
ლამაზი და ახოვანი ქმრების გვერდით...“

შაქრო კარმელის კომენტარი:

„სვანური სახლის ცხრა მუზა: ქალი პურის მცხოველი, ქალი
პურის გულის ამრევი, ქალი მესაჭამანდე, ქალი მწველავი, ქალი
მეფევილე, ქალი ნაკელის გადამყრელი, ქალი გამხვეტავი, ქალი
მეთულუხე, ქალი დამბანი.“ ☾

ჭურვი აფეთქებული: Беременность в Ушкуле проклятие... и
все потому, что нет дорог... и все потому, что нет дорог! Рождение
считается не чистым... во время похорон роженица изгоняется...
Одна... как прокаженная... Рождение горел ... *“Не хотим землю
кормить молоком!”*

დანიშნულ გოგოს სამამამთილოში წასვლა არ შეუძლია, სანამ
ფეხს არ აახსნევენ. სამამამთილოს და გოგოს სახლეულები
წინასწარ ამტკიცებენ, როდის უნდა დაინიშნოს ფეხის ახსნა. ქა-
ლის მოყვანა შემოდგომაზე გვჩვევია მე და იმათ. სამამამთილოში
უფროსი ქალი კარზე რძალს ბოყვით ხედება, დალოცავს ახალ
რძალს და შეუძღვება სახლში და სამჯერ გარს შემოეღლებიან

კერიას. მიმყოლი მაყრები ხანჯალს არტყამენ ჯაჭვს: „ასემცა გამძლე არის ჩემი და თქვენი ასული!“ ... „ამჟიუ მეგჟე ლი გუშ-გუეი ჰასუიშ!“

ქაშუეთში გულედანები არიან უმრავლესი. აქ კიდევ სახლობენ მალედანები. აქ ვიბლიანებიც სახლებულან თურმე. ამათ გულედანები ამოუნყვეტიათ. ერთი ქალი ქვემო სვანების ჰასუიშ (ასული) ყოფილა, ორსული ყოფილა. კასრში დამალულა და გადარჩენილა თურმე. მას შემდეგ წასულა თავის მამისეულ სახლში და იქ ბიჭი დაჰბადებია. ის რომ გაზრდილა, წამოსულა სვანეთში, თეთრი ხარი თან უახლია, მაცხოვრისთვის შეუვედრებია, მაგრამ ვიბლიანებს არ შეუშვიათ და უკან მიბრუნებულა. ფუშყვერს გაღმა გასული ყოფილა, მაშინ შესწევია და უკან მოუბრუნებიათ და ამას სახლობა დაუნყია აქ და გამრავლებულა. ისე მოლონივრებულან გულედანები, რომ ამათ შემდეგ ვიბლიანები ყველა ამოუნყვეტიათ...

შაქრო კარმელის ჩანანერიდან, უშგულში წამოწყებული

პოემისათვის „ივლისის თოვლი“:

„სვანური ზღაპრის პერსონაჟი სახელად „შავკაცა“ – იგივე ტირესიაა ძველთა ელლინთა. ტირესია – ორსქესიანი, ეზოტერიულის ცოდნით დაბრმავებული ქადაგი და მისანი! ტირესიასაებრ „შავკაცამაც“ სამგზის იცხოვრა მდედრად – ჯერ ულამაზეს ქალწულად, რომელმაც მეფეს სამი წლის განმავლობაში სამი ვაჟი გაუჩინა; მერე თეთრ ფაშატად იცხოვრა, რომელმაც მეფის ბედაურს სამი კვიცი გაუჩინა სამი წლის განმავლობაში; მერე თეთრ ძუნად იცხოვრა, რომელმაც მეფის ნაგაზს სამი ლეკვი გაუჩინა სამი წლის განმავლობაში. მერე კვლავ მამაკაცად აღდგა, რომელსაც მაგიური უნარი შესძენოდა: სიტყვის მაგიური უნარი

- წყლით სავსე სამი უზარმაზარი საძროხე ქვაბი უცეცხლოდ აადულა - სიტყვის ძალით... NB.: კავშირი სვანთა და პელაზგთა შორის! ასევე - სვანთა სავარაუდო ქალღეური წარმომავლობის საკითხიც! NB.: (აკეენზე - სვანური სიტყვა, უკანალიდან სქესობრივი კავშირის დამყარების აღმნიშვნელი!" (გ. ლიპარტელიანის ცნობით).)

ჭურჭი აფეთქებული: У бедняков ни скота ни хлеба. Спят на каменных постелях. Здесь камень до последнего дня жизни! Внизу гудят заводы! А здесь ткут на старинных станках... сами шьют себе одежду... сами стрегут себя по собственным модам... из моченой шерсти готовят войлочные шляпы... вьют веревки и связывают деревни мостами.

.....

ძროხები ზოგი როდის მაკვდებიან და ზოგი - როდის. დეკეული, მოზვერი თუ იბადება, ორივეს გაიზრდიან დღესასწაულისთვის. მოზვერ ხბოს მეტხანს უშვებენ ძროხასთან, დიდი ხბო რომ გამოუვიდეს. შეავედრებენ ღმერთს და დაკლავენ. ასე შვრებიან თხებზეც და ცხვრებზეც. ნეზვი წელიწადში ორჯერ იგებს. ზოგი ნეზვი თორმეტ გოჭს იგებს, ზოგი - ექვსს და ზოგი შვიდს. ზოგი - ასე, ზოგი - ისე.

პურს ცოტაზელა აცხობენ. რამდენიც არიან სახლში, იმდენ პურს აცხობენ. ვაყებს უფრო დიდს უცხობენ, ქალებს და ბავშვებს - ოდნავ პატარას. პურს ძალიან დაზოგილად აცხობენ... შეჭამანდად აქვთ ცერცვი, ბარდა, ოსპი, ქერი. ამათგან ცოტაზელა აკეთებენ შეჭამანდს, იმიტომ რომ ჰყოფნიდესთ წლის და წლის შუა.

.....

აჯანყების პრაქტიკული მომზადება დაევალა „დამკომ-
თან“ არსებულ „ცენტრალურ სამხედრო კომისიას.“ „კომისიის“
წევრები იყვნენ: კონსტანტინე ანდრონიკაშვილი, იასონ ჯავახიშ-
ვილი, გიორგი (გოგიტა) ფალავა, ვასო ნოდია, გიორგი წინამძღ-
ვრიშვილი, სოლომონ ზალდასტანიშვილი...

.....

ყველის ამოყვანას უნდა კვეთი. კვეთს ასე აკეთებენ: ადულე-
ბულ წყალს ასხამენ საკვეთის ჭურჭელში. გაციებულ წყალში
დებენ ჩვილი ხბოს კუჭის ხსენს, მარილსაც უშვებიან და წინაკა-
საც, ცოტა. კარგად დაყენებული კვეთი სამი-ოთხი დღის შემდეგ
ძლიერდება საკვეთის ჭურჭელში. აქედან პატარა კათხას რძეში
ჩაანვეთებენ და გასაქნელი ჯოხით ამოურევენ. ორ-სამ საათში
რძე ზემოდან იყენებს ნაქს...

სანველ-საკვეთის ლოცვა იციან: საკვეთის ჭურჭელში დებენ
თეთრ ქვას, რიყის ქვებს. რამდენ რიყის ქვასაც დადებენ საკვე-
თის ჭურჭელში, იმდენი ძროხა ემატებაო მოსახლეს. ორშაბათს
ამონაყვან ყველს ჩხირს უსობენ, ეს ქალსლა ეჭმება. ქალები ამის-
გან იცზობენ კაცებისგან უნახავად ხშიადს. თვითონლა ჭამენ...
დილის ანალებ ყველს სანურიდან ყველის ჭურჭელში დებენ, მა-
გრამ დიდ ხანს აქ არ აჩერებენ. ზოგს გაიხმარდნენ ხაჭაპურე-
ბად, ლუკვნებად და ჭიშდვრებად. მერწვსაც ახალი ყველი უნდა...

.....

კომისიის მიერ შედგენილი გეგმით აჯანყება ყოველ ქალაქსა
და მაზრაში ერთდროულად უნდა დაწყებულიყო. ადგილებზე
ხელისუფლების ალების შემდეგ დაიწყებოდა საერთო ლაშქრობა
თბილისზე. ყველაზე მნიშვნელოვანი როლი ქაქუცა ჩოლოყაშვი-
ლის რაზმს ენიჭებოდა. მთავარსარდლად გენერალი სპირიდონ
ჭიჭინაძე დაინიშნა. ემიგრანტულ მთავრობასთან შესათანხმე-
ბლად „დამკომმა“ საზღვარგარეთ ვასო ნოდია მიავლინა.

კანაფს ყველა თესავს საკანაფეში. კანაფის გამხმარ მარცვალს გიმბაში ჰქვია. განურულ კანაფის მარცვალს კანაფი ჰქვია. კანაფს ხაჭაპურშიც ურევენ, ამას თესლისგულიანი ხაჭაპური ჰქვია. მეტწილად კანაფის მარცვალს სალოცავი კვერებს ურევენ, ამას თესლისგულიანი სალოცავი კვერი ჰქვია. უმას ქალები აცხობენ ეკლესიის მინაშენში, შემდეგ შესწირავენ ღამარიას. კანაფისმარცვლიანი პური ძალიან მშველელია ადამიანის, ასევე – კანაფის ზეთი. ამისგან ავადმყოფ ადამიანს ყველანაირად კარგი აქვს. კანაფისგან კიდევ თოკს გრებენ. კანაფის ღეროებს ადულებენ ნაცარტუტში, იქედან წვრილ ძაფს გრებენ და კანაფის ხამ ტილოებს იქსოვენ. ხამი ტილოსგან კერავენ პერანგს, ნიფხავს, საბანს, ტომარას, ხურჯინს... მატყლიდანაც ქსოვენ: ვისაც დაძახული ნაქსოვი უნდა, ის ჯერ მიატოლებს ორწევრად ძაფს, შემდეგ საგრეხით დაძახავს. საგრეხიდან გორგალზე იბრუნებენ. გორგალს შიგინით პურის ნატეხს ურთავენ, ან ფუჩეჩს.

.....

1924 წლის მაისში ვ. ნოდისთან ერთად ფარულად ჩამოვიდნენ ემიგრანტული მთავრობის წარმომადგენლები —
ვალეიკო ჯუღელი, ნოე ხომერიკი,
ბენიამინ (ბენია) ჩხიკვიშვილი, ვლასა მგელაძე...

.....

საპნის გასაკეთებლად წინასწარ აგროვებენ ნაცარს. მრავალჯერ ამბობენ წყალს სათავსში და მერე წურავენ. ამას ჰქვია ნაცრის განურვა. შემდეგ ნაწურს ადულებენ. ამას ჰქვია ნაცარტუტის დადულება... ტიტბუერი ლინკუშდე... დადულებული ნაცარტუტიდან აკეთებენ შავ საპონს. ამისთვის კიდევ აგროვებენ ქონს. ძვლებს ადულებენ, იქიდან, ზევიდან ქონს უღებენ. ქვაბში დებენ ნაცარტუტს და მესამე ნაწილ ქონს ამბობენ და ადულებენ. დადულებულ საპონს ჩადებენ პატარა კალაპოტებში.

დაკალაპოტებულ საპონს გაციების შემდეგ გამოიღებენ კალაპო-
ტიდან და ასე ინახავენ. შემდეგ იხმარენ. ამ საპონს სარეცხად და
საბანაოდ იხმარენ.

.

„ნადრევმა გასაბჭოებამ საქართველოში გარკვეული პერიო-
დის მანძილზე გააძლიერა მენშევიკები და გამოიწვია ფართო
მასობრივი აჯანყება 1924 წელს...
თვითონ სტალინის აღიარებითაც საქართველო წაღმა-უკუღმა
უნდა გადახნულიყო,“ – ლევ ტროცკი.
ნულოვანი ტოლერანტობა!

.

ქუდად კარგი არის გაზაფხულს განაპარსი მატყლი. მატყლს
ჯერ გაჩეჩვა უნდა, მერე გაპენტვა, მერე ტილოსთან ერთად
ამოგრაგნა. ტილო ოდნავ დანამული უნდა იყოს. ამოგრაგნილს
ნელნელა შეთელვა უნდა და წყლის მიპკურება. დასველება უნდა
და საპონს უნდა წასმა. შემდეგ ყალიბზე უნდა დაკალაპოტება
თავის ზომად. მერე გაშრობა უნდა. გაშრობის შემდეგ გაპარსვა
უნდა. გაპარსვის შემდეგ რამდენი ზომაც გენდომება, იმ ზომას
ტოვებ, იმის გარდა – ნაჭრი. ასე გაკეთებულ ქუდს უნდა ზონრე-
ბის კარგად, ლამაზად გაკეთება.

მერიონ უოსერსტაინის ეთნოგრაფიული სტატიიდან,
ამერიკის ნაციონალური გეოგრაფიული
საზოგადოების ჟურნალისთვის:

„ცალკე კვლევის საგანია სიუჟეტური პარალელები, რომლე-
ბიც გვხვდება სვანურ და ევროპულ ხალხურ ზღაპრებს შორის.
ზღაპარი „კამინჩერიხა“ შეიცავს ბაყაყად გადაქცეული ქალწუ-
ლის სახეს, რომელსაც ვაჟი მიაგნებს მშვილდისრის სროლით, და
ა.შ. ხოლო ზღაპარი „გერგ სალტვან“ ლამისაა ფეხდაფეხ მიუყვე-

ბა შარლ პეროს „ჩექმებიან კატას“ – განსხვავება მხოლოდ ისაა, რომ აქ კატის ნაცვლად მელიაა; გერგ სალტვან – სვანი მარკიზ კარაბასია...”

„აქვე მინდა შემოგთავაზოთ კიდევ ერთი სვანური ზღაპარი, რომელიც ჩემში ძენ-ბუდისტურ ასოციაციებს იწვევს:

ფოთოლი და კოლო დამეგობრდნენ და გასწიეს ერთად. იარეს და ბოლოს კოლოს სახლს მიაღგნენ. ამასობაში ორისვეს კარგა მაგრად მოჰივებოდა. მოხარშეს ფაფა. გასაცივებლად კართან დადგეს. ფაფას მოლოდინში ფოთოლი კარის ზღურბლზე ჩამოჯდა, კოლოც იქვე ახლოს წამოსკუბდა. უცბად კოლომ დაამთქნარა და ყბა ამოუვარდა. იმის მთქნარებაზე ქარმა წამოუბერა და ის შენი ფოთოლი ფრიალ-ფრიალით წაიღო. იქვე სოროში ერთი თავგუნა ცხოვრობდა. სოროდან გამოძვრა და უპატრონოდ მიტოვებულ ფაფას გემოზე მოუღებინა...”

ჭურვი აფეთქებული: “Благословен Бог сковавший Сванетию горами!”

В каменных стенах бездорожья, сохранила свое господство религия. Богатые откармливают быков для жертвоприношения. Во имя бога Солома... Богини Дала... Святой Ивлиты...

Религия обжирает Сванетию!

ლამპრობა დღეს, უნდა რომ ქრისტიანი ადამიანი ვინც იყოს, იმან ყველამ მოილოცოს ღმერთი. ერთ წელიწადს ერთი თემი არის მელამპრე და მეორე წელიწადს სხვა თემი – მელამპრე.

ლამპრობა გავა, მაშინ იქნება ლიქვრეშობა. ლიქვრეშობას ორი ფუთი ფქვილი უნდა რომ ერთ პურად გამოაცხო. პური ჯვარდასახული უნდა გამოაცხო. ერთ წელიწადს ერთი მოსახლე

არის იმის გამომცხობი – სადღეობო პურის და მეორე წელიწადს – მეორე.

მეორე დღეს ლითნალილი არის. ლითნალილზე მთელი სოფელი, თითო ყველა წავიდეს და თითო ბოთლი კარგი არაყი, ნათავედი წაილოს ყველამ და სალოცავი კვერი და კუბდარი წაილოს ყველამ. ეს ლითნალილ დღეს... თანლი თარნგ ზელ – უღელტეხილის მთავარანგელოზი...

შემდეგ მოდის ლიმქულდი. ქალი მოსახლიდან თითო ყველა წავიდეს და შესანიჩი წაილოს. იქაური ლოცვა-შენიჩვა არის ყურებისგან. ჩამოსაკიდი, მძივები, უნდა წაილო და მიუძღვნა სალოცავს ყურების სნეულებისგან. იგივეა ლიმხერი.)

შემდეგ მოდის ალება. ალება ღამეს, სუფრის შემდეგ, უნდა რომ ერთი გავიდეს მოსახლიდან გარეთ და სოფელს შაირები უთხრას.

ალება გავიდა, ახლა ფხუარი მოვიდა. ფხუარში უნდა რომ მთმოზი იყო, სახსნილო არ ჭამო. ერთ დღეს სასუღეთისთვის თმოზდე, მეორე დღეს ბედისთვის თმოზდე, მესამე დღეს ზვავისგან თმოზდე, მეოთხე დღეს შვილისთვის თმოზდე, მეხუთე დღეს არ თმოზ. მეექვსე დღეს თმოზდე სხეულის ნაწილებისთვის, მეშვიდის დღეს თმოზდე თავის ტკივილისგან და ამის შემდეგ თავისუფალი ხარ.

.....

ჭურვი აფეთქებული:

Слушай Сванетия! Гляди зритель!

Из 107 километров нужных Сванетии, к третьему году пятилетки, пробито 50!

Твой промфинплан сильнее религии и быта!

.....

.....

მზე შუბის წვერზე დგას. ევროპის უმაღლეს ნერტილში მდებარე სოფლის შუკებში გაავეებული ნაგაზების ყეფა ისმის მხოლოდ – კაცის ჭაჭანება არ არის. მგზავრების თავზე წამომდგარ მურყვამთა დუმილი კიდეც უფრო ამძაფრებს უკაცრიელობის /განცდას. მაღალმთიანი მზის ნათებისგან წარმოქმნილი მკაფიო შუქ-ჩრდილები, შავ-თეთრი ზედაპირები, სათოფურიან კოშკთა და მათზე მიშენებულ სახლთა ტეხილი, კუთხოვანი ლაბირინთი ანალიტიკურ-კუბისტურ სურათს ქმნის – თითქოსდა ყოველივე რაღაც უხილავ პრიზმაში იკვეთება და ხაზთა და მოცულობათა ურთიერთგარდატეხის ადგილებში უტყვი სივრცე აღიმართება...

– ამხანაგო ნიკოლაძე! ამხანაგო ნიკოლაძე! როგორ ბრძანდებით, როგორ? – საუკუნეთა განმავლობაში უშგულში პირველად მოვლენილმა ერთად-ერთმა ექიმ-თერაპევტმა ნორა ერგემლიძემ გიორგი ნიკოლაძე იცნო და აივნიდან მხურვალე-ენტუზიასტური სალამი გადმოუფინა.

აივნის ქვემოთ ხის კარი ჭრიალით იღება და იქიდან ზორბა მამაკაცი გამოდის – რუხი ფერის გრძელი ჩოხა აცვია, მეფის-დროინდელი ოფიცრის ინსიგნიამოფხეკილი სამხრეები ადევს.

– ამხანაგო მაიზერ, ეს ამხანაგი გიორგი ნიკოლაძეა, ცნობილი მეცნიერი! – ნორა ერგემლიძის ხმა აივნიდან ვერტიკალზე დაეშვა, ზორბა მამაკაცის დიდრონი ყურებისაკენ.

– მაიზერ ჩარქსელიანი, უშგულის სოფლის საბჭოს თავმჯდომარე, – ომახიანად იტყვის ზორბა კაცი, – გამარჯობა თქვენი, ამხანაგო ნიკოლაძე!

გიორგი ნიკოლაძე ცხენიდან ჩამოხტება და სოფლის საბჭოს თავმჯდომარეს მიესალმება:

– ამერიკელი სტუმრები ჩამოგიყვანეთ, ამხანაგო ჩარქსელიანო, ხომ მიგვიღებთ? გაიცანით...

„პელოუ, პელოუ“... „ზდრავსტვუიტე,“ „დრასტი ამხანაგო,“ „სალამი, სალამი“... ბილი, მერიონი, ნადია და შაქრო ზორბა-მაიზერ ჩარქსელიანს ესალმებიან – ცხენებიდან ჩამოდიან. ამასობაში თერაპევტი ნორაც კიბეზე ჩამოირბენს და სტუმრებთან გამოდის სახეანთებული:

– ვილქომენ, ვილქომენ, დაბრო პოჟალოვატ!

ირგვლივ მდგარი სახლების აივნებზე ნელ-ნელა, დინჯად და ამაყად თავდაჭერილი რამდენიმე მაიზერჩარქსელიანისებრი მამაკაცი გადმოდგება, ქუჩაში ქალები და ბავშვები გამოეფინებიან, ნაგაზების ყუფას პირუტყვის ზმუილი ემატება...

.....

.....

მრავალ-ენოვან-ეროვანი მსვლელობა ლამარიასკენ.

ბილ უოსერსტაინს ადგილობრივი სასოფლო-სამეურნეო საქმის მდგომარეობა აინტერესებს – ძირითადი მარცვლეული კულტურები, ასევე – მეცხოველეობისა და მეფრინველეობის ამბები. მაიზერ ჩარქსელიანი ლაპიდარულად პასუხობს: „ქერი, ხორბალი, ჭვავი, ფეტვი, ოსპი, ცერცვი, ბარდა... ძროხებს და ხარებს ბზით ვარჩენთ, მეტწილად ამით. თუ თივა და ბზე არ არის, მაშინ ქერის წყალფქვილს ვალევივნებთ... თხებს ფოთოლს ვაჭმევთ... ღორებს ფუყე ხორბლით ვკვებავთ, თხლეთი და ნარეცხებით...“

ბილი ენგურის პირას ჩალაგებულ წყლის ნისქეილებზე მიაწმენს.

– ამათ მალე მოვშლით, – მიუგებს სოფლის საბჭოს თავმჯდომარე, – გზა რომ გამოვა, ფქვილსაც ქვემოდან მოგვანდვიან... ისე, ჩვენი ხალხი მეტადრე საშოვარზე დადიან ხოლმე – შესამატებლად – როგორც გვივლია, ოდითგან... მეტწილად სამეგრელოში დადიან ხოლმე, – და მეგრელ თოფოსნებს გახედავს ჩარქსელიანი, – სამი ოთხი კაცი მიდის ხოლმე ერთად, ერთმანეთს უერთდებიან, მოიმზადებენ საგზალს, სამოსს,

სამუშაო ბარგს... დილას ადრე გაუდგებიან გზას. იმ ღამეს დადგებიან სადმე ქვის ქვეშ, ანდა ხის ქვეშ... – ისევ მეგრულ თოფოსნებს გახედავს...

– აქაურები, ალბათ, ბევრს ნადირობენ, არა? – ბილ უოსერს-ტაინს თვალები გაუღვივდება.

– ჰო, არის ხალხი, ბევრს რომ ნადირობს, ყოველ მოსახლეში ერთი მაინც, – ამბობს მაიზერი, – აქაურ ტყეში თუ კლდეში გვჩვევია ჯიხვი და არჩვი. ფოცხვერიც ამოდის ხოლმე ქვემოდან, მაგრამ ფოცხვერს არ კლავენ...

შეთანხმდებიან, ხვალ სანადიროდ წავლენ – ამერიკელ ბიზნესმენს სიამის ჟრუანტელი დაუვლის...

ნორა ერგემლიძე მერიონ უოსერსტაინის შეკითხვების მთავარი მოპასუხეა: ბავშვებში ხშირია რაქიტი, თუმცა საბჭოთა ხელისუფლება აქაურობას D-ვიტამინით კარგად ამარაგებს. მთავარი პრობლემა იოდოზირებული მარილის დიდი ნაკლებობაა, აქედან კიდევ – ჩიყვი. კბილის ექიმში აქაურებს ხომ თვალთ არ უნახავთ – ოცდაათ წელს მიტანებულებს კბილების ცვენა ეწყებათ. ქალები უფრო ადრე ბერდებიან, ვიდრე მამაკაცები – აქაური მზე და მძიმე შრომა ადრე აბერებს. ზამთარი მეტად მკაცრია... ხშირია ყელ-ყურის დაავადებები, იმდენად, რომ საგანგებო რელიგიური დღეობებიც კი აქვთ, „ლიმზერ“ – ყურის ტკივილის სანინალმდეგოდ განკუთვნილი დღეობა და „ხუალმოზ“ – ყელის ტკივილის სანინალმდეგო.

„პატარა გარგანტიუას ეს რომ სცოდნოდა, უდავოდ სთხოვდა გრანგუზიეს ასეთი დღესასწაულების დაწესებას! – გაიფიქრებს მერიონ უოსერსტაინი, – სხეულის ნაწილების მდგომარეობისადმი მიძღვნილი რიტუალური დღეები, არის ამაში რალაც რაბლენური...“

ლამარიადან თავბრუდამხვევი ხედია – უშგულის მხარე გინდა თუ უკან – შხარასკენ. ბილის კინოკამერა ხარბი თვალით ისრუტავს ამ სანახაობას.

– ფანტასტიკურია! – ამერიკელი ბიზნესმენის თავში ბიზნეს-გეგმა ლაგდება, – თქვენ აქ პატარა სასტუმროები უნდა ააშენოთ და უცხოელები ჩამოიყვანოთ, გინდა სათხილამუროდ, გინდაც ამ კოშკების და მთების სილამაზის სანახავად. ტურისტული ბიზნესი საბჭოთა ხელისუფლებას ალბათ ახლა სულაც არ ადარდებს, ჩვენშიაც კი ჯერ სიახლეა, მაგრამ მოვა დრო და ეს სფერო დიდი ფულის გენერირებას დაიწყებს, არანაკლებს, ვიდრე აფრიკული ნადირობა-საფარი.

გიორგი ნიკოლაძე დაეთანხმება მისტერ ვასერშტაინს: სათხილამურო ადგილები აქ ბევრია, ეგებ მართლა ეფიქრათ სპორტის ამ სახეობაში ფულის ჩადებაზე? შესასწავლია, პასუხობს ბილი, კაპიტალს ისევე ესაჭიროება საარსებო გარემო როგორც ფლორის ან ფაუნის რომელიმე სახეობას, ასე ვთქვათ...

(ამერიკელი სტუმრები შხარას მისჩერებიან, სვანი მასპინძლები – ამერიკელ სტუმრებს ათვალიერებენ. პატარა ჩიბუხებს გააბოლებენ – კაცებიც, ქალები და ბავშვებიც...

– ნუთუ აქ ბავშვებიც ეწევინ თამბაქოს? – მერიონი გაკვირვებულია.

– არა, ეს თამბაქო არ არის, ეს კანაფია, – იტყვის თერაპევტი ნორა, თითქოს შეშფოთებული, – კანაფს აქ უებარ ნამლად თვლიან, საჭმელსაც უმატებენ და ზეთის სახითაც ღებულობენ... ცხადია, ბავშვისთვის, მოზარდი ორგანიზმისთვის ამ ბოლის ყლაპვა სრულიად დაუშვებელია, მაგრამ ვერაფერს ვახერხებთ, ამ ხალხის შეგნება...)

– უნდა გავსინჯო, – და მერიონ ოუსერსტაინს თვალებში პატარა ეშმაკუნები მაშხალებს დაუნთბენ.

ბილი ამერიკელ ინდიელთა ანალოგიურ ჩვეულებას დამონმებს, შაქრო – მანდილოსნის „თანხლების“ ვალდებულებას – და სამივენი კანაფით გატენილ ჩიბუხებს გააბოლებენ...

ლამარიადან თამარის მურყვამები უხმობენ შაქრო კარმელს. კანაფიანი ჩიბუხი დაფერთხა, ცხენს მოაჯდა და „ორფიული კომპებისაკენ...“ გაუტია.

ნინა ორ მურყვამს ქვემოდან თუ შეხედავ, ერთი ოდნავ შეზნექილია, მართლა არფასა ჰგავს – გიგანტურ ქნარს, უხილავი სიმები რომ აბია... კოსმო-მაგნიტური რხევები ათრთოლებს ამ სიმებს, თუმცა ადამიანის ყური ვერ აღიქვამს ამ ჟღერადობას, როგორც ინფრანითელ და ულტრაიისფერ ნათებას ვერ აღიქვამს თვალი... ამან სულში უნდა დაგიაროს – სული, როგორც სასმენი აპკი, რომელიც ვიბრირებს და ჩაესმის... ზემოთ უდავოდ იქნება რალაცა ნიშანი – სად უნდა დადგე, რომ კოსმომაგნიტურ ვიბრაციებში მოექცეს სული, ასე იტყოდა გურჯიევი...

გულის ფეთქება აუჩქარდა – ამ ალაგის განსაკუთრებულობის გამო, თანაც სვანურ კანაფს კარგა ძალუმი ჭრა ჰქონდა. პირში სიმშრალეს გრძნობდა.

„მოვედით...“

თამარის მურყვამებს შორის მინას პირი ჰქონდა დაფჩენილი – კარგა მოზრდილი ორმო იყო, შიგ ჩამდგარი წვიმის ატალახებული წყლით სავსე. (აქა-იქ ნეხვის დიდრონი ნაჭრები იდო დაბრტყელებული.) იქვე რამდენიმე თხა ბალახს ნიწკნიდა. შაქრო ორმოს პირთან გაჩერდა და ცისკენ აიხედა. ნაშუადღევს მზემ თვალი მოსჭრა. კანაფისგან წამოსული სიბრუვის მეტს ვერაფერს გრძნობდა. ღვთაებრივი ნისლის კოსმომაგნიტურ ვიბრაციებს ორგანიზმში გამოყოფილი ენდორფინი ახშობდა. ენდორფინის მატებასთან ერთად, სიცარიელის განცდაც მატულობდა...

ფრონტზე ნამყოფმა კაცმა ეგრევე იცნო იმ ორმოს წარმომავლობა – ავიაციური ჭურვის აფეთქების შედეგი, თანაც – რამდენიმე ჭურვისა...

ნუთუ ეს საკრალური ალაგიც დაბომბეს ბოლშევიკებმა?!

„მეეეეე...“ დაიკიკინა თხამ...

იქვე ძელები ეყარა, რალაცა დღეობის ნამუსრევი თუ იქნებოდა – მალეები და ნეენები... „შოთას მალა და თამარის ნეკნი...“ შაქროს გამშრალ პირს ჩაეცინა, „აქ რამე რომც ყოფილიყო – გვირაბის პირი, ან – სამარხი, ან სანგარი – აფეთქება გაანადგურებდა... დიდ არს რევოლუციის ძალა, ღვთაებრივი ნისლის კოსმომაგნიტურ ვიბრაციასაც გადაქელავს!...“

სამივე მურყვამს შემოუარა – ზევით-ქვევით ათვალიერებდა, შავი ფიქალის ქვებს ხელს აყოლებდა, რალაცას ბუბუნებდა – ჰო, რიგოლეტოდან, „ლა-ლა ლა-ლა ლა-ლა ბუ-ბუმ ბუ-ბუმ ბა-ბა ბა-ბააა...“ ... ნანვიმარი და მღვრიე გუბე, ფუნა, თხები... „ამ ალაცს ოკულტურ-ეზოტერიულისა არაფერი ეტყობა, მესიე გურჯიევ! ან ეგებ მხედველობა მღალატობს – მე ვერ ვხედავ, რამეთუ უღირსი ვარ?! ეგებ დღის მონაკვეთია შეუსაბამო, განათება არ ვარგა? ღამე ხომ არ უნდა მოესულიყავი აქ, სულაც? ბლიუმკინმა ხომ არ ამაფარა თვალეზე თავისი უხილავი ხელი? ვეზდესუშჩი ბლიუმკინ... განა დედამინის ამ წერტილში მართლა რამე კოსმომაგნიტური ანომალია რომ ყოფილიყო, ვინ შემომაცოფინებდა აქ ცხვირს?! აქაურობა ხომ გეპეუშნიკების ჯარით იქნებოდა აღკვეთილი! თუმცა, ვინ იცის, ამ ერთი წლის განმავლობაში აქ რა საიდუმლო სამუშაოები ჩატარდა... გათხრები, ექსკავაციები... ვინ იცის, მოსკოველ და პეტროგრადელ არქეოლოგთა და ფიზიკოსთა მთელი ბრიგადები ამუშავეს... მერე აიღეს და დაბომბეს აქაურობა... ახლა ურია ბლიუმკინს უპყრია ხელში ორფევესის ქნარი და ტიბეტის მთებში მისტიკურ-პოლიტიკურ ჰიმნებს აგალობებს! დიახაც, თეოსოფიური ბერკეტები ახლა ბოლშევიკების განკარგულებაშია... ალიბაბა და ორმოცი ყაჩალი – ალბათ, მეც რამე ჯადო სიტყვა უნდა მეთქვა – სეზამ, კანაფ – და „გაიღებოდა“... მდააა, вашей аномалией тут и не пахнет, господин Гурджиев, а пахнет навозом и козлиной мочой!“

შარდი მოაწვა, მიიხედ-მოიხედა, ხვანჯარი ჩაიხსნა, ფეხები განზე გადგა, მენჯი ოდნავ წინ წანია და შარდის ჭავლი გადმო-
უშვა... „კარგა შარდმდენი ყოფილა სევანური კანაფი...“ – გაი-
ფიქრა. ერთ-ერთი თხა მისკენ წამოვიდა, ფეხებთან გაუჩერდა და
შარდის გუბებს ლოკვა დაუწყო. „მარილი მოუნდა, მარილი აკლია,
შარდში კი ბლომად მარილია, ჩემი მარილი, მე ვარ აქაურობის-
თვის მარილის მომტანი – ჯიმშერ... Mon cher... რევოლუციამ
ახალი ჯიშის თხები გვაჩუქა – ზოგი შამპანურს სვმას, ზოგი
შარდს... (წოდირებული მარილის ნაკლებობამ ჩიყვი იცის და გო-
ნების სიჩლუნგე... მორჩა, finita la comedia...)“ შარდის უკანასკნელ
წვეთებთან ერთად თქვა, შებარბაცდა და იქვე დაგდებულ ლოდ-
თან მივიდა. ჩამოჯდა, პაპიროსი ამოიღო და გააბოლა – ხორხი
და ფილტვი ითხოვდა ნიკოტინიან ბოლს.

{ თხა შაქროსკენ წამოვიდა და მიაჩერდა. შაქროც თვალებში
ჩააშტერდა... „ღმერთის თვალები, ჩიყვიანი, ჭკუასუსტი ღმერთი-
სა... კანაფით დაბოლილი, გულმიუდრეკი და დაუსაბამო... მილ-
მიერი სიჩლუნგე, ზენა სფეროებიდან წამოსული... დასაბამიერი
დუმილი, რომელიც გაიძულებს იმოქმედო – იგალობო, იცეკვო,
მერე კი დაკლა ღმერთი და ჭამო ხორცი მისი და სვა სისხლი
მისი...) თეთრი გიორგი შავ კვადრატზე! ამ თხის, ამ პირუტყ-
ვის თვალებში უსასრულო სიბრძნეა – იგი შენს მიღმა იყურება,
უპიროვნო არსი, იმავდროულად ჭკუასუსტი და დამცინავი ღიმი-
ლით... აი რაშია კოსმიური ძალა – გინდა სულში გაიტარე, გინ-
დაც ცალი ყურიდან მეორეში... იცახცახე და იყავი!“

იარალი რომ ჰქონოდა, ამ ბეკეკას ორთვალს შუა მიაფინ-
დისებდა! უცებ მცირედმა რალაც შიშმა დაუარა – კანაფმა იცის,
თუ ცუდად დაუხვდი... ცხენი მოისაკლისა, მიხედ-მოიხედა –
არსად ჩანდა. ანაზდად ცაზეც მუქი ღრუბელი წამოვიდა. ყველა-
ფერი ერთბაშად ამოძრავდა, ბუნება თითქოს ამეტყველდა, ალა-
პარაკდა, მაგრამ შაქროს ეს ენა არ ესმოდა, არაფერი გაეგებოდა

მისი – ქარი უხმობდა ზევას, ზვაგი – ღრუბელს, ღრუბელი – ფერდობს, ფერდობი – ფერდობს... „მეეეე“ – დაიკიკინა თხამ.

“По коням!” გაუელვა შაქროს და ცხენიც დალანდა... ქარი უეცრად ჩადგა, ბუნება ისევ დადუმდა. შაქრო ცხენზე არ ამძვრალა, სადავეს მოჰქაჩა და ფეხით დაეშვა სოფლისაკენ: “первый блин, mon cher ჯიმშერ, როგორც ძროხის გამხმარი, დაბრტყელებული ფუნა... აქ ერთხელაც უნდა ამოვიდე!”

– შაქრო, სად გაქრი? რა ფერი გადევს, ცუდად ხომ არ ხარ?

შაქრო ჩამოქვევითდა, გაფითრებული და აქოშინებული. წყალი მოითხოვა. მუავე წყალი მიართვეს. ხარბად მიიყუდა, მერე შუბლზეც მიიპკურა და ამოისუნთქა. ბალდადის ხელსახოცით სახე გაიმშრალა, დამშვიდდა და იქაურობას თვალი მოავლო.

ლამარიას ეზოში, პირდაპირ მდელოზე, ამერიკელი სტუმრებისთვის სუფრას შლიდნენ: თუჯის დიდ ქვაბში დეკეულის ნაჭრები თუხთუხებდა, სამწვადედ გამზადებული გულ-ღვიძლი და ფილტი შამფურებზე წამოეცვათ; ამის დანახვაზე ბილს დიდი გასტრონომიული ალტაცება არ დასტყობია, განსხვავებით მერიონისაგან, რომელმაც შენიშნა რომ ეს კერძი „ცივილიზაციით შეუბღალავი კულტურის ელემენტია, დასაბამიერი უბრალოებით და უშუალოებით აღბეჭდილი, რაც უდავოდ იმსახურებდა ყურადღებას...”

– შალმან, – მოწონებით თქვა შაქრომ და მერიონს „გენიალური“ ფრანგული გურმანული თვალსაწიერი შეუქო. ხოლო შემდგომად ამისა, მცირედი ექსკურსი ჩაუტარა სვანური კულინარიის უფრო მაღალგანვითარებულ პროდუქტებში, რომლებიც სუფრაზე იყვნენ წარმოდგენილი:

– კუბდარი – დაკეპილი და შეზავებული ხორცი, ცომში გახვეული და გამომცხვარი; ჭიშდვარი – სიმინდის ყველნარევი კვერი; მერწვი – კართოფილთან ერთად მოხარშული ყველი; კეპილი – სვანური ძეხვი, ღორის დაკეპილი ხორცი, მწვანელით შეზავებული და ნანლავში ჩადებული; თაშმუჯაბი, იგივე ყველხარშული, ანუ – მოხარშული ყველი; და, ასევე ცივილიზაციამდელი უშუალოდ ალბეჭდილი – საქონლის მოხარშული წელები ნივრით!

– Боже, какая гадость... – ამ უკანასკნელთან დაკავშირებით ჩაილაპარაკა ნადია ვორონცოვ-დაშკოვამ...

კანაფი და სუფთა ჰაერი საუკეთესო სვანური აპერიტივია და ნამგზავრმა ხალხმაც საჭმელს შეუტია.

მაიზერ ჩარქსელიანს, ნორა თერაპევტსა და უშგულის რამდენიმე თავკაცს (შამშიათ ნიჟარაძე, დიანოზ ბარლიანი, ბექნუ ნაკანი) კიდევ ერთი მასპინძელი სუბიექტი შეემატა, მესტიიდან საგანგებოდ ამოსული: პარტიის რაიკომის ხელმძღვანელი მუშაკი სერგო გოროზია. უბრალოდ კი არ შეემატა, არამედ მთელი ლონისძიების მართვა ითავა და თამადაობაც უპირობოდ აიღო ხელში.

ტრადიციულ სვანურ სადღეგრძელოთა წყობა – „ღმერთი,“ „მთავარანგელოზი,“ „ჯგრაგი,“ „ლამარია“ – ამხანაგ გოროზიას ნომენკლატურაში სახეცვლილი იყო – „საბჭოთა ხელისუფლება,“ „წითელი არმია,“ „ახალი ეკონომიკური პოლიტიკა!“ „გაუმარჯოს განახლებულ სვანეთს!“

მოსკოვურ ბოლშევიკურ წვეულებებს შეჩვეული ბილი და მერიონი ღმობიერად შეხვდნენ ესოდენ იდეოლოგიურულ ტოსტებს, თანაც შიოდათ... მეტიც, ბილმა განახლებული სვანეთის სადღეგრძელო აიტაცა კიდევაც და დასძინა, რომ გზის მშენებლობა და, საერთოდ, ინფრასტრუქტურის განვითარება, სიკეთის მეტს არაფერს მოუტანს ადგილობრივ მოსახლეობას. ამის გამგონე სერგო გოროზიამ ამერიკელი ბიზნესმენი ადღეგრძელა და მასთან ერთად „ვახტანგური“ დალია.

– პენრი ფორდს სამანქანო სანავის ახალი სახეობა უნდა შეეთავაზო, სვანური ვისკი! – რახით გულდამწვარმა ბილმა ხავილით განაცხადა, – არა, ეს ნამეტანია...

– ხოჩა! ხოჩა! – შეუძახეს ჩარქსელიანმა და უშგულელმა თავკაცებმა.

შაქროც ამ დროისთვის კარგად შეზარხოშდა. ყანნი შეავსებინა, წამოდგა და თამადას მიმართა:

– ძვირფასო ამხანაგო გოროზიავე, ნება მიბოძეთ სახელოვან უშგულელ მშრომელებს და თქვენ, მათს ხელმძღვანელ თავკაცს, გადმოგცეთ საჩუქარი, რომელიც ჩემმა ამერიკელმა მეგობრებმა საგანგებოდ წამოიღეს თბილისიდან... ეს გახლავთ ოთხი თავი საზამთრო, იგივე ყარფუზი, ანუ ხაბურზაკი, რომელიც, როგორც ჩემს ამერიკელ მეგობრებს მიაჩნია, უცხო ხილი უნდა ყოფილიყო აქაურთათვის; მაგრამ, არა, მისტერ ვასერშტაინ, ეს ასე არ გახლავთ! რამეთუ ახალ სვანეთს, გასაბჭოებულ სვანეთს ისეთივე წითელი გული აქვს, როგორც საზამთროს! და მე ვარ ბედნიერი, რომ ესოდენ სიმბოლურ აქტში მონაწილეობის ბედნიერება მხვდა წილად! მაშ ასე, საზამთრო სვანეთს!

გოროზია ცალთვალმოჭუტული უსმენდა შაქროს ტირადას, რალაცა არ მოსწონდა ამ წვეროსანში, რომლისგანაც ერთგვარი „კლასობრივი ნეგატივიზმი“ მოდიოდა, მაგრამ „ეს კონკრეტული პოლიტიკური მომენტი“ ამერიკელი ბიზნესმენის თანმხლებ პირს გარკვეულ ხელშეუხებლობას ანიჭებდა.

– ღმერთო ჩემო, საზამთრო, სულ დაგვაფინყდა! – ბილი წამოხტა და ზურგჩანთებისკენ წავიდა, ნიკოლაძეც თან გაჰყვა. ორ-ორი საზამთრო ილლიებში ამოიღეს და გალიმებულები დაბრუნდნენ.

მწვანე ბურთებმა ბავშვებიც მოხიბლეს, იმათი დედებიც და იმათი მამებიც. შაქრომ დანა მოიმარჯვა და პრანუნით ჩაჭრა ერთი თავი.

– მართლა რა წითელი გული ჰქონია! – თქვა პატარა ბიჭმა, რომელიც მერიონმა კალთაში ჩაისვა და საზამთროს ნაჭერი შესთავაზა. ნადიამაც მიჰბაძა:

– *Иди ко мне, доченька, попробуй арбузик*, – და იქვე მდგარ გოგონას მოუხბმო.

თითო ნაჭერი ყველამ გასინჯა; პირი ანკაპუნეს და მოიწონეს. ერთი თავილა დარჩა, რომელსაც მაიზერ ჩარქსელიანმა ხელი დაადო და თქვა:

– ეს თავი იმას ერგება, ვინაც ჯილდაობაში გაიმარჯვებს, აი იმ დიდ ქვასა მკერდთან მიიტანს და ათ ნაბიჯს გადადგამს!

რამდენიმე ოცლაყი ქვისკენ გაემართა და ჯილდაობაც დაიწყო. კამ საქმეს კიდევ სიმღერაც უნდა და წამოვიდა კიდევაც სვანური: „*ვიცბილ-მაცბილ რაშოვდა!*“ მერე – „*შამარერა*“ ... მერე ქალებმაცა თქვეს – „*დალა კოჯას ხელღვაჟალე...*“ და მერე ცეკვაც დაიწყო. კოლექტიური ქმედების სახეობები ერთმანეთის პარალელურად წარიმართა: სმა-ჭამა, სიმღერა, ცეკვა და ჯილდაობა... ბილ უოსერსტაინის კინოკამერა ისევ აჩხარუნდა.

მამაკაცები წრეში ჩადგნენ, შიგადაშიგ რამდენიმე ქალიც ჩაიყენეს, ხელები ჩაჰკიდეს და ფერხული გააჩაღეს. გაკვირვებულმა მერიონმა შენიშნა, რომ ესოდენ პატრიარქალურ საზოგადოებაში ქალები დაშვებულნი არიან რიტუალურ ფერხულში მონაწილეობისთვის. შაქრომ დაუდასტურა:

– აკი მითქვამს შენთვის, ძვირფასო, რომ საქართველოში ქალს განსაკუთრებული როლი აქვს... განსაკუთრებით კი მთაში...

მოფერხულებები დადგნენ და წრის შუაგულში ქალ-ვაჟმა დაიწყო თამაშობა...

– ო, აქ კი ტაბუ ამოქმედდა, ჩემო ძვირფასო, – ნიშნის მოგებით უთხრა მერიონმა შაქროს, – ერთმანეთს ხელს ვერ ახლებენ, დისტანციაზე ცეკვავენ...

– აბა აქვე, ყველას თვალწინ კომპლაციას ხომ არ დაინყებენ?! – თქვა შაქრომ და რახი გადაყლურნა.

– გულს ნუ გაიტეხ, ძვირფასო, თქვენს „მონათესავე“ ირლანდიელებს უარესი აკრძალვები აქვთ, – დაამშვიდა მერიონმა, – ცეკვისას მკლავები ტანის გასწვრივ უნდა ეჭიროთ და მხოლოდ ფეხებით იცეკვონ, ამ ცეკვას „ჰოუ-დოუ“ ჰქვია...

– „ჰოუ-დოუ“ – გაიმეორა შაქრომ, – „ოდოია!“ დიხაც, „ოდოია!“ ქართველებს ასეთი სიმღერა გვაქვს და დარწმუნებული ვარ, რომ ირლანდიურიც მაქედან მოდის... როგორც ამ მყრალი რახიდან მოდის ვისკი! – და ენა გამოყო.

– გეყოფა, უკვე დათვერი, – მერიონმა სახე აარიდა, მოცეკვავეებს გახედა.

შაქროზე არანაკლებ მთვრალი კაცი ცეკვავდა – ერთ-ერთი თოფოსანი მეგრელი, რომელმაც, როგორც ჩანდა, უძილო ღამის შემდეგ რახის ზემოქმედებას ვერ გაუძლო. ფეხიდან-ფეხზე დახტოდა და ბრუნავდა, ცალი ხელი გაშვერილი ჰქონდა, მეორე მოხრილი. წრეში მდგარ ქალებთან მიდიოდა, გათიშული სახით, და საცეკვაოდ იწვევდა. არავინ გაჰყვა. მის შემყურე მერიონს შამპანურის მსმელი თხები გაახსენდა...

შაქრომ ერთხანს უყურა გაღებულ მოცეკვავეს, უცებ მოიღუშა და გოროზიასკენ მიბრუნდა, ჰკითხა:

– ამხანაგო გოროზია, მართალია, რომ შარშან აქ „დამკომის“ ხალხი აფარებდა თავს და წითელ არმიას სერიოზული ოპერაციის ჩატარება დასჭირდა მაგათი განადგურებისათვის? თვითმფრინავიდან ბომბებიც ჩამოუყრიათო...

გოროზიამ თვალეში ჩახედა და დინჯად უპასუხა:

– სისულელეებს ნუ მეკითხები, ამხანაგო. აქ არც „დამკომის“ ხალხი ყოფილა და არც არფერი დაუბომბავთ. – მერე პაპიროსს მოუკიდა, შაქროს სახეში შეაბოლა, ვითომც უნებლიედ, და ჰკითხა – საინტერესოა, შენ სად იმყოფებოდი მაგ დროს, ბარიკადების რომელ მხარეს?

შემცბარი შაქრო რახიანი კოკისკენ გადაიხარა. აილო, ყანში ჩამოისხა და გოროზიას მიახალა:

– თქვენი დღეგრძელობა იყოს, ამხანაგო!

მერე წამოდგა და საჯაროდ განაცხადა:

– ამხანაგებო, რას ჰგავს ეს?! ჩვენ აქ ვცეკვავთ და ვთამაშობთ, ხოლო ჩვენმა ამერიკელმა სტუმრებმა მოიწყინეს. არადა დღეს ხომ 4 ივლისია, მათი დიადი ქვეყნის დამოუკიდებლობის დღე! რა, განა მათ არ ეცეკვებათ, განა მათაც არ უდულთ ძარღვებში სისხლი, განახლებული სვანეთის ხილვის შედეგად?! ვთხოვთ ჩვენს უილიამს და მერიონს შეგვისრულონ ამერიკული ცეკვა, რომ სხვადასხვა ნაციონალობის ხალხები ერთად ჩავენათ რევოლუციონურ ფერხულში!

აქ კი ნორა ერგემლიძე წამოეშველა:

– მართალია ამხანაგი შაქრო! ვთხოვთ ჩვენს სტუმრებს, ამერიკული ცეკვა გვანახონ, ვთხოვთ!

მერიონმა ხელები გაასავსავა – კატეგორიულ უარზე დადგა, მაგრამ ბილმა, რომელიც ასევე კარგად შეთვრა – ჯერ კანაფით, მერე რახით, და რომელიც კამერის სახელურის ტრიალით დაიღალა, კინოხელსაწყო ნიკოლაძეს გადაულოცა, მერიონი წამოაყენა და საცეკვაოდ გაიყვანა:

– მოდი, საყვარელო, რამე წავიცეკვოთ. თუნდაც ფოქსტროტი! ამ შუასაუკუნოვან მხარეში, თანაც ევროპის უმაღლეს ადგილას გაშენებულ სოფელში, ფოქსტროტის ცეკვა – ეს ხომ დაუვინყარი შთაბეჭდილებაა... ეს იქნება ჩვენი ფოქსტროტი უმაღლეს დონეზე! პროფესორი ნიკოლაძე კი ფირზე აღბეჭდავს...

– ბილ, ადრე არ გატყობდი სიურრეალისტობას... – მერიონმა ქმარს აკოცა და საცეკვაოდ გაჰყვა.

შაქრომ აღტაცებულმა შესძახა:

– მაშ ასე, ამხანაგებო, ამერიკელი ბიზნესმენი უილიამ ვასერშტაინ და მისი მეუღლე – შესანიშნავი მერიონ – სვანეთის უმშვენიერეს კუთხეში ასრულებენ ამერიკულ ცეკვას! გთხოვთ!

(ბილი და მერიონი ერთმანეთს ჩაეხუტნენ და ფოქსტროტის ცეკვა დაიწყეს. ბილმა ცოლს ჩაულაპარაკა – „ღმერთო, ეს ხალხი ალბათ დანებით აგვკუნავს – ქალი და მამაკაცი ერთმანეთს საჯაროდ რომ ვეხუტებით...“ მერიონმა არაფერი უთხრა – ფოქსტროტის მელოდიას ღიღინებდა.

– ახლა ჩვენც შევაშველოთ ხმა და ტაში! – სვანებს გასძახა შაქრომ და ნამოინყო – „შინა ვორგილი ვორგილი ვოისა პოუ შინა ვორგეგეე!“

წრეში ჩამდგარმა უშგულელებმაც სიმღერა და ტაში აუბეს.

შაქრო აღტაცებული უყურებდა ამ ამერიკულ-სვანურ სპექტაკლს. ნიკოლაძეს მივარდა:

– ყველაფერი გადაიღეთ, პროფესორო, სხვადასხვა კუთხიდან! აი, ისინი – თეთრლექაქინი სვანი ქალები და თოფიანი მეგრელებიც! როგორ აყოლებენ ტანს... – მერე ისევ სუფრასთან მიირბინა, ერთი ყანწი რახიც გადაუშვა, ტაში შემოჰკრა და ამღერდა: „ფოქსტროტ ფოქსტროტ ვორგილი ვოისა პო შინა ვორგეგეე...“

– ეს ფოქსტროტია, ამხანაგებო, მელიასებრი ცეკვა! – გაიძახდა შაქრო, ალენილი და თვალანთებული, როგორც რომ მთვრალი მოზარდი და ვინმე შეშლილი ქორეოგრაფი იმავდროულად. მერე მოფერხულე-მეფოქსტროტეთა წრეში შეიჭრა და გაიძახდა:

– ამერიკა და სვანეთი ცეკვად შერწყმულან! ამერიკა და სვანეთი – დიდი და მცირე სამყარო ცეკვად შერწყმულან! მაკრო და მიკრო კოსმოსები ცეკვად შერწყმულან!

და უცებ შედგა, რალაცა წერტილს მიაშტერდა პარანოიდალური იერით:

– მოიცათ, მოიცათ! ფოქსტროტი, მელია, მელია-ტულეფია! ამხანაგებო, ახლა კი დროა, რომ განახლებული სვანეთის სამომავლოდ და საკეთილდღეოდ, ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის მონაწილე ამერიკელთა თანხლებით, მელია-ტულეფიას რიტუალი

აღვასრულოთ! მელია-ტულეფია! მელია-ტულეფია! ოღონდ, პირ-
ვანდელი სახით, ყოველგვარი ცენზურის გარეშე. მამაკაცებო,
ჩადექით მწკრივში, ხოლო მე ადრეკილა ვიქნები და გაგიძღვე-
ბით! ადრეკილა! ადრეკილა! და მერე იქნება აკვენზე... აკვენზე!
– და ამ სიტყვებით შარვლის ჩახდა დაიწყო...

ჯერ მაიზერმა იხუვლა, ჩარქსელიანმა, მერე სხვა ზორბა უშ-
გულულებაც – შამშიათ ნიჟარაძემ, დიანოზ ბარლიანმა და ბექნუ
ნაკანმა:

– რას სჩადის ეს უსირცხვილო, უყურე ერთი მაგას! ქალები
და ბავშვები გხედავენ! აგკაფავთ აქვე! აგკაფაავთ!

– ეს კაცი მენშევიკების აგენტია! დამკომის დამქაში! – დაიყ-
ვირა სერგო გოროზიამ და ნაგანი ამოიღო, მაგრამ მერე ისევ
უკან ჩააბრუნა.

შაქროზე წამოსულ განრისხებულ სვანებს გიორგი ნიკოლაძე
აჩერებდა:

– მთვრალია, მეგობრებო, მთვრალი! ყურადღებას ნუ მიაქცევთ!
ძალთა თანაფარდობა ისეთი იყო, რომ ცემა-ტყეპა არც ნიკო-
ლაძეს ასცდებოდა. ნადია და მერიონი შაქროს აკავებდნენ, ის კი
მაინც გაიძახდა: „ადრეკილა! ადრეკილა! აკვენზე! აკვენზეე!“

სიტუაცია ბილმა განმუხტა – კლასიკური ამერიკული ვეს-
ტერნის სტილში: რევოლვერი ამოიღო და ჰაერში გაისროლა...

აქ უკვე გოროზიაც ჩაერია, ნაგანი კვლავ დაიძრო და ამერი-
კელის მიბაძვით სროლას სიტყვაც მიაყოლა: – „სდექ!“ მას კიდევ
თოფოსანი მეგრელებიც შეუერთდნენ – ბახ! ბუხ! ჰაიტ!

ტყვიის სიტყვამ თავისი გააკეთა – სვანებმა უკან დაიხიეს და
დადგნენ. არ ცხრებოდა მხოლოდ შაქრო, რომელსაც ახლა ნიკო-
ლაძე აკავებდა თავისი ლონიერი ხელებით:

– გამიშვით! გააამიშვით! – ღრიალებდა არშემდგარი „ადრე-
კილა“...

– ჩქარა გაიყვანეთ აქედან! – გოროზიამ გასცა განკარგუ-
ლება და თოფოსანი მეგრელებიც შესრულებას შეუდგნენ.)

– გამიშვით! გააამიშვით! – დუჟმოდგარი შაქრო თავისას მაინც არ იშლიდა. თუმცა ამჯერად იგი სვანებისკენ კი არ იქაჩებოდა, არამედ საპირისპირო მიმართულებით:

– შხარასთან მინდა! შხარასთან გამიშვით!

– სად მიდის ეს გადარეული?! – კბილების ღრჭენით თქვა ნიკოლაძემ და მკლავები კიდეც უფრო მაგრად შემოაჭდო.

– გააამიშვით, მაგის დედაც მოვტყან! შხარასთან მინდა! დიად ქალბატონ შხარას ძუძუზე უნდა ვაკოცო! არა, ძუძუზე უნდა ვუკბინო!

– დედა, დედა, მთლა გადარეულა ეს უბედური... – აღშფოთდა ნორა ერგემლიძე.

– ... ძუძუზე უნდა ვუკბინო შხარას! – და შაქრო კარმელი ნიკოლაძეს ხელიდან გაუსხლტა.

ნაწყვეტი შაქრო კარმელის დაუმთავრებელი პროზაული
პოემიდან „შუაზაფხულის ზამთარი“
[4 ივლისი, 1926 წელი]

*ქძღვნება მარკოზ ალექსანდრ სენ-ივ დ'ალევიდრეს,
აგართა-შამბალას მომხილველს*

„თავისუფლება სულს ისე მოსწყურდა, ვით შიზოფრენიკს –
შარკოს ცივი შხაპი ანკარა!

კანაფითა და რახით გაბრუებული, ენგურის მრუმე კალა-
პოტს მივუყვებოდი – სათავისაკენ...

4 ივლისი იდგა. დიდი შუადღე. თაკარა მზეზე გადაშლილი
შხარას გულმკერდი ციალებდა ვით გიგანტური კრისტალი ერთი.

მცინვარიდან წარმოდენილი ცივი ენგური მხურვალე ენით იტყოდა სიტყვას, უბნობდა ამბავს, განაცხადებდა უცხო ხვა-შიადს, რომლის არსი დაფარული რჩებოდა ჩემთვის.

უცებ, შიშნულ გზებით ვიგრძენი – რალაც არსება გვერდში რომ ამომიდგა და მომყვებოდა მხარდამხარ. გავხედე, კაცი იყო ზანგივით შავი.

შეძრწუნებულმა ვკითხე: „ვინა ხარ?“ არ მიპასუხა, მაგრამ ანაზღად, გარდაისახა და წარმომიდგა მწვანეთვალეობა, თავ-თუხისთმიან, ლამაზ ქალწულად.

ახლა მას ვკითხე, თუ ვინ იყო, სით წამოსული? არც მან გაიღო ჩქამი, პირმშვენიერმა – დუმდა, თვალეში მიყურებდა და მომყვებოდა.

და მერე ისიც გარდაისახა – ულამაზეს თეთრ ფაფარაშლილ ფაშატად იქცა, ახურვებული ნესტოებისა და პირის ფრუტუნით შემომიდგა და მომყვებოდა.

და კიდევ ერთი ფერისცვალება – ცხენი ძალუმი ჭიხვი-ნით ყალყზე შემდგარი გარდაისახა თეთრ ჟღალყურა ჯიშთან ძუკნად. ერთხანსა ისიც ფრთხილი ძუნძულით წამომყვა, მერე კი თითქოს გეში აიღო რალაცა მხეცის, ნაბულში დადგა და ეგრევე გარდაისახა ისევ იმ ზანგად, თავიდანვე რომ დამემგ-ზავრა.

მე ისევ ვკითხე: „ლამის წყვდიადის სადარო უცხოვ, მითხარ, ვინა ხარ?“

და მიპასუხა: „ტირესია ვარ, შავი ტირესია! სქესის არმქონე მისანი ვარ – შორეთის მჭვრეტი...“ სუნთქვა ეკვროდა, რალაც უხილავ ძალას ებრძოდა მკერდით. „გარდასახვათა წყებამ დამლალა, სულის ხეტიალს ვერ განვერიდე, არ მოწეწილა ჟამი!“

„მაგ ხეტიალმა მოგიყვანა ჩემთან?“ – ვკითხე მე და მიპასუხა:

„არა, მე მომავლინა შენთან შამბალამ, შორეულ მთებში გან-ფენილმა.“

აღტაცებული დავდექ და მის წინაშე თავი დავხარე: „ჩინებულთაგან რჩეულო!“ ვეცი თაყვანი, „შენ უწყი გზანი და გვირაბნი შამბალასთან მიმყვანნი, დარანები და მღვიმეები...“

ვუწყიო, მითხრა და განაგრძო: „მე ისიც ვუწყი, რომ უცვლელმა ბედისწერამ საქართველოსთვის სიმართლე-ზღაპარი შექმნა – განძი საარაკო – რომელიც დამარხულ არს შამბალასთან მიმყვან გვირაბთა მიდამოებში...“

კვლავ აღტაცებამ იფეთქა ჩემში: „ნუთუ ოდესმე მეღირსება მაგ განძის ჭვრეტა?“

მომიგო: „გადაიხსნება ჟამი და განივთდება ზღაპარი ზესინამდვილე! გარნა ამ ჟამის მოწვევამდე ვერაფერს ნახავ, როგორც ნალენი დიდი მთელისა ვერ ხედავს მთელს... დღევანდელობამ კიდევ უფრო საშურ საქმედ აქცია ამ განძის დაფარულობა – ძალნი წითელნი და ყავისფერნი მას დაეძებენ, რომ თავიანთ ვერაგ საქმეს დაუმორჩილონ...“

„შავო მისანო, შენ ლაპარაკობ ბოლშევიკებზე და ნაცისტებზე...“ – მივუხვდი ნათქვამს ნართაულს.

„ერთ-ერთ საგანძურ ალაგს წითელმა ძალამ კიდევ მიაგნო – აქ, ამ მხარეში“ – განაგრძო, – „ეს უნებლიედ მოხდა, როცა რკინის ფრინველმა გადუფრინა აქაურობას და ააფეთქა ცხენთა სადგომი...“

„ცხენთა სადგომი „ჩაჟაშია“ სვანთა ენაზე...“ – ამასაც მივხვდი.

„მაშინ იქ მიწა გადაიხსნა და გამოჩნდა სანგარ-დარანი ერთი, ოქროს ზოდებით განწყობილი და შამბალასკენ მიმავალი გვირაბის ნიშნით. იუდეველთ მოდგმის კაცმა მოიხილა სანგარი იგი და გვირაბის პირსაც მიაგნო, მაგრამ, უეცრად ყოველივე უხილავ იქმნა, თითქოსდა თავი შეისრუტა ვეება საცეცმა – აღარც დარანი, აღარც გვირაბი, მხოლოდ მოზრდილი ორმო – აფეთქების უტყევი დასტური – აი ესლა შერჩა იმ სანგრის მხილველს, სახტად დარჩენილს...“

შემდგომში ის იუდეველი თავად ნითელმა ძალამ გაანადგურა, „დიდება კოსმოსს!“ ახლაც მინდა ვთქვა, მაგრამ დალუპვა, გინდაც ვერაგთა, არ არს სახარო*.

„შამბალამ თავი განარიდა აქაურობას,“ – შავი მისანი განაგრძობდა, – „ამოიგმანა დარანები და გვირაბები...“

„ნუთუ ეს წყევტა სამუდამოა? კავშირის წყევტა იმ ალაგთან სადაც კოსმოსი ერწყმის ქვეყანას და დგას ქალაქი გაბრწყინებული?“ – გულდამძიმებულს აღმომხდა ესე.

„აკი გითხარი, რომ მოინევა ჟამი და გაცხადდება ზერეალობა! ყური დამიგდე: საქართველოში რაც კი რამ მალარო ალაგი არის, რაც კი რამ ციხე-მონასტრის ნანგრევი – შესაძლო კარი გახდება შამბალასაკენ სავალ გვირაბის! თქვენ იმყოფებით უძველეს გზაზე დიდი სოვდაგრობისა, რომელიც გადააბამდა და გადააბამს ძველ ქვეყნებს ახლებთან, მალრიბს მაშრიყთან; და როცა მცირე აზია სისხლისღერის მორევში იქნება დანთქმული, თქვენზე გაივლის გზა უხიფათო. ნავთობი, სასმელი წყალი, ღვინო და უამრავი სიკეთე გაივლის ამ გზის გამყოლი არხებით და ასევე მის რტოებში, როგორიცაა მტკვარი, რიონის ხეობა, ალაზანი, არეზის ხევი... მაგრამ მთავარი იქნება გზა უხილავი, განუწყვეტელი შრომის გზა, რომელიც გაგიყვანთ შამბალას ქუჩებსა და ფოლორცებში – თქვენ იქ პირველნი დაიდებთ ბინას და განიხარებთ, ხოლო შემდგომად ამისა მოუხმობთ სხვა ხალხებს დიდის მოხმობით! თქვენ, სწორედ თქვენ განამზადებთ გზათა შამბალათა! გელით შამბალა! თქვენი ერის მომავალი დიდი ბედისწერის ხელით მოხატულ...“

კიდევ რალაცის თქმას აპირებდა შავ-ტირესია, მაგრამ, უეცრად, მასსავით შავი ღრუბელი ჩამოწვა ცაზე, მთებს და ფერდობებს შფოთმა დაუარა და ივლისის იმ შუადღეს დაიწყო... თოვა! ზაფხულმა ხალხს უღალატაო! ასეთი აღრევა წელიწადის დროთა

* 1929 წელს იაკოვ ბლომკინი, ტროცკისტობის ბრალდებით, „გე-პე-უმ“ დახვრიტა.

სჩვევია სვანეთს – ზაფხულში უცებ წამოთოვს, რომ გაორმაგდეს გლეხკაცისათვის შრომა და ჯაფა...

თუმცა თანდათან ქარი ჩადგა და თოვლთან ერთად იქაურობა უცხო სიმშვიდემ დაფარა – ბარდნილ ფიფქებს საამო შვება მოჰყვებოდა, ირგვლივ ყოველი დადუმდა და გაინაბა... ორიოდ წუთიც და მოინმინდა ზეცა. თოვლით გადაპენტილ არემარეს მზე მოეფინა...

შხარას გავხედე, ვეება კრისტალს ალაპლაპებულს. უეცრად თვალი მომჭრა უფრო ძლიერმა ნათებამ – გვერდით ფერდობიდან წამოსულმა ელვარე სხივმა. ვერ ვუყურებდი – ამგვარს ნათებას მხედველობა ვერ დაიტევდა.

მაგრამ მყისიერ ჩემში გაცოცხლდა რალაცა ძალა და თვალმა ჩემმა დაიტია ის სანახავი. ვხედავდი, როგორ გაიხსნა ფერდობის კალთა და გამოჩნდა დარანთა წყება – შრეთა და შრეთა შორისი. ზოგი დიდი, ზოგი კი მომცრო – მიწის თაროებში მწყობრად შედგმული. ლითონისაგან გამოყვანილი მრავალი ნივთი, ქანდაკებანი კაცთა, ცხოველთა.

და საოცარი აღტაცების ჟამს, შხარას ქათქათა გულმკერდზე ფერთა სიმრავლემ იფეთქა. გავხედე: მთელი კედლის გაყოლებაზე ვეება ხატმა გამოანათა, როგორც რერიხის კალმით ფერწერილ ტილოზე – კაცი იყო ფეხმორთხმით მჯდარი, ქუთუთოები ჩამოშვებული, განსჯად დანთქმული.

„რიგდენ-ჯაპო, მომავლის ბუდა – მაიტრეა – განკაცებული!“ ჩამესმა სიტყვა ზანგი ტირესიასი: მიწას განერთხა, თაყვანი სცა უმორჩილესი.

„რიგდენ-ჯაპო, შამბალას მეფე!“ – მყის გამიელვა, – „და-უცხრომლად რომ ზრუნავს კაცთა მოდგმაზე. დიადი ძალა მისი ფიქრისა ქვეყნის კიდემდე განფენილია მეოხად რჩეულთა.“

და შხარას მკერდზე მანათობელი ვეება ხატი გაცოცხლდა: რიგდენ-ჯაპომ ფიქრთა სიღრმიდან ამოიხედა და გაიღიმა.

ო, როგორ აღვწერო მე იმ ღიმილის ძალა?! როგორც ათასი მზე კაცის გულში აფეთქებული!

თვალთ დამიბნელდა, წავიქეცი გონწართმეული...

არ მახსოვს, რა ხანს ვიყავი ასე... რომ გამოვფხიზლდი ისევ ივლისის მზიანი შუადღე იდგა. ირგვლივ არავინ იყო – მხოლოდ ენგური უცხოდ მოუბარი, მთანი კი დუმდნენ.

ლამარიასკენ ვიქეცი პირი და იქეთ უნდა წავსულიყავი, ამ დროს დავლანდე: მცირე კვარცხლბეკი – ფიქალი ქვების წყება – ზედ თავისქალა იდო. მივუახლოვდი... და დაალო ყბანი და შავ-კაცი ტირესიას ხმით ჩემს მიმართ ღალად-ჰყო იმ თავისქალამ:

„იარე! არ მოწვენილა ჟამი!“

ჩქარი ნაბიჯით გავეცალე იქაურობას...“*

(ტფილისი, 1935 წელი)

დამოუკიდებლობის დღის აღსანიშნავად შაქროს მიერ მოწყობილი „ფეიერვერკის“ შემდეგ ბილმა აღარ ისურვა უშგულში გაჩერება. მესტიაში გადავიდნენ. ამხანაგმა კომისარმა გოროზიამ ამერიკელი სტუმარი და მისი თანმხლებნი სეტის უბანში, ჯაფარიძეებთან დააბინავა. თოფოსან მეგრელებს კი დავალება მისცა – ამ ცანცარა შაქროზე თვალი მაგრად გეჭიროთო.

– Дурак ты, Шакро, и шутки у тебя дурацие... – ჩაულაპარაკა ნადია დაშკოვამ.

‘წუხანდელი „მთვრალი დებოშის“ გამო შაქრო თავს უხერხულად გრძნობდა – განსაკუთრებით ბილის წინაშე. ხოლო რაც შეეხება მერიონს – შაქროს მორიგი ექსცენტრიკული გამოხდომა მან იუმორით მიიღო, როგორც „კარგი საკმაზი პირველი სვანური ეპიზოდისათვის.“)

* პოემაში გამოყენებული მაქვს ამონარიდები ვასილ ბარნოვის ეზოტეროული ნარკვევიდან „საარაკო განძი“ – ამის დანერა მან შთამაგონა (შაქრო კარმელი).

“ – მშვენიერი ექსპიზიციონისტური შოუ მოგვინყე გუშინ, – უთხრა მან შაქროს და ლოყაზე ხელი მოუთათუნა, – დარწმუნებული ვარ, იქაურ ქალებს მთელი ღამე არ ეძინათ, შენგან მიღებულ შთაბეჭდილებებს ვერ ინელებდნენ...)

და შაქროს მიერ მანამდე განცდილი უხერხულობაც ბილის პიროვნულ მასშტაბებს აღარ გასცდენია. თავის ტკივილის გარდა, ნუხანდლიდან აღარაფერი გამოჰყოლოდა. თავის ტკივილი კიდეც იმ მცირედი კომოციოს შედეგი იყო, რომელიც სწორედ მაშინ დაემართა – შხარასკენ რომ გარბოდა, „ძუძუზე საკებნად“ – თურმე ნაქცეულა და თავი დაურტყამს. ერთხანს გონებაც კი დაუკარგავს, როგორც გიორგი ნიკოლაძემ უთხრა. თვითონ შაქროს ეს ეპიზოდი მეტად ბუნდოვნად ახსოვდა: ერთი რაღაც შავი სილუეტი წარმოუდგა წინ და კიდეც – ფერადი ციალი შხარას კედელზე... ტვინის მცირე შერყევას თან სდევს ხოლმე უმნიშვნელო ფერადი ჰალუცინაცია, როგორც იგივე ნიკოლაძემ აუხსნა...

“ „ეჰ, სვანეთში იყოს კაცი და რაღაცა ვიზუალურ-ფერადოვან ჰალუცინაციებზე დარდობდეს?! თავად სვანეთი ხომ ერთი უმშვენიერესი ჰალუცინაციაა, რომელიც ღმერთს დაემართა შესაქმისას!“ – ფიქრობდა შაქრო და მესტიის გარშემო გახსნილი სანახავით ტკებოდა. თეთნულდ და უშბა – ნეფე-დე-დოფალი!

იმ დღეს მესტიაში საგანგებო ღონისძიება ჩატარდა. ქუთაისიდან ამოსული „კულტმასობრივი მუშაობის ჯგუფმა“ ნიღებებიანი სანახაობა მოაწყო. სანახაობაში მესტიელებიც მონაწილეობდნენ. ღონისძიება საგანგებოდ დაამთხვიეს ტრადიციულ სვანურ დღეობას, რომელიც თიბვის დაწყებას აღნიშნავდა – ახანახა. „კულტმასავიკების“ ჩანაფიქრი ასეთი იყო: სვან გლეხებში რევოლუციონური შეგნების დანერგვა და მათი ჩართვა საერთაშორისო მუშურ-გლეხურ მოძრაობაში.

ნილბებიანი მსვლელობა მოეწყო – მესტიის ერთი ბოლოდან ცენტრისაკენ, ცენტრიდან მეორე ბოლოსაკენ და იქიდან ისევ ცენტრისაკენ. კარგა მოზრდილი ნილბები იყო, იმდენად რომ – ტანმალალი კაცი რომ გაიკეთებდა, ტანმალალ თავკომბალა ჯუჯასავით გამოიყურებოდა. ცალკეული ნილაბი წარმოადგენდა ამა-თუ იმ პოლიტიკოსის დამცინავ სახეს: ჟორდანია, რამიშვილი და მენ-შევიკური მთავრობის სხვა წევრები, ასევე – მსოფლიო იმპერიალიზმის „ვერაგი სახეები“: პუანკარე, ჩემბერლენი და მუსოლინი! მსვლელობას, როგორც ბადრაგი ტუსალებს, გვერდში პიონერთა რაზმი მიჰყვებოდა, წინაც ბარაბნიანი პიონერი მიაბიჯებდა.

ნილბოსანთა ჯგუფი მესტიის ცენტრში რომ შემოვიდა, იქ მოფერხულეთა გუნდი დაუხვდა – „ახალი სვანეთის ენთუზიასტები“ – ასე ეწოდებოდა იმ გუნდს. „ენთუზიასტებმა“ ფერხული შეწყვიტეს, ცელები მოიმარჯვეს და ქნევა-ქნევით – ვითომ თიბავდნენ – ნილბოსნებს შეუტიეს. იქვე, რუპორებიანი მანქანა იდგა და რუპორებში ისმოდა ლექსად თქმული:

„ახანახა, ახანახა,

რაც გინახავს, ველარ ნახავ!

ახანახა, ახანახა,

ახახახა ახახახა!“ და ა.შ.

საერთაშორისო იმპერიალიზმის ვერაგი სახეები და მენშევიკური მთავრობა რომ „გათიბეს“, „ენთუზიასტებმა“ სვანური საგვარეულო დროშები და ბოლშევიკური აღმები მოიმარჯვეს და მარშით გაიარეს მესტია ერთი ბოლოდან მეორეში. მათი მსვლელობა მესტიის სახანძრო რაზმის გასამხედროებულმა მსვლელობამ დააგვირგვინა. შემდეგ ყველა მონაწილემ ისევ მესტიის მთავარ მოედანზე მოიყარა თავი და დიდი ფერხული გაჩაღდა. ეკლექტური პუბლიკა შეიყარა: ქუთაისიდან ამოსული, ევროპულ ყაიდაზე ჩაცმული ქალები, ჩოხოსანი სვანები და ტყავის ქურთუკიანი აქტივისტები. იყო ტაშის ცემა და შეძახილები.

.....
მერიონ უოსერსტაინის ჩანაწერებიდან სტატიისათვის

„პოლიტიკური მასკარადი“:

შეიძლება ითქვას, პოლიტიკური მასკარადი რუსული ავანგარდის მიერ შემუშავებული არტისტული ფორმაა; მარქსიზმ-ლენინიზმის, ნიქშეანიზმისა და იტალიური კომუნია-დელ-არტეს თავისებური ნაზავი. ამ ავანგარდული სინთეზის ქართულ ვარიანტში ფოლკლორის ელემენტებია შეტანილი.

ბოლშევიზმი და ფოლკლორი, ბოლშევიზმი და მითი, რიტუალი... ინდუსტრიისა და სიცოცხლის, მექანიზაციისა და ბიოლოგიის შერწყმა. ძველი ადამიანის გადაკეთება ახალ ადამიანად არა მარტო მენტალობის, არამედ ფიზიკური აღნაგობის შეცვლასაც გულისხმობს.

ხალხის ბიო-სოციალური მასების გადაკეთება იდეოლოგიური კონცეფციის მიერ შემუშავებული სქემების მიხედვით ჯერ არნახული ექსპერიმენტია, რომელიც ბოლშევიკებმა წამოიწყეს – ბიოსოციალური მასის გადაყვანა სამანქანო პრინციპებზე.

თუ კაპიტალიზმის მამოძრავებელი ძალა არის რეკლამა, ბოლშევიკური ექსპერიმენტის მთავარი მამოძრავებელი ძალა არის პროპაგანდა – ხოლო მისი ყველაზე მრავალფეროვანი ფორმაა პილიტიკური მასკარადი.

რა განსხვავებაა ბოლშევიკურ პოლიტიკურ მასკარადსა და საჯარო სანახაობის იმ ფორმებს შორის, რომლებსაც ისტორიულად იყენებდა ძალაუფლება მასების კონტროლის მიზნით? საჯარო სანახაობის ადრინდელ ისტორიულ ფორმებს მიზნად ჰქონდა მასების გართობა, ყურადღების გადატანა, მესმერიზაცია, და არა პროპაგანდისტული მიზანმიმართვა რალაცა აგრესიაზე, რაც აშკარაა ბოლშევიკურ პოლიტიკურ მასკარადში.

ნილაბი: არქაული რელიგიური რიტუალი ნილბოსანთა მიერ აღსრულებოდა, იმიტომ რომ ნილაბს მაგიური ძალა აქვს – რალაცას ფარავს, საიდუმლო შინაარსზე მიაწვდის... ნილაბი

საჭირო იყო ტაბუირებული სამყაროს წინაშე წარდგომისათვის. პოლიტიკურ მასკარადში კი ნილაბი უმეტესწილად კარიკატურული ხასიათისაა – მხოლოდ მტრულ ძალას განასახიერებს, მეტიც – „ამხელს“ – მტრის ნილაბს ქმნის.

ლენინს რომ ასაფლავებდნენ, ასეთი ლოზუნგი გამოუტანიათ თურმე: „ილიჩის საფლავი კაცობრიობის აკვანია!“ ლენინი აქ წარმოდგენილია როგორც ღმერთი, რომელიც ძველ სამყაროსთან ერთად კვდება, რომ ახალ სამყაროსთან ერთად აღდგეს. ამდენად, ბოლშევიზმი ისეთსავე ირაციონალურ და მისტიკურ შინაარსს შეიცავს, როგორც მითი და რიტუალი. თუმცა, დეკლარირებულად, ბოლშევიკები გონებისა და მეცნიერების პრინციპებს ემყარებიან.

„შარშან აქაურობა წითელარმიელებითა და გეპეუს ხალხით იყო სავსე, დღეს კი აქ ამერიკელი კაპიტალისტი ჩამობრძანდა... ამ ქვეყანას რას გაუგებ?!“ – გაიფიქრა შაქრომ. მისი ყურადღება ერთმა კოლორიტულმა პერსონაჟმა მიიპყრო, რომელიც სახელდახელო სცენაზე გამოვიდა და სვანურ ქნარზე ხალხური მელოდიები შეასრულა ვაჟიშვილის თანხლებით, რომელიც ჭიანურზე უკრავდა. ეს გახლდათ თავადი დადემქელიანი, უფრო ზუსტად – ნათავადარი, ამხანაგი დადემქელიანი. „ორფევის დაკარგული ქნარი ამას უპოვია ეტყობა და ახლა ბოლშევიკურ კონცერტზე უკრავს...“ – თავისთვის წაიქილიკა შაქრომ და კვლავ გაახსენდა უმგულში, შავ მურყვამთა შორის პირდაფჩენილი ორმო: „ყველაფერს უხეში ძალა განაგებს – ველური და შეუვალი. ფეთქებით, სროლით და შეტევით მოდის... გადაგივლის და ცოცხლად დაგმარხავს, ლექსად მოვარდნილი გრიგალივით...“ თავი ასტკივდა – საფეთქლებთან. ერთ სირჩა არაყზე არ იტყოდა უარს. რალაცამ შეაქანა. „აი, ნი ხაჩუ ია ჩაიუ პიტ იზ ბალშოვა ჩაინიკა, ა ხაჩუ

ია პალიუბიტ გეპეუ ნაჩალნიკა..." – წაილილინა... საყრდენის ძიებაში მერიონს ხელი მხარზე დაადო და ჩაუყრანტალა, კომოციოზურ ბინდბუნდში:

– აი, ესაა ის კაცი... არფისტი... გერმანელ ბარონესას უშბა რომ აჩუქა... თავს თუ მოაწონებ, მაჟოლი... ეგებ აი ეს ქათქათა მთა – თეთნულდი გაჩუქოს? თუმცა, ვერა, ველარ გაჩუქებს, მისი საკუთრება ხომ ექსპროპრიირებულია საბჭოთა ხელისუფლების მიერ, ჰე ჰე... – და ა.შ. და ხუმრობა ხუმრობაში თავის ტკივილმაც და თავბრუსხვევამაც გაუარა... აშკარაა, ევროპელი ქალები შაქროზე პოზიტიურ, რეკრეაციულ მუხტებს აფრქვევენ – ესეც თავად შაქრომ აღნიშნა, თავისთვის...

მერიონმა ამ „გულუხვი და ექსცენტრიკული თავადის“ გაცნობა მოისურვა. შაქრომ ეს საქმე ითავა და ბილიც და მერიონიც დადეშქელიანს წარუდგინა. ამ უკანასკნელს კი გვერდით ცოლი დაუდგა და სტუმრებს მიესალმა – დადეშქელიანზე ბევრად ახალგაზრდა ქალი, რომელიც, მერიონისდა გასაკვირად, ევროპულ ყაიდაზე იყო ჩაცმული – წელზე გამოყვანილი პიჯაკი და, ადგილობრივი სტანდარტებით, ერთობ მოკლე კაბა. მესტიის საშუალო სკოლის მასწავლებელი ყოფილა და თავისი ქმრის რიგით მესამე ცოლი...

გაჩუქებული უშბის თაობაზე შეკითხვის დასმა უხერხულობასთან იყო დაკავშირებული. სამაგიეროდ, რაც ბილ უოსერსტაინის სვანური დღის წესრიგის უმთავრესი პუნქტი იყო – ნადირობაზე შეთანხმდნენ !

ამხანაგი გოროზია, ხანგრძლივი საკომუნიკაციო მოვალეობის შესრულების შემდეგ – ცენტრში სხვადასხვა ტელეგრამები უნდა გაეშვა – კვლავ შეუერთდა საზოგადოებას, თუმცა ერთობ კანაფდაბოლილი გამოიყურებოდა – მთიანი რეგიონი მძიმე ალაგია, სანერვიულო. ნადირობის იდეას მან წინააღმდეგობა არ გაუწია – გოროზად დაუკრა თავი – და ოთხი თოფოსანი მეგრელის შემადგენლობა თავისი ორი კაციტაც გააძლიერა.

უილიამ უოსერსტაინის ხანმოკლე ნადირობა

მეთხუიარ მარე ლახე ლათხუიართე ღირი... მონადირე კაცი თუ სანადიროდ წავა, უნდა რომ წმინდა იყოს: სახლში და სიახლოვეს ქალური ავადმყოფობა არ იყოს, არც ცოლს იყოს მიკარებული ორი და სამი ღამე.

სანადიროდ წამსვლელი კაცი წინასწარ ემზადება. მოიმზადებს: თოფს, დანას, საგზალს და ბანდულებს. ბანდულები ძირს თასმისაა, ზევით ტყავისა. შიგნით ატანენ წერექოს, ფეხი რომ არ ასტკივდეს. კიდევ წაიღებს ერთ პატარ ბოთლ ნათავედ არაყს, ილოცავს ღმერთს და წავა სანადიროდ.

მონადირე კაცები სანადიროდ რომ წავლენ, სხვა ნიშნებით ელაპარაკებიან ერთმანეთს. ასე, „თოფის“ ნაცვლად „ხელკეტს“ ამბობენ.

თუ ეშოვება ნანადირევი, ან ჯიხვი, ან არჩვი, ყველას ღვიძლს და გულს შეწვავს და შეავედრებს აფხსათს. იმათ შეჭამს. ხორცს და ტყავს შინ მოიტანს: შინ მეტწილად ღამით მოიტანს, რომ არავინ დაინახოს. ძვლებს კოშკში შეინახავს და არ გადაყრის, არც ძაღლებს ახრევიანებს...

მართალია, არც ბილი და არც შაქრო კვირაზე მეტია ქალს არ მიჰკარებოდნენ და არც მერიონსა თუ ნადიას ეტყობოდა რაიმე ქალური სენის შემოტევა, მაგრამ ნადირობისათვის შესაფერ კონდიციაში არც ერთი იყო იმ დღეს და არც მეორე – ბილს კუჭი ჰქონდა აშლილი, ხოლო შაქროს – თავი დარტყმული. ფეხითაც იმდენი იარეს, რომ სული ძლივს მოითქვეს. ირგვლივ იდგა სიჩუმე და კუნელის აყვავებული ბუჩქის მძა-

ფრი არომატი – თავი კოკო შანელის ფირმის სვანურ ფილიალში გეგონებოდა...

არც ჯიხვი სჩანდა სადმე, არც არჩვი გამოჩენილა. ბილის მუცელში ფაფისებრი მასსა უსიამოდ ბუებუებდა, ხოლო თავში ხან ტურგენევის სანადირო მოთხრობების სურათები წამოუხტებოდა, ხანაც ნადირობასთან დაკავშირებული გამონათქვამები, ვთქვათ – ბისმარკი: „არასოდეს არ ტყუიან ისე, როგორც ომის დროს, ნადირობის შემდეგ, ან არჩვენების წინ...“ და ა.შ.

დადეშქელიანის განკარგულებით, განძრევის უფლება არ ჰქონდათ – ნადირი სუნს იყნოსს და დაფრთხებაო... თუ გავითვალისწინებთ იმასაც, რომ ბილს ალაგ-ალაგ მუცლიდან წამოსული გაზები ეპარებოდა, ამერიკელ ბიზნესმენს ორმაგი სიფრთხილე მართებდა.

ყველაფერი კი მერიონის ბრალი იყო – წინა დღეს მან აიტეხა თავისი ფრანგული კულინარული ფანტაზიის მატერიალიზება მაღლმთიან პირობებში – რაგუ მუტონ (ცხვრის ჩაშუშული ფრაგულად) უნდა მოვამზადოო. ესეგვარი კერძი კი სხვადასხვა მწვანილეულს მოითხოვს, რომელიც სვანეთის ალპურ ზონაში თვალთ არავის უნახავს. (ხოლო ის რალაცა ბალახი, რომელიც მერიონს მწვანილის ნაცვლად მიუტანეს – მართლაც ბალახი იყო და სხვა არფერი.) აი სწორედ იმ ბალახისა და ცხვრის ხორცის შეუსაბამო კომბინაციის შედეგად ბილის კუჭს დროდადრო პერტურბაციები დაუვლიდა ხოლმე. ასე რომ – ქალი ნადირობის მფარველი ღვთაებაცაა – არტემისი, დიანა, დალი და ასევე – უდიდესი მტერიც: მერიონი, ნადია, ფრანგული კულინარიის არმცოდნე სვანი დიასახლისები და ა.შ.

ომის მერე შაქროს თოფი ხელში არა სჭერია. არც ომის დროს გამოირჩეოდა დიდი მხედრული შემართებით. იქ რაც ხდებოდა, ქე-მაინც გასაგები იყო – დიდი სახელმწიფოები ტერიტორიებს ვერ იყოფენ, მსოფლიოს გადანაწილება სწადიათ და ადამიანებს ერთმანეთს ახოცინებენ, მაგრამ აქ, ნადირობისას, რა ძალა აიძუ-

ლებდა სრულიად უმანკო ცხოველისთვის რომ ესროლა... არა, ბურგუნდიელი რაინდისა ამ კაცს აღარაფერი შერჩენოდა, გინდაც – გურული არისტოკრატისა... სამალავში ინვა და მცირედ დაბეჭილი მისი ტვინი სახელთა ეტიმოლოგიას ეპოტინებოდა:

„სახელი შამბალა მომდინარეობს სიტყვიდან შანგრ-ლა, ანუ – სანგარი, შანგრი, ანუ დარანი... შამბალასთან მისასვლელი მიწისქვეშა გვირაბები...“

თვალებში ისევ რაღაცა აუჭრელდა – ეტყობა ამდენმა სიარულმა, ზღვის დონიდან ესოდენმა სიმაღლემ, წნევა აუთამაშა... წინა დღეების ლოთობამაც... ხოლო ლოთობდა იმიტომ, რომ შავ მურყვამებთან განცდილი განბილება ჩაეხშო:

„სვანეთის ორფიული ტექსტი-ლანდშაფტი წითელარმიელებისა და მათი კომისრების უბირი ხელითაა გადაჯღაბნილი! სულიერების უნატიფესი მატერია რევოლუციონურმა აგრესიამ დაფლითა და დაანაკუნა! ცხადია, ის უგვანი ბლიუმკინი ისევე მიაგნებს შამბალას, როგორც მე ახლა ვიპოვი წმინდა გრაალს, ჰა ჰა ჰა... მაგრამ ნიკოლაი რერიხი?! ხომ შესაძლებელია, რომ მაპათმათაგან ხელდასხმულ იმ წმინდა კაცს – რერიხს – კალიგიას ძახილის ძალით გაეხსნას გზანი შამბალასანი, ხოლო ის ბლიუმკინია თუ სმერდიაკოვი, კვალში ჩაუდგეს და შიგ შეაღწიოს?! მაინც ვერაფერს გახდება, გეპეუს ამ დაშნოსან-ლაბადოსან რაინდს ადებტები გაანადგურებენ, ხოლო უპირველეს ყოვლისა მისივე მდაბიური პატივმოყვარეობა მოუღებს ბოლოს, აი ასე! ჰოდა, ეს ჩემი განბილებაც მოჩვენებითია, მცირედი ნაბორძიკება სულისა, რომელიც ძიების გზას შეადგა... თუმცა ეს გზა არსაით წაგიყვანს, თუ მოწოდება არ იქნება – კალიგიას ძახილი! მაგრამ მე აღარც ძახილი მესმის და, როგორც ვატყობ, სავალი გზის ყოველ კილომეტრში თოფიანი წითელარმიელი დამხვდება... ჰი ჰი... არ უნდა წამოვყოლოდი ბილს სანადიროდ, თარჯიმნად ნიკოლაძეც ეყოფოდა; დავრჩებოდი მერიონთან, სადმე ჩეროში წამოვგორდებოდი, ვიბლლარძუნებდით... დაშკოვაც ხელს არ შეგვიშლიდა –

ესმის საგანი... არა, ბილი აქ სანადიროდ ჩამოვიდა, უპირველეს ყოვლისა – არც აქაურობის მსჭვალავი მისტიკა აინტერესებს და არც ეზოტერიკა – სპორტული ჟინი და პრაგმატიზმი, აი რამ ამოიყვანა ეს ამერიკელი ამ სიმაღლეზე – ესაა მისი „კალიგია“, მისი მომხმობი ძალა! *Тогда мне Фенимор Купер!...* ავთანდილ გადინადირა... სხვათა შორის, როდესაც ჭეშმარიტი ლამა ჯდება და მედიტაციას იწყებს ჰიმალაური ტყის რომელიმე მღვიმეში, მისი გააქტიურებული გონებისაგან და შინაგანი წიაღსვლიდან ისეთი ძალა მოეფინება, რომ მასთან თავადვე მიდიან სხვადასხვა სახეობის ცხოველები – ირმები, ციყვები, ტურები, ხოლო ადამიანისებრ მაიმუნებს და მაკაკებს მასთან ძღვენი მიაქვთ – ხილი და სხვა რამ ნაყოფი მიწისა!..”

ამ ფიქრებში იყო ნასული შაქრო, როცა მის წინ, ზუსტად სათოფეზე, არჩვი წარმოდგა. ჰო, მართლა არჩვია, არ ელანდება! თოფი მომართა და მიზანში ამოიღო, უფრო ზუსტად კი – ეცადა, რომ მიზანში ამოეღო, მაგრამ ერთის ნაცვლად ორს ხედავდა მისი დაბეჭდილი ტვინი და ვერაფერსაც გახდებოდა...

დანარჩენი კი მყისიერად მოხდა: არჩვის, თუ „ორ-არჩვის“ გვერდით შაქრომ რალაცა ნათება დალანდა – თითქო ოქროს ქანი იყო ფიქალ კლდეში ჩატანებული. ამ ქანის გაყოლებაზე, ქვემოდან, დარანი მოსჩანდა – „სანგარი!“ „შანგრი-ლა!“ შაქრო არც დაფიქრებულა, სამალავიდან ამოვობლდა და მოკაშკაშე წერტილისკენ წავიდა. „სად მიხვალ, კაცო?! გაჩერდი-მეთქი!“ – ამოიგმინა დადეშქელიანმა. ნადირმა ეგრევე იყნოსა შაქროსგან წამოსული სუნი – ოფლში ნაზავი არყის ოხშივარი – და გახტა. და ეგრევე გაისმა სროლის ხმა – ჯერ ბილმა გაისროლა, ველარ მოითმინა, მერე რამოდენიმე გასროლა სხვებისგანაც იყო. დამფრთხალი არჩვი გაიქცა და მიიმალა.

შაქრო სწრაფად მიდიოდა – მოელვარე ქანს თვალს არ აშორებდა. ამიტომაც იყო, რომ ყველაფერი კარგად დაინახა – სანგრის შესასვლელს რამდენიმე ტყვია მოხვდა, კლდე ჩამოიშა-

ლა და სანგარიცა და ელვარე ქანიც დაიფარა. შაქრო მუხლებზე დაეცა, მოიკუნტა და გვერდზე მიწვა.

მასთან პირველმა გიორგი ნიკოლაძემ მიირბინა, მერე შემოთებული ბილი და დადგმელიანიც მივიდნენ – ვაითუ ტყვიამ გამოსდოო...

შაქრო მოკუნტული იწვა და გაოგნებული თვალებს ახამხამებდა. არც არაფერი მოსვლია, ნაკანრიც კი არ აჩნდა...

– გიჟი ყოფილა ეს გადარეული, – ჩაილაპარაკა დადგმელიანიმა, – მორჩა ნადირობა...

Adagietto

ლატალის თემის სოფელი ლახუშტი. თანლილის ეკლესია, მთავარანგელოზის სახელობისა.

დაძარღვული, გრძელთითა ხელებით, ქორა-მახვში საულ ფარჯიანი ბოქლომს გასალებს შეურჭობს და ორჯერ გადაატრიალებს. ბოქლომი ჩაიხსნება. ხის მოჭედილი კარები ჭრილით იღება. ტაძარში ნესტი დგას და ბნელა. სარკმლებიდან შემოსული დღის სინათლე რამდენიმე ალაგას ეცემა მოხატულ კედლებს.

საულ ფარჯიანი ზღურბლს გადააბიჯებს და სიბნელეში შედის. როგორც წესი და რიგია, მას კიდევ ორი მახვში შეჰყვება. ამერიკელი სტუმარი და მისი თანმხლებნი გარეთ იცდიან.

– (შემოსევების დროს, – დაიწყებს შაქრო, – მონღოლთა, სპარსელთა და ოტომანთა შემოსევების დროს, ქართველი მეფეები საეკლესიო საგანძურს აქეთ გადამალავდნენ ხოლმე. სვანები უმტკიცესი დამცველნი იყვნენ ამ საგანძურისა... იმდენად, რომ, მტრის განდევნის შემდეგ, მშვიდობის დადგომისას, ამ საგანძურს უკან აღარ აბრუნებდნენ – ვაითუ ახალი მტერი შემოგვესიაო...

– ლოგიკურია, – ღიმილით იტყვის ბილ უოსერსტაინი./

მახვშები გარეთ გამოვიდნენ. თითოეულს ორ-ორი ხატი ეპყრა. ხატები გარეთა კედელს მიაყუდეს და სტუმრებს საცქერლად დაუთმეს.

ეს იყო ოქროს და ვერცხლის ჭედურ პერანგში შემოსილი ხის ხატები: მიქაელ მთავარანგელოზისა, წმინდა გიორგისა, ლაზარეს აღდგინებისა და სხვა.

ნადიამ პირჯვარი გადაისახა. მერიონი და ბილი ახლოს მივიდნენ და ხატების თვალიერებას შეუდგნენ.

– აქ თქვენ ხედავთ როგორც შემოსევების დროს ბარიდან ამოტანილ და გადამალულ ხატებს, ასევე ადგილობრივი – სვანი ხატმწერების მიერ შესრულებულს, – დააზუსტებს გიორგი ნიკოლაძე, – ეს სოფელი ცნობილი იყო თავისი მხატვრებით. ხო ეგერეა, საულ ბატონო? – და მახვში დაუდასტურებს, რომ ფარჯიანების გვარში, საუკუნეთა მანძილზე, ასეთი მხატვარი რამდენიმე იყო...

– აი ეს სამი ხატი, შეიძლება ითქვას, სვანური სკოლისაა, – ამბობს პროფესორი.

მიქაელ მთავარანგელოზი – გოროზი შუბოსანი, ერთმანეთზე მიმჯდარი თვალებით; პირქუში და, ასევე – სევდიანი, მართლაც – და სვანური იერის ზორბა მამაკაცადაა დახატული.

– შესანიშნავია, – მერიონს ეს ყველაზე მეტად მოსწონს, – რა უჩვეულო განწყობილება აქვს დაჭერილი მხატვარს... თანაც რა ლაკონურია, რა მარტივი და მეტყველი ერთდროულად... უნიკალური სტილისტიკაა... ფერიტაც და კონტურითაც...

ლაზარეს აღდგინება – ჩვეული კომპოზიციური განლაგება: მაცხოვარს ხელი აქვს გაწვდილი და სუდარაში გახვეული ლაზარე საძვალედან გამოჰყავს. მაგრამ, აქ ერთი დეტალია – მაცხოვარსა და ლაზარეს შორის ახალგაზრდა დგას, ხასხასა წითელ სამოსელში. ხელი პირთან აქვს მიტანილი – სუნთქვას იკავებს...

– ამას შეხედეთ, რა განსაკუთრებული გრძნობაა რეალიზმისა, – შაქრო თითს წითელპერანგიანი ფიგურისაკენ იშვერს, – ამ

ყმანვილს ცხვირთან ხელი აქვს მიტანილი, რადგანაც ლაზარეს გვამი გახრწნილია და სიმყრალეს გამოსცემს. ამ სახარებისეული სიუჟეტის უძველეს ინტერპრეტაციათა შორის განა შეგხვედრიათ ესოდენ ცოცხალი ხედვა?!

– ჭეშმარიტად, – ამბობს მერიონი და შაქროს მცირე ხელოვნებათმცოდნეობით პათოსს ასევე მცირე ქილიკს შეუზავებს, – როგორც ჩანს, სვან მხატვრებში სიმბოლური ხედვა არ იყო მიღებული, არამედ იმთავითვე რეალისტური. შეხედეთ ამ წმინდა გიორგის – ტრადიციულად და მთელს ქრისტიანულ იკონოგრაფიაში მიღებულია, რომ იგი გველეშაპს განგმირავს, რომელიც ზოგადად ბოროტებას განასახიერებს, ხოლო კონკრეტულად კი ბიზანტიის იმპერატორს – დიოკლეტიანეს. აქ კი რას ვხედავთ? პირდაპირ დიოკლეტიანეს ურჭობს თავის შუბს – არა სიმბოლურ გველეშაპს, არამედ კონკრეტულ ბოროტ ადამიანს, ცხენზე შემომხტარ პატარა მხედარს, რომელიც გასაქცევადაა მომართული...

– მაშასადამე, მერიონ, ძვირფასო – ამ სახუმარო ტონს შაქროც „სუბუქად დაიჭერს,“ – რეალიზმი ევროპულ მხატვრობაში აქ, სვანი ხატმწერების ხელოვნებით იწყება და არა იტალიური აღორძინების ტიტანებთან...

– ვიცი, რომ სვანი კაცი უშბას და თეთნულდს უფრო შეეღევა, ვიდრე ამ ხატებს, – ჩაერთვება ბილ უოსერსტაინი, – მაგრამ, მაინც, საინტერესოა, ვინმემ თუ სცადა მათი ღირებულების დადგენა...

– კიდევ კარგი, ჩვენს მასპინძლებს ფრანგული არ ესმით, ბილ! – იტყვის მერიონი, – თორემ ცემა არ აგცდებოდა... უი, მგონი ესმით...

მახვშები ხატების ალაგებას იწყებენ და ტაძარში შეაქვთ. ნიკოლაძე თხოვნით მიმართავს:

– ჩვენს სტუმრებს კედლის მხატვრობა რომ ვაჩვენოთ ერთი, თუ შეიძლება...

– მოდით, ნახეთ... როგორ არ შეიძლება... – და საულ ფარჯიანი ეკლესიის კარისკენ მიიპატიჟებს.

‘ ტაძარი უმოქმედოა. არც ტრაპეზი, არც ხატებიანი კანკელი, არც საკურთხეველი. აბსიდის კედელზე, კუთხეში, ინკრუსტირებულჩარჩოიანი ტილოა მიყუდებული – ზეთის საღებავებით დახატული ღვთისმშობელი, უფრო ზუსტად – „მადონა“ – ბურჟუაზიული კიჩის მფარველი ღვთაება, იაფფასიანი გემოვნების შტამპი, მოსკოვეური თუ პეტროგრადული „ტალკუჩკის“ საჩაიეს კედლებს რომ დაამშვენებდა. აქ საიდან გაჩნდა ნეტავი? ან ის ხატები სად ინახება – ტაძარში არც კარადა დგას, არც სხვა რამ საამისო სათავსო.)

– ერთი ამ კედელზე მომინათეთ, – ამბობს გიორგი ნიკოლაძე. რამდენიმე ფარნის სხივი მკრთალად განათებულ კედელს სიბნელიდან გამოკვეთს.

– აი ეს ფრესკა მაჩვენეს შარშან, – ხელს ასწევს ნიკოლაძე, – მინდა რომ თქვენც ნახოთ. შობის ფრესკაა...

– შობაა, შობა... – ქორა-მახვში დაუდასტურებს, – ჩვენი გვარის კაცის დახატულია, ცხრაასი წლის წინათ...

შობის ფრესკა თანლილის ეკლესიაში: მღვიმე ბეთლემის მახლობლად, ბაგასთან პირუტყვი – ხარი და ძროხა, ადამიანის სახეებით, იქვე აკვანში ახალშობილი მაცხოვარი. თუმცა, ეს ყველაფერი უკანა პლანზეა, სიღრმეში. ხოლო წინ, მთელი ფრესკის უმეტეს ნაწილზე განფენილია ღვთისმშობლის ფიგურა – ქალი, სულ მცირე ხნის წინ რომ იმშობიარა; ცალ ხელში მიტკლის ნაჭერი უკავია, ხოლო მეორეს თავით ეყრდნობა – ნატიფად, რაღაცა არისტოკრატიული ელეგანტურობით წამოწოლილი. თვალებში დაღლა და ხალისი უდგას, ან, უფრო ზუსტად – რაღაცა ფიქრი, რომელმაც მისი გონება დაღლის და ხალისის მიღმა ჩაახედა... იქვე შროშანის ყვავილია, მისი სინამდის სიმბოლოდ, და სადაფის ნიჟარები – რამეთუ, ვითარცა სადაფი თავისი წიალიდან შობს მარგალიტს, ისევე შვა მან ძე თვისი – სიტყვა განკაცე-

ბული... ამ ქალის ტანიც კი მეტყველია – ოდნავ ზნეპილი, თავი – კოხტად გვერდზე გადახრილი... არა, კი არ წამოწოლილა, არამედ მიცურავს, ლალად ლივლივებს ჰაერში, როგორც მარკ შაგალის კალმით ნახატი აღტაცებული შეყვარებულები. მთელი ეს ჰაეროვნება ღვთისმშობლის ფიგურისა ისე მოქმედებს თვალზე, თითქოს სქელი კედელი დნება, იწრიტება, ქრება და რალაც სიფრიფანა, გამჭვირვალე არაამქვეყნიური მატერია იწყებს ნათებას...

შაქრო კარმელის მზერა, თვალებში მომდგარი მლაშე სითხის ზემოქმედების ძალით, ფოკუსირებას ველარ ახერხებს. კაცი მონუსხული დგას და კედლის მხატვრობას მისჩერებია – ქუთუთოები ჩამოშვებული აქვს. თუმცა, მის ფიქრებში შედარებით მეტი სიცხადეა, მეტი „ფოკუსი“:

„ამდაგვარი ხედვა არ უწყის ქრისტიანობამ. ქრისტიანთათვის შობის ცენტრი და ქვაკუთხედი ჩვილი მაცხოვარია, რომელსაც ყველა დანარჩენი თავს დასტრიალებს. ხოლო ამ დიდებულ ნახატზე საქმე გვაქვს უფრო უმაღლ ტიბეტურ-ბუდისტურ-ტანტრულ ხედვასთან – ეს მარიამ ღვთისმშობელი კი არაა მხოლოდ, არამედ კალი – დიადი დედა, მეოხი ყოველთა, კოსმიური ცეცხლის – აგნი! – ენა, რომელმაც გამოთქვა, ანუ – შვა – სიტყვა დაუსაბამო – კრიშნა-ქრისტე... ან უფრო ზუსტად, ესაა მაია – დიადი ილუზია, რომლის საფარველითაც დაფარულია არსი ყოველი... ნუთუ ამ მხატვარმა იცოდა? ნუთუ ეს ხატმწერი განდობილი იყო? მეტიც – აქაურ გვირაბთა გზანიც უწყოდა, შამბალაც მოიხილა და იქ ეზიარა ფარულ დოქტრინას...“ და ა.შ., და ა.შ., სულ ერთსა და იმავეს იმორებს შაქროს გონება, იქ – თანლილის მთავარანგელოზის ეკლესიის კედელზე გამოსახული კოსმიური შობის „მანდალაზე“ ფოკუსირებული...

– წარმართული და ქრისტიანული ისეა აღრეული სვანეთში, რომ ველარც კი გამიჯნავ ერთმანეთისგან, – მერიონს ეუბნება გიორგი ნიკოლაძე, – ამის შემდეგ კიდევ ერთ ეკლესიას მოვი-

ნახულებთ, რომელსაც უნიკალური ფასადური მხატვრობა ამშვენებს, წარმართული სიუჟეტით – ძველი ქართული ეპოსიდან „ამირანი“...

– წარმართულ-ქრისტიანული სინკრეტიზმი ამ ფრესკაშიც შეინიშნება, – ფემინისტური ერუდიციის პოზიციონირებით ეთანხმება მერიონი, – ქალური საწყისის ამგვარი წინ წამოწევა, ასეთი აქცენტირება, ასეთი ხაზგასმა, პაგანურ, პრე-ქრისტიანულ რელიგიებს ახასიათებს. და მე ეს ძალიან მომწონს – გენდერული თვალსაზრისით ეს იყო სამართლიანობის და თანასწორობის რეალური გამოხატულება, რაც შემდგომ დაირღვა, ეკლესიის მამათა მიერ ინსპირირებული მამაკაცური შოვინიზმის აღზევებით... გასაოცარი ფრესკაა... მე მგონი, შაქრო რომ გვიმტკიცებს – სვანეთში განსაკუთრებული განძია დამალულიო, აქაური კედლის მხატვრობა და იკონოგრაფია უნდა ვიგულისხმოთ, – გაიღიმებს, შაქროს გახედავს...

შობის ფრესკა თანლილის ეკლესიაში: არა უბრალოდ ფრესკაა, არამედ – *adagietto*, პატარა ბაზილიკის კედელზე გაუღერებული...

8. მოსკოვში დაბრუნება. რევოლუცია და კანიზალიზმი. ბურჟიუიის „წინასწარმეტყველება.“

.....
უილიამ ბებიტ უოსერსტაინის მემუარებიდან:

სევანეთში იმაზე დიდხანს გავჩერდით, ვიდრე დაგეგმილი გექონდა. ნორმალური ნადირობაც მელირსა და იქაური ბუნე-ბისა და სიძველეების უპრობლემო დაგემოვნებაც. უპრობლემო, რადგან უშგულში ატეხილი აურზაურისა და ნადირობის ჩაშლის შემდეგ შაქრო წყნარად იქცეოდა, თითქოს დაიღალა და ოდნავ დაღონებულიც კი ჩანდა. თუმცა, ზოგჯერ ჩვეული პათოსი მაინც მოეძალებოდა და პროფესორ ნიკოლაძესთან მცირე დებატებში ჩაერთებოდა ხოლმე. შაქროს სწამდა, რომ სევანები წარმოშობით ქალდეადან იყვნენ – მესოპოტამიიდან, რომ ათასწლეულთა წინ გადმოსახლდნენ საქართველოში და შემდეგ ამ მაღალმთიან ალა-გას დაიდეს ბინა, რომ იმათ რიტუალებში და ლექსიკაში ძველ-ეგვიპტური გავლენა შეინიშნება და ა.შ. და მისთანა. მაგრამ ეს შემოტევები ხანმოკლე იყო, შაქრო ისევ მიყუჩდებოდა და იმ საო-ცრად უხეშ და დამთუთქავ სევანურ არაყს წრუპავდა.

ვინმეს ძველ-ეგვიპტური თუ ქალდეური წარმომავლობა ჩემთვის ძნელი გასარკვევი იყო და არც თუ ისე საინტერესო. არადა ქართველებისთვის – და ამას მხოლოდ შაქროს კი არა, პროფესორ ნიკოლაძესაც კი ვატყობდი – წარსული და წარმო-მავლობის სიძველე ისეთივე მნიშვნელოვანი რამ არის, როგორც ამერიკელისთვის სამომავლო გეგმების დალაგება.

„ სვანები მართლა განსხვავდებიან დანარჩენი ქართველებისგან, თბილისში და ქუთაისში რომ ვნახე. იგივე, იმ ჩემს ჩერქეზ ძმადნაფიც თავადთან შედარებით, ესენი უფრო ზანტები და მედიდურები არიან, თუმცა ამ სიზანტეში და მედიდურობაში თავისებური აგრესიაა ჩამალული, რომელიც, ალბათ, სწორედ იმ ხსენებული მესოპოტამიური წარმომავლობისა უნდა იყოს. უმგულის მახლობლად, ერთ ქრისტიანულ ეკლესიასთან ლოცვის რიტუალს დაგვასწრეს – სვანი მამაკაცები რომელიღაც თავიანთ ღვთაებას მიმართავდნენ. ჩვენებური ებრაული, თუ ქრისტიანული, თუ მუსლიმურისგან განსხვავებით, ამათ ლოცვაში სინანული, ბრალეულობა, ან მორჩილება კი არ იყო, ეს სვანები თითქოს ღმერთს კი არა, არამედ ვინმე თავის თანასწორს მიმართავდნენ, მათსავით ზანტსა და აგრესიულს – ახლა და აქვე მოგვეცი ის რასაც შენგან მოვითხოვთ!...)

„სვანეთიდან გამგზავრების დრო ისე დაგვადგა თავს, როგორც პრინცი დადეშქელიანი – ზანტი და მედიდური,“ – ერთ მშვენიერ დღეს იხუმრა მერიონმა, რომელსაც ქალის სიყვარულის ნიშნად მისთვის მთის ჩუქების ამბავი ერთობ ახალისებდა. დრო კი მართლა ცოტა გვრჩებოდა: სვანეთიდან ბათუმში უნდა მიგვესწრო გემისათვის, რომლის ბილეთები უკვე დაჯავშნული გვექონდა, ხოლო იქიდან ოდესაში უნდა გადავსულიყავით, რომ შემდეგ, მატარებლით, ჩაგვეღწია მოსკოვამდე...

ენგურის ხეობას ისე ჩაუწყევით, ნორმალურად არც კი დავისვენია – მეორე დღეს თოთხმეტი საათი ვიარეთ ცხენებით, შეუჩერებლივ, თითქოსდა იქ, ხევის სიღრმეში მსრბოლავ შფოთიანსა და აქაფებულ მდინარეს ვეჯიბრებოდით, ვინ~~ც~~ეფრო მალე ჩავიდოდა დაბლობამდე... ასე არასოდეს დავღლილვარ. მერიონი და ნადია ფეხზე ძლივს იდგნენ. როგორც იქნა, სამეგრელოს რეგიონულ ცენტრამდეც ჩავალწიეთ. იქაც, შეუსვენებლივ, დროგები ვიქირავეთ და მთელი გზა ბათუმამდე ძილნარევ ჯანჯღარში გავიარეთ...

ხოლო ბათუმში ისეთ კარგ დროს ჩავედით, რომ პორტის სასადილოში იქაური ყავის დაგემოვნების საშუალებაც კი მოგვეცა. ეს იყო თურქული წესით მოდულელებული, ნალექიანი ყავა, რომელიც ბათუმელ სომხებში ისეთივე პოპულარობით სარგებლობს, როგორც ქართველებში ღვინო. ქალბატონმა, რომელმაც სასადილოში ყავა მოგვართვა მერე აგვიხსნა, რომ ოტომანთა იმპერიაში ეს სასმელი სომხებმა გაავრცელეს, რომ თურქებმა ყავის გემო საერთოდ არ იცოდნენ და ძირითადად ჩაის ეტანებიან, რომ ყავა ტვინს უხდება და რომ სომხებსავე ამგვარ ყავას ვერაფერს ადულებს და სხვა და სხვა. მანამდე უკვე გაგებული მქონდა ქართულ-სომხური პაექრობის ამბავი და ველოდებოდი, რომ შაქრო ამ ქალბატონის სიტყვებს უპასუხოდ არ დატოვებდა, მაგრამ მოლოდინი არ გამიმართლდა – შაქრომ უსიტყვოდ დალია ყავა და ასევე უსიტყვოდ იჯდა, პაპიროსს პაპიროსზე აბოლებდა და ზღვას გაჰყურებდა. შაქროსთან ჩვენი გამომშვიდობების დრო მოახლოვდა.

მახსოვს, აცრემლებული მერიონი შაქროს ჩაეხუტა, მერე გაულიმა და რუსულ ორთოდოქსულ ყაიდაზე სამჯერ გადაკონა, თანაც ეუბნებოდა: „მშვიდობით, ჩემო კავკასიელო გეტსბი! თავსაც მოუფრთხილდი... და ბოლშევიკებსაც უფრთხილდი... ისე, რომ იცოდე, შენი ადგილი სწორედ აქ არის და არა ამერიკაში... დიდი მადლობა იმ ვარდებისათვის... არა, შენი ადგილი პარიზშია, მონმარტრელი ლოთი-შუოთი ხალხის გვერდით... ჰო, პარიზში, ან არსად...“

ჩვენი ერთობლივი მოგზაურობის განმავლობაში მერიონი მართლაც მხურვალე გრძნობებით განიმსჭვალა შაქროს მიმართ, ხოლო შაქროს კი ეტყობოდა, რომ ღრმად იყო შეყვარებული ჩემს ცოლში. რა დაგიმალოთ და, ეს კაცი – შაქრო კარმელი – ჩემშიც დიდ სიმპათიას იწვევდა, მიუხედავად მისი ექსცენტრიკული, ირაციონალური გამოხდომებისა, რომელთაგან ერთი-ორი ჯერ კიდევ მელოდა წინ. რითი ავხსნა ასეთი

ტოლერანტობა მის მიმართ? სხვა გარემოებებში ასეთ კაცს არც კი გავიკარებდი... მაგრამ იმხანად, როგორც თავიდანვე ვამბობდი, ჭკუა-გონებაში ყველას ისევ და ისევ ის რალაც თრობა, სილალე, სისულელე, რალაცანაირი ექსისტიენციალური ჯაზი გვითამაშებდა. არ ვიცი...

"Adieu..." – შაქრომ ესლა გვითხრა მერიონსაც და მეც. სახე უელავდა, ვეება თვალები შეშლილივით ჰქონდა. მერე შებრუნდა და დროგებისაკენ გაემართა.

„პროფესორო, თქვენი დისერტაციის დაცვა არ გამომაპართ სორბონში, საგანგებოდ ჩამოვალ!“ – უთხრა მერიონმა პროფესორ ნიკოლაძეს და იმასაც სამგზის ეამბორა.

მერიონი რამდენიმე დღე უნდა გაჩერებულიყო მოსკოვში, შემდეგ კი პარიზში მიემგზავრებოდა – მშობლებთან, სადაც მე მოგვიანებით შევუერთდებოდი. თუმცა მანამდე, რუსეთში რალაც საქმეები უნდა დამესრულებინა, ხოლო საამისოდ ნადიას თარჯიმნობა მჭირდებოდა. ასე რომ ის დღეები, ნადიასთან ერთად...

მოსკოვში დაბრუნებულ ბილ უოსერსტაინს კვლავ მოუწია საგარეო საქმეთა მინისტრ ლიტვინოვთან შეხვედრა, თავად ამ უკანასკნელის თხოვნით. ამჯერად საქმე ეხებოდა ერთობ დიდ კონცესიას – რუსეთ-ჩინეთის, იგივე „შორეული აღმოსავლეთის რკინიგზის“ კონცესიას, რომელიც რუსეთის ქალაქ ჩიტას აკავშირებდა რუსეთისავე ქალაქ ვლადივოსტოკთან, ოღონდ ჩრდილო-აღმოსავლეთ ჩინეთის – მანჯურიის გავლით. მისი მშენებლობა 1890-იან წლებში დაიწყო და უზარმაზარი მნიშვნელობა ჰქონდა როგორც მეფის, ასევე ბოლშევიკური რუსეთისათვის –

სტრატეგიულიც, ეკონომიკურიც და ა.შ.* 1924 წელს ჩინეთთან ხელმოწერილი ხელშეკრულებით, საბჭოთა რუსეთი ინარჩუნებდა შორეულ-აღმოსავლურ რკინიგზას და, ამდენად – ფაქტობრივ პროტექტორატს მანჯურიაზე. ესოდენ მასშტაბურ საკომუნიკაციო არტერიას დიდი მოგება შეეძლო მოეტანა და კონცესია მართლაც მიმზიდველად გამოიყურებოდა. მაგრამ, მთელს ამ ეკონომიკურ მიმზიდველობას მილიტარისტული იაპონიის ფაქტორი არღვევდა: იაპონიას თავისი პრეტენზიები გააჩნდა მანჯურიასთან დაკავშირებით და, ცხადია, რკინიგზის ხელში ჩაგდებაც შედიოდა მის სტრატეგიულ ინტერესში.

მინისტრ ლიტვინოვის შეკითხვაც ეგ იყო: „შეძლებდა თუ არა ბ-ნი ვასერშტეინი ნიუ-იორკელი ბიზნესმენების დაინტერესებას და თანხების მობილიზაციას ამ კონცესიის შესაძენად, ანუ – რუსეთი ინარჩუნებდა რკინიგზის კონტროლს, ხოლო ფული ამერიკელებისა უნდა ყოფილიყო...“

– ბ-ნო ლიტვინოვ, – თქვა ბილმა, – თუ ნებას მიბოძებთ, თქვენს შეკითხვას, შეკითხვითვე ვუპასუხებ: ნუთუ თქვენ ფიქრობთ, რომ თუ ამერიკელ ფინანსისტთა რომელიმე ჯგუფი შეიძენდა ამ კონცესიას, მაშინ ამერიკის მთავრობაც მზად იქნებოდა იაპონიის ათუხთუხებული ქვაბიდან მოხარშული წაბლი ამოეღო შიშველი ხელით და რუსეთისთვის მიერთმია? ჩემი პასუხი ერთმნიშვნელოვანია: არა.

ლიტვინოვმა ღიმილი შეაგება ამერიკელი ბიზნესმენის ამ ცოტა არ იყოს და კადნიერ ხუმრობას:

– გულახდილ შეკითხვას გულახდილი პასუხი მუდამ ამშვენებს, – თქვა მინისტრმა და შეხვედრა ამით დაასრულა.

იმ საღამოს ბილმა, ნადიასთან და უოლტერ დიურანტისთან ერთად, რესტორან „ნაციონალში“ ივახშმა. დიურანტიმ აქაც

* ამ რკინიგზის მშენებლობაზე ქართველი ინჟინრებიც მუშაობდნენ და მანჯურიის მთავარ ქალაქ შარბინში საკმაოდ დიდი და გავლენიანი ქართული სათვისტომოც შეიქმნა.

რკინიგზის თაობაზე ილაპარაკა – რომ ეგებ მაინც ღირდა ამ საკითხით ამერიკელების დაინტერესება, რომ ეგებ ბილი ზომაზე მეტად ფრთხილობს და იაპონური ფაქტორის დრამატიზებას ახდენს, რომ კარგი იქნებოდა ამ თემასთან დაკავშირებით არმანდ ჰამერთან შეხვედრა, რომ ბოლშევიკური მთავრობა უაღრესად ენერგიულია და მომავალზე ორიენტირებული, რომ ამას წინათ სტალინმაც კი განაცხადა, რომ რუსული რევოლუციური შემართება და საქმის ამერიკული ცოდნა უნდა გაერთიანდნენ დიდი შედეგების მისაღწევად, რომ რუსეთის საგარეო-ეკონომიკური სფეროს მესვეურები ძალ-ღონეს არ დაიშურებენ და იაპონიასაც მედგარ წინააღმდეგობას გაუწევენ ამ მანჯურიაზე გამავალი რკინიგზის კონცესიის წარმატებული მატერიალიზაციისათვის, და ა.შ. ალაგ-ალაგ ბოლშევიკი პოეტების ახალი ლექსებიდან ციტატებიც მოჰყავდა დიურანტის – ამერიკის საქებარი ლექსებიდან: „და ესიზმრება ჩვენი მინდვრის გლეხურ მიწურებს ზღაპრული ქვეყანა – რკინის ნიუ-იორკი“...

ბილი მანამდეც შეხვედროდა არმანდ ჰამერს, ნიუ-იორკელ ბიზნესმენს, რომელიც უკვე რამდენიმე წელია რაც მოსკოვში ცხოვრობდა და ასბესტის კონცესიით თავისი პირველი მილიონიც აქ იშოვა. არმანდ ჰამერი თავის დროზე ლენინთანაც მეგობრობდა და ბოლშევიკებისგან შელავათებითაც ფრიად სარგებლობდა – სიმბოლურ ფასად ქირაობდა ოცდაოთხოთახიან სახლს ქალაქის ცენტრში.

– არმანდ ჰამერი, ისევე როგორც მამამისი, ამერიკის კომუნისტური პარტიის ერთ-ერთი დამფუძნებელი, ისეა შეყვარებული ბოლშევიკებში, რომ თუ მოსთხოვენ, იაპონური ხმლით ხარაკირისაც გაიკეთებს, პირდაპირ აქ, კრემლთან, წითელ მოედანზე, – მიუგო ბილმა და ნადიას სვანეთის მზით გარუჯულ მკლავს მოეფერა...

ერთი კვირაც და ბილს ამ ლამაზ ქალთან განშორება მოუწევს... იმ ღამეს ნადია ვორონცოვ-დაშკოვამ თავის ამერიკელ

საყვარელს ისეთი ეროტიკული სეანსი გაუმართა, რომ ბილ უოსერსტაინი საბოლოოდ დარწმუნდა – სექსუალური ქმედებისას რუსი ქალის თავგანწირვას ვერაფერი შეედრება. დიახ, იმ ღამეს ნადია ისეთი თავდავიწყებით ეძლეოდა თავის მამაკაცს, თითქოს მეორე დღეს სამყაროს აღსასრული უნდა დამდგარიყო, როგორც იტყვიან...

მაგრამ, ამ ეროტიკული თავდავიწყების შემდეგ, დილით, საუზმისას, ნადიას ნერვიულობა დაეტყო და მის ლამაზ ბაგეთაგან, ხოლო უფრო მეტად კი – გამოუძინარ და სევდიან თვალთაგან – წამოვიდა შეკითხვა, რომელიც, ცხადია, ადრე თუ გვიან უნდა წამოსულიყო – „რა მეშველება მე, როცა შენ ამერიკაში დაბრუნდები?“... ნუთუ კვლავ კისლოვოდსკის „კურზალში“ უნდა ემუშავა და მთვრალი კავკასიელი კაცების უხამსი პნენა-ოხუნჯობები დაეთმინა?! გინდაც აქ, მოსკოვში ჩარჩენილიყო – ვინმე მდიდარი და გაზულუქებული „ნეპმანის“ ხასობა – მხოლოდ ესლა ელოდა მას დასაქმების თვალსაზრისით... ხოლო, აი ბილს რაიმე კონცესიური საქმე რეალურად რომ წამოეწყო, მაშინ მისთვის – ნადიასათვისაც ხომ გამოჩნდებოდა ნორმალური სამუშაო ალაგი...

... დიახ, „გეპეუ“ იმხანად უფრო ნატიფი მეთოდებით მუშაობდა, მის წინარე ძალოვან სტრუქტურულ ფორმას – „ჩეკა“ – ვერც შეადარებდა კაცი. განახლებულ „ჩეკას“ ანუ „გეპეუს“ უფრო დახვეწილი და ელევანტური სტილი ჰქონდა შემუშავებული. აკი იაშა ბლიუმკინიც, ამ ორგანიზაციის მშვენება, ყველას აოცებდა აღმოსავლური ენებისა და თანამედროვე ლიტერატურის შესანიშნავი ცოდნით. თუმცა, ამ ორგანიზაციას იგივე „რკინის ფელიქსი“ (ძერჟინსკი) ხელმძღვანელობდა. 1926 წელს მისი უფლებამოსილებანი ბევრად გაფართოვდა, სოლოვკების პენიტენციური დაწესებულება მომავალი საკონცენტრაციო ბანაკების მშვენიერ პირველსახედ მოეწვინა ქვეყანას, ხოლო „ლუბიანკა“ – ძერჟინსკის ორგანიზაციის სათავე დაწესებულება, ძილშიც კი ჟრუან-

ტელს ჰგვრიდა ყველას – გინდ საბჭოელსა და გინდაც უცხოელს. ამ დაწესებულებას შუასაუკუნოვანი რელიგიური მისტიკის ენით თუ აღწერდა კაცი – „ლუბიანკა“ იყო ქვეყნის პოლიტიკური ცენტრიც და მისი პოლიტიკური გარწერილობაც. რაც შეეხება პარტიის ცეკასა და მის პოლიტბიუროს, თავად სტალინის განსაზღვრებით – ეს იყო საიდუმლო სამშოს მაგვარი ორგანიზაცია, მე ვიტყვოდი – მრგვალი მაგიდის რაინდთა ორდენი: „გრაალით მსმელები ხალხის სისხლისა.“

ბილი ეცადა ნადიას დამშვიდებას, ეცადა აეხსნა, რომ სარგებლის მომტანი ბოლშევიკური კონცესიები ხელისუფლებასთან გარიგებას მოითხოვს, აქ ყველაფერს პოლიტიკის და ინტრიგების სიმყრალე აუდის, ხოლო ბილი სუფთა ბიზნესის კეთებასაა შეჩვეული. ამიტომაც, და ნადიასადმი ემოციური ვალდებულების გამო, ბილს ურჩევნია პირდაპირ მას დაუტოვოს გარკვეული თანხა, რომელიც ერთ-ორ წელიწადს ნორმალურად აცხოვრებს მოსკოვში.

ნადია გაფითრდა, თავისი მეტყველება დილისმიერი ქალური ნერვიული ტონიდან მცირე ისტერიულ ტონალობაში გადაიყვანა და ბილს განუცხადა, რომ როგორც ჩანს ამერიკელი ბიზნესმენი რუს არისტოკრატ ქალს მისი სხეულის მოხმარების ფულად საფასურს სთავაზობს! ბილს ეს ძალიან ეწყინა. ნადიაც გაიბუხა და იმ დღეს, საღამომდე, ერთმანეთს აღარ დალაპარაკებინ.

სამაგიეროდ შაქრო კარმელი იყო მზად ბილისაგან ნაბოძები ნებისმიერი თანხა აეთვისებინა – სულ მცირედიც კი, თბილისიდან მოსკოვში ჩასასვლელად საკმარისი. იმ დღეს ბილმა შაქროსგან ტელეგრამა მიიღო: „აბსოლუტურად საჭიროა შეხვედრა. საქმე ეხება თქვენთვის მეტად საინტერესო კონცესიას. გთხოვთ დამიაგანსოთ მოსკოვში სამგზავრო თანხა. შაქრო.“

მერიონისთვის მირთმეული ვარდების ეპიზოდის შემდეგ, უილიამ უოსერსტაინმა კარგად გაიგო ფულისადმი შაქროს დამოკიდებულების თავისებურებანი. ისიც ესმოდა, რომ შაქროს

ტელეგრამაში ნახსენები „კონცესია“ არაფერში გამოადგებოდა – განა ვინ რას მიანდობდა ამ არასერიოზულ კაცს. მაგრამ, შაქროს ახირებები ბილს სულაც არ აღიზიანებდა, მეტიც – ახალისებდა კიდევაც. გარდა ამისა, ამერიკელ ბიზნესმენს ებრალებოდა ეს თავგზააბნეული ქართველი – თანაუგრძნობდა მას, საკუთარი ცოლისადმი უპასუხო სიყვარულის გამო თანაუგრძნობდა. დამისახელებთ მამაკაცი, რომელსაც არ მოსწონს, როცა ვიღაცა შორიდან ეტრფის მის ცოლს. ეს ხომ ვირტუალურ მამრულ მეტოქეობაში მიღწეული გამარჯვებაა, ანუ, ევოლუციის თვალსაზრისით – საკუთარი სახეობის გასამრავლებლად სწორად შერჩეული მდედრობითი ინდივიდის ფლობის დასტური.

„... გარდა ამისა, მსოფლიო კაპიტალი არა მხოლოდ გაუტანლობისა და ურთიერთდაძირვის ვნებების სტიმულირებას ახდენს, არამედ ამ ვერაგ ვნებებზე მალლა დადგომის წახალისებაც შეუძლია. საერთოდ, მდიდარი და ილბლიანი კაცი უფრო შეიძლება რომ სიკეთის მქმნელად მოგვევლინოს, ვიდრე უპოვარი და უიღბლო. სიღარიბე და უპოვარობა ისე გვიბნელებს თვალებს, რომ სხვისი სიმდიდრის გარდა ველარაფერს ვხედავთ. ამიტომაცაა, რომ მლიქვნელობა, ლალატი, ბოლმა – სიღარიბის თანმდევეია, ხოლო სიმდიდრე ლალი და გულმიუდრეკია, დამთმენი და თავისუფალი,“ – აი ასეთი ფსევდო-კალვინისტური როშვა-აზრები უტრიალებდა თავში შაქრო კარმელს, როცა თბილისის მთავარი ფოსტამტიდან ბილის მიერ სასწრაფოდ გადმოგზავნილი ფული გამოჰქონდა...

რამდენიმე დღის შემდეგ ბილმა კიდევ ერთი ტელეგრამა მიიღო – შაქრო სადღაც შუარუსეთიდან იწერებოდა, რომ დააპატიმრეს და საპატიმროდან გამოსასვლელად კიდევ ესაჭიროება ფული. ბილმა ეს თანხაც გადაუგზავნა.

უილიამ ბებიტ უოსერსტაინის შემუარებიდან:

ნადიასთან საბოლოო და დრამატულ კონფლიქტს მაინც ვერ გადაუურჩი. კიდევ ერთი საუბარი კონცესიისა და მისი დასაქმების თაობაზე ერთობ ხმამაღლა წარიმართა, ორივე მხრიდან, და აცრემლებულმა ქალმა კარი გაიჯახუნა.

რა მექნა? გული უნდა გადამეყოლებინა. პარიზში გამგზავრებამდე წინ კიდევ ხუთი დღე მქონდა. გადავწყვიტე დარჩენილი დღეები ისევ მოგზაურობისთვის დამეთმო. შუა რუსეთში, სადღაც მდინარე ვოლგის ნაპირას მდებარე პატარა ქალაქ ხვოლინსკში ერთი ამერიკელი ინტელექტუალი ჩარჩენილიყო – ალბერტ უილიამსი, რომელმაც მანამდე მოწვევა გამომიგზავნა. სწორედ მის სანახავად გავემგზავრე.

ალბერტ რის უილიამსი ყოფილი უნიტარიანელი მოძღვარი იყო, რომელმაც ღვთისმსახურება მიატოვა და რუსეთის რევოლუციაში ჩაება, ბოლშევიკების მხარეს. ლენინსაც ახლოს იცნობდა. ასეთი ამერიკელი მის გარდა კიდევ ერთი იყო – ჯონ რიდი, წიგნიც რომ დანერა იმ „ათი დღის შესახებ, რომელმაც მსოფლიო შეძრა“ და ბოლშევიკების დიდი სიყვარულიც დაიმსახურა, იმდენად, რომ, უცაბედი სიკვდილის შემდეგ კრემლის კედელთან განისვენებდა, ერთობ საპატიო ალაგას. ალბერტ უილიამსიც განსაკუთრებული უფლებებით სარგებლობდა ბოლშევიკურ რუსეთში და სრული კარტბლანში ჰქონდა სამოქმედო. თუმცა, მისი საქმიანობა არც ბიზნესს გულისხმობდა და არც პოლიტიკას, არამედ – კულტუროლოგიური ხასიათის კვლევებს. იგი რუსი გლეხების ყოფა-ცხოვრების ამსახველი რამდენიმე წიგნის ავტორი გახლდათ. ხვოლინსკი და მდამო სოფლები მისთვის საინტერესო იყო საკვლევად: აქ სტაროვერები ცხოვრობდნენ,

ძველი რუსული ქრისტიანული სექტა. ასევე ვოლგის თათრები ცხოვრობდნენ – მაჰმადიანები.

ჯერ მატარებლით ვიმგზავრე, მერე კი ბორბლიანი ორთქლ-მავლით მდინარე ვოლგას გაუყევი. მეტისმეტად დანჯღრეული იყო ის ორთქლმავალი, თუმცა ასეთები ჩვენთანაც დადიან – მისისიპიზე. ნადიას მაგივრობას რუსულ-ინგლისური სალაპარაკო ნიგნაკი მიწევდა, მაგრამ ისე მდარედ, რომ ძირითადად სხეულის, ჟესტების ენით მიწევდა საუბარი. ორთქლმავალზე ერთი რუსი ორთოდოქსი მღვდელიც მგზავრობდა, რომელმაც ცოტა-რამ ბერძნული იცოდა, ხოლო მე სკოლაში ექვსწლიანი კურსი გავიარე ძველი ბერძნულისა და, ამდენად, ჩემი „კლასიკური განათლება“ ჩემი სხეულისა და ჟესტების ენას შეეუხამე...

ალბერტ უილიამსი ნავსადგურში დამხვდა, გლეხური „დროუკით.“ გზაში ვსაუბრობდით. მას ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის ამბები აინტერესებდა, ინვესტიციები, სესხები – ყველაფერი, რაც ამ ქვეყანას ეკონომიკური პრობლემებიდან გამოიყვანდა და ფეხზე დააყენებდა. რუსეთის ხალხმა უმძიმესი შეჭირვება გადაიტანა და, დასავლური კაპიტალის დახმარებით, უკეთესი დღეები უნდა დაუდგეს. რუსეთის, ამ აგრარული და ჩამორჩენილი, გაუნათლებელი ქვეყნის მოდერნიზაცია და კომუნისტური რევოლუციური ექსპერიმენტის წარმატება, აი რა იყო ალბერტ უილიამსის საზრუნავი. მას კომმარივით ახსოვდა „დიდი შიმშილი“, რუსულად – „გოლოდომორი“ – რომელიც 1920-23 წლებში ვოლგისპირეთს დაატყდა. მაშინ მთელმა მდიდარმა კაპიტალისტურმა მსოფლიომ ბლოკადა გამოუცხადა რევოლუციურ ქვეყანას და რესურსები მინიმუმამდე დავიდა. აქაურობას ყველაზე მძიმე დარტყმა მიადგა: შიმშილმა კულტურული აკრძალვები მოშალა და ხალხში კანიბალიზმი გავრცელდა. კანიბალთა ოჯახებიც კი გაჩნდა. იყო შიდა-ოჯახობრივი კანიბალიზმის მრავალი შემთხვევაც – დედები ჭამდნენ შვილებს, რომლებიც მანამდე შიმშილით

დაიხოცნენ, შვილები მშობლებს, ქმრები კლავდნენ და ჭამდნენ ცოლებს და მისთანა და მისთანა... პრესაში აპოკალიფტური ეპიზოდები აღინერებოდა, შემადრწუნებელი ფოტოები იბეჭდებოდა – კანიბალები და მათ წინ ნახევრად შეჭმულ ადამიანთა გვამის ნაწილები. უილიამსს ასეთი ხალხი ხვოლინსკშიც და ხვოლინსკის მახლობელ სოფლებშიც ენახა. შიმშილმა ადამიანური ბუნების შექსპირული სიღრმეები – უბნელესი ინსტიქტები და სწრაფვები გამოავლინა და დღის სინათლეზე გამოიტანა...

ამ ფართოდ მომღიმარი, ზორობა კაცის ნაამბობში თავისებური ენთუზიაზმით შეიმჩნეოდა: თითქოსდა შიმშილით გონდაკარგული ადამიანების საზარელი ქმედება სპეციფიურ საზრდოს აძლევდა მის ინტელექტს – შესანიშნავ ლაბორატორიულ პირობებს უქმნიდა კვლევების ჩასატარებლად; ახალი ადამიანის შექმნა, მთელი ხალხის გადაკეთება სულის ჯოჯოხეთურ სიღრმეებში ჩასვლას საჭიროებდა. ასეთი „ექსპერიმენტატორი-რევოლუციონერი“ არსად შემხვედრია...

ალბერტის სახლს რომ მივუახლოვდით, მასპინძელმა იქვე, მოშორებით გორაკზე მდგარი თეთრი შენობა დამანახა – ახლად აშენებული – და თავისებური სიამაყით მითხრა:

– ეს სააბორტე კლინიკაა, მშობიარობის კონტროლის საქმის გასაუმჯობესებლად შევაქმნე. აქ ეს სერიოზული პრობლემაა...

მოგვიანებით ალბერტმა ხვოლინსკის მეჩეთისაკენ გამასეირნა. მეჩეთის მახლობლად, ხასხასა მწვანე მდელოზე, ძალიან ლამაზი პირისახის ახალგაზრდა ქალი იჯდა და სქელტანიან წიგნს კითხულობდა ყურადღებით. ალბერტმა შეყოვნება მთხოვა და განმიცხადა:

– ხედავ იმ გოგონას? აქაური, ვოლგელი თათარია. ახლა ზის და მარქსის „კაპიტალს“ ჩაჰკირკიტებს. მამამისი კი ზემოთ, მინარეთზეა ასული და ალლაჰს მოუხმობს – ადგილობრივი მოლაა... აი, ასეთი კონტრასტების უაღრესად საინტერესო გარემოში

ვცხოვრობთ. „გოლოდომორის“ დროს ერთმა აქაურმა თათარმა გოგომ, გვარიც კი მახსოვს – შპანდიროვა, საკუთარი მამა – იუსუპ შპანდიროვი მოკლა და შეჭამა... მაგრამ ახლა მამათა და შვილთა შორის სხვა – იდეოლოგიური ხასიათის დაპირისპირებაა, – თავისებურად იხუმრა ჩემმა მასპინძელმა.

აღმოჩნდა, რომ ეს თათარი გოგონა, „მარქსის“ პოლიტ-ეკონომიურ მოძღვრებას რომ ეჭიდებოდა, იმ სააბორტე კლინიკის პირველი პაციენტიც ყოფილა. ალბერტ უილიამსს მდივანი ჰყოლია, რომელიც ამერიკიდან წამოჰყვა – ისიც ერთი მოკომუნისტო ახალგაზრდა იყო, სახელად მეტ ბრაიზერი. სწორედ იმ მეტ ბრაიზერისგან დაფეხმძიმებულა ეს თათარი გოგონა. ზვოლინსკის მოლამ შვილზე დაქორწინება მოსთხოვა, მაგრამ ამერიკელ ახალგაზრდა კაცს სხვა გეგმები ჰქონდა – სამშობლოში დაბრუნდა, ვაშინგტონში დასახლდა და აშშ სახელმწიფო დეპარტამენტის რუსეთის განყოფილებაში აუყვანიათ სამუშაოდ. სხვა რა დარჩენოდა თათარ გოგონას – სიყვარულის ნაყოფი მოიშორა და მარქსიზმ-ლენინიზმის შესწავლა დაიწყო...

– ასე უთარჯიმნოდ აქამდე როგორ ჩამოაღნიეთ, ან უკან როგორ უნდა დაბრუნდეთ? – მკითხა ალბერტმა მოსკოვში გამგზავრების წინა დღეს. მე მხრები ავიჩიჩე, წარმოდგენა არა მაქვს, ისევ რუსულ-ინგლისური სალაპარაკოთი გავიტან თავს-მეთქი. მაგრამ, ჩემმა მასპინძელმა ადვილად მომიგვარა ეს ენობრივი პრობლემა. ერთი მომხიბლავი ქალი გამაცნო – გრაფის ასული ბეტსი ტოლსტაია. დიახ, დიდი ლევ ტოლსტოის შთამომავალი ვარო, ასე მითხრა. ბეტსი ტოლსტაია შესანიშნავ ხმას ფლობდა – საოპერო სოპრანოს, „დიდი თეატრის“ სცენაზე გამოსვლა ჰქონდა განზრახული და, ამდენად, სიამოვნებით დამთანხმდა მოსკოვში გამოყოლას. ინგლისურიც ძალიან კარგი იცოდა, ხოლო ამას გარდა – გატაცებული იყო კროპოტკინისა და ნიცშეს იდეებით, სპირიტიზმითა და ეროტიკული პოეზიით. ამ ქალმა მოსკოვში გასატარებელად დარჩენილი სამი დღე ისე დამიმშვენა,

რომ დღესაც, ამდენი წლის შემდეგ, არ მავინყდება ის მზურ-
ვალე, ნიცშეანური ძალით გაჯერებული ეროტიკული ილეთები,
რომლებსაც იგი საკუთარი ვოკალური შესაძლებლობებისავეთ
კარგად ფლობდა...

ალბერტ უილიამსს მადლობა მოვახსენე მასპინძლობისთვის,
საინტერესო სოციალურ-პოლიტიკური იდეების გაზიარებისთვის
და გრაფის ასულ ტოლსტაიასთან ერთად კვლავ ორთქლმავალი
გემით გამოვემგზავრე ხვოლინსკიდან.

ნაშუადღევი იყო. მე და ბეტსი გემბანზე შეზღონგებში ვისხე-
დით და ჩემს საყვარელ ტურგენევზე ვსაუბრობდით. უცებ, ქალ-
მა წინ გაიხედა და წამოიძახა:

– ღმერთო ჩემო, ეს ხომ გიორგი გურჯიევი! – და ერთ
შუახნის კაცზე მიმანიშნა, მელოტი თავი, დიდრონი თვალები და
ასეთივე დიდრონი ქალარა უღვაში რომ ამშვენებდა. იგი გემბა-
ნის მოაჯირთან იდგა და მასზე შედარებით ახალგაზრდა კაცს
ესაუბრებოდა. ეს გვარი – გურჯიევი – შაქროსგან მქონდა გა-
გონილი, ოკულტისტებისა და ეზოტერიკოსების გურუ იყო და,
ცხადია – ბეტსისნაირი სპირიტისტებისაც. ასე რომ, ჩემი თანმხ-
ლები ქალბატონი ლამისაა რელიგიური ცნობისწადილით ალევსო,
შეზღონგიდან წამოხტა და გურუსაკენ გაემართა.

გურჯიევის თანამგზავრი გახლდათ ვინმე შტეფან კოლონა-
ვალევსკი – პოლონელი გრაფი, რომელსაც აინტერესებდა ძველი
აღმოსავლური სულიერი მოძღვრებები და ანტიკვარიადი. ოკულ-
ტისტ-სპირიტისტების გურუსთან ერთად იგი ვოლგისპირეთის
ისლამურ კულტურას ეცნობოდა, ხოლო შემდეგ კი კავკასიაში
აპირებდა ჩასვლას, იქაური ზოროასტრული სიძველეების შე-
სასწავლად.

ჩვენი საუბარი გემბანზე დაიწყო და გემის ბუფეტში გა-
გრძელდა, სადაც ახალნაცნობობის აღსანიშნავად შამპანური
დავუკვეთე – შაქროს გავლენა ჯერ კიდევ მეტყობოდა. გურ-
ჯიევმა კი თავისი პორტფელიდან მათარა ამოიღო და იქიდან

შესანიშნავი არმანიაკი ჩამოგვისხა – მისი საყვარელი სასმელი. რალაცით მეცნობოდა ეს კაცი და ვკითხე კიდეც, სადმე ხომ არ შევხვედრივართ მანამდე-მეთქი. არა მგონიაო, მითხრა, თუმცა მე, რატომღაც, მეხსიერებაში ის აბსენტიანი საღამო ამომიტივტივდა, თბილისის არტისტულ კაფეში...

აღმოჩნდა, რომ გურჯიევს ბევრი რამ აკავშირებდა თბილისთან – იქ გატარებული სიყმაწვილის წლები, სასულიერო სემინარიაში შესვლის მცდელობა, ამიერკავკასიის რკინიგზაზე მექვაბის თანაშემწედ მუშაობა, მოგვიანებით, 1919-20 წლებში „ადამიანის პარმონიული განვითარების ინსტიტუტის“ შექმნა და ა.შ. ბეტსი ტოლსტაია აღტაცებული უსმენდა გურჯიევს და მისი თეოსოფიური სისტემის ნაგლეჯებს წამოისროდა ხოლმე – რალაც კოსმიურ ვიბრაციებზე, სამყაროს მსჭვალავ დიდ ოქტაეაზე, სფეროთა მუსიკაზე, საკრალურ ცეკვებზე და ა.შ. გურჯიევი ღიმილით, პასუხობდა, შეცდომებს უსწორებდა და არმანიაკს შეექცეოდა.

ვინაიდან ჩემი უინტერესობა ამ „მუსიკალურ-მეტაფიზიკური სისტემის“ მიმართ მცირედ მაინც დამეტყო, ჩვენი საუბარი პოლიტიკაზე გადაერთო. აქ ისევ „გოლოდომორის“ და კანიბალიზმის საზარელ ისტორიებს შევხეთ, რომელიც პოლონელ გრაფსაც ჰქონდა მოსმენილი ვოლგისპირეთში მოგზაურობისას და გურჯიევსაც – ფანტასტიკური სიმხეცის ეპიზოდები, ადამიანის ხორცის უმად ჭამა იყო თუ – ხარშვა და ცივად შენახვა... ვალევსკიმ ისიც აღნიშნა, რომ ამგვარი რამ შიმშილობისას სხვა ქვეყნებშიც ხდებოდა – ჩინეთში, მაგალითად, სადაც ერთი სოფელი მეორე სოფელს ბავშვებს უცვლიდა, რომ სხვისი პირმშოები ეჭამათ და არა საკუთარი...

როგორც მრავალი სხვა, გურჯიევიც დაინტერესდა ჩემი ბიზნეს-პროექტებით საბჭოთა რუსეთში და „ნეპის“ ამბებით. მეც ჩემი მხრიდან საკმაოდ სკეპტიკური და უპერსპექტივო სურათი დავუხატე – ამ ქვეყანაში ყველაფერი იდეოლოგიზებული და პოლიტიზებულია, ხოლო ბიზნესს ასეთი გარემო არ უყვარს-მეთქი.

რევოლუციებს მუდამ თან სდევს პოლიტიზაციის ხანგრძლივი პროცესი, დამეთანხმა გურჯიევი. ყველაზე ცუდი კი ისაა, რომ პოლიტიზაცია ხალხის მასებიდან უარყოფითი ენერგიის გენერირებას ახდენს, რაც არათუ ბიზნესსა და ეკონომიკაზე, არამედ ბუნებაზეც კი დამანგრეველად მოქმედებს და, მეტიც, კოსმიურ პროცესთა ნორმალურ დინებას არღვევს. ამ ვითარებით კი მომავალი დიქტატორები სარგებლობენ.

ჩემს შეკითხვაზე, თუ რამდენად მოსალოდნელია რუსეთში კონტრრევოლუციური პროცესების დაწყება, გურჯიევმა მომიგო – არანაირ კონტრრევოლუციას აქ გასაქანი არ ექნება და ეს ვითარება განპირობებულია არა პოლიტიკური კანონებით, არამედ, ისევ და ისევ – კოსმიური პროცესებით.

გურჯიევისგან წამოსული სიტყვა „კოსმიური“ ისეთ ზემოქმედებას ახდენდა ბეტსი ტოლსტაიაზე, თითქოს ეს კაცი მის სმენას და გონებას კი არ ეხებოდა, არამედ – ეროგენულ ზონებს... „განაგრძეთ, მესიე გურჯიევ, განაგრძეთ!“ ამბობდა იგი შამპანურის ყლუპებს შორის.

და გურჯიევიც განაგრძობდა: ბოლშევიკურ ხელისუფლებაში ამჟამად შიდაპარტიული ქიშპობა და დაპირისპირება სუფევს – ბუხარინი და ეგრეთ წოდებული „მემარჯვენეები“, ტროცკი და ტროცკისტები და სხვა და სხვა... ხოლო ამ ქიშპობა-კინკლაობით კარგად სარგებლობს და ძალას იკრეფს ერთი საყურადღებო პერსონაჟი, რომელსაც კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის თანამდებობა უკავია – იოსებ სტალინი. ამ „პერსონაჟის“ შესახებ მეც ბევრი მსმენია – თქო ვუთხარი, მაგრამ ტროცკიზე უფრო ძლიერი პოზიცია როგორ ექნება? გავა დრო და სტალინი ძალაუფლების ყველა ბერკეტს ჩაიდებს ხელში, მომიგო გურჯიევმა – მე ვიცნობო სტალინს, დიდი ხნის წინ ჩვენი გზები თბილისში გადაიკვეთა, თუმცა პირადად არ შევხვედრივარ. სტალინი წარმოშობით ქართველია, გვარად ჯულაშვილი, პატარა ქალაქ გორიდან. სიცმანვილეში ფრიად პა-

ტრიოტულ ლექსებსაც კი წერდა, მაგრამ თანდათან მისი ნატურა იცვლება, იმღვრევა, მის გულში პატრიოტული ლირიკის ადგილს ნიჰილისტური ამბიციები დაიკავენ, რევოლუციური გადატრიალების მარქსისტულ-ლენინისტური იდეები... ცოტა ხანში იგი თბილისის პოლიტიკური იატაკქვეშეთის „პრინცად“ წარმოჩნდა, პირქუშ და ირონიულ „პოლიტიკურ არისტოკრატად.“ სწორედ მაშინ მოხდა ის, რაც მოხდა – 1901 წელს – და მისი პოლიტიკური კარიერაც ახალი სისწრაფით წარიმართა.

„მესიე გურჯიევ, გვითხარით რა მოხდა მაშინ!“ – შეევედრა დაინტრიგებული ბეტსი ტოლსტაია. გურჯიევმა დეტალებში ჩაღრმავება არ ისურვა, მაგრამ „ზოგადად მაინც გეტყვითო“ და გვითხრა კიდევაც:

იმ წელს, რამდენიმე წამყვან ოკულტისტ-ეზოტერიკოსთან ერთად თბილისში მან განახორციელა კოსმიური რხევების ტრანსმისიის კოლექტიური სეანსი, რომლის შედეგებსაც პლანეტარული მნიშვნელობა უნდა ჰქონოდა... (აქ ბეტსი ტოლსტაიამ თვალები მიანაბა და ასე უსმენდა გურუს.) მაგრამ ახალგაზრდა სტალინისა და მისი ბავშვობის მეგობრის – რომლის პარტიული მეტსახელი იყო „კამო“ – ჩარევის შედეგად სეანსი ჩაიშალა. ამ საქმეში მათი „როლის“ შესახებ მოგვიანებით შევიტყვე. სინამდვილეში არც მათ გააჩნდათ რაიმე წარმოდგენა ჩვენი ეზოტერიკული სეანსის შესახებ – უბრალოდ, საპირისპირო ქმედებათა სავალალო დამთხვევას ჰქონდა ადგილი. „კამომ“ იმ საღამოს მცირე, უმსხვერპლო ტერაქტის მოწყობა განიზრახა, ცხადია სტალინისავე ნაქეზებით – ფეკალიებით საესე ტომარა დინამიტის მცირე დოზით უნდა აეფეთქებინა და სეანსზე დამსწრე საზოგადოება ამოეთხვარა. სასაცილოა პირდაპირ! ვილაცის თავში აღმოცენებულმა დესტრუქციულმა ფანტაზიამ შესაძლოა შორს-მიმავალი შედეგი მოგვცეს! ასეც მოხდა: მცირე აფეთქება რეზონანსში შევიდა კოსმიური ვიბრაციების ნაკადთან, რომელსაც ჩვენ მანამდე გზა გაუუხსენით და, ბევრი რომ არ გავაგრძელო –

კოსმიური ენერგიის მუხტი სულ სხვა ადამიანების მიმართულ-
ბით გავრცელდა და პლანეტარული ოქტავის ენერგიის ძალაც ამ
ხალხმა მიიღო...*

ჩემს შეკითხვაზე, თუ ვინ იყო ეს ხალხი, გურჯიევმა მიპა-
სუხა, თან სახიდან მკრთალი ღიმილი არ შორდებოდა, თითქოსდა
სადღაც სხვაგან იყო: „ამ ხალხიდან ერთ-ერთი სტალინია სახელ-
დობრ, მე ეს დანამდვილებით ვიცი, ხოლო რაც შეეხება სხვებს,
ისინი ჯერ მკაფიოდ არ ჩანან, თუმცა სულ მალე მოსალოდნელია
მათი გამოჩენა გერმანიაში და სხვაგანაც. რაც შეეხება სტალინს,
მისი წინსვლა დიქტატურისკენ ეჭვს აღარ იწვევს, საბჭოთა რუ-
სეთს დიდი განსაცდელის წლები მოელის!“

„ბრავო, მესიე გურჯიევ! რა პროგნოზია?! ბრავო!“ – სრუ-
ლიად არაადექვატური იყო ბეტისის ეს გამოხდომა. თუმცა მე ეს
სულაც არ მალეღვებდა: „თქვენი ნაამბობი ერთ ჩემს თბილი-
სელ ნაცნობს ძალიან მოეწონებოდა, მისტერ გურჯიევ!“ – ვთქვი
და შაქროზე გავიფიქრე: ნეტავი ბოლშევიკურ სატუსალოს თუ
დაუძვრა, ან, საერთოდ – მართლა იქ იყო, თუ...

ასე რომ, გურჯიევის ნაამბობი იმხანად სერიოზულად არ
აღვიქვი. ცხადია, შემდეგში რაც მოხდა – რუსეთშიც და გერ-
მანიაშიც – მართლაც ეხმიანებოდა მისეულ საისტორიო პერს-
პექტივას, მაგრამ მთელი მისი ზღაპრები კოსმიურ-პლანეტარულ
ზეგავლენებზე ჩემში ისეთსავე ფრივოლურობის განცდას ბადებ-
და, როგორ იგივე შაქროს ფანტაზიები.

თუმცა, გავა დრო, და გურჯიევი თავისი „იდეებით“ ბევრ
მიმდევარსაც გაიჩენს, მათ შორის – ამერიკელებსაც. ჩვენი სახე-
ლოვანი არქიტექტორი – ფრენკ ლოიდ-რაიტი და მისი მეუღლე
ყოფილან თურმე ამ კაცის „მოძღვრების“ დიდი ენთუზიასტები.

როგორც შემდგომში გავიგე, მეორე მსოფლიო ომის დროს
პოლონელმა გრაფმა კოლონა-ვალევსკიმაც ამერიკაში დაიდო
ბინა, ნიუ-იორკში, სადაც გახსნა მაღაზია სახელწოდებით „ეზო-

* ამასთან დაკავშირებით იხილე Zurab Karumidze, *“Dagny or a Love Feast.”*

ტერია" და სადაც უნიკალური ანტიკვარიატით ვაჭრობდა. მაგრამ მანამდე, წრდილო-კავკასიაში, კერძოდ კი ჩერქეზეთში, კიდევ ერთ „იდუმალ დოქტრინას“ ეზიარება, რომელსაც „კავკასიურ იოგას“ დაარქმევს – ზოროასტრული სულიერი სავარჯიშოების უძველესი კომპლექსიდან აღმოცენებულ სწავლებას. მისი წიგნი, ხელნაწერის ფაქსიმილე, 1955 წელს გამოიცა კოლორადოში. არ წამიკითხავს. ნეტავი ის ჩემი ჩერქეზი ძმადნაფიცი თავადი თუ იცნობდა ამ „იოგას“...

9. კინოთვალ. რესტორანი "ჩრ." ნარილი მარიონს.

[კაცი კინოაპარატით:

ხილვადი მოვლენების კინოგადმოცემის ცდა.

*ვიზუალური ეპიზოდების მუსიკალური ნაკადი – თეატრისა და
ტექსტის გარეშე.*

კინოკამერა მოკლევადიან ფეხებს იქნევს და ცეკვავს...]

მოსკოვის რკინიგზის სადგური. პირდაუბანელი, უძინარ-
თვალდანითლებული შაქრო კარმელი პლაცკარტის ვაგონიდან
გადმოდის. ქალაქში გასასვლელისკენ მიდის. ჩაუვლის ნაგვი-
სყუთს წარწერით: "Громадная поддержка чистоте!"

თენდება. ქალაქი ნოტიოდ იღვიძებს, როგორც ქალი, და
იბანს პირს, მკლავებს, ილლიებს, კისერს, ფხვნილით იხეხავს კბი-
ლებს, ღრძილებს... ქალის კბილებიდან, როგორც გარაუებიდან,
გამოგორდებიან ახლად გაკრიალებული კოხტა ტრამვაები და
გაპოხილ ლიანდაგებზე მიგრუხუნებენ. ფოშტალიონებს გადაა-
ქვთ ფოშტა, მეეზოვეები რწყავენ ქუჩებს. ირთვება პროლეტა-
რულიო ჩარხები, დაზგა-დანადგარები, აკვამურდება საქვაბეები.
მოვაჭრეები შტურმით იღებენ საბაზრო დახლებს და ლაგდებიან.
კინოთეატრი „პროლეტარი“ და კინოაფიშა: მხატვრული ფილმი
"Пробуждение Женщины." ფეხით, დროუკებით, ველოსიპედებით,
გადახსნილი ავტოებით, ავტობუსებით ხალხი მიიჩქარის, მიიჩ-
ქარის, მიიჩქარის – სამსახურებრივ დანესებულებათა ძახილით.
ზღვახალხი-სხვახალხი...

შაქრო ლუდხანაში შედის და ერთ „არაყჩაკიდულ“კათხას
უკვეთავს – საუზმედ – და ხარდალწასმულ ძეხვიან ბუტერ-
ბროდს... *[კათხიდან კინოკამერიანი კაცი ამოძვრება...]* შაქროს

ხელები უკანკალებს... და იწყება *Crescendo*: ხელები, ხელები, ხელები, ხელები – ფუთავენ, ხელები უკრავენ, ხელები ბეჭდავენ, ხელები კომუტატორის შტეკერებს აერთებენ, ხელები ფერუმა-რილს ისვამენ სახეზე, ხელები სალაროს სახელურს ატრიალებენ, ხელები ფეხსაცმელს წმენდენ, საპარსს ლესავენ, სარეცხს რეცხავენ, ხელები ქსოვენ, ხელები კერავენ, ხელები – გახელე-ბული ხელები... *მცირე დელირიუმი...*

მეორე კინოაფიშა: მხატვრული ფილმი „მწვანე მანუელა“ (!) კვალად სურათი სურათმა შესცვალა, შთაბეჭდილებანი მოქუჩდ-ნენ და ერთმანეთში გაურკვეველად აირივნენ და შაქროს მცირე თეთრი დელირიუმი პანანკინტელა მწვანე მანუელებით აივსო... მერე კი – თანდათან, ყლუპყლუპად, შხეფშხეფად – ცივი ლუდის კათხამ ჩარეცხა: თეთრიც და მწვანეც...

ჯანსაღი ცხოვრების წესი, სიმხნევე და შემართება, ფიზიკულ-ტურა და სპორტი: მძლეოსნობა, ხტომა სიმაღლეზე, ხტომა სი-გრძეზე, ხტომა ჭოკით და ხტომა თავს ზემოთ... სპრინტი და მარათონი, სტარტი, ჩოქბჯენი, გარბენი, გაქცევა თავისაგან... ფეხბურთი, კალათბურთი, ხელბურთი, ფრენბურთი, ფრენა, გა-ფრენა, სიგიჟე... კრივი და ჭიდაობა, ძალოსნობა და თავს იქით ძალის არქონა... ცურვა, წყალჯომარდობა, ყვინთვა, ჩაძირვა, დახრჩობა... შუბის, დისკის და ბადროს ტყორცნა, მშვილდოს-ნობა და ტყვიის სროლა – საფეთქელში!

ისევ ქუჩა, პროსპექტი, ისევ ზღვახალხი, ისევ სხვახალხი... შაქრო კარმელი ქუჩაში მიაბიჯებს – პეტროგრადის შოსეზე უნდა გავიდეს, ხოლო იქიდან გაემართება სასტუმროსაკენ სახელწოდებით „ყრუ“ – “Эх ямщик, гони-ка к «Яру»! ... იქ უნდა ნახოს ამერიკელი ბიზნესმენი ბილ ვასსერშტეინ, რომელსაც ლვინის კონცესიასთან დაკავშირებით უნდა მოელაპარაკოს! ეს საქმე თუ გამოვიდა, შაქროს საქმეებიც კარგად წავა... ქუჩის მზიან მხარეზე მიაბიჯებს, ხოლო ქუჩაში მიღეთის ხალხი ირე-ვა – გამვლელი და გამომვლელი: კაცი, ქალი, ბავშვი, მოხუცი,

ძალი, კატა... რადიოფიცირებულ საგაზეთო კიოსკთან შეყო-
ვნდა, ვალსის მუსიკას მიაყურადა, წაილილინა და გადახსნილ
ავტომობილში მჯდარ თეთრშაპოიან გოგონებს ჰაეროვანი კოც-
ნა გაუგზავნა!

გზაჯვარედინზე დადგა, მზეს მიეფიცხა: კლასკონების როყიო
ხმა, ძრავების თუხთუხი, ტრამვაის ბორბლების გრუხუნო, ცხენე-
ბის რკინა-ნალის-ფოლად-წკარუნი, ავტობუსების და ავტოების
შავი გამონაბოლქვი, ხორთუმ-აირწინალიან რაზმელთა საჩვენე-
ბელი მსვლელობა... ერთ-ერთი შენობის კედელზე ტრანსპარანტს
დალანდავს: "Пулем Вооружения Защитим Безопасность Советской
Страны!" ...

[კინოთვალი]: თითქოსდა მთელმა მოსკოვმა მოიყარა თავი ამ
გზაჯვარედინზე, აქეთ მოიწევს ყველა... და შაქროს თვალებში
დამდგარი – ხალხით, ტრანსპორტით და შენობებით აღსავსე
სურათი იწყებს გადიდებას, გადიდებას, გადიდებას... და მერე
ყველაფერი ორად იყოფა – სურათის შუალერძი საპირისპირო
ვექტორებზე იშლება, მერე ეს ორი ასევე ორზე იყოფა და ა.შ. და
კადრთა კალეიდოსკოპი კიდევ უფრო აღავსებს სივრცეს ხალხით,
ტრანსპორტით, შენობებით... და ისევ შეტევა – სურათის შემ-
ცვლელ სურათთა, შექუჩებულ და ერთმანეთში გაურკვევლად
აღრეულ შთაბეჭდილებათა შეტევა: სახლებს შორის, ხალხისა და
ავტომანქანების თავზე, ვეება სამფეხა კინო-კამერები დააბიჯე-
ბენ, როგორც ციკლოპები, და დიაფრაგმაგაფართოებული თვა-
ლით დაჰყურებენ პატარა კაცუნებს. რა ზვიადი სანახაობაა –
დოქტორ უელსს რომ შთააგონებდა: თითქო ქალაქს უცხო პლა-
ნეტიდან ჩამოფრენილი გიგანტები შემოესივნენ! ხოლო სამფეხა
კინოკამერებს ასევე სამფეხა ტყვიამფრქვევები მოჰყვებიან და
აქეთ-იქით იმიზნებიან! რა არაამქვეყნიური ხილვაა! არა, უთუოდ
ეს ამბავი უნდა იყოს: როგორც ჩანს, მაშინ იქ – უშგულში, რალა-
ცამ მაინც დაასხივა შაქრო – უხილავმა მაგნიტურ-კრეატიულმა
გამოსხივებამ, და ეს ხილვებიც იმ უხილავი ანომალიის გამჭოლი

ზემოქმედების შედეგია! ნამდვილად ასეა... „ჩაკიდულმა“ ლუდმა კი ეს ყველაფერი კიდევ უფრო გაამძაფრა...

ამას გაიფიქრებს თუ არა, შაქროს გუნება-განწყობილება უცებ ჩაუვარდება, როგორც სიფილიტიკის ცხვირი და მერე დაიძაბება, როგორც პარანოიკის ნერვი და მერე გადაგვარდება, როგორც ციროზიანის ღვიძლი... ერთ-ერთი გიგანტი ტყვიამფრქვევი მისკენ გამოიხედავს და მიზანში ამოიღებს... *Ложусь!* – დაიყვირებს შაქრო, იქვე პაპიროსების დახლთან მჯდარ გამყიდველ ქალს მიახტება, ასფალტზე გადააგორებს და გადაეფარება...

სასტუმროსთან მისული შაქრო კარმელი ანთლებულ ლოყას ისრესდა – იმ „პაპიროსნიცა“ ქალს კაი ღონიერი ალიყური გამოუვიდა...

– ლოყაზე რა გჭირს? – ჰკითხა გაღიმებულმა ბილმა და სახე შეუთვალეირა.

– *შელშე ლა ფამ, მონ შერ ბილ!* – ღიმილით მიუგო შაქრომ.

– ქალები დაგვლუპავენ, შენც და მეც, შაქრო, – თქვა ბილმა და თანმხლები იმპოზანტური ქალბატონი წარუდგინა კარმელს – გრაფის ასული ბეტსი ტოლსტაია, რომელმაც გრილი მზეურა შეავლო ამ კავკასიელს და თავი დაუკრა. მერე კი ბილს ამცნო, რომ საპარიკმახეროში ელოდებოდნენ და წასვლა დააპირა. ბილმა ჯიბიდან საფულე ამოიღო, ორიოდ მსხვილი ბანკნოტი გაუწოდა, რომელიც ქალბატომბა ელეგანტური მოძრაობით ჩამოართვა, კოხტა ხელჩანთაში უკრა თავი და ქუსლმალალი პატარა ნაბიჯებით – კაბაშემოტკეცილ კურტუმო-თეძოთა ქნევით – გაუყვა ტროტუარს.

როგორც ბილისათვის იყო მოსალოდნელი, შაქროს მიერ შემოთავაზებული „კონცესია“ კომერციული თვალსაზრისით ერთი

უმწეო რამ ფანტაზია გახლდათ, სხვა არაფერი. საქმე ეხებოდა ვაზის გურული ენდემური ჯიშის – „ჩხავერის“ კულტივაციაში და შემდგომ იქიდან ღვინის წარმოებაში ფულის ჩადებას. „ჩხავერი“ – ამ სიტყვის გამოთქმაც კი ბილის მბგერავი იოგების შესაძლებლობებს სცილდებოდა. ეს ის ღვინოაო, განუცხადა შაქრომ, რომლითაც პრინცმა გურიელმა ბურგუნდიელი რაინდები გაალოთაო!

ბილმა შაქროს კონტრ-წინადადება შესთავაზა: „აი შენ ეს ასი დოლარი, შაქრო; ეს თანხა ერთ-ორ თვეს გეყოფა საარსებოდ. ამასობაში რამე სამსახურსაც იშოვი და ეს რევოლუციური ცხოვრების დინებაც არ ჩაგძირავს...“ ასი დოლარი კი იმხანად დიდი ფული იყო!

შაქროს ტვინსა და ხელს შორის ნეირონული კომუნიკაცია არც კი შემდგარა – ხელი თავისით წავიდა მწვანე ასიგნაციისაკენ და მერე გულის ჯიბისაკენ. „დიდი მადლობა, ბილ, არც კი ვიცი, რა ვთქვა... უშენოდ დავიღუპებოდი!“ – თქვა შაქრომ და სახეზე მადლიერებანარევი მწუხარების გრიმასა წამოუვიდა.

ბილმა მხარზე ხელი დაადო – „დიდი მადლობა შენ, დიდი მადლობა სვანეთისათვის... მეც და მერიონსაც მუდამ გვეხსომები...“

შაქროს აქ გაახსენდა, რომ რალაც უნდა გადაეცა ბილისათვის, რომელიც მეორე დღეს პარიზში მიემგზავრებოდა – წერილი უნდა გადაეცა, წერილი მერიონისათვის, საკმაოდ ვრცელი წერილი, მაგრამ, იმ მომენტში რალაცამ შეაჩერა, გადააფიქრებინა.

ბილი სასტუმროში შებრუნდა, ხოლო შაქრო ერთხანს იდგა და აქეთ-იქით იყურებოდა. ისევ ვილაც კინოკამერიან კაცს მოჰკრა თვალი – სამფეხა აპარატი მხარზე ჰქონდა გადებული და სადღაც მიისწრაფოდა. შაქრო ისევ იმ „ღვთაებრივ-კრეატიულ ბურუსში“ გაეხვია და ბრმად მიჰყვა კინოაპარატის მსვლელობას...

[კინოშეტევა. მოძრავი სურათების მხედრობი]:

სამფეხა შაქრო კარმელი პროსპექტს მიუყვება. შაქრო კარმელის კინოთვალის ხედავს (როგორც ვოცეკი, გეორგ ბიუნერის პერსონაჟი): ასფალტზე ბაყაყები დახტიან, თავკომბალები და ჭიაყელები იკლაკნებიან. თანდათან ჭაობი ფარავს ყველაფერს. საქრისტიანოს ხსნაზე, ახალ ჯვაროსნულ ლაშქრობაზე ოდეს-ღაც მეოცნებე რაინდები ერთსა და იმავე სუფრას უსხედან და ლოთობენ. დრო გაჩერდა, აქ მუდამ თრობის საათია. ამდენად, სამგანზომილებიანი სივრცეც ირევა: ზენას და ქვენას, მარჯვენას და მარცხენას ველარ არჩევ, ჭამადის ჯამში ღვინოს ასხამ და იწყებ თქელეფას. ერთის თქმა გინდა და სულ სხვა გამოგდის, მშობლიურ ენას ველარა ცნობ, ენები ერთმანეთში ირევა. ჭამადი დალპა და ყარს, პირში ბოდვა-ენის გემოსთან ერთად დამპალი ხორცის და აჭრილი ღვინის გემო გიდგას. გულზიდვა გეძალება და მერე არწყევ – პირდაპირ სუფრაზე. იწყება ჩხუბი და შეხლა-შემოხლა, გინება და ღრიანცელი.

[ახალი კინოშეტევა]:

გონდაკარგულ ჯვაროსანთა ღრეობის ალაგს მგზნებარე ძალა ეპატრონება, აღმოსავლეთიდან გრიგალივით მოვარდნილი – უსასრულო ტრამალებში აღმოცენებული და ყალყზე შემდგარი. მოდის, მოგელავს გიგანტური დინამო-მანქანების სიმღერა, ბერკეტების, ბორბლებისა და ფოლადის ფრთების პოეზია! მოძრაობათა რკინის ყვირილი! მესმის, მესმის, ვეება არმიის ხმა მესმის – ტალღად წამოსულ მხედრებს და ფეხოსნებს ვხედავ: მონღოლთათრული რუსეთი მოდის, ურია-ჯამუშების ხელით მართული! ხოლო აქ, ჩემს წინაშე სახედაჩლუნგებული ჯვაროსნები მოაბიჯებენ, საკუთარ დახოცილ ცხენებს მოათრევენ – ცხენთა გახრწნილ გვამს ბუზები ესევა ჩაშავებულ ლაქებად... ასე მოდიან ერთხანს და მერე – სიქაგაცლილ ჯვაროსანთა წინამძღოლი, მაგისტრი დე ტუასი, ხელს აღმართავს და პროცესიას შეაჩერებს. მუხლებზე დაეცემა და იწყებს ლოცვას.

სხვებიც უერთდებიან და ლოცულობენ. და მეც ჩავდექი მათ შორის, დავიჩოქე და დავინწყე ლოცვა. ამასობაში ჯვაროსანთა რაზმს პეისებიანი ჰასიდ-მევახშეების ჯგუფი შემოგვეხვევა, ხელი-ხელს ჩაჰკიდებენ და იწყებენ ცეკვას: კლარნეტის გამყიფან ხმაზე, კლემერის რიტმში... ველური ევრაზიული ძალა ჯაშუშთა და მევახშეთა ხელშია!

[კინოშეტევა]:

უეცრად, სადღაც ქვემოდან, ჩემი სრულიად არსის სიღრმიდან, ხორხისმიერი ბანის გალობის ხმა წამოვა, ვეება საყვირების გუგუნის თანხლებით: ეს ხმაა მინისა, რომელზეც ტიბეტელი ლამები მოაბიჯებენ. მე ვხედავ ამ გუნდს, ისინი მოდიან: კაშკაშა, ულამაზეს ყვითელ და ღვინისფერ სუდარებში გახვეულები, ცალ ხელში კვერთხით, მეორეში კრიალოსნებით. მათ სხივმფენ სახეთა ნათელი ედება არემარეს და ყოველივე საოცარ ენერგიას იკრეფს. „ოუმ მანე პადმე ჰუმ... ოუმ მანე პადმე ჰუმ... ოუმ მანე პადმე ჰუმ!“ – იძახის ბანი ხორხისმიერი და სიხარული აღავსებს გულს... მაგრამ, ხანმოკლეა ეს სიხარული: ტიბეტელ ლამათა პირისპირ სამფეხა შტატივებზე დამაგრებული ტყვიამფრქვევები აღიმართებიან, რომელთა უკან, რეჟისორის მაღალ სკამზე კაცი ზის – ბლანჟიანი, ცხვირზე პენსნე უკეთია, თვალებში სევდა უდგას და რესანტიმანტი; თავზე თეთრი კეპი ახურავს, კეპზე კი წითელი წარწერა – „Propaganda.“ რეჟისორი რუპორს მოიმარჯვებს და ტყვიამფრქვევებს გასძახებს – „АБЫРБАЛГ!“ ტყვიამფრქვევბი აგრუხუნდებიან და ლამების გუნდს ცეცხლის წვიმას დააყრიან. ტიბეტური გალობა სისხლში ჩაიხრჩობა – ვხედავ ლამების დახვრეტილ გულმკერდს, პირიდან დანთხეულ სისხლსა და საფეთქლებიდან დანთხეულ ტვინს...

და ატირდა მაგისტრი დე ტუასი!

* АБЫРБАЛГ – ГЛАВРЫБА (სარკისებურად); შარიკოვის მიერ აკვიატებული სიტყვა, გადაძინების საწყის ეტაპზე; ბულგაკოვის ცნობილი მოთხრობიდან. (ზ.ქ.)

[კინოთვალე ზეცაში აიხედავს]: იქ გიგანტი სპორტსმენი გოგოები დანაწარდობენ – ზოლიან მაისურებში და ქათქათა, თეთრ ტრუსებში; ლაღად დანაწარდობენ, სპორტულად...

შაქრომ ჯერ ტანისამოსი გაიხსლა – „მიურის და მერილიზის“ ცნობილ უნივერმაგში, პეტროვკაზე რომაა, მერე ზანდუკლების („სანდუნოვსკი“) აბანოშიც შეიარა, იქიდან კიდევ ტაქსი დაიქირავა და შემოვლითი გზით – ისე რომ მოსკოვის ცენტრის უბნები დაეთვალიერებინა, ისევ იმ სასტუმროსკენ გაემართა, სადაც ბილ უოსერსტაინი იდგა.

რესტორან „ჩუხ“-ის პომპეზური დარბაზი. მეტრდოტელმა შაქრო კარმელს თავი დაუკრა („ამ ლაქიამ!“) და მაგიდისაკენ გაუძღვა – „Милости просим, граждане!“ მაგიდა საუკეთესო ალაგას შეურჩია – სცენისაგან მოშორებით, პალმის ხის გვერდით, იქვე ფანჯარაც იყო გამოღებული და ახლად ნანვიმარ, ოზონით გაჯერებულ საღამოს ჰაერს გზას აძლევდა.

მეტრდოტელმა ოფიციატს მოუხმო, რომელმაც დაუფარავი ენთუზიაზმით ჩაინიშნა ის, რაც კლიენტმა მენიუდან დაუკვეთა: ყველაფერს ნინ უძლოდა ძროხის ცურის სუპი, ბოსტნეულით – ე.წ. „გოსპოდარსკი ფლიაკები;“ შემდეგ – ზუთხი, კიბოს კისრებით და ხიზილალთ განწყობილი; გამოყვანილი სიომგა მაიონეზით; შაშვის ფილეს ყუღიენი – ვერცხლის ფინჯანში; კვერცხი-კოკოტ – შამპინიონის პიურეთი; ხოხბის გულმკერდი ტრიუფელებით; ჩაროზად – თხის ყველი, ნიგეზით და ჩირით; და ა.შ. და ეს ყოველივე – ყინულიან სათლში ჩადებული ფრანგული შამპანურის თანხლებით.

მოკლედ, იმ საღამოს რესტორან „ჩუხ“-ში, აზნაურყოფილმა შაქრო კარმელმა თავადური სუფრა გააშლევინა, რათა თავისი

სვანურ-ამერიკული ეპოპეის უშედეგო აღსასრული აღენიშნა, თანმხლები დეპრესიული და სასონარმკვეთი მომენტებით – უპერსპექტივობა, გარესამყაროს მიუღებლობა, არსებობის უსაზრისობა, მოყირჭება, მიგდებულობა, საფუძველთა მოშლა და ილუზიათა მარცხი: ასე ვთქვათ – მდიდრული დეკადენტურ-გასტრონომიული ფინალი!

ხოლო იმ საღამოს რესტორან “ჩუ”-ში დროის გასატარებლად შეკრებილიყვნენ: „ნების“ წყალქვეშა დინებებს ამოყოლილი და ზედაპირზე ამოტივტივებული ნუეორიშები, წარმატებაზე ორიენტირებული პარტიული ფუნქციონერ-ბიუროკრატები, მათი ხელის შემყურე ხელოვანები – კუბო-ფუტურისტ-რევოლუციონერები, უცხოელი საქმოსნები – საკონცესიოდ ჩამოსულები, და კიდევ ვიღაც, შაქროსათვის გაურკვეველი ტიპაჟის სუბიექტები. იმ საღამოს რესტორნის სცენაზე ბოშათა გუნდიც გამოდიოდა – под предводительством Дуфуни Димитриевского.

– За прекрасное ёнщество! – თავისთვის წარმოთქვა შაქრომ და მშრალი, შუშხუნა, მათრობელა სითხით სავსე ფუჟერი გამონრუპა.

ღირშესანიშნავი საზოგადოების უმეტესი ნაწილი უკვე შეხურვებული გამოიყურებოდა. ჯაშუშები, მეფახშეები, ოღრაშები და ბოზები – ასეთ სოციალურ ჯგუფებად დააღაგა შაქრომ ეს ხალხი და ცალ-ცალკე ადღეგრძელა (რითაც შამპანურის პირველ ბოთლს ბოლო მოეღო და ის ბოთლი ეგრევე ჩაანაცვლა მეორემ)...

მის მაგიდას ერთი შეფაკლულ-შეზარხოშებული ქალი მიაღგა: ფრიად დეკოლტირებული და ფეხშიშველი. იგი ყველასთან მიდიოდა და ხელზე ამბორის „უფლებას აძლევდა,“ ხოლო უკან კინოკამერიანი კაცი მიჰყვებოდა და კინოფირზე აღბეჭდავდა ამ სანახაობას. როგორც გაირკვა, ეს კაცი იმ ქალის ქმარი იყო – რალაცა საგანგებო ორგანოს კომისრის თანაშემწე. შაქრომ ქალის „ნებართვით“ ისარგებლა, ხელზე ეამბორა, მერე ორი ფუჟერი შეავსო, ადღეგრძელა და უთხრა:

– მე თქვენ საბჭოთა სახელმწიფოს ჩაგაბარებდით სამართავად! თქვენ შეგიძლიათ დაიპყროთ ხალხის გულები და გონება! და ვიცი, მოხდება ისე, რომ ჩაის მაგივრად სულ შამპანურს დალევთ...

შაქროს სიტყვებით გაოცებულმა ქალმა ახლა ორივე ხელი გაუშვირა საკოცნელად, მერე შამპანური გადაჰკრა და იმ გაოცებასთან ერთად ბოყინიც აღმოხდა... „ოი!“ – ჩაიკისკისა და მეზობელი მაგიდისკენ წატანცავდა... *“He хочу я чаю пить из большого чайника, а хочу я полюбить Гепеу начальника...”* – ლილინი და თვალი გააყოლა შაქრომ და დაამატა – *“козлиха и козел...”*...

“Ой да нееееечерняяя да неееееерняя заряя...” – შაქროს ალაგას რომ ვყოფილიყავი, აი ამ სიმღერას დავუკვეთავდი სწორედაც, ტოლსტოის „ჟივოი ტრუპის“ ამბავში: ისეთი ჩაშვებული გუნება-განწყობილების არტახებში იმყოფებოდა შაქრო, როგორც რომ მეკობრე, რომელმაც ერთი დიდი კარაველა გაუშვა ხელიდან – გემი სახელად „მთელი ცხოვრება“... გემი „დაღანდი“... მფრინავი ჰოლანდიელი...

არა და, შამპანურსა სვამდა – ამისგან მოსული თრობა ხომ ერთბაშად სიხალისით ავსებდა კაცსაც და... იმ თხებისა არ იყოს, „დამაფრინდიში“ – კიაზო და ფლორენცო! ეს ფეხშიშველა, დეკოლტირებული და მთვრალი დედაკაცი აშკარად დაამშვენებდა იმ ქუთაისურ ატრაქციონს. რაც მთავარია – შაქროც დაამშვენებდა: დიონისეს როლში, საფეთქლებთან ყურძნის მტევნებით, შიშველ ტანზე სუროშემოხვეული, ევოჰე! ევოჰე! ... მაგარი შემოსავალი ექნებოდა იმ „გაფრენილ“ რესტორანს, და ბლომად უცხოელსაც მოიზიდავდა, ჰო – მყარ ვალუტას, დოლარებს! საქართველოს მომავალი უცხოელი სტუმრების და მათი ფულის მოზიდვაშია! აი, რა პროექტი უნდა შეეთავაზებინა ბილისათვის: „დიონისური ატრაქციონი, მეღვინეობის სამშობლოდან!“ ბილი დაუფინანსებდა ამერიკაში ჩასვლას და იმ ცირკის მფლობელთანაც დააკავშირებდა, გურულ ცხენოსნებს რომ აჯირითებს... ე.ი. – ჯერ აკრობატული ჯირითი, შესრულებული ცხენის პირ-

ველმომთვინიერებელი ხალხის შთამომავალთა მიერ, და მერე –
შაქრო-დიონისე და შამპანურის მსმელი თხები მიწიერ ორგიათა
ქვეყნიდან – გეორგია!

“Ах да зазнобисилася да ты мою головушку!” – წამოიწყო
დუფუნია დიმიტრიევსკიმ და მისმა გუნდმა ბოშური ხალხური
სიმღერა “Бидა”... ორი ყორნისთმიანი გოგო სცენიდან დარბაზში
გადმოვიდა და ცეკვა დაიწყო – ტანწერნეტა, თვალუფუნა გო-
გოები! *„ეხ, ჩაეალე!“*... აბა, იმ ფეხშიშველა დედაკაცს რა გააძ-
ლებინებდა? ისიც ატანცავდა და რამდენიმე მისნაირი ნუვორიმ-
მენადაც აიყოლია...

ბოშა გოგოების ეშხიანი ცეკვა და მთვრალი ქალების ტინ-
გიცი ისეთი თვალსასეირო სანახავი იყო, რომ შაქრომ ვერც კი
გაიგო, თუ როგორ წამოადგნენ თავზე ბილ უოსერსტაინი და
ბეტსი ტოლსტაია. ბ-ნი კარმელი წამოხტა და სუფრასთან მიიპა-
ტიჟა – შემთვრალი და ფრანგულენაწარევი თეატრალურობით.

– კარგი, ცოტა ხანს ჩამოვსხდებით, – ფხიზლად, საქმიანად
ჩაილაპარაკა ბილმა და ბეტსისაც ანიშნა – დავსხდეთო.

შაქრომ გრაფის ასულს კიბოსკისერ-ხიზილალისანი ზუთხი
შესთავაზა, ფუჟერი შამპანურიც დაურთო და გაიფიქრა – „ამ
ქალს მეც სიამოვნებით შევახრამუნებდი ამაღამ, ხიზილალისანი
ზუთხივით...“ მერე ბილსაც შეუვსო და მათი შეხვედრისა შესვა.
არა, კი შეატყო, რომ ამერიკელი ბიზნესმენი რალაცით უკმაყო-
ფილოა, მაგრამ არ შეიმჩნია, გვერდით გაიტარა.

ბეტსი ტოლსტაიამ კუდუსუნიდან ქალას ფუძემდე, ანუ –
მთელი ხერხემლის გაყოლებაზე შეიგრძნო ამ კავკასიელი მამაკა-
ცის ეროტიკული ზრახვა, მაგრამ არისტოკრატიული შუბლი შეიჭ-
მუნხნა და განაცხადა:

– გმადლობთ, მე და ბილმა უკვე ვივახშმეთ.

„ვიცი მე, სადაც ივახშმეთ და როგორც ივახშმეთ – რა პო-
ზებში... წინიდან და უკნიდან...“ – ესეც გაიფიქრა შაქრომ და
შამპანური მიიყუდა. მერე ქალს თვალებში ჩახედა და უთხრა:

– თქვენო ბრწყინვალეებავ, ჩვენი გაცნობისას რომ დაილაპარაკეთ, მაშინვე ვიგრძენი, რომ შესანიშნავ სოპრანოს ფლობთ, ეგებ გვიმღეროთ რამე?

ბეტსი ტოლსტაიამ შაქროს თვალებიდან გადმოსული ვულგარულ-ფრივოლური ქვეტექსტიც ამოიკითხა – საამისო „სოპრანოსაც“ ფლობდა. მაგრამ, სავარაუდოდ, კავკასიელთა მიმართ განსაკუთრებული სიმპათიები არ გააჩნდა, ისევე როგორც მის დიდ წინაპარს, და შაქროს მზერა ცივად აირიდა. მერე კი ბილს უთხრა, რომ ნომერში უნდა ასულიყო, თავისი ნივთების ჩასალაგებლად და ასეც მოიქცა...

შაქრომ უგულოდ მიიღო ტოლსტოის ქალის გრილი მოპყრობა – მართლაც უგულოდ იყო იმ ჟამს და აბა სხვა როგორ უნდა მიეღო. ისევ თავის ამერიკელს მიუბრუნდა, ფუჟერი მიუჭახუნა და უთხრა:

– დავლიოთ ბილ, ხვალიდან ალბათ ველარასოდეს გნახავ, ჩვენი დამშვიდობებისა იყოს... და სადმე და ოდესმე შეხვედრისა...

– უცნაური კაცი ხარ, შაქრო, – მიუგო ბილმა და ლეინიანი ფუჟერი მოუსმელად დადგა, – განა ფული იმისათვის მოგეცი რომ ერთბაშად რესტორანში გაგეფლანგა?! იმ ვარდებისა არ იყოს, მერიონს რომ მთავარი დაბადების დღეზე... ხვალ, ზეგ, მომავალში რას აპირებ, რითი უნდა იცხოვრო? ეს ხომ თვითმკვლელის საქციელსა ჰგავს, მართლაც – რა სუიციდალური უგუნურობაა, ღმერთო ჩემო?!

ხოლო ამაზე შაქრო კარმელმა პასუხი გასცა – კლასიკური და ჩიტირეკია ქართული პასუხი:

– ეჰ, ჩემო უილიამ, შენ ამას ვერ გაიგებ! შენი აღზრდა და შენი მოდგმა ამის საშუალებას არ მოგცემს. მომიტევე, ამას რომ გეუბნები და ეცადე, მაინც ეცადე, რომ გამიგო. მთავარია ცხოვრების ხარისხი და არა რაოდენობა, რალაცა დროში დათვლადი და დაანგარიშებადი რაოდენობა. საქმეც მაგაშია – შენი გულუხვობის წყალობით, იმ ფულის წყალობით დღეს რომ მაჩუქე, მე ბოლოჯერ

მომეცა შანსი, რომ თავი ისევ არისტოკრატად მეგრძნო, რომ მე ვარ აზნაური შაქრო კარმელი, ბურგუნდიელი რაინდის – ჰუგო დე კარმიუს და დიდი გურიელის ქალის ჩამომავალი!

ბილი უკვე კარგად იცნობდა შაქროს და რალაცა ამის დაგვარს ელოდა მისგან პასუხად. უბრალოდ გაიღიმა და უთხრა:

– მართალი იყო მერიონი, როცა ამბობდა, რომ ქართველებს დროისადმი თავისებური დამოკიდებულება აქვთ, ჩვენგან სრულიად განსხვავებული. კეთილი, ჩემო შაქრო, რა გაეწყობა? მოდი, დავლიოთ, შამპანურით გამოვეთხოვოთ ერთმანეთს, ოღონდ ისე, როგორც შენ მასწავლე – ბრუდერშაფტი!

და ამერიკელმა ნეგოციანტმა და გურულ-ბურგუნდიული წარმომავლობის დიდგვაროვანმა „მოზარდმა“ შუშხუნა ღვინით სავსე ფუჟერები „ვახტანგურად“ გამოცალეს.

ამის მერე შაქროს კიდევ უფრო დაუმძიმდა გუნება. ამღვრეული თვალებითა შეხედა ბილს და უთხრა:

– რალაცა მინდა მერიონთან გაგატანო, – და გულის ჯიბიდან წერილი ამოიღო, – აი ეს, ჩემგან გადაეცი.

ბილმა წერილს დახედა – რუსულად იყო ნაწერი, ვერაფერს გაუგებდა.

– გადავცემ, შაქრო, აუცილებლად გადავცემ; ვიცი, რომ ძალიან გაუხარდება, – თქვა ბილმა და წამოდგა, – ახლა კი დროა წავიდე, ხვალ ადრე მივემგზავრები, – და ღიმილით დაურთო – რა ვქნა, ჩემთვის დრო მაინც ანგარიშგასაწიფი რეალობაა.

შაქრო მთვრალი სიზანტით გამობობლდა იმ თავისი ატალახებული გუნება-განწყობილებიდან, წამოდგა და ბილს გადაეხვია. მოხდა ისე, რომ ბოშურმა ორკესტრმა, ახალი საგემოვნო ტენდენციების კვალდაკვალ, ტრადიციულ რეპერტუარს გადაუხვია და, არც მეტი არც ნაკლები, – „ფოქსტროტი“ წამოიწყო.

– რა სიმბოლურია! რა მეტაფორული! – მყისიერად გახალისდა შაქრო, – ჩვენი გამომშვიდობების ამ განსაკუთრებულ მომენტს რა ზუსტად მოერგო!

- ჰო, სიმბოლურია, შაქრო, - დაეთანხმა ბილი, - ვიცი, რომ გიყვარს სიმბოლოები და მეტაფორები...

ასე გამოეთხოვენ ერთმანეთს შაქრო კარმელი და ბილ უოსერსტაინი!

შაქრო თავის ელიტურ-დეკადენტურ სუფრას მიუბრუნდა, სკამზე დაეშვა და „ფოქსტროტში“ ერთმანეთზე მიჭექაქილ სხეულებს მიაჩერდა.

ამ დროს, მისი თვალთახედვის არეში ორი სხეული მოექცა - რესტორანში შემომავალი მამაკაცისა და ქალისა. ხსენებული მამაკაცი მანამდე არასდროს ენახა შაქროს, ხოლო მისი თანმხლები ქალი კი ნადია იყო, ევრონცოვ-დაშკოვა. „ვისთან დაიარება ეს ბოზი ესა? ამ მურთხთან რა ესაქმება ნეტავი?“ - გაიფიქრა შაქრომ. ნადია და მისი კავალერი კუთხის მაგიდას მიუსხდნენ და ოფიციანტს შეკვეთა მისცეს. სასმელის მოლოდინში კაცი აქეთ-იქით იყურებოდა - თითქოს სათითაოდ უნდა შეესწავლა რესტორნის კლიენტურა, ხოლო თვალებში იმ „რეჟისორივით“ სევდანარევი რესანტიმანტი ედგა...

შაქროს მოუსვენრობა დაეუფლა: ისევ იმ „კრეატიული ბურუსის ზემოქმედების ველში იგრძნო თავი, უშგულში რომ დაასხივა...“ უცებ მის გვერდით, ხელ-მარჯვნიდან, ულამაზესი, შუშპარა, მწვანეთვალე ქალი გაჩნდა - სრულიად შიშველი იყო, ტანზე მხოლოდ თეთრი წინსაფარი ეკეთა. თავი გადაპარსული ჰქონდა და კიდევ - მთელ კისერზე დანის დანატოვარი ნაწიბური ეტყობოდა. იჯდა უსიტყვოდ, უხმოდ და შაქროს მისჩერებოდა, თითქოს თმასთან ერთად მეტყველებაც „გადაიპარსა“...

- ბარონ დე კარმიუ? თქვენის ნებართვით... - ახლა მარცხნიდან მოესმა შაქროს. იქით გაიხედა: მის წინ ტანმალალი და ტანხმელი, წელში ოდნავ მოხრილი ახალგაზრდა კაცი იდგა - კუბოკრული პიჯაკი ეცვა, კეხიან ცხვირზე პენსნე ეკეთა, ცალი ლინზა გაბზარული. შაქროს „ნებართვას“ არ დალოდებია, გვერდზე მიუჯდა და ასე დაიწყო, ფრანგულ-გერმანულ-რუსულად:

– დროში შეზღუდულები ვართ – ცაიტნოტში. პირდაპირ საქმეზე გადავალ. მე აქ ჩამოვედი სიტუაციის წინასწარი დაზვერვის მიზნით. საქმე ეხება ერთი უაღრესად მნიშვნელოვანი პერსონის ვიზიტის ყოველმხრივ მომზადებას. ეს გახლავთ მსოფლიოში ერთ-ერთი უდიდესი ინვესტორი, რომლის გვარსა და ქვეყანას ახლა ვერ დაგისახელებთ. მისი აქ ჩამოსვლის ძირითად ინტერესს წარმოადგენს ერთგვარი, მეტად სპეციფიკური ხასიათის კონცესიის შეძენა, დიახ, და ეს გახლავთ ისეთი მასშტაბების კონცესია, რომ ვილაც-ვილაცებმა შეიძლება თავიც დაკარგონ... მაგრამ ეს არაა მთავარი, ეს მხოლოდ შირმაა. საქმე ბევრად ალემატება და სცილდება კომერციისა და ეკონომიკის ფარგლებს. *In besonders*, ესაა პოლიტიკური მისტიკის სფერო, უნატიფესი და ურთულესი მატერიის გამოხატულება. ჩვენი მიზანია რუსეთში და ევროპაში, ასევე შორეულ აღმოსავლეთში ახლად აღმოცენებული პოლიტიკური ლიდერების ნეიტრალიზაცია, უენებელყოფა და მათი ძალაუფლების გადაცემა სრულიად სხვა ორგანიზაციის ხალხისათვის. ამ ორგანიზაციის სახელწოდებაა „პრედზემშარ,“ აბრევიატურულად, ხოლო სრულად კი ასე უღერა – „Общество Председателей Земного Шара и Наблюдательства Звезды“ – ესაა ე.წ. სამასჩვიდმეტი ე.წ. ნევრისაგან შემდგარი კავშირი, რომელშიც ძირითადად ახალგაზრდა პოეტები და მხატვრები შედიან – სულ „სუპრემატისტები“ და „დადაისტები,“ სულ დარჩეულები. სწორედ მათ დაევალება პროცესების მართვა იმისათვის, რომ დედამიწის სოციალურ-პოლიტიკური კონტექსტი შეიცვალოს, რომ ადამიანებმა გვერდზე გადადონ მასსიურ-გიგანტური პროექტები და ისწავლონ ცხოვრება დღევანდელი დღით, როგორც იტყვიან – „აქ და ახლა“ – რომ მთელი სისავსით განიცადონ და აღიქვან ის რაც ანმყო და ნამდვილი, დატკბნენ ყოველი წამით და ყოველი სახე-სურათით, რომ გაითავისონ ზედროული *Elan Vital* და შემოქმედებითი ევოლიუციით თავი დააღწიონ დემაგოგებისა და მევახშეების ბატონობას! როგორც ხედავთ, მასშტაბური წამოწყებაა,

Эта штука сильнее Коммунистического манифеста Маркса будет, ჰა-ჰა! ჰოდა, უნდა გაცნობოთ, რომ თვექენტან იმიტომაც გამო-მაგზავნეს, რომ საამისო გამოცდილება უკვე საკმარისად დაგი-გროვდათ. ჩვენ გვინდა დაგაეალოთ კავკასიის მიმართულების გაძღოლა, რათა იქაური, ფრიად მნიშვნელოვანი რესურსების მო-ბილიზაცია მოახდინოთ. იბერია! ო, ჩვენთვის უაღრესად ძვირფა-სია ეს კენჭი, ეს ძირძველი ქვა, რომელიც აღმოსავლეთის ხელმა დასავლეთის ბაღნარში გადაიტყორცნა! თუ პირიქით? მოკლედ, გასაგებია, რასაც თქვენგან ითხოვენ?

შაქრო ისე დაიბნა, რომ ვერაფერი უპასუხა – შამპანური ჩა-მოუსხა და შესთავაზა, ეს იყო და ეს.

– მე ვერ დავლევ! – იუარა უცნობმა, – ჩემი მისსია და ნოდე-ბა ამის საშუალებას არ მძლევს. მაგრამ, აი ჩემი მხევალი დალე-ვს, სიამოვნებით, – და იმ შუშპარა გოგოზე მიანიშნა, – ხედავთ ამ ნანიბურს ამ ახალგაზრდა, ქორფა კანზე? ეს ხუთასი წლის წინ მოხდა, როცა მას დიდმა ინკვიზიტორმა აკოცა მხურვალე კოც-ნით. ხოლო მანამდე, თავად ამ დიდ ინკვიზიტორს იესო ნაზარე-ველი გამოეცხადა და მდუმარედ ეამბორა მის ბაგეს... ამდენად, შეიძლება ითქვას, რომ ამ ახალგაზრდა ქალმა საკუთარი ტყავით შეიცნო თუ როგორ მოქმედებენ რეალურის მიღმა ოკულტური ძალები, რომ დაფარული და დაუფარავი – ერთი მედლის ორი მხარეა, რომ ხელის ერთი, თუმცა ეზოტერიკული მოსმით, წი-ნანი გახდებიან უკანანი და პირიქით... აი, თუნდაც, შეხედეთ იმ წყვილს, – და ნადიასა და მისი კავალერისკენ გაახედა, – მათ შორის ახლა რაღაც მოხდება.

შაქრომაც გაიხედა. ნადიას კავალერი რაღაცაზე გაცხარე-ბული ელაპარაკებოდა. ქალს თვალები ჩაქინდრული ჰქონდა და ჩუმად იჯდა – კაცის რისხვას მორჩილად ლებულობდა, როგორც ლოგინში სჩვეოდა მისი თესლის მიღება... კაცი სულ უფრო ცხარდებოდა, ხმას უმატებდა, მერე აიღო და ღვინით სავეს ჭიქა სახეში შეასხა... ნადიამ ნაჭრის ხელსაწმენდი აიფარა, სკამიდან

წამოხტა და ჩქარი ნაბიჯით გავიდა დარბაზიდან. გვერდითმჯდომებმა ეს დაინახეს, მაგრამ იმ კაცმა ისე შეუბღვირა – ერთად და სათითაოდ, რომ აღარაფერი შეიმჩნიეს.

მომხდარმა ისე ჩაითრია შაქრო, რომ ვერ შეამჩნია, თუ როგორ გაუჩინარდნენ მისი „სტუმრები“ – მიიხედ-მოიხედა... როგორც მოვიდნენ, ისევე აორთქლდნენ. ერთიც ჩამოისხა, გადაჰკრა, მერე კიდევ ჩამოისხა და სავსე ფუფერით ხელში პირდაპირ იმ მაგიდისაკენ წავიდა. ნადიას კავალერმა დაინახა, რომ ვილაც უახლოვდებოდა და დაიძაბა.

– Сударь, можно задать вам один вопрос? – ხაზგასმული მონინებით ჰკითხა შაქრომ.

– Чего тебе надобно, кацо?! – კავალერმა კავკასიური აქცენტი იცნო.

შაქრომ ჯერ თვალწარბში შეხედა, მერე სახეზე იდიოტური გამომეტყველება მიიღო და ხმამაღლა ჰკითხა:

– А вы ноктюри сыграть смогли бы на флейте водосточных труб?
– და შამპანური ბირდაპირ სახეში შეასხა...

კავალერმა დიდად არ დააყოვნა, პირისახეც კი არ შეუმშრალებია – წამოდგა, ღვინის ბოთლს ხელი დაავლო და შაქროს თავზე გადაამსხვრია. ახლომახლო მჯდარი პუბლიკა წამოიშალა, თითო-ოროლა ქალური ნაკივლებაც გაისმა...

შაქრო წაიქცა, არა – უბრალოდ კი არ წაიქცა, არამედ მისი ეს ნაქცევა ძალიან ჰგავდა ბენუას ნახატ და ფოკინის დადგმულ სცენას, რომელიდაც ბალეტიდან (ნიჟინსკის შესრულებით, სტრავენსკის მუსიკაზე): ჯერ მოიჩვარა, ხელები ჩამოყარა, მუხლები მოეკეცა და მერე უკან გადავარდა...

გონება ეგრევე არ დაუკარგავს – თანდათან, ნელ-ნელა უბნელდებოდა. სრულ გათიშვამდე ვეება შავი კატის სახე დაინახა, რომელმაც ბუდასავით გაულიმა, და მერე კატის ღიმღილმა უთხრა: „ო მანე პადმე ჰუჰუმმმ...“

.....

მხოლოდ მეორე დილით, ლუბიანკაზე, გეპეუს სარდაფში შეიტყო შაქრო კარმელმა, რომ კაცი, რომელსაც მან სახეში ღვინო შეასხა იაკოვ ბლიუმკინი იყო და ისტერიული სიცილი აუტყდა. ისტერიული, თუმცა ხანმოკლე – თავით ცივწყლიან ვედროში ჩააყუდეს.

შაქრო კარმელის წერილი მერიონ უოსერსტაინისადმი (მისი მოკლე შინაარსი უოლტერ დიურანტიმ გააცნო უილიამ უოსერსტაინს, ხოლო მერიონმა პარიზში ერთ რუს ემიგრანტს ათარგმნინა სრულად):

“Ma jolie!

ამ წერილს მე არ გწერ, იგი თვითონ მწერს! დეკარტის ენით რომ გითხრა – მე ვარსებობ იმდენად, რამდენადაც ახლა ამ წერილს გწერ. ჩემს კალამს ახლა სამელნეში კი არ ვაწობ, არამედ მუქი წითელი ღვინით სავსე ჭიქაში და შეიძლება ითქვას, რომ ამ წერილს მეც სისხლითა ვწერ – დიონისოს სისხლით! მთელი სამყარო ჩემი ახლა დაიყვანება იმ უმცირეს სივრცეზე, რომელიც ჩემი კალამის წვერს უკავია – ესაა წერტილი, სადაც იკუმშება მრავალი განზომილება, ჩემი გულის გალაქტიკები – სივრცეები, შენთან შეხვედრის შედეგად რომ გამიცხადდა.

ამ შეხვედრამ მე აღმაზევა და დამაკნინა იმავე დროულად. თუმცა, ეს ასეც უნდა ყოფილიყო – სიყვარული ხომ ორ უსასრულობას შორის გვამყოფებს: უსასრულოდ დიდ სხეულთა და უსასრულოდ მცირე ნაწილაკთა სამყაროებს შორის.

ჩვენი შეხვედრა დაემთხვა უვერაგეს ეტაპს ჩემი ცხოვრებისა: ბოლშევიზაციის მწარე ულუფა საჭმელად მეც მარგუნა ისტორიამ, მეც გადამიარა ბრონირებულმა მატარებელმა, რომელსაც

ამოძრავებენ დამშეული და დეკლასირებული მუშები და გლეხები, ხოლო მართავენ – დემაგოგები... ულამაზესი ეპოქა დაინგრა!

მაგრამ, მე მაინც ბედნიერი ვარ, რომ ამ სილამაზის ნახვა მაინც მელირსა... გახსოვს, გიყვებოდი – ომამდე რუსეთის დიპლომატიურ მისიას ვახლდი ფრანც-იოზეფის კარზე. ვენა – ევროპული მუსიკის დედაქალაქი! დიპლომატიური მიღებები, მეჯლისები, არტისტული კაფეები, შიონბრუნის სასახლე, ბელვედერი, სეცესიონი... ფუფუნება! ადამიანს იმაზე მეტი თუ არ მიეცა, რაც ესაჭიროება, ის ხომ ადამიანიც აღარ იქნება, როგორც შექსპირი ათქმევინებს მეფე ლირს... ულამაზესი ეპოქის ფუფუნება! ჩემთვის ეს ყველაფერი ბოლშევიზაციამ წაღეკა! და ახლა თავი მაქვს სავსე მორიელებით...

თუმცა, არსებობდა ის, რაც მასულდგმულებდა ბოლშევიკების მოსვლის შემდეგაც: ოკულტიზმი და ეზოტერიზმი, დიადი ვიზიონერების და განდობილების – შტაინერის, ბლავატსკაიას, გურჯიევის მოძღვრებები. ასევე – პოეზია და ხელოვნება, რერიხის მხატვრობა – ოკულტური საიდუმლოს ულამაზესი განსხეულებანი, ძველი აღმოსავლური მისტიციზმი და რიტუალები, აზიის შამბალა და კავკასიის ორფიული განძი! ამას წინათ ერთ-ერთი განდობილის ნაშრომში ამოვიკითხე, რომ ტიბეტელი ლამები კავკასიას „დედამიწის ჭიპს“ უწოდებენ. კავკასია – ევრაზიის ცენტრი, ის ადგილია, საიდანაც კოსმიურმა რასსამ მოახდინა ევრაზიული კონტინენტის უკიდევანო სივრცეში განფენა.

მაგრამ, ვაი რომ მალე კავკასიაც და ტიბეტიც დემაგოგიის ყალიბებში მოექცევა და ზემოდან კომუნიზმის გავარვარებულ, გამდნარ ფოლადს დაასხამენ!

Ma jolie! მე და შენ განვეკუთვნებით იმ რასსას, რომელიც კოსმიური ცოდნის მატარებელი იყო და რომელიც პირველი განსახლდა ევროპაში – ჩვენ პროტოიბერები ვართ! პირველად ღვინო ჩვენ დავწურეთ და ევროპულ კულტურას მივეცით სიცოცხლე.

მაგრამ დღეს ეს აღარაფერს ნიშნავს, აღარაფერს! ჩვენ დავმარცხდით. ჩვენი მარცხი ძველი წელთაღრიცხვის მესამე ათასწლეულიდან იწყება, როცა ინდოევროპელები შემოგვესივნენ. მერე სკვითები, ბარბაროსები, მონღოლოიდები... ახლა სკვითები, მონღოლოიდები და ბარბაროსები ერთად გვიტევენ და გვიპყრობენ. ტროცკის და ლენინის ნაირი დემაგოგები თავიანთ სანადელს მიაღწევენ და ბოლშევიკურ რევოლუციას მთელს ქვეყანას მოსდებენ. ამაში მათ მევახშეებიც შეუწყობენ ხელს... ამ ძალას წინ ველარაფერი აღუდგება, ჩვენ გავნადგურდებით! ბებერი ევროპაც ვერ აღუდგება ამას! ეს ამბავი ერთ სვანურ ზღაპარს მაგონებს: ერთი მოხუცი ქალი წითელი მაჟალოს ხისგან დაფეხმძიმდება და ვაჟი გაუჩნდება. ამ ვაჟისაგან ულონიერესი გმირი გაიზრდება, რომელიც დევებს დაამარცხებს. მაგრამ დედამისს, იმ ბებრუხანას, ერთ-ერთი დევი შეუყვარდება და თავის გმირ ვაჟს ვერაგულად მოაკვლევინებს. ვშიშობ, რომ ბებერი ევროპაც „შეიყვარებს“ ბოლშევიზმს და ჩვენს თავს გაანადგურებინებს...

მაგრამ, ეს მოხდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ჩვენ დავნებდებით და ისტორიულ სასონარკვეთას მივეცემით. არსებობს გზა, სამომავლოდ – არის აუცილებლობის განცდა, რომელმაც უნდა გადაგვარჩინოს. ამიტომაც გწერ ამ წერილს.

ჩვენ, ვისაც შემოგვრჩა პროტოიბერიული წარმომავლობის მეხსიერება, ჩვენ უნდა გადავრჩეთ, თავი დავალწიოთ ბოლშევიკურ უღელს, რომელიც ახლა სრულიად ევრაზიას ედება. საამისოდ კი, სწორედაც რომ ამ ევრაზიიდან უნდა გავიქცეთ. მე ჩემს თავსაც ვგულისხმობ – ჩემი დარჩენა ევრაზიაში დალუპვის ტოლფასია. ამიტომაც, საჭიროა ჩვენი გადასახლება – ახალი დიადი გადასახლება იქ, სადაც ბოლშევიკები ძალაუფლებას ხელში ვერ ჩაიგდებენ და ასეთი ქვეყანა არის, დიახაც, ამერიკა!

აქვე დავსძენ, რომ მე არ განვეყუთვნები იმ ხალხს, ვისთვისაც ამერიკა ოდითგანვე „აღთქმული მიწა“ იყო – ქვეყანა, სადაც

მათი სანუკვარი ოცნებები ახდება. ამერიკასაც მევახშეები მართავენ და საბოლოო ჯამში, ოცნებათა ახდენაც ამ მევახშეობას შეეწირება. მაგრამ, ამერიკა ის ქვეყანაა, რომელიც არასოდეს დაუჯერებს ბოლშევიკი წინამძღოლების მაგვარ დემაგოგებს – ამერიკა პრაგმატიზმის მხარეა. ამდენად, ბოლშევიზმი მანდ ფეხს ვერ მოიკიდებს. აი, რა მხიბლავს მე ამერიკაში! ხოლო ოცნებების ახდენა-არახდენაზე ზრუნვა – ბავშვების საქმეა.

ჩვენი ამოცანა – ფიზიკური გადარჩენა!

Ma jolie, ბევრი ვიფიქრე და გადავწყვიტე – საიმისოდ, რომ ფიზიკურად გადავრჩეთ, რომ არ წაიშალოს ჩვენი წარმომავლობის კვალი, ჩვენ უნდა შევუღლდეთ – დიახ, შევუღლდეთ და აღვადგინოთ თესლი და გადავარჩინოთ ნათესავი ჩვენი – იბერიული მოდგმა – რომელმაც ათასწლეულთა წინ ღვინო და პოლიფონია შექმნა! გუშინ პირიდან სისხლი წამომივიდა, არა – არანაირი ფიზიოლოგიური დარღვევა არა მქონია, არა – ესაა სისხლის ძახილი, სისხლისა, რომელიც მოითხოვს განახლებას, ახალ შესაქმეს...

მაგრამ, ჩვენი შეუღლება დაკავშირებულია ერთ უმნიშვნელოვანეს სირთულესთან, რომელსაც განასახიერებს ის ადამიანი, ვისაც მე უდიდეს პატივს ვცემ, და ვისგანაც უდიდესი სიკეთე მაქვს ნანახი. ესაა შენი მეუღლე – უილიამი! ასეთი გულისხმიერი ადამიანი მე ჯერ არ შემხვედრია. ვიცი, რაოდენ ძვირფასია იგი შენთვის და ისიც კარგად მესმის, რომ შენ მას ვერ დაშორდები. ის, რაც ჩვენ შორის მოხდა იმ ცხელ შუადღეს – „გრანდ ოტელში“ – ქალის მოძალებული მყისიერი სისუსტე იყო და სხვა არაფერი... ამდენად, ჩემი წინადადება ჩვენი შეუღლების შესახებ, იმთავითვე უსაფუძვლოა, არა?! მაგრამ, ისიც ვიცი, თუ რაოდენ ძლიერია სისხლის ძახილი, სისხლის სწრაფვა – განსხეულდეს და განახლდეს სხვისი მეშვეობით. პროტოიბერიელები უნდა დაბრუნდნენ და ახალი ბიძგი მისცენ კულტურას, რომელიც უდიდესი, უპრეცედენტო საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა!

ვიცი, რომ გიყვარს შენი ქმარი; უფრო ზუსტად კი – ეს პატივისცემაა და არა სიყვარული იმ პირვანდელი, დასაბამიერი გაგებით. სიყვარული მხოლოდ სისხლის თვითგანახლების ძალითაა შესაძლებელი და ეს სიყვარული, რომელიც ჩვენს შორის წარმოიშვა, სცილდება ოჯახის, როგორც საზოგადოების უჯრედის ფარგლებს. აკი „წმინდა ოჯახიც“ – იოსებისა და მარიამის ოჯახიც გასცდა ამ ფარგლებს – სულიწმინდის ძალით, ისინი სამნი იყვნენ და არა ორნი...

ჰოდა ჩვენც გვმართებს მივბაძოთ ოჯახთა ოჯახს – მე, შენ და ბილმა უნდა შევექმნათ ის სამსახოვნება, რომელიც ოჯახს ალავსებს იმ ეზოტერიული ცოდნით, რომელიც ჩვენს იბერ წინაპრებს კოსმოსიდან ჰქონდათ მოვლენილი და გათავისებული.

Ma jolie! ჩვენი რასის თვითგანახლებას ესაჭიროება მეურვე და თანამდგომი. და იგიც განსაკუთრებულ რასას უნდა განეკუთვნებოდეს. ის, რომ ბილი ისრაელიტია, რომ ძველ-ებრაულ სიბრძნეს დაატარებს თავის ძარღვებში, მე სწორედ ამას მაფიქრებინებს – იგი ყველაზე უკეთ შეეფერება ჩვენი ეზოტერიული შეუღლების მისიას, როგორც მეურვე და თანამდგომი. აკი ბიბლიურ მეფეთა შთამომავალნი იყვნენ ჩემი ბაგრატიონებიცა და შენი მეროვინგებიც! მაშ ვიცხოვროთ სამივემ ერთად – მე, შენ და ბილმა და გავამდიდროთ სისხლი და ნათესავი ჩვენი.

ჩვენ შეგვიძლია დავსახლდეთ სადმე, დიადი ამერიკის წიაღში. ვიშრომოთ, მიწაზე ვიმოქმედოთ და, რაც მთავარია – ვიქადაგოთ. ჩვენ შეგვიძლია დავაარსოთ „ამერიკის შამბალას საზოგადოება“, რომლის საქმიანობაში ასევე შევა ტიბეტისა და სვანეთის, საერთოდ – კავკასიის ხსნის იდეის პროპაგანდა. ამგვარი საქმიანობა გარკვეულ თანხებს საჭიროებს და, სწორედაც რომ ბილმა, თავისი შესანიშნავი კომერციული უნარით, უნდა შესძლოს საჭირო ფულის მოძიება. ჩვენ უნდა დავაარსოთ ამერიკაში გიორგი გურჯიევის საზოგადოება – „ადამიანის ჰარმონიული განვითარებისათვის“ – დიახ, ჩვენი რასის აღდგინება ამ ჰარმონიული განვი-

თარების გზით უნდა წავიდეს. გავხსნათ სკოლა, სასწავლებელი, სადაც შტიინერისა და გურჯიევის პედაგოგიურ შეხედულებებზე დაყრდნობით აღვზრდით ახალ თაობას, ბავშვებს, და მათთან ერთად ჩვენს შვილებსაც. ჩვენ გავხსნით ეზოტერიულ-საცეკვაო სკოლას, სადაც გურჯიევის „საკრალური სავარჯიშოების“ სწავლებით აღვადგენთ კავშირს მოზარდ ორგანიზმსა და კოსმოსს შორის, და ა.შ. და მრავალი სხვა, კიდევ რამდენი ჩამოგითვალაო...

თუ არა და, უბრალოდ ვიცხოვროთ – სამმა ერთად – მე, შენ და ბილმა! ვიყოთ ისევე, როგორც არიან დიადი მაიაკოვსკი და ლილია და ოსიპ ბრიკის „ოჯახი.“ (შენ იცი თუ ვინაა ლილია ბრიკის და – ელზა ტრიოლე, ლუი არაგონის ცოლი, ასვე მწერალი. ხოლო მაიაკოვსკი ასევე ქართველია – იმერეთში დაბადებული.) ბილი იქნება მეურვე, ხოლო შენ იქნები მუზა, ჩემი მუზა, როგორც ლილია ბრიკია მუზა მაიაკოვსკისა და რუსი პოეტების მთელი თანავარსკვლავედისა!

ჰოდა მეც, როგორც მაიაკოვსკი, საკუთარ ხერხემალზე დავუკრავ ხოლმე, როგორც ფლეიტაზე – შენთვის დავუკრავ, შენთვის გავაჟღერებ ისეთ მელოდიებსა და ჰარმონიებს, რომლებიც კოსმიურ მუსიკას გადმოსცემენ, გურჯიევის მიერ აღწერილი დიდი ოქტავის მსჭვალავ პლანეტარულ ვიბრაციებს, ორფიულ-ეზოტერიულ ბგერებს, რომლებიც პროტოიბერებმა დედამიწაზე ჩამოიტანეს და შექმნეს პოლიფონია... ჩვენ აღვადგენთ გამწყდარ კავშირს კოსმოსსა და ადამიანებს შორის – ჩემი ფლეიტა-ხერხემალი შენს მარად-ქალურ ნიაღში ამღერებული... !!! !!! !!!

გკოცნი თხემით ტერფამდე; ვკოცნი შენს ნაფეხურებს ჩემს უბადრუკ სულში.

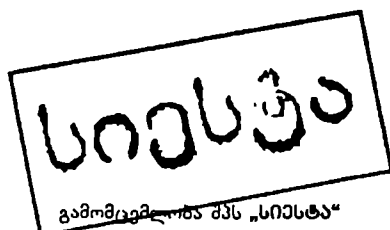
ველი შენს პასუხს. დრო აღარ ითმენს, ველარც მე – შენი შაქრო!

[დასასრული]

თბილისი, 2010-2011

სარჩევი

1. შაქრო კარმელი	3
2. უილიამ ბებიტ უოსერსტაინის მემუარებიდან.	16
3. პარალელი 41°.	40
4. შალვა ელიავა, ორნი „გრანდ-ოტელში“, „დენიკინთან“ და „ქიმერიონი“	68
5. ვარდები მერიონისათვის და შამპანური თხეებისათვის, ხოლო შუაში – მამა გაგი	109
6. ტრავერსი: ლეჩხუმი, ლენტეხი, შამბალა.	126
7. უშგული, მესტია, ლატალი და საარაკო განძი	142
8. მოსკოვში დაბრუნება. რევოლუცია და კანიზალიზმი. გურჯიევის „ნინასწარმეტყველება.“	191
9. კინოთვალის. რესტორანი „ძიუ.“ წერილი მერიონს	210

გამომცემლობა შპს „სიესტა“
თბილისი, ვერიკო ანჯაფარიძის ქ. 16
ტელ./ფაქსი: +995 32 2 92 31 49
+995 32 2 22 07 08
ელ-ფოსტა: books@siestagroup.ge